

วารสารไทย THAI JOURNAL

ปีที่ ๒๐ ฉบับที่ ๓๓ / มกราคม - มีนาคม ๒๕๖๓

“...งานที่กระทำโดยอาศัยหลักวิชาที่ดี
บนรากฐานแห่งความสุจริตและความมุ่งมั่น และด้วยวิธีการอันแยบคาย
พร้อมด้วยความพึงใจ ความอดุสหาทะซะมักเขม้น เอาใจจดใจจ่อ และความพินิจพิจารณา
จะต้องบรรลุผลที่ปราศจากโทษและเป็นประโยชน์แท้จริงอย่างแน่นอน...”

พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
แก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๑๕ กรกฎาคม ๒๕๒๒

ปก: จิตรกรรมฝาผนัง พระที่นั่ง
พุทธไสยาสน์ สมัยรัชกาลที่ ๑

“วารสารไทย” เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูล ความรู้เชิงสารคดีที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ที่ปรึกษา

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา
นายเสฐียร พันธรังษี
นายสุธี อากาศฤกษ์

บรรณาธิการ

นายชาคริต จุลกะเสรี

บรรณาธิการผู้ช่วย

นางสาวอนุตรา หงษ์สุวรรณ

กองบรรณาธิการ

นายประพัฒน์ ตริณรงค์ นายทองต่อ กล้ายไม้ ณ อยุธยา
นายสุวิทย์ ยอดมณี นายวิจิตร อวทะกุล
นายเย็นใจ เลหาวิช นางคณิดา เลขะกุล
นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ นายบำรุง สุขพรรณ
นางธัชกร เหมะจันทร์

จัดรูปเล่ม

นางสาวอนุตรา หงษ์สุวรรณ

ฝ่ายจัดการ

นางอิตติจินดา หงษ์พงษ์ นางสาวจิรบุญย์ ทศนบรรจง

สำนักงานวารสารไทย

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
อาคาร ๑๑ ชั้น ๓ ส่วนการศึกษาโรงเรียนนายร้อย จปร. (เดิม)
ถนนราชดำเนิน โทร. ๒๘๑๔๕๕๐

วารสารไทย

เป็นเอกสารเผยแพร่เป็นกิตติคุณแก่ประชาชนทั่วไป
ทรงสนทนและขอคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน
ซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นของบรรณาธิการ และคณะผู้จัดทำ

**คณะกรรมการจัดทำวารสารไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ**

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา	อนุกรรมการที่ปรึกษา
นายเสฐียร พันธรังษี	อนุกรรมการที่ปรึกษา
นายสุธี อากาศฤกษ์	อนุกรรมการที่ปรึกษา
นายวิจิตร อวทะกุล	ประธานอนุกรรมการ
นายชาคริต จุลกะเสรี	รองประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

นายประพัฒน์ ตริณรงค์	นายทองต่อ กล้ายไม้ ณ อยุธยา
นายสุวิทย์ ยอดมณี	นายระพี สาคริก
นายเย็นใจ เลหาวิช	นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
นางคณิดา เลขะกุล	นางสุนีย์ สินธุเดชะ
นายสถิตย์ เล็งไธสง	นายสมบัติ พลายน้อย
นางธัชกร เหมะจันทร์	นายปัญญา นิตยสุวรรณ
นายบำรุง สุขพรรณ	นางมณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์
นางดวงกมล พิทักษ์ดำรงกิจ	นางสาวอนุตรา หงษ์สุวรรณ
นางอิตติจินดา หงษ์พงษ์	นางสาวจิรบุญย์ ทศนบรรจง

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สามเจริญพาณิชย์

๒๔๘/๔๗ ถนนจรัลสนิทวงศ์ บางอ้อ กรุงเทพฯ โทร. ๔๒๔๘๖๕, ๔๒๔๘๖๓
นายภควัด เอื้อจงประสิทธิ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

เผยแพร่เพื่อเป็นกิตติคุณแก่

จาก

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ห้ามจำหน่าย

จากบรรณาธิการ

ท่ามกลางการพัฒนาในทุกด้านของบ้านเมืองไทยเรา เอกลักษณ์วัฒนธรรมประจำชาติของเราต้องพลอยถูกกระทบกระเทือนด้วยวิถีทางต่าง ๆ อยู่เสมอ แต่ก็ยังเป็นที่ยึดมั่นใจอยู่อย่างยิ่ง ที่ยังได้มีพี่น้องประชาชนส่วนใหญ่ ได้เห็นความสำคัญของการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า และช่วยกันต่อต้านกระแสวัฒนธรรมของต่างชาติ รักษาเอกลักษณ์ของชาติไทยเราไว้อย่างมั่นคงตลอดมา ถึงแม้กระפיบางส่วนได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่แก่นของความเป็นไทยนั้น ก็ยังคงมั่นอยู่ไม่ถึงกับสูญสลายไปอย่างที่เกรงกันอยู่นั่นเลย

ซึ่งในการก่อสร้างรณรงค์เพื่อรักษาเอกลักษณ์ที่ดีของชาติไทยเรานั้น “วารสารไทย” ที่กำลังอยู่ในมือของท่านทั้งหลายนี้ ก็มีส่วนร่วมช่วยอยู่ด้วยอย่างสำคัญ ถ้าใครได้มีโอกาสติดตามวารสารไทยมาโดยตลอด ก็ย่อมจะประจักษ์ความจริงในข้อนี้ได้เป็นอย่างดี

แม้แค่ในฉบับนี้ เรื่องภาษาไทยของเรา ของท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ ออยุธยา ก็ให้ความรู้ย่างน่าประทับใจยิ่ง สำหรับท่านที่สนใจเรื่องเกี่ยวกับ วัจนวิทยา-วัจนวิทยา-และวัจนวิทยา อาจารย์ประพัฒน์ ศิริธรรมรงค์ ท่านก็เขียนไว้ให้อ่านเป็นความรู้กันได้อย่างง่าย ๆ ยิ่งเรื่องเกี่ยวกับการสืบราชสมบัติในมหากษัตริย์บรมราชวงศ์ ซึ่งผู้สนใจศึกษากันมาก คุณทองหล่อ กล้วยไม้ ณ ออยุธยา ก็ได้นำมาบอกเล่าสู่กันฟังไว้ในวารสารไทยฉบับนี้ด้วยแล้ว

และนอกจากเรื่อง กฎหมายสำหรับประชาชนเกี่ยวกับความรู้ เรื่องการปลอมสัญญาเงินกู้ และเรื่องของฝากจากเมืองจีน ซึ่งท่านผู้พิพากษานักเขียน คือ อาจารย์สถิตย์ เล็งไธสง ได้นำมาฝากแล้ว ก็ยังมีเรื่องที่น่าสนใจอีกหลายเรื่อง เช่น อุทกการณ์ก่ิพาที่ต้องรักษาไว้ แตงโมก็ทำเงินล้านได้ไม่ยาก ความจริงกับวิถีชีวิตในสังคมไทยปัจจุบัน ดงละคร : เมืองโบราณของนครนายก แล้วก็ยังมึเรื่องพอหรือไม่ และข่าวสั้น ๆ เพื่อสื่่อมวลชนด้วย

อนึ่ง เนื่องจาก “วารสารไทย” ของเรา มีความจำเป็นต้องจัดจำนวนพิมพ์ลดน้อยลง ทำให้ไม่เพียงพอที่จะให้ผู้สนใจทั้งหลายได้อ่านกันอย่างทั่วถึงได้ ดังนั้น จึงใคร่ขอความกรุณาไว้ด้วยว่า เมื่อท่านอ่านจบแล้วได้โปรดกรุณาส่งเวียนต่อไปให้เพื่อนผู้สนใจได้อ่านต่อด้วยก็จะเป็นการดียิ่ง

ชาคริต จุลกะเสวี

มีนาคม ๒๕๓๓

สารบัญ

วังหน้า วังหลัง วังหลวง	๔
ดงละคร : เมืองโบราณของ นครนายก	๑๒
อุดมการณ์กีฬาที่ต้องรักษาไว้	๒๕
ภาษาไทยของเรา	๒๗
กฎหมายสำหรับประชาชน :	๓๒
ปลอมสัญญาเงินกู้	
แคงโมกี้ทำเงินล้านได้ไม่ยาก	๓๕
พอหรือไม่	๔๓
ความจริงกับวิถีชีวิตในสังคมไทย	๔๕
ยุคปัจจุบัน	
โซนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์	๔๙
ของฝากจากเมืองจีน	๕๓
ดอกไม้เพลิงแบบโบราณ	๖๓
พุทธศาสนามุ่งซื้ออะไรเป็นอะไร	๗๓
ครอบครัวไทยสมัยใหม่ ค้อนรับ	๗๙
การเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคดิจิทัล	
พิษภัยของบุหรี และวิธีการเลิก	๘๓
สูบบุหรี	
ข่าวเพื่อสื่อมวลชน	๘๕
กิจกรรมเสริมสร้างเอกลักษณ์	๘๗
ของชาติ	
ปฏิทินของสำนักงานเสริมสร้าง	๘๘
เอกลักษณ์แห่งชาติ	
พระจุฑาธุชราชฐาน	๙๖

วังหน้า วังหลวง วังหลัง

ประพัฒน์ ครีณรงค์

เพื่อให้ท่านผู้อ่านที่ใส่ใจ
ศึกษาเรื่องต่าง ๆ อันปรากฏ
ในเอกสารประวัติศาสตร์และ
คำที่เรียกขานเป็นสามัญทั่วไป
ซึ่งในปัจจุบันกำลังเลือนหาย
ไปจากความทรงจำ โดยขอนำ
เอาประวัติความเป็นมาของเรื่อง
วังหน้า วังหลวง และวังหลัง
มาเสนอท่าน

วังหน้า คือ พระราชวัง
อันเป็นที่ประทับของพระมหา
อุปราชแต่ก่อน เรียกในราชการ
พระราชวังบวรสถานมงคล
เรื่องวังหน้าหรือพระราชวัง
บวรสถานมงคล มีรายละเอียด

อย่างไรจะกล่าวถึงต่อไป

ก่อนอื่นขอทำความเข้าใจ
เรื่องพระมหาอุปราชเสียก่อน
เพราะคำ ๆ นี้ ปัจจุบันนี้ ได้
กลายเป็นประวัติศาสตร์ไปแล้ว
ในหนังสือพจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕
อธิบายคำว่า "มหาอุปราช" ว่า
"น. ผู้สำเร็จราชการต่างพระองค์
ประจำภาคหนึ่ง ๆ ในอาณาจักร,
(โบ) พระมหาอุปราชเป็น
ตำแหน่งรองพระเจ้าแผ่นดิน
เรียกกันอย่างสามัญว่า วังหน้า
แต่พระมหาอุปราชเป็นมุขมนตรี
ผู้หนึ่ง"

เหตุใดจึงเรียกที่ประทับของ พระมหาอุปราชาว่า วังหน้า

คำตอบเรื่องนี้ มีสองอย่าง อย่างหนึ่งเป็นคำตอบที่ชัดเจน สถานที่ตั้งเป็นหลัก โดยเฉพาะ บิดหลักสถานที่ตั้งของที่ประทับของพระมหาอุปราชาในสมัยกรุงศรีอยุธยาว่า อยู่ทางทิศตะวันออก อันเป็นด้านหน้าของพระราชวังหลวง คำตอบที่ชัดเจนแล้วสถานที่ตั้ง และยุคสมัยดังกล่าวนี้ ไม่ถูกต้อง ส่วนอีกคำตอบหนึ่งซึ่งน่าจะถูกต้องก็คือ พระนิพนธ์ของสมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ที่ทรงไว้ใน “ตำนานวังหน้า” ตอนหนึ่งว่า

“เมื่อมาวิเคราะห์ดูตามหลักฐานในทางโบราณคดี เห็นว่าน่าจะเกิดขึ้นแต่ลักษณะพยุหโยธาแต่ดึกดำบรรพ์ ที่จัดเป็นทัพหน้าทัพหลวง ผู้ที่ทรงพระมหากษัตริย์ลงมา คือ พระมหาอุปราชาย่อมเสด็จเป็นทัพหน้า ไปก่อนกองทัพหลวงเป็นประเพณีจึงเกิดเรียกพระมหาอุปราชาว่า ฝ่ายหน้า แล้วเลยเรียกที่ประทับของพระมหาอุปราชาว่า วังฝ่ายหน้า และย่อลงมาเป็น วังหน้า โดยสะดวกปาก เมื่อครั้งกรุงสุโขทัยเป็น

ราชธานี มีตำแหน่งมหาอุปราชาแต่ให้ไปครองเมืองศรีสัชนาลัย อันเป็นเมืองหน้าด่านอยู่ข้างฝ่ายเหนือมาถึงแรกตั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี พระมหาอุปราชา ก็ไปครองเมืองลพบุรี อันเป็นเมืองหน้าด่านทางฝ่ายเหนือ เมื่อขยายอาณาเขตกรุงศรีอยุธยาขึ้นไปจนได้ราชอาณาจักรของพระราชวงศ์พระร่วง ก็ให้พระมหาอุปราชาขึ้นไปครองเมืองพิษณุโลก อันเป็นราชธานีเก่า เช่นหน้าด่านทางฝ่ายเหนือ”

ตามพระนิพนธ์ที่อ้างชี้ให้เห็นว่า พระมหาอุปราชาคือใคร เหตุใดจึงเรียกว่า วังหน้า และวังหน้ามีมาแล้วตั้งสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี แต่ข้อที่น่าสังเกตก็คือ ที่ประทับของพระมหาอุปราชาในสมัยสุโขทัย และสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนคั้นนั้นเป็นเมืองหน้าด่าน ไม่ได้รวมอยู่ในราชธานีหรือเมืองหลวงอย่างเช่น วังหน้า ในสมัยกรุงศรีอยุธยาในตอนหลัง มาหรืออย่างไรในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

เรื่องที่วังหน้ามารวมอยู่ในราชธานี หรือเมืองหลวงทั้งในสมัยกรุงศรีอยุธยาในระยะเวลาค่อมมา และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงนิพนธ์ไว้ใน “ตำนานวังหน้า”

อีกตอนหนึ่งว่า

“เรื่องราวอันเป็นมูลประวัติของวังหน้า ซึ่งมามีขึ้นในแผ่นดินสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช

ครั้งนั้นสมเด็จพระนเรศวรเป็นพระมหาอุปราชาเสด็จไปครองเมืองพิษณุโลก เสด็จลงมาเฝ้าสมเด็จพระชนกชนนียังกรุงศรีอยุธยาเนื่อง ๆ ความปรากฏในหนังสือพระราชพงศาวดาร (ฉบับพระราชหัตถเลขา) ว่า สมเด็จพระนเรศวรลงมาประทับที่ วังใหม่ ที่เรียกว่า วังใหม่ นี้ พระยาโบราณราชธานินทร์ (พร เดชะคุปต์) เป็นผู้ซึ่งสังเกตขึ้นก่อนว่า คือ วังจันทร์เกษมนั้นเองมิใช่ที่อื่น สมเด็จพระนเรศวรทรงสร้างขึ้นเป็นที่ประทับในกรุงศรีอยุธยา จึงเรียกว่า วังใหม่

ต่อมาถึงปีวอก พ.ศ. ๒๑๒๙ เมื่อสมเด็จพระนเรศวรประกาศอิสรภาพของเมืองไทย ไม่ยอมขึ้นเมืองหงสาวดีต่อไป ต้องเตรียมสู้ศึกหงสาวดีที่จะยกตีเมืองไทย สมเด็จพระนเรศวรทรงกวาดค้อนผู้คนหัวเมืองฝ่ายเหนือลงมารวบรวมกันในกรุงศรีอยุธยา ให้เป็นเมืองที่มั่นต่อสู้พม่าแต่แห่งเดียว จึงเสด็จลงมาประทับที่ วังจันทร์เกษมแต่นั้นมา ข้าพเจ้าสันนิษฐานว่าเห็นจะเกิดเรียก

วังจันทร์เกษมว่า **วังฝ่ายหน้า** หรือ **วังหน้า** มาแต่สมัยนี้ เพราะพระเกียรติยศของสมเด็จพระนเรศวรนั้นประการ ๑ เพราะวังจันทร์เกษมเผอิญอยู่ตรงด้านหน้าของพระราชวังหลวงอีกประการ ๑ แต่ความเข้าใจของคนทั้งหลายมาผิดถือเอาความข้อหลังนี้เป็นเหตุที่เรียกว่า **วังหน้า**”

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ **วังหน้า** ก็คงเป็นที่ประทับของพระมหากุปราช และเข้ามารวมอยู่ในราชธานี เหมือนสมัยกรุงศรีอยุธยาในแผ่นดินสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช ดังกล่าวแล้ว แต่ก็มีข้อแตกต่างกันดับพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงไว้อีกตอนหนึ่งว่า

“เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เสด็จผ่านพิภพโปรดให้สมเด็จพระอนุชาธิราชเป็นพระมหากุปราชแล้ว ทรงสร้างพระนครใหม่ ข้างฝั่งแม่น้ำฟากตะวันออก จึงสร้างพระราชวังหลวงและพระราชวังบรรฯ ขึ้นใหม่ เมื่อปีชวด พ.ศ. ๒๓๒๕ พร้อมกันทั้ง ๒ วัง แต่ที่ซึ่งจะสร้างพระราชวังใหม่ เป็นที่มีเขตจำกัด เพราะแผนที่กรุงธนบุรีเอาแม่น้ำไว้กลาง ตั้งกำแพง

เมืองทั้งสองฟาก คลองตลาด (คลองคูพระนครเดิม) ทุกวันนี้เป็นคูเมืองข้างฟากตะวันออก พื้นที่ในบริเวณกำแพงเมืองเดิมข้างฝั่งตะวันออก มีที่พื้นใหญ่พอจะสร้างพระราชวังได้แค่ ๒ แปลง คือที่แถววัดโพธาราม (วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม) ยื่นมาข้างเหนือจนถึงวัดสลัก (วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์) แปลง ๑ แล่วัดสลักขึ้นไปจนถึงปากคลองคูเมืองข้างเหนืออีกแปลง ๑ ไม่มีที่อื่นที่จะสร้างพระราชวัง นอกจากที่ ๒ แปลงนี้จึงตั้งพระราชวังหลวงในที่แปลงได้ และตั้งพระราชวังบรรสถานมงคลในแปลงข้างเหนือ เพราะเหตุนี้พระราชวังหลวงกับวังหน้า ในกรุงรัตนโกสินทร์ จึงอยู่ใกล้ชิดกัน ไม่เหมือนที่กรุงศรีอยุธยา”

ข้อแตกต่างเรื่องสถานที่ประทับของพระมหากุปราชหรือ **วังหน้า** สมัยกรุงศรีอยุธยา และกรุงรัตนโกสินทร์อยู่ตรงนี้ ท่านผู้อ่านบางท่านอาจสงสัยว่า **วังหน้า** สมัยกรุงธนบุรีเล่า ตั้งอยู่ตรงไหน คำตอบก็คือ สมัยกรุงธนบุรีนั้น สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มิได้ทรงตั้งพระมหากุปราชจึงไม่มี**วังหน้า**

และชื่อน่าสงสัยอีกประการหนึ่ง เกี่ยวกับ**วังหน้า**ก็คือ

ทำไมจึงมีชื่อว่า **พระราชวังบรรสถานมงคล** และตั้งขึ้นเมื่อไรนั้น ในพระนิพนธ์ “ตำนาน**วังหน้า**” กล่าวไว้ว่า

“ถึงแผ่นดินพระเจ้าปราสาททอง มีพระเจ้าน้องยาเธอพระองค์ ๑ ทรงตั้งให้เป็นพระศรีสุธรรมราชา ปราบกว่าพระราชทานบ้านหลวงที่ตำบลข้างวัดสุทธาวาส ให้เป็นวังส่วนพระเจ้าลูกเธอที่ล้วนยังทรงพระเยาว์ เสด็จอยู่ในพระราชวังหลวงทั้งนั้น **วังหน้า** จึงว่างมาอีกรัชกาลหนึ่ง เพราะไม่ได้ทรงตั้งพระมหากุปราช จนเมื่อจะสวรรคตจึงมอบราชสมบัติพระราชทานแก่เจ้าฟ้าไชย (เชษฐา) พระราชโอรสพระองค์ใหญ่ เจ้าฟ้าไชยครองราชสมบัติอยู่ได้ ๕ เดือน สมเด็จพระนารายณ์ราชอนุชาที่ลอบหนีออกจากพระราชวังหลวงกับพระศรีสุธรรมราชาพระเจ้าอาชิงราชสมบัติได้จากเจ้าฟ้าไชย พระศรีสุธรรมราชาขึ้นครองราชสมบัติ ทรงตั้งสมเด็จพระนารายณ์ราชภาคินัยเป็นพระมหากุปราช เสด็จไปประทับอยู่**วังหน้า**ตามตำแหน่ง ต่อมาไม่ช้าก็เกิดรบพุ่งกันพระศรีสุธรรมราชาธิราช เมื่อสมเด็จพระนารายณ์ได้ราชสมบัติแล้ว เสด็จประทับอยู่ที่**วังหน้า**ต่อมาหลายปี บางทีจะเรียกว่า พระ-

ราชวังบวรสถานมงคล ขึ้นใน
ตอนนี้ โดยเหตุที่สมเด็จพระ
นารายณ์มหาราชได้ราชสมบัติเพราะ
อาศัยวังหน้าเป็นที่มั่นก็ได้”

แต่อย่างไรก็ตาม พระราช
วังบวรสถานมงคล ในสมัย
กรุงรัตนโกสินทร์ ได้เป็น พระ
บวรราชวัง ในรัชกาลพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
เพื่อให้เป็นเกียรติยศเป็นอย่าง
พระเจ้าแผ่นดิน แห่งพระบาท
สมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว
สมเด็จพระอนุชาธิราช

แต่อย่างไรก็ตามตำแหน่ง
พระมหากษัตริย์ฝ่ายหน้า ได้มี
ประกาศพระราชกฤษฎีกายกเลิก
ใน พ.ศ. ๒๔๒๕ เมื่อ พระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๕ ทรงสถาปนาสมเด็จพระ
บรมโอรสาธิราช เป็น
มกุฎราชกุมาร (รัชกาลที่ ๖)
จากนั้นสถานที่ “วังหน้า” ก็ใช้
เป็นที่ตั้งโรงพยาบาลพระองค์
และปัจจุบันคือ พิพิธภัณฑ์สถาน
แห่งชาติ พระนคร มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ โรงละครแห่งชาติ และท้องสนามหลวงตอน
เหนือ

วังหลวง พจนานุกรม
ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.
๒๕๒๕ อธิบายว่าได้แก่ “น.
วัง ซึ่งเป็นที่ประทับของพระเจ้า
แผ่นดิน ในรัชกาลที่ ๔ ทรง

(บน) อนุสาวรีย์สมเด็จพระ
บรมราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท พระ
ราชวังบวรสถานมงคลในรัชกาลที่
ซึ่งตั้งอยู่ ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์
(ล่าง) พระราชานุสาวรีย์สม
เด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระ
อนุชาธิราชและพระบรมราชวัง ใน
รัชกาลที่ ๔ ซึ่งตั้งอยู่หน้าโรงละคร
แห่งชาติ

๑

๒

๓

๔

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สถานที่
“วังหน้า” ใช้เป็นที่ตั้งโรงพยาบาลพระองค์ ปัจจุบันคือ พิพิธ-
ภณฑสถานแห่งชาติ พระนคร (๑-๒) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
(๓) โรงละครแห่งชาติ (๔)

บัญญัติให้เรียกว่า พระบรม
มหาราชวัง” ซึ่งขอนำพระนิพนธ์
ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ที่ทรงไว้ในเรื่อง “ตำนานวังเก่า”
ใน “ประชุมพงศาวดาร ภาค
ที่ ๒๖” มาเป็นคำอธิบายเพิ่ม
เติม ดังนี้

“นามที่เรียกว่า พระบรม
มหาราชวัง พระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพึ่งทรง
บัญญัติเมื่อในรัชกาลที่ ๔ แต่
ก่อนมาในบัตรหมายใช้ว่า
“พระราชวังหลวง” ตามแบบ
อย่างกรุงศรีอยุธยา...ถึง
รัชกาลที่ ๔ ทรงสถาปนาสมเด็จพระ
อนุชาธิราชให้มีพระเกียรติ
ยศอย่างพระเจ้าแผ่นดิน ทรง
พระนามพระบาทสมเด็จพระ
ปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระราช
๒ พระองค์ในแผ่นดินนั้นก็ค
มีราชาศัพท์สำหรับจะใช้ใน
ที่หมายควาว่า ฝ่ายพระองค์
ไหนฝ่ายเดียว จึงทรงบัญญัติ
ให้ใช้คำว่า บรม เพิ่มเข้าใน
ฝ่ายวังหลัง คำ บวร เพิ่ม
เข้าในฝ่ายวังหน้าเป็นต้น

ดังเช่นพระราชโองการ
ก็เป็นพระบรมราชโองการ และ
พระบรมราชโองการ พระราช
วังหลวง และพระราชวังบวร
สถานมงคลก็เป็น พระบรม
มหาราชวัง และพระบรมราชวัง
ดังนี้ ครั้นพระบาทสมเด็จพระ

ปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต
ราชาศัพท์ส่วนข้างวังหน้าเช่น
พระบวรราชโองการ และ
พระบรมราชวังเป็นต้นก็สูญไป
แต่ฝ่ายข้างวังหลวงไม่ได้มี
รับสั่งให้เลิกศัพท์ที่เดิมใหม่
ก็คงใช้คำ บรม ต่อมา จึงเรียก
ว่า พระบรมมหาราชวัง อยู่
จนทุกวันนี้”

วังหลัง พจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕
อธิบายว่า “น.วังซึ่งเป็นที่ประทับ
ของกรมพระราชวังบวรสถาน
พิมุข มักตั้งอยู่ทางด้านหลัง
ของพระราชวังหลวง” แต่เพื่อ
ให้ท่านผู้ใ้ใจได้ทราบเรื่อง
วังหลัง ละเอียดยิ่งขึ้น เพราะ
ปัจจุบันนี้เรื่องราวเกี่ยวกับวัง
หลัง แทบจะเลือนหายไปจาก
ความทรงจำของคนปัจจุบัน
แล้ว และวังหลังในสมัยกรุง
รัตนโกสินทร์นี้มีเพียงองค์เดียว
ในรัชกาลที่ ๑ เท่านั้น

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ได้ทรงพระนิพนธ์เรื่องนี้ไว้ใน
เรื่อง “ตำนานวังเก่า” ว่า

“ชื่อที่เรียกว่า วังหน้า
ก็คือ วังหลัง ก็ดี เรียกตามแบบ
อย่างกรุงเก่า (กรุงศรี
อยุธยา) ที่กรุงเก่า นั้น วัง
จันทร์เกษมอันเป็นที่ประทับ
ของพระมหาอุปราช อยู่ทาง
ข้างด้านหน้าพระราชวังหลวง

จึงเรียกกันว่า วังหน้า วังสวน
หลวง (ตรงที่ตั้งโรงทหารบัดนี้)
อยู่ข้างด้านหลังพระราชวังหลวง
จึงเรียกกันว่า วังหลวง เรียก
กันมาแต่ก่อนมีกรมพระราชวัง
หลัง ครั้นสถาปนากรมพระ
ราชวังหลวงขึ้นเมื่อ รัชกาล
สมเด็จพระเพทราชา จึงขนาน
นามกรมว่า กรมพระราชวัง
บวรสถานพิมุข ในกรุงเทพฯ
นี้ พระราชวังบวรสถานมงคล
ยังอยู่ทางด้านหน้าพระราชวัง
หลวง เรียกว่า วังหน้า ก็ถูก
ตามแผนที่ แต่พระราชวังหลัง
นั้นผิดทิศห่างไกล ที่เรียกว่า
วังหลัง จึงคงหมายความว่า
เป็นที่ประทับของกรมพระราช
วังบวรสถานพิมุขเท่านั้น

พระราชวังหลังสร้างที่
ตำบลสวนลั่นจี (คือตรงที่ตั้ง
โรงศิริราชพยาบาลบัดนี้) ตั้งแต่
กรมพระราชวังหลังดำรงพระยศ
เป็นสมเด็จพระเจ้าหลานเธอ
เจ้าฟ้ากรมหลวงอนุรักษ์เทเวศน์
ด้วยที่ตรงนั้นมีป้อมปราการ
เป็นมุมเมืองมาแต่ครั้งกรุงธนบุรี
จึงเป็นที่สำคัญสำหรับป้องกัน
พระนครทางฝั่งตะวันตก มา
สถาปนาเป็นพระราชวังหลัง
ต่อขึ้นหลัง แต่จะก่อสร้างแปลก
กับวังเจ้านายต่างกรมอย่างไร
บ้างไม่ปรากฏสิ่งสำคัญเหลือ
อยู่ สืบก็ไม่ได้ความ”

พระนิพนธ์เรื่อง วังหลัง

พระราชวังหลังสร้างที่ตำบลสวนลั่นจี ปัจจุบันคือ ที่ตั้งโรงพยาบาลศิริราช

ตอนนี้ ส่วนใหญ่เป็นวังหลัง ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ แต่ถ้าหากมีปัญหาวว่า วังหลัง สมัยก่อนเก่าเกิดขึ้นมาแต่เมื่อไร เพราะในพระนิพนธ์ที่อ้างก็กล่าวไว้ว่า “วังหลัง เรียกกันมาแต่ก่อนมีกรมพระราชวังหลัง”

คำตอบเรื่องนี้ ต้องกลับไปดูพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์นี้ อีกครั้งในเรื่อง “ตำนานวังหน้า” เพราะทรงนิพนธ์แทรกเรื่องวังหลังไว้มาก ซึ่งพอจะสังเขปความได้ดังนี้

ในแผ่นดินสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช สมเด็จพระนเรศวรเป็นพระมหาอุปราชประทับอยู่ที่วังหน้า คือ วังจันทร์เกษม ส่วนสมเด็จพระเอกาทศรถ พระอนุชาธิราชประทับอยู่วังหลัง คือ วังสวนหลวง ซึ่งสร้างขึ้นในแผ่นดินนี้ เพื่อรักษาพระนครด้านทิศตะวันตกและรักษาลองมาบรรจบกัน วังหน้าข้างด้านใต้ เพราะข้างด้านใต้เป็นที่น้ำลึก ข้าศึกเข้ามายาก ใช้เรือกำปั่นรบป้องกันได้ถนัด จึงเกิดมีพระราชวังหลวง วังหน้า วังหลัง แต่นั้น

เมื่อสมเด็จพระนเรศวรเสด็จขึ้นครองราชย์ สมเด็จพระอนุชาธิราชเอกาทศรถเสด็จมาประทับอยู่วังหน้า ส่วนวังหลังยังคงว่าง จนถึงแผ่นดิน

สมเด็จพระเอกาทศรถ เจ้าฟ้าศรีเสาวภาคย์ พระราชโอรสพระองค์น้อยประทับอยู่วังหลัง

ในแผ่นดินต่อ ๆ เรื่องราวเกี่ยวกับวังหลังขาดหายไป จนถึงสมัยสมเด็จพระนารายณ์เสด็จขึ้นครองราชย์เสด็จไปประทับ ณ พระราชวังหลวงแล้ว ก็พระราชทานวังหลังให้พระไตรภูวนาทิตยวงศ์น้อยยาเธอประทับ เมื่อโปรดให้สำเร็จโทษพระไตรภูวนาทิตยวงศ์แล้ว ก็โปรดให้เจ้าฟ้าอภัยประทับอยู่ ถึงแผ่นดินพระเพทราชาทรงตั้งให้นายจบกษัตริย์ผู้มีความชอบช่วยให้ได้ราชสมบัติเป็นวังหลัง และประทับอยู่ที่วังหลัง และเรียกสังกัดวังหลังว่า **กรมพระราชวังบวรสถานพิมุข**

นี่คือเรื่องของวังหลังก่อนที่ “เรียกกันมาก่อนมีกรมพระราชวังหลัง ครั้นสถาปนากรมพระราชวังหลัง ขึ้นเมื่อรัชกาลสมเด็จพระเพทราชา จึงขนานนามกรมว่า กรมพระราชวังบวรสถานพิมุข” ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา ก่อนสมัยสมเด็จพระเพทราชา

เรื่อง วังหน้า วังหลวง วังหลัง ดังที่ได้เอกสารและหลักฐานมาชี้แจงนี้ หวังว่าคงจะเป็นประโยชน์แก่ท่านผู้อ่าน ตามสมควร

ดงละคร : เมืองโบราณของนครนายก

อมรา ศรีสุชาติ

จากตำนานสู่การค้นพบ

หลักฐานประวัติศาสตร์บอกเรื่องเมืองนครนายก เก่าเพียงแค่สมัยกรุงศรีอยุธยา เริ่มจากเป็นเมืองหน้าด่านด้านตะวันออกของกรุงศรีอยุธยา เป็นหัวเมืองชั้นใน ไม่ใหญ่โตนัก แต่มีศึกคราใดไม่ว่าพม่า มอญ เขมร มักผ่านไปมาทางนี้บ่อยครั้งที่ยึดเอานครนายกเป็นชุมกำลังเพื่อโจมตีกรุงศรีอยุธยา ด้วยเหตุนี้ในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิจึงโปรดฯ ให้รื้อกำแพงเมืองนครนายก เพื่อไม่ให้ข้าศึกใช้เป็นที่ยึดมั่นได้อีกต่อไป แต่กระนั้นนครนายกก็มิได้หลุดหายไปจากหน้าประวัติศาสตร์ ปรากฏอยู่หลายครั้งในพงสาวดาร ให้ภาพ “ผู้-

ผ่านทาง” ทั้งที่เป็นท้าวพระยา มหากษัตริย์ นักรบ หรือชาวบ้านธรรมดาที่ต้องอพยพไปมาตามกระแสการเมือง

เมื่อพิจารณาจากภูมิสถานของนครนายกที่มี ที่ราบ ห่อม เนิน ภูเขา แม่น้ำ ลำคลอง หลายสาย และบางสายไปเชื่อมต่อทะเลได้แล้ว ดูเป็นทำเลเหมาะสมต่อการตั้งถิ่นฐานไม่แพ้เมืองในลุ่มน้ำแควนี้ เช่นที่ปราจีนบุรี ชลบุรี ซึ่งล้วนมีชุมชนโบราณขนาดใหญ่ เจริญรุ่งเรืองมาก่อนเมืองสมัยอยุธยาหลายแห่ง

พระราชหัตถเลขาของพระมหากษัตริย์ผู้มีพระปรีชาญาณอันกว้างไกลสองพระองค์ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ คือ

“ชื่อ “ดงละคร” ก็เนื่องมาจาก “ผีละครเมืองลับแล”

เล่ากันว่า ผีในดงชอบละคร

ถ้าใครร้องละครผีจะเอาไปอยู่ด้วย

ถ้ามีคนมาห้ามไม่ให้ร้อง ผีจะเอาคนห้ามไปแทน

จึงไม่มีใครในหมู่บ้านกล้าร้องละคร”

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้นำทางนักโบราณคดีให้ค้นพบเมืองโบราณที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของนครนายก ซึ่งเจริญรุ่งเรืองมาก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยาหลายศตวรรษ เมืองที่วันนี้เรียกกันว่า เมืองดงละคร

ชื่อ “ดงละคร” จะมีมาแต่ครั้งไหน ยังเป็นที่สงสัย จะเป็นที่เกี่ยวข้องกับ “ขุนละคร” หรือแขวงขุนละครที่พวกกบฏ-ธรรมเสด็จถูกทางการตีแตกพ่ายมาในสมัยพระเพทราชา (พ.ศ. ๒๒๒๙) ตามพระราชพงศาวดาร^๑ ก็ยังไม่อาจตรวจสอบได้ หรือเป็นชื่อที่ตั้งขึ้นโดยเอาภูมิประเทศของแหล่งบวกกับตำนานพื้นบ้าน ก็เป็นเพียงข้อสันนิษฐานเท่านั้น ที่แน่ ๆ คือ ดงละคร ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรกในพระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงไว้เมื่อเสด็จประพาสดงละครในปี พ.ศ. ๒๔๕๑ เมื่อทรงทราบข่าวเล่าลือว่า ดงละครเป็นที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดินโบราณ และทรงมีพระราชวินิจฉัยไว้ว่า “ดงละครมีที่ร้างโบราณสมที่กล่าวไว้”^๒ เมื่อประกอบกับพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงไว้เรื่องตำนานการสร้างเมืองนครนายก โดย “ราชินีเจ้าแผ่นดินเขมร” ณ ที่ซึ่งเป็น “แผ่นดินเขมรเก่า”^๓ แต่ครั้งที่นครนายกเข้า

มาอยู่ในขอบข่ายสยามของไทย แล้วพอเป็นเค้าให้เห็นว่า น่าจะมีเมืองโบราณรุ่นเก่าก่อนสมัยสุโขทัยในนครนายก และดงละครก็อาจเป็นเมืองที่วันนี้

เข้าใจว่าการเสด็จพระราชดำเนินและพระราชวินิจฉัยข้างต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำให้ดงละครเป็นที่รู้จักกันในหมู่นักโบราณคดีชั้นสูงที่ตามเสด็จคราวนั้น และทราบต่อ ๆ กันมาโดยเฉพาะในหมู่ผู้สนใจใฝ่รู้ทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีที่กำลังค้นคว้าอยู่ในสมัยนั้น ดงละครเป็นที่รู้จักกันมากขึ้นเมื่อมีผู้ขุดพบโบราณวัตถุหลายชิ้นที่นั่น ดังนั้น เมื่อมีการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานของชาติ เมืองดงละครจึงปรากฏอยู่ในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ ๕๒ ตอนที่ ๙๕ ลงวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ เป็นแหล่งขึ้นทะเบียนโบราณสถานของชาติเพียงแห่งเดียวของจังหวัดนครนายก

ชาวบ้านดงละครปัจจุบันมีบ้างที่ทราบว่า ได้เข้าอยู่อาศัยในบริเวณที่เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมสำคัญแห่งหนึ่งของชาติส่วนใหญ่เชื่อกันตามคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ และตามประสบการณ์ที่ได้รับว่า ณ ที่ซึ่งพวกเขาอยู่อาศัยกันนี้แต่ก่อนเป็นเมืองโบราณ มีท้าวพระยามหากษัตริย์ปกครองและยังมีอาถรรพณ์ศักดิ์สิทธิ์อย่างเช่นชื่อ “ดงละคร” ก็เนื่องมาจาก

“ผีละครเมืองลับแล” เล่ากันว่า
ผีในดงชอบละคร ถ้าใครร้อง
ละครผีจะเอาไปอยู่ด้วย ถ้ามี
คนมาห้ามไม่ให้ร้อง ผีจะเอาคน
ห้ามไปแทน จึงไม่มีใครในหมู่บ้าน
กล้าร้องละครถึงกระนั้น
ในคำคืนวันเพ็ญราว ๑๔-๑๕ คำ
ยังได้ยินเสียงพิณพาทย์ลาด
ตะโพนแว่วมาตามสายลม ไม่
รู้ว่าใครร้องเล่นละคร ไม่รู้ว่า
มาจากทางไหนบ้างว่ามาจาก
ดงในที่รกทึบเรียกว่า “เมือง
ลับแล” ซึ่งมีตำนานพื้นบ้านอีก
เรื่องเล่าว่าครั้งหนึ่งมีชายหนุ่ม
หลงเข้าไปในเมืองแห่งนี้ พบ
ว่าเป็นเมืองอุดมคติ ผู้คนถือศีล
แต่เมื่อชายหนุ่มผิดศีลข่มขืน
จึงต้องจากภรรยาซึ่งเป็นชาว
เมืองลับแลและลูกน้อยออกจาก
เมืองมา มีท่อของที่ภรรยา
ให้ติดตัวเมื่อเปิดออกก่อนเวลา
ก็กลายเป็นทราย และเมื่อเปิด
อีกท่อที่เหลือก็พบว่าเป็นทอง
แสดงให้เห็นความมั่งคั่งของ
เมืองลับแล พร้อม ๆ กับความ
ลึกลับที่เล่าขานต่อ ๆ กันมา

จริงแล้ว ก่อนที่ปู่ยาตา
ยายของคนรุ่นปัจจุบันเข้ามา
หักล้างางพง ตั้งบ้านเรือน
ดงละครเป็นดงทึบ มีต้นไม้ใหญ่

ขึ้นหลายหลากชนิด เคยเป็นที่
อยู่ของสัตว์ป่านานาพันธุ์ รวม
ทั้งเป็นที่พักหลบซ่อนของฝูง
ช้างป่า มาตั้งแต่ครั้งที่มีการ
คล้องช้างเพื่อไปใช้ในการศึก
สมัยกรุงศรีอยุธยาและต้นรัตน-
โกสินทร์ เมื่อคนมาอยู่มาก
ขึ้น ป่าลดลง ช้างจึงอยู่ไม่ได้
หลบหนีขึ้นป่าเขาใหญ่ไปหมด
สภาพป่าดง ความวิเวกวังเวง
ประกอบกับโบราณวัตถุสถาน
ที่หลงเหลืออยู่ในเมืองทำให้เกิด
ตำนาน นิทานพื้นบ้านเล่า
ต่อกันมา ทั้งชาวดงละครที่
ผูกพันกับตำนานและความเชื่อ
เรื่องดงละครเป็นเมืองศักดิ์สิทธิ์
กับนักวิชาการที่มองเห็นความ
สำคัญว่าเป็นแหล่งที่ต้องขึ้น
ทะเบียนเพื่ออนุรักษ์เอาไว้ ใน
ขณะนั้น (พ.ศ. ๒๔๗๘) ต่าง
มีอาจตอบได้ว่าดงละครเป็น
เมืองมาแต่ครั้งไหน เกี่ยวข้อง
กับประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น
และของประเทศชาติอย่างไร

โบราณวัตถุที่ชาวท้องถิ่น
ขุดพบโดยบังเอิญ ขณะขุดร่อง
สวนและมีนักร้องของเก่าซื้อ
เอาไป ทรายไปถึงนักโบราณ
คดีทำให้ดงละครเป็นที่กล่าว
ขวัญกันขึ้นมาอีก ขณะเดียวกัน

“คำคืนวันเพ็ญราว ๑๔-๑๕ คำ

ยังได้ยินเสียงพิณพาทย์ลาดตะโพนแว่วมาตามสายลม
ไม่รู้ว่าใครร้องเล่นละคร ไม่รู้ว่ามาจากทางไหน
บ้างว่ามาจากดงในที่รกทึบเรียกกันว่า “เมืองลับแล””

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯทอดพระเนตรซากสิ่งก่อสร้างอิฐ ซึ่งขุดพบใหม่ นอกอุ้งคันดินด้านเหนือ “คังโน” ของเมืองดงละคร เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๓๓ ทรงสนพระทัยอิฐผสมเกลบของดงละคร

ก็มีชาวคนยากผู้หนึ่ง มีใจใฝ่รู้ในประวัติศาสตร์วัฒนธรรม คือ คุณดุสิต บุญธรรม ได้หาทุนให้อาจารย์พิสิฐ เจริญวงศ์ ซึ่งขณะนั้นเป็นอาจารย์คณะโบราณคดีมหาวิทยาลัยศิลปากร นำนักศึกษามาขุดค้นทางโบราณคดีที่ดงละคร เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕ การศึกษาค้นคว้าทางวิชาการโบราณคดีของเมืองดงละคร จึงได้เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกในปีนั้น

การขุดค้นครั้งนี้ได้เปิดประวัติศาสตร์หน้าแรกของดงละคร หลักฐานจากหลุมขุดค้น ๑๒ หลุม บอกให้ทราบคร่าว ๆ ว่า บริเวณที่ชาวบ้านเรียกเมืองลับแลนั้น ล้อมรอบด้วยคู คันดิน ซึ่งคนโบราณคิดแปลงขึ้นจากสภาพที่มีอยู่บ้างแล้วตามธรรมชาติให้ได้สัดส่วน โบราณวัตถุที่พบบอกให้ทราบว่า ผู้สร้างคู คันดินและเข้าอยู่อาศัยทั้งในและรอบ ๆ เมืองลับแลนี้ เป็นกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมแบบทวารวดี คล้าย

กับชุมชนอีกหลายแห่งบริเวณลุ่มน้ำภาคกลางและภาคตะวันออกของประเทศ

๑๕ ปีต่อมา มีการขุดค้นที่ดงละครอีก โดยนักโบราณคดีโครงการโบราณคดีประเทศไทย

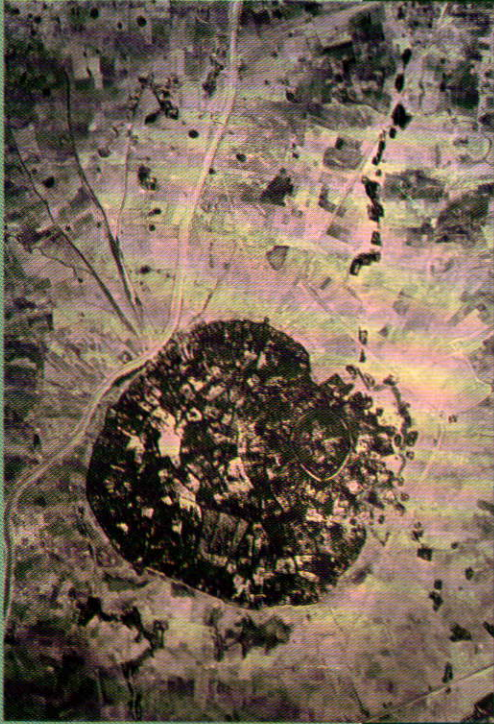

ทรงบรรยายเรื่องความเป็นมาของเมืองคงละคร แก่ผู้เข้าร่วมสัมมนา
ประวัติศาสตร์ หน้ำนอร์ดิทรรศการกลางแจ้งภายในแหล่งคงละคร เมื่อ
วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓

(ภาคกลาง) ของกองโบราณคดี
กรมศิลปากร คราวนี้ชุดอีก ๔
หลุม ได้ข้อมูลเพิ่มเติมขึ้นยัน
ว่า เมืองคงละคร เป็นชุมชน
ร่วมสมัยวัฒนธรรมทวารวดี
มีการติดต่อค้าขายกับชุมชนอื่น
ทั้งใกล้และไกล

เมืองคงละคร โด่งดังขึ้น
อีกครั้งเมื่อต้นปีนี้เอง เมื่อมี
การดำเนินงานทางโบราณคดี
ครั้งใหญ่และได้เผยแพร่ข้อมูล
ค้นคว้าใหม่ ๆ คือสาธารณชน
ในวงกว้าง ทั้งนี้ก็เนื่องมาแต่
พระราชดำริในสมเด็จพระเทพ-

รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช-
กุมารี องค์อัครราชูปถัมภก
มรดกวัฒนธรรมไทย ซึ่งมี
พระประสงค์ฟื้นฟูอดีตจังหวัด
นครนายก ปรับใช้ข้อมูลจาก
อดีตและปัจจุบันเพื่อพัฒนา
ชุมชน ได้เสด็จไปที่แหล่ง
คงละครหลายครั้ง และมีพระ-
ราชดำริให้กองโบราณคดี กรม
ศิลปากร ดำเนินการศึกษา
ค้นคว้าเมืองนี้อย่างจริงจัง เพื่อ
ผลทางวิชาการและการพัฒนา
ดังกล่าว เมื่อกองโบราณคดี
ได้ดำเนินการจนแล้วเสร็จ คณะ

ภาพถ่ายทางอากาศมองเห็นเมืองดงละครทั้งอยู่บนเนินดินรูปกลม
ก่อนมาทางตะวันตกเป็น “ดงใน” หรือเมืองลับแล เป็นบริเวณที่มีคูคันดิน
ล้อมรอบ มองเห็นเป็นวงรูปไข่

ครั้งที่สองทรงนำคณะผู้เข้าร่วม
สัมมนาประวัติศาสตร์ชมแหล่ง
ในวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๓๓ ในครั้งนี้ทรงบรรยาย
เรื่องความเป็นมาของเมือง

คลองทำอิฐเป็นน้ำสำคัญสายหนึ่งที่ไหลไปรวมกับแม่น้ำนครนายก
ออกสู่ทะเล โกลเดียบดงละคร

ทำงานได้รับพระกรุณาธิคุณให้
เข้าเฝ้าถวายรายงานหลายครั้ง
และได้รับพระราชทานข้อวินิจฉัย
ทางวิชาการและจัดการหลาย
อย่างจากพระองค์ท่าน

สมเด็จพระเทพรัตนราช-
สุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จพระราชดำเนินแหล่ง
ดงละครทอดพระเนตรหลุม
ขุดค้น โบราณวัตถุ ถึง ๒ ครั้ง
ครั้งแรกเสด็จฯ เป็นการส่วน
พระองค์เพื่อเตรียมการสำหรับ
คณะสัมมนาประวัติศาสตร์

ดงละคร พระราชทานแก่ผู้เข้า
ร่วมสัมมนา ณ เมืองดงละคร
เป็นที่ปลื้มปิติแก่บรรดาผู้เข้า
ร่วมสัมมนา ข้าราชการ ทหาร
ตำรวจและชาวบ้านที่คอยเฝ้า
รับเสด็จอยู่ ณ ที่นั้น

**เมืองดงละครไม่ใช่เมือง
นครนายก**

แม้มีข้อมูลที่วินิจฉัยกัน
มาแล้วแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๘ อย่าง

หลุมขุดค้นแบบขั้นบันได เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ตรวจสอบแนวกับดินของดงละคร

ที่ตัวจังหวัดนครนายกปัจจุบันจากการขุดค้นศึกษาเมืองดงละครทั้ง ๓ ครั้ง ได้ข้อมูลมากพอที่จะตอบได้ว่าเมืองดงละคร และเมืองนครนายก

หลุมขุดค้นภายใน “ดงโน” เมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ร่องรอยของโบราณวัตถุ แสดงว่าเข้าสู่ขั้นดินวัฒนธรรมโบราณแล้ว

ซากสิ่งก่อสร้างอิฐรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ก้นดินด้านเหนือ การขุดค้นยังไม่แล้วเสร็จ ไม่อาจบอกได้ชัดเจนว่า จะเป็นกำแพงแก้ว เจิงหิน ป้อม หรือ ?

เช่นหนังสือ “ภูมิศาสตร์ประเทศสยาม” ของกรมตำรา (กรมวิชาการ) กระทรวงศึกษาธิการ ที่ว่า เมืองดงละครและเมืองนครนายกเป็นเมืองสองเมือง และเมืองดงละครเก่าแก่กว่า^๔ แต่ก็มีผู้เสนอแนวคิดว่า เมืองนครนายกที่เคยเป็นเมืองหน้าด่านสมัยกรุงศรีอยุธยาหรือเมืองที่สมเด็จพระมหาจักรพรรดิให้หรือกำแพงเมืองลงนั้น อยู่ที่เมืองดงละคร ก่อนย้ายไปตั้งเมืองใหม่สมัยรัตนโกสินทร์

ไม่ใช่เมืองเดียวกัน เมืองดงละครเป็นเมืองเก่า สร้างขึ้นเมื่อประมาณปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๔ และเป็นเมืองสืบเนื่องต่อมาจนถึงต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๖ หลังจากนั้นถูกทิ้งร้าง ไม่มีสภาพเป็นเมืองอีกต่อไป ส่วนเมืองนครนายกอาจสร้างขึ้นก่อนหน้าสมัยอยุธยาเล็กน้อย หากจับเค้าเอาตามตำนาน "ราชินีเจ้าแผ่นดินเขมร" และได้เป็นเมืองหน้าด่านตั้งแต่ต้นสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา เป็นเมืองที่ตัวจังหวัดนครนายกปัจจุบันสร้างซ้อนทับ

ทั้งสองเมืองอยู่ห่างกันประมาณ ๕ กิโลเมตร โดยเมืองดงละครอยู่ก่อนลงมาทางใต้

เข้าใจว่าเมืองดงละครร้างไปก่อนที่จะมีการสร้างเมืองใหม่ขึ้นที่เมืองนครนายก และเมื่อเมืองนครนายกสำคัญขึ้นในสมัยอยุธยา เมืองดงละครก็หมดความสำคัญลงโดยสิ้นเชิง กลายเป็นป่าดง เป็นที่อยู่ของโจลงช้างป่า และเกิดตำนานเมืองลับแล

ย้อนกลับไปเมื่อประมาณ ๑,๐๐๐-๑,๒๐๐ ปีมาแล้ว เนินดินกว้างใหญ่รูปกลม ขนาด ๖.๒๕ ตารางกิโลเมตร (ที่ปัจจุบันเป็นตำบลดงละคร) โคดเด่นอยู่กลางพื้นที่ราบลุ่ม (สูงกว่าพื้นที่นาโดยรอบ ๒-๓ เมตร) มีลำน้ำผ่านหลายสาย ถูกครอบครองโดยชนกลุ่มหนึ่ง ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนกระจัดกระจายบนเนินแห่งนี้ ตลอดไปถึง

ห้วยมนเินเล็กเนินน้อยรายรอบกลุ่มชนนี้เลี้ยงตัวด้วยการเกษตรกรรมปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ และค้าขายกับชุมชนอื่น เส้นทางพาณิชย์กรรมสำคัญ คือ แม่น้ำลำคลองที่ล้อมรอบเนินทุกทิศทาง โดยเฉพาะลำน้ำทางตะวันตกและใต้ที่มีทางไปออกสู่ทะเล เมื่อชุมชนขยายตัวมากขึ้น กลุ่มผู้ปกครองชุมชนหรือเมืองที่ไม่ทราบนามแห่งนี้ ก็เริ่มจัดระเบียบเมือง อย่างหนึ่งที่ได้เห็นได้ชัด คือ การเลือกบริเวณแห่งหนึ่ง แล้วสร้างคูคันดินล้อมรอบ จัดระบบชลประทาน มีการชักน้ำจากลำคลอง และการเก็บกักน้ำไว้ในสระ ๔ ทิศ ตรงช่องทางเข้าออก เพื่อให้เป็นปราการป้องกันตนเองในยามศึกสงคราม และเป็นศูนย์การปกครอง เศรษฐกิจ ควบคุมกันไป บริเวณดังกล่าวจึงอยู่ก่อนมาทางตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งใกล้ทางน้ำสำคัญที่ไปออกทะเลได้ เป็นทางหนีทีไล่ยามศึกประชิดกลับขึ้นเนินด้านทวนหรือเป็นเส้นทางสัญจรติดต่อค้าขายทางเรือกับชุมชนต่างถิ่นที่มาไกล ๆ ในยามสงบ

บริเวณที่มีคูคันดินล้อมรอบนี้ มองเห็นได้ชัดเจนจากภาพถ่ายทางอากาศ เป็นวงรูปไข่หรือ "ดงเล็ก" ซ้อนอยู่ในเนินดงละครที่เป็น "ดงใหญ่" เมื่อพบว่าโบราณวัตถุซากอิฐ มีหนาแน่นอยู่ภายในและรอบ ๆ "ดงเล็ก" ประกอบกับบริเวณนี้มีคูคันดินล้อมรอบ นักวิชาการที่เข้ามาศึกษาดง

ละครุ่นแรก ๆ ก็ถือเอาว่า "เมืองดงละคร" คือ ส่วนนี้เท่านั้น ในประกาศขึ้นทะเบียนเมืองดงละครก็หมายถึงเฉพาะส่วนนี้ ทำให้เข้าใจกันต่อ ๆ มาว่าเมืองดงละครเป็นเมืองขนาดเล็ก เท่าขนาดดงเล็กรูปไข่ที่มีคูคันดินล้อมรอบ เนื้อที่เพียง ๒๗๕ ไร่เท่านั้น ไม่ใช่เมืองใหญ่โตอะไร เมื่อเทียบกับเมืองรุ่นเดียวกันในภาคกลาง ภาคตะวันออก ต่อเมื่อหลักฐานใหม่ จากการศึกษาครั้งล่าสุดชี้ให้เห็นว่า อาณาเขตของเมืองดงละครกว้างขวางครอบคลุมเนินใหญ่และห่อมเนินรายรอบทั้งหมด เมืองนี้ก็ไม่เล็กแล้ว มีขนาดใหญ่โตไม่แพ้เมืองรุ่นเดียวกัน ที่อยู่บริเวณใกล้เคียง เช่น เมืองศรีมโหสถ (ปราจีนบุรี) เมืองพระรถ (ชลบุรี) เป็นต้น

ดงละครเป็นเมืองพุทธศาสนา แบบวัฒนธรรมทวารวดี

สิ่งสำคัญที่ทำให้เมืองดงละครคล้ายคลึงกับเมืองสำคัญ ๆ ร่วมสมัยเดียวกันในกลุ่มน้ำเจ้าพระยา กลุ่มน้ำบางปะกง ก็คือ การเป็นชุมชนพุทธศาสนาแบบวัฒนธรรมทวารวดี

แม้จะไม่พบสิ่งก่อสร้างที่เป็นพุทธสถานใหญ่โต เช่น พระพุทธรูปหินทรายของเมืองศรีมโหสถ (ปราจีนบุรี) พระสถูปเจดีย์ที่เมืองอินทร์บุรี (สิงห์บุรี) หรือหลักฐานด้านจารึก เช่น เทริยญระบุนาม

ทวารวดีเช่นที่พบในอีกหลายเมือง ดงละครก็พบหลักฐานบางอย่างที่พอจะนำมาเทียบเคียง แสดงลักษณะวัฒนธรรมแบบทวารวดี และความเป็นเมืองพุทธศาสนาเช่นที่อื่น ๆ เป็นต้นว่า พระพุทธรูปสำริด พระพิมพ์ ตามแบบศิลปกรรมทวารวดีภาคกลาง โบราณวัตถุอื่น ก็มี ภาชนะดินเผาพื้นเมือง มีรูปทรงและลวดลายตกแต่งตามแบบฉบับศิลปกรรมทวารวดีเช่นกัน

ศาสนวัตถุแบบทวารวดีที่ดงละครพบอยู่ในซากอาคารอิฐ นอกคูคันดินด้านใต้ แต่ซากอาคารถูกชาวบ้านขุดหรือเอาอิฐไปสร้างกำแพงวัด โบสถ์ วิหารใหม่ โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จึงไม่เหลือสภาพพอที่จะบอกได้ว่ามีลักษณะอย่างไร เข้าใจว่าเป็นสถูปเจดีย์อย่างใดอย่างหนึ่ง จึงมีการบรรจุวัตถุลงกลดังกล่าว นอกจากนี้ยังพบ

ภาชนะบรรจุอิฐฝังรวมอยู่ด้วย ภาชนะบรรจุอิฐมีทั้งเครื่องถ้วยแบบที่เรียกกันว่า เซรามิกบุรีรัมย์ และเครื่องเคลือบขาวของจีน มีลักษณะที่กำหนดอายุได้ว่าเป็นเครื่องถ้วยของสมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๕-๑๖

เครื่องเคลือบเหล่านี้ คงเป็นสินค้าที่ชาวเมืองดงละครโบราณซื้อหาเข้ามา เป็นของฟุ่มเฟือยไม่ใช่ของใช้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน

"ของนอก" อีกสองสามอย่างที่เหลือเป็นหลักฐานก็มี

พระพิมพ์ดินเผา ชาวบ้านขุดพบบริเวณซากศาสนสถานอิฐ นอกอุ
กันดินด้านใต้ เป็นลักษณะพระพิมพ์แบบทวารวดีภาคกลาง

เครื่องถ้วยเคลือบของตะวัน
ออกกลางเป็นเครื่องถ้วยเนื้อดิน
ขาวเคลือบสีฟ้าเขียวสคไล ซึ่ง
ทางตะวันออกกลางส่งมาขาย
ในเมืองท่าภาคใต้ ภาคกลาง
ของไทยมาตั้งแต่พุทธศตวรรษ
ที่ ๑๔ จึงใช้เป็นตัวกำหนดอายุ

ตัวอย่างเศษภาชนะดินเผาขดละครแบบทวารวดี เป็นของที่ทำขึ้นใน
ชุมชน

ได้อีกอย่างหนึ่ง นอกจากนี้
ก็มีลูกปัดบางรูปแบบ เช่น ลูก
ปัดแก้วเม็ดโตสีฟ้าเลื่อมพราว
ลูกปัดตา ฯลฯ บอกได้ว่าเป็น
ของตะวันออกกลาง อินเดีย
แต่บางอย่างผลิตได้ในเมือง
ไทยแล้วนิยมใช้กันทั่วไป และ

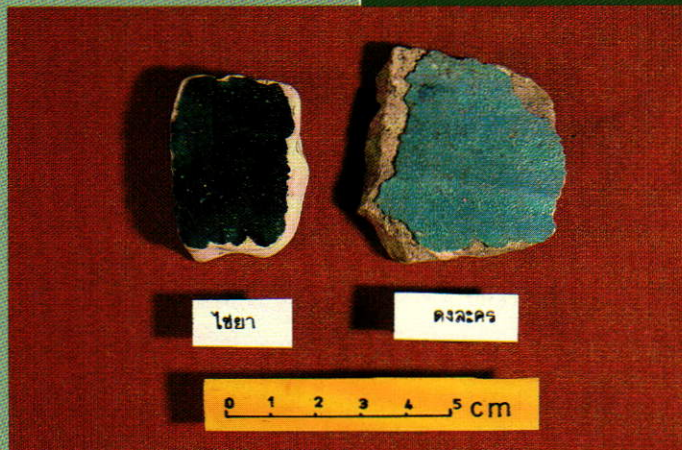
แวนดินเผา : อุปกรณ์ปั่นฝ้ายเพื่อทอผ้าเป็นของที่ทำขึ้นใช้ในชุมชน
แสดงว่า ชาวขดละครโบราณทอผ้าใช้เอง

ควอท์ซ์แก้วผลึก (rock crystal) สี ไร้สี ชาวคงละครนำมาทำลูกบิดได้ เพราะมีแหล่งวัตถุดิบอยู่ไม่ไกล สีเขียวเป็นชิ้นส่วนทำโล่สำริด ยังไม่ทราบว่าเป็นชิ้นเอง หรือนำมาจากชุมชนอื่น

เซรามิกบุรีรัมย์ ที่แต่เดิมเรียกกันว่า เซรามิกเขมร แหล่งผลิตเริ่มที่บุรีรัมย์ก่อน แล้วแพร่กระจายไปที่อื่น ๆ เช่น สุรินทร์ ปราจีนบุรี เริ่มผลิตมาตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๓ จนถึงพุทธศตวรรษที่ ๑๕ เป็นสินค้าเข้าของชุมชนคงละคร

เศษภาชนะเคลือบสีฟ้าเขียวบนเนื้อดินขาว แบบตะวันออกกลาง (เปอร์เซีย) เป็นสินค้าเข้า พบมากมาอยู่ที่แหล่งเมืองท่าแหลมโพธิ์ ไชยา สุราษฎร์ธานี ในพุทธศตวรรษ ที่ ๒๔-๒๕ พบที่คงละครเช่นกัน

คล้ายเคลือบขาวของจีน ชาวคงละครโบราณเอามาใส่ถ้วย ขาวบ้าน ขุดพบฝังรวมอยู่กับวัตถุอื่นนอกคูคันดินคันได้

เป็นสินค้าออกด้วย มีลูกปิด ๒-๓ ชนิด ที่อาจผลิตขึ้นที่ ดงละครเพราะวัดอุทัยเอื้ออำนวย เช่น ลูกปิดควอร์ตซ์แก้วผลึก เม็ดกลมใสไร้สี ลูกปิดพลอย สีดอกตะแบก ซึ่งพบก้อนแร่ วัดอุทัยในหลุมขุดค้น แหล่ง วัดอุทัยอยู่ที่เขาแก้ว ต้นน้ำสาย หนึ่งของแม่น้ำนครนายกนี้เอง

วัตถุประดับอื่น ๆ เช่น คัมหุดะแก้ว ลูกกระพรวนสำริด กำไลสำริด (เศษ) ทองรูปพรรณ ไม่พบหลักฐานว่าผลิตขึ้นเอง หรือซื้อหาเอามา นอกจากมี รูปแบบคล้าย ๆ กันกับที่พบใน ชุมชนทวารวดีทั่วไป

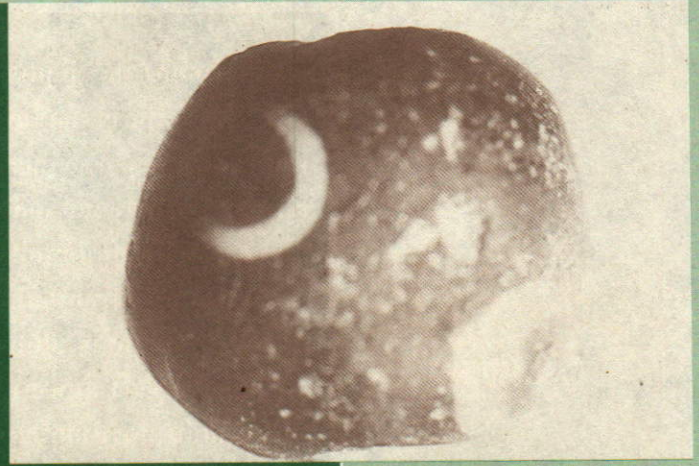
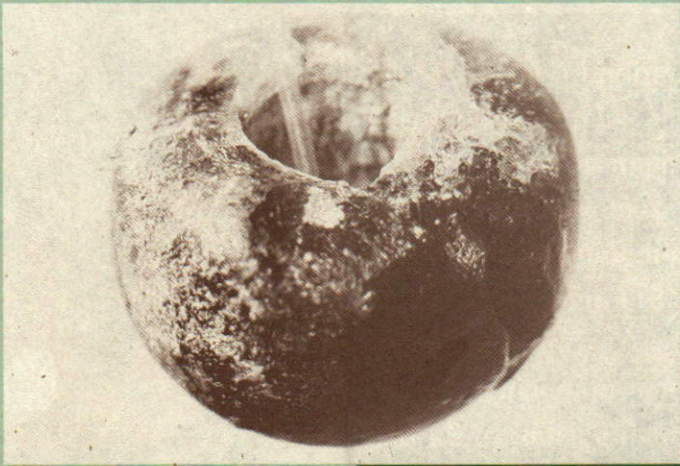
ของที่ทำขึ้นเอง นอกจาก ภาชนะดินเผาแล้ว ก็มีข้าวของ เครื่องใช้ไม้สอยทั่วไป เป็นต้น ว่าลูกกระสุนดินเผา ดุมถ่วงแห แวดินเผา เบี้ยดินเผา สะท้อน ภาพชีวิตกิจกรรมชาวดงละคร โบราณ ทั้งยิงนก ตกปลา ทอผ้า เล่นสนุก กับของที่ทำขึ้นเองได้ ง่าย ๆ แล้วก็รู้จักเอาอิฐเอามาใช้ สร้างสิ่งที่ต้องการความมั่นคง แข็งแรง เช่น สลุปเจดีย์หรือ ป้อมปราการ มีซากสิ่งก่อสร้าง ด้วยอิฐก่อเป็นกรอบสี่เหลี่ยม ขนาดใหญ่โตมาก (๗๒ x ๔๓ เมตร) อยู่นอกคูคันดินด้าน เหนือ ซึ่งเพิ่งขุดพบจากการ ดำเนินงานทางโบราณคดีครั้ง ล่าสุด สันนิษฐานกันไปต่าง ๆ นานาว่าอาจเป็นส่วนของศาสน-สถาน เช่น กำแพงแก้วของวัด หรือป้อมปราการ เสิงเทินอย่าง ใดอย่างหนึ่ง แต่การดำเนิน งานไม่แล้วเสร็จ จึงต้องยุติการ

สันนิษฐานไว้ก่อน

บ้านของคนสามัญคง ปลุกสร้างด้วยไม้ เรียบง่าย ตามแบบชาวพุทธทั่วไป แล้ว ก็มีที่เก็บขี้ผึ้ง ซึ่ง เป็นโครง ไม้ไผ่ ก่อดินพอกทับข้างนอก

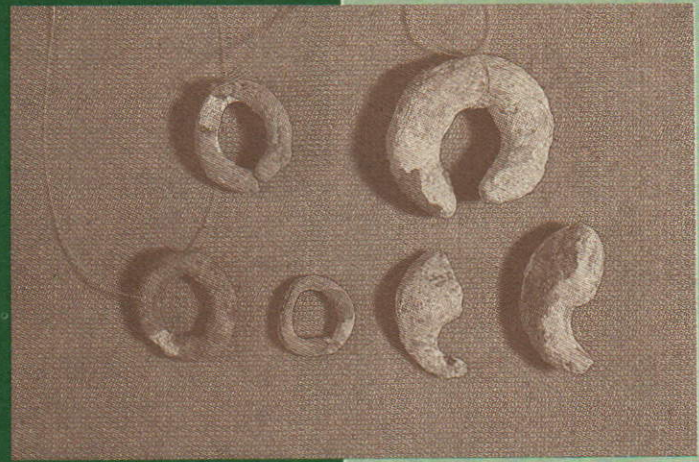
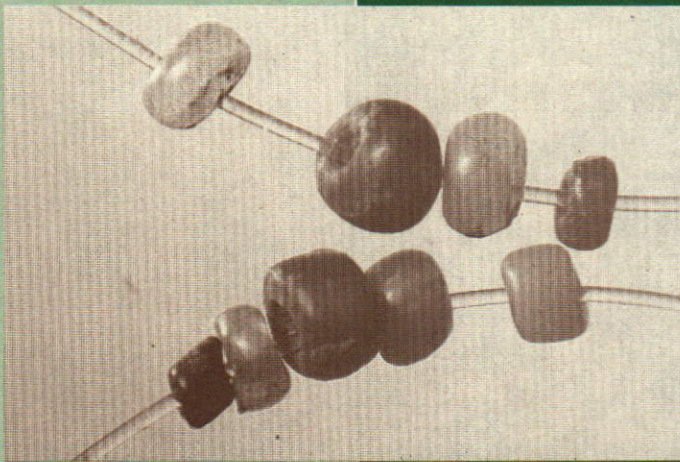
การทำงานจะเป็นอาชีพ หลัก เหมือนเช่นชาวดงละคร ทุกวันนี้ เนื่องจากพื้นที่ราบ ลุ่มรอบ ๆ ดินดี น้ำท่าดี ทำนา ได้ผล แต่ชาวนาดงละครโบราณ กับปัจจุบันปลูกข้าวคนละพันธุ์ กัน ชาวนาดงละครเมื่อพัน กว่าปีมาแล้ว ปลูกข้าวพันธุ์ พื้นเมืองพันธุ์ดี ซึ่งสูญพันธุ์ ไปแล้ว แต่ข้าวที่ชาวนาทุกวันนี้ ปลูกเป็นพันธุ์ผสม รู้จักกัน ทั่วไปในท้องตลาด เช่น เหลือง ปะทิว หอมมะลิ ฯลฯ

ที่ทราบเรื่องข้าวของชาว ดงละครโบราณ ก็เนื่องมาแต่ การขุดพบเมล็ดข้าวสีดำนากมาย และเมื่อได้รับผลวิเคราะห์จาก คุณงามชื่น คงเสรี นักวิทยา-ศาสตร์ ๗ ศูนย์วิจัยข้าวปทุม-ธานี ทำให้ทราบได้ว่าเป็นข้าว พันธุ์พื้นเมือง แม้จะบอกไม่ได้ ว่าเป็นข้าวเจ้าหรือข้าวเหนียว เนื่องจากคุณสมบัติของแป้ง (ที่จะบอกได้ว่าเป็นข้าวชนิดใด) สูญสลายกลายเป็นคาร์บอน ไปหมดแล้ว แต่ก็ได้รับคำยืนยัน ว่า เป็นข้าวที่ถูกเผาไฟ ไม่ใช่ ดำ เพราะมีแร่ธาตุบางตัว (เช่น แมงกานีส) ทำให้ดำ และข้าว ขณะถูกเผายอยู่ในสภาพของ ข้าวเปลือก ไม่ใช่ข้าวสาร (ที่ ผ่านการสี) แล้วเปลือกแตก ออกขณะเผา สาเหตุจึงปรากฏ

ลูกปัดแก้วสีฟ้าเหลืองมพราย เข้าใจว่าเป็นของตะวันตกกลาง เป็น
สินค้าเข้าของดงละคร

ลูกปัดดา เป็นของนอกเช่นกัน

ลูกปัดแก้วเม็ดเล็ก ๆ สีต่าง ๆ เหล่านี้พบว่ามีแหล่งผลิตในภาคใต้ของ
ไทย

คัมพูตะแก้ว เหมือนกับที่พบในชุมชนทวารวดีอื่น ๆ ยังไม่ทราบว่
ทำขึ้นที่นี้เองหรือมาจากไหน ?

ขัดบนเม็ดข้าวแต่ละเม็ด
การเผาข้าวเปลือก เป็น
พิธีดั้งเดิมของชุมชนเกษตรกรรม
ไม่ว่าจะในชุมชนศาสนาฮินดู
หรือพุทธศาสนา เป็นพิธีกรรม
การเสี่ยงทาย พิธีเพื่อความ
อุดมสมบูรณ์๑ การเผาข้าว
ซึ่งเป็นพิธีอย่างหนึ่งของชุมชน
ดงละครโบราณ คงเป็นต้นเค้า
ให้เกิดพิธีเผาข้าวของไทยใน
สมัยสุโขทัยและอยุธยา ตาม

(ต่อหน้า ๕๕)

เมืองดงละครเป็นชุมชนเกษตรกรรม มีชาวเมืองเป็นชาวนา ปลูกข้าว
พันธุ์พื้นเมือง และมีพิธีกรรมการเผาข้าว

อุดมการณ์กีฬา ที่ต้องรักษาไว้

วิจิตร อวาระกุล

ปัจจุบัน เราคงได้ยินได้ฟังจากข่าวทั้งทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์กันอยู่เสมอว่า มีการ “ล้มมวย” “มวยล้ม” “ฟุตบอลล้ม” “ฟุตบอลจ้วงแพ้” นักมวยที่หวังว่าจะเป็นผู้ชนะ แกล้งทำแพ้เพื่อรับเงินค่าจ้าง การกีฬากลายเป็นเครื่องมือเพื่อการพนัน แทนที่จะเป็นการออกกำลังกาย สร้างความสามัคคี รักใคร่กลมเกลียวกันในระหว่างผู้เล่นและผู้ชม

การกีฬากลายเป็นการพนัน กลายเป็นธุรกิจ กลายเป็นเครื่องมือเพื่อสอนคนให้รู้จักกลโกง การทุจริต หักหลัง

เป็นการทรยศต่ออาชีพหน้าที่ การงาน ไม่มีอุดมการณ์ในการประกอบอาชีพเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความมั่นคงของประเทศไทย

เป็นการแสดงให้เห็นถึงการหวังประโยชน์ส่วนตนไม่นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม เมื่อข่าวแพร่กระจายไปย่อมเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีต่อเยาวชน และผู้มีความรู้ที่น้อยที่อาจคล้อยตามไปได้ง่ายทำให้ขยายกิเลสความโลภ ไม่นึกถึงชื่อเสียงของประเทศชาติและประโยชน์ส่วนรวม ทำอะไรก็เห็นแก่ได้ ไม่มีการเสียสละเอาประโยชน์

ส่วนตนเป็นที่ตั้ง หรือประโยชน์ส่วนตนมาก่อนประโยชน์ส่วนรวม เป็นการผิดหลักของสังคมที่ดีที่จะต้องอยู่ร่วมกัน ต้องนึกถึงประโยชน์ของสังคม เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของสังคมและประเทศชาติ

เราจะพบเห็นและที่เป็นข่าวอยู่เสมอก็คือนักกีฬาปัจจุบัน มักจะมีการทะเลาะวิวาทชกต่อยกันอยู่เสมอ มีการเตะถีบ ใช้อาวุธ มีดไม้ โด๊ะเก้าอี้ เข้าทำร้าย ฟันแทงกัน เหมือนกับการมาทำสงครามหรือโกรธแค้นทะเลาะวิวาทกันมากกว่า

การแข่งขันกีฬา

ผู้ดู ผู้ชม หรือผู้มาเชียร์ ให้กำลังใจกันแทนที่จะได้รับประโยชน์จากการดูกีฬาเพื่อสร้างน้ำใจที่เรียกกันว่า สบิริต ให้ได้รับความสนุกสนานบันเทิง สร้างความรักใคร่ สามัคคี ประองดองกันของกองเชียร์ ทั้งสองฝ่าย กลั้บกลายเป็นการโกรธเกลียด อาฆาตเค้นขกพวกเข้าห้า่หั้น ดิรันพันแทงบาดเจ็บล้มคายกันเป็นจำนวนมาก

นักกีฬาบางคนมีนิสัยและการแสดงออกอย่างเห็นได้ชัดเจนในเรื่องการโกง เกกมะเหรกเกรอย่างตั้งใจ ชัดเจน เช่น กระโดดเตะ กระโดดถีบ ไข้ศอก เพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามบาดเจ็บ ในการแข่งขันฟุตบอลจนถูกกรรมการให้ใบแดงแจ้งโทษไล่ออกจากการแข่งขัน บ่อยขึ้น แสดงให้เห็นความเลื่อมของ

การเล่นกีฬา แสดงให้เห็นว่าไม่ใช่รักกีฬาที่ดีไม่มีน้ำใจ ไม่มีมารยาท ไม่มีความสุภาพ นักกีฬาเหล่านี้ควรจะถูกลิดออกจากวงการกีฬา ควรจะถูกห้ามลงแข่งขันเพราะจะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีต่อเยาวชนของประเทศและผู้ชมรวมทั้งจะนำความเสื่อมเสียชื่อเสียงมาสู่สังคมและประเทศชาติ

นักกีฬาบางคนที่มีความประพฤติไม่ดีเสื่อมเสียและกิริยาไม่เรียบร้อย ไม่สุภาพในการแข่งขัน แม้จะมีความรู้ ความสามารถมากเพียงไรก็ไม่ควรให้ลงเล่นในสนามหรือร่วมทีม นักกีฬา ควรจะต้องคัดเลือกเอานักกีฬาประเภท "ความเก่ง" ความรู้ คู่ความดี"

จะเล่นกีฬาอย่างไรถึงจะดีมาศึกษาอุดมการณ์การเล่นกีฬาของไทยเราจากเพลงกราวกีฬาสักหน่อยเป็นไร

ที่ท่านบอกว่า "กีฬา กีฬา เป็นขาวพิเศษ แก่กองกิเลส ทำคนให้เป็นคน" หมายความว่า การกีฬาเป็นการออกกำลังกาย ทำให้ร่างกายสมบูรณ์ และถ้าเล่นตามกติกา เล่นอย่างสุภาพแล้วจะทำให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ การแข่งขันกีฬาไม่จำเป็นต้องชนะทุกครั้ง เป็นแชมป์ตลอดกาล

■ ร่างกายกำยำล่ำเลิส

กลั้บเนื้อก่อเกิดทุกแห่งหน

แข็งแรงทรหดอดทน

ว่องไวไม่ย่นระย่อใคร

เนื้อร้องตอนนี้นคงจะเข้าใจ ได้ชัดเจนว่า ถ้าเล่นกีฬาแล้วร่างกายจะแข็งแรงสมบูรณ์ มีกลั้บเนื้อ ผิวหนังไม่เหี่ยวย่น ไม่อ่อนแอผอมแห้งแรงน้อย ว่องไว กระฉับกระเฉง สุขภาพดี บุคลิกดีด้วย

■ ใจคอมันคงทรงศักดิ์

รู้จักทีหนี่ทีได้

รู้แพ้รู้ชนะรู้ภัย

ไว้ใจได้ทั่วทั้งรักชัง

ท่านสอนว่าการเล่นกีฬาต้องมีใจมั่นคงหนักแน่นให้สมกับเป็นนักกีฬา การพลั้งพลาดของคู่ต่อสู้ ควรหนักแน่นไม่ถือโกรธ รู้จักเกมส์กีฬาเหมือนเกมส์ชีวิต มีขึ้นมีลง มีสูงมีต่ำ มีหนี่มีไ่

ท่านให้รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย เพราะการแพ้บ้างเราจะได้เรียนรู้ วั้รขของความรู้สึกจากการพ่ายแพ้ เมื่อชนะก็จะได้ไม่หลงหรือหลงระเรีง เหยียบขำผู้พ่ายแพ้เห็นอกเห็นใจเขาทำให้เราเป็นที่รักของคนทั่วไป

แต่ที่เราพบเห็น เมื่อมี

(ต่อหน้า ๔๒)

ภาษาไทยของเรา

ท่านผู้หญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา

เจ้าหน้าที่ฝ่ายบรรณาธิการ “วารสารไทย” มีหนังสือมาขอให้ข้าพเจ้าเขียนเรื่องสำหรับเล่มต่อไป บังเอิญเป็นเวลาข้าพเจ้ากำลัง่วนวายอยู่กับบทความที่ถูกขอเรื่อง (แถมบังคับ) ให้เขียนเกี่ยวกับเรื่องของปฐมนิยบุคคลสำคัญของชาติไทย ๒-๓ เรื่อง ข้าพเจ้าไม่มีเวลาเขียนภาษาไทย (แบบเก็บตก) อย่างที่เคยเขียนลง “วารสารไทย” ให้ทันความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบรรณาธิการผู้ขอเรื่องมา

แต่ด้วยความเกรงใจหน้าที่ของตน จึงหันมาว่าเรื่องที่ข้าพเจ้ากำลังถูกบังคับให้เขียนส่งไปเมืองอื่นนอกเมืองไทย และก็เพิ่งทำเสร็จวางอยู่ใกล้ ๆ มือ เผอิญมีอยู่เรื่องหนึ่งเกี่ยวข้องกับภาษาไทยประเภทหนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าเคยนำมาให้ “วารสารไทย” ตีพิมพ์ลงในบทความ “ภาษาไทยของเรา” หลายเดือนมาแล้ว คือ เรื่องที่ข้าพเจ้าแปลคำกลอนของกวีอังกฤษเกี่ยวกับความคิดในเนื้อหาของกลอนไทยของกวีเอกสุนทรภู่ของเรา ซึ่งเขียนไว้เกือบ ๒๐๐ ปีแล้ว ให้เห็นว่าความคิดฝันในเรื่องของความรักของกวีที่อยู่กับคนละซีกโลกต่างชาติต่างภาษา กัน สมัยก็ต่างกันถึง ๑๐๐ ปีเศษนั้น ช่างละม้ายกันอย่างน่าขบคิด

ข้าพเจ้าได้อ่านพบกลอนของกวีอังกฤษ ซิลเวสเตอร์ (Sylvester) ผู้นี้ เมื่อ ๔๐ ปีมาแล้ว ชื่อบทกวีนั้นว่า Love’s Omnipresence จึงพิศวงใจว่า ช่างเหมือนกับบทกลอนตอนหนึ่งของท่านสุนทรภู่ ในนิราศพระปฐม “แม่นเป็นไม้ขอให้พี่นี้เป็นนก ให้ได้กกิ่งไม้ในไพรสณฑ์” หรือแม้ในเรื่องพระอภัยมณีตอนอุปมาอุปไมยเช่นนี้ก็มี จึงนึกสนุกลองถอดความภาษาอังกฤษออกเป็นกลอนภาษาไทยส่งให้ “วารสารไทย” ลงในบทความ “ภาษาไทยของเรา” เพราะถือว่าเป็นวิชาสาขาหนึ่งในภาษาไทยเกี่ยวกับศิลปะการแปลภาษาต่างชาติเป็นภาษาไทย อันเคยมีอยู่ในหลักสูตรชั้นอุดมศึกษาวิชาภาษาไทย (ระดับมหาวิทยาลัย) มาแล้ว และเราย่อมรู้จักกันอยู่ว่า ครั้งเมื่อนุษย์ยังไม่เจริญ ศาสนา และสงคราม (การต่อสู้ระหว่างเผ่า) ย่อมก่อให้เกิด ถ้อยคำสวดสรรเสริญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เขานับถือและถ้อยคำที่ปลุกเร้าใจให้กล้าหาญในการรบ ซึ่งอาศัยจังหวะของเครื่องดี และของสำเนียงมนุษย์ประกอบ ปลุกอารมณ์และก่อให้เกิด ภาพยนตร์ กลอนในกาลต่อมา

อารมณ์ที่ให้กำเนิดภาพยนตร์กลอนอีกอย่างหนึ่งก็คือ ความรักระหว่าง

หนุ่มสาว อันเป็นสัญลักษณ์ของมนุษย์ทุกชาติทุกภาษา ทุกยุคสมัย กาพย์กลอนเกี่ยวกับความรักจึงมีทั้ง ความอ่อนหวาน ตัดพ้อ เสรีโสภ ๑๑๑ เหมือนกันทุกชาติทุกภาษา เนื้อหาของกาพย์กลอน ย่อมละม้ายคล้ายคลึงกัน แม้จะอยู่ต่างสมัย ต่างบ้านเมือง ต่างเวลากันก็ตาม แต่ก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจพิจารณา ข้าพเจ้าจึงนำบทกวีอังกฤษเทียบบทกวีไทยดังกล่าวมาลงวารสารไทยแล้ว

ก่อนที่จะนำบทประพันธ์ที่ข้าพเจ้าได้รับคำขอให้เขียนส่งไปยังต่างเมืองนั้น ใคร่ขอลำดับถึงเดือนกุมภาพันธ์ (พ.ศ. ๒๕๓๓) ซึ่งข้าพเจ้าได้รับหนังสือของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบรรณาธิการ “วารสารไทย” นั้นในปัจจุบันกำลังเป็นสมัยนิยมที่ได้รับจากอิทธิพลประเพณีของชาวตะวันตกว่าเป็นเดือนแห่งความรัก และชาวตะวันตก (อังกฤษ อเมริกา) เรียกวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ของทุกปีว่าเป็น “วันวาเลนไทน์” วันแห่งความรักของคู่รัก เป็นอนุสรณ์ของนักบุญวาเลนไทน์ (ผู้มีประวัติแล้วแต่จะเล่ากัน) หนุ่มสาวไทยสมัยนี้มักนิยมธรรมเนียมของฝรั่งเขา จึงทำให้เกิด Beau Valentine คือ หนุ่มแห่งวาเลนไทน์ กลัดดอกกุหลาบสีแดงที่หน้าอก ส่งดอกกุหลาบสีแดงดอกเดียวให้แก่สาวที่ตนรัก หรือส่งดอกกุหลาบแดงช่อใหญ่ก็ยังมี

ข้าพเจ้าชอบใจและขอบพระคุณท่านผู้ใหญ่ผู้เลี้ยวฉลาดของไทยในปัจจุบัน ท่านเห็นวิธีที่จะแปรความรักอย่างหนุ่มสาว ให้เป็นความรักเพื่อมนุษย์ เมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ จัดงานการกุศลหาเงินช่วยเหลือคนทุกข์ที่โชคร้าย เช่น เด็กกำพร้า คนพิการที่ช่วยตัวเองไม่ได้ เหมือนคนรุ่นเก่าท่านมีวิธีรับอารยธรรม วัฒนธรรมที่เห็นว่าดีงาม ช่วยให้บ้านเมืองไทยเจริญมาปรับปรุงใช้ให้เข้ากับจิตใจและความเป็นอยู่ของคนไทย พัฒนาวัฒนธรรมประเพณีของตะวันตกให้เป็นวัฒนธรรมไทยใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อความเป็นอยู่สะดวก ไม่เป็นชาติล้าหลังดังที่เห็นกันอยู่ทุกวันนี้ก็มีหลากหลาย เช่น การนั่งโต๊ะ นั่งเก้าอี้ การแต่งกายแบบสากล วิธีการกินอาหารแบบสากล ศึกษาวิชาการใหม่ ๆ ที่รับมาจากตะวันตก ฯลฯ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ พระสยามบรมราชกุมารี ทรงพระปรีชา ยิ่งนัก พระองค์ทรงพระราชดำริให้พุทธศาสนิกชน ส่งบัตรอวยพรต่อกันในวันวิสาขบูชา ทรงพระราชนิพนธ์กาพย์กลอนสั้น ๆ ขยายข้อธรรมะในพระพุทธศาสนา แล้วมีผู้ขอพระราชทานอัญเชิญลงในบัตรวิสาขบูชา เป็นอนุสรณ์ประจำปีส่งให้กันเพื่อเตือนใจชาวพุทธ จึงเป็นการปรับวัฒนธรรมประเพณีใหม่ขึ้นอีกข้อหนึ่ง เข้ากันได้กับการส่งบัตรอวยพรวันคริสต์มาส และปีใหม่ของฝรั่ง ข้อนี้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเคยมีพระราชดำริและพระราชปรารภมาแล้ว และการก็สำเร็จลงสมพระราชประสงค์ เพราะพระปรีชาสามารถของพระราชนัดดาผู้ทรงพระปรีชาฉลาด

ข้าพเจ้าได้รับบัตรอวยพรเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ นี้ ๒-๓ ฉบับ เป็นบัตรอวยพรวันมาฆบูชา มีถ้อยคำในบัตรว่า

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก รับสั่งว่า “ถ้าจะถือว่ามีวันแห่งความรัก ก็ต้องถือ วันมาฆบูชา วันที่

พระพุทธเจ้าทรงประกาศความรักอันบริสุทธิ์สูงส่ง”

ไม่มีความรักของผู้ใดมีค่าสูงสุดเสมอความรักของพระพุทธเจ้า. ด้วย
สัจจะนี้

ขอรักของเราทั้งสอง
จงกุมครองใจให้สุข
โลกร้างห่างความทุกข์
รื่นรมย์อยู่คู่รักเรา

นี่คือพระปรีชาของสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก องค์นี้
ผู้ทรงปรับแปร “วันวาเลนไทน์” (วันแห่งความรักของคู่รัก) ให้เข้ากันกับ
วันมาฆบูชา วันแห่งความรักของพระพุทธองค์

บทกลอนของข้าพเจ้าที่มีผู้ส่งจดหมายมาขอให้เขียนเพื่อส่งไปยัง
บรรณาธิการหนังสือรวมบทกลอนร่วมสมัยของนักกลอนสตรี (ข้าพเจ้า
ขอแปลจากคำว่า Poetess) ในความอุปถัมภ์ของสถาบันศิลปะและ
วัฒนธรรมแห่งโลก (World Academy of Arts and Culture) ซึ่งบังเอิญมีอยู่
บทหนึ่งเขียนไว้อย่างง่าย ๆ ทั้งกลอนไทยและกลอนฝรั่งแบบเก่าใช้คำง่าย ๆ
ตามสติปัญญาของคนเขียนคือข้าพเจ้า

เขียนกลอนสมัยใหม่ของกวีและนักกลอนไทยรุ่นใหม่ คำนำคำประพันธ์
แบบอิสระจากสัมผัส (free verse) ซึ่งข้าพเจ้าเขียนไม่เป็นทั้งแบบไทยและ
แบบฝรั่ง เพราะของฝรั่งนั้นเขาต้องการคำคมเขียนหรือลึกล้ำซึ่งในความคิด
ซึ่งต้องการให้อ่านเน้นจังหวะ (cadence) ตรงคำหรือความสำคัญ ๆ ที่ผ่าน
แวบเข้ามาในสมอง หากมัวจัดให้เข้าสัมผัสหรือฉันทลักษณ์แบบใด คำคม
และความลึกล้ำของคำนั้นก็ถูกจำกัดให้หมดรส หมดอารมณ์ไปเปล่า ๆ

ข้าพเจ้าเป็นคนเก่าชอบสัมผัสตามลักษณะหรือธรรมชาติของภาษาไทย
และเคยเรียนแต่งโคลงแบบอังกฤษที่มีฉันทลักษณ์หลายแบบ แม้ blank
verse ของเชคสเปียร์ ซึ่งมีผู้อ้างว่าเป็นต้นกำเนิดของ free verse ก็มีจังหวะ
คือ กรุ ลหุ พยางค์ จำกัด ใน ๒ บรรทัดท้าย คณะฉันทลักษณ์เสียงกรุลหุ
(หนัก, เบา) ของเขาเรียกว่า metre พยางค์ของคำที่เรียกว่า syllable
ของเขาก็เหมือนของไทย บางแบบก็บังคับบรรทัดไว้ด้วย เรื่องของ free
verse นี้คนอเมริกันเขียนไว้ว่า เขาได้แบบไปจากฝรั่งเศสหลังปฏิวัติกลาง
เมือง เช่น Frost และ Whitman ได้เริ่มเขียน free verse ขึ้น และคน
อเมริกันเมื่อตั้งบ้านเมืองใหญ่ในอเมริกาก็ไม่อยากจะเขียนแบบโคลงของอังกฤษ
แต่ในที่สุดโคลงอเมริกันก็ต้องหันมาใช้ฉันทลักษณ์แบบอังกฤษ มีสัมผัส มี
กำหนดบาท มีพยางค์เช่นกัน ดังเช่น โคลงของกวี Long fellow หรือกวีรุ่น
หลังเช่นกวี Emily Dickinson ซึ่งข้าพเจ้าชอบมาก ใช้คำไพเราะสั้น ๆ จำ
ง่าย ความลึกล้ำ คำกระชับ สัมผัสช่วยให้อ่านไพเราะ

รวมความแล้ว ข้าพเจ้าเป็นคนที่ไม่เขียน free verse ไม่เป็น คนไทย
บางคนเรียกว่า กลอนเปล่าก็มี กลอนไร้สัมผัสก็มี แต่ถ้าคำไทยว่ากลอนเปล่า
แปลจากคำ blank verse ของอังกฤษเห็นจะไม่เหมาะ เพราะบรรทัดท้าย ๆ
ของ blank verse เขามีจังหวะ พยางค์ และสัมผัส แต่ free verse ไม่นิยม

ใช้สัมผัส (rhyme)

ได้พูดเปิดเปิดมาหลายเรื่อง เพราะไม่ได้เตรียมแนวเขียนไว้
ต่อจากนี้ก็ขอยกกลอนไทย และกลอนแบบ lyric ง่าย ๆ ของตะวันตก
ซึ่งข้าพเจ้าเขียนเอาเองตามใจชอบ แต่ความของกลอนนั้นเป็นความรักของ
ข้าพเจ้า คงพอจะทันกับสมัยวันวาเลนไทน์ที่ผ่านมาไกลแล้วหลายเดือน
เหมือนกับวัยของข้าพเจ้าผู้เขียนซึ่งเดินทางมาไกลลิบเกินจะเขียนเรื่อง
ความรักแบบหนุ่มสาว และคนรักของข้าพเจ้าก็แรมร้างไปโลกอันยี่สิบ
กว่าปีแล้ว

“ภาษาไทยของเรา” บทนี้ยาวเย็นเยือกและนอกกลุ่มนอกทางเต็มที่
ท่านผู้อ่านโปรดให้อภัยด้วย ข้าพเจ้าเขียนไปตามหน้าที่เพื่อมิให้ฝ่าย
บรรณาธิการตำหนิได้เท่านั้นเอง

คำสุดท้าย

หัวใจฉันอยู่ที่ไหนใครรู้บ้าง
ถ้าไม่รู้ฉันช่วยอ้างเอ๋ยคำไซ
มันซบอคมแม่ธรณีที่อยู่ใน
ชาติประเทศของไทยซึ่งใหญ่ยิ่ง

วิญญาณฉันอยู่ที่ไหนมีใครรู้
ว่าแนบอยู่กับพระพุทธรูปพระธรรมพระสงฆ์
พุทธศาสน์สอนให้ถือสัจย์ข้อตรง
เพื่อค้ำยลงวิญญาณผ่านอบาย

ชีวิตฉันใครยอมรู้ว่าอยู่ไหน
ก็อยู่ใต้พระบารมีที่ฉานฉาย
แห่งกษัตริย์สุดประเสริฐผู้เลิศชาย
ขอถวายชีพพลองสนองพระคุณ

กายของฉันเล่าอยู่ไหนใครก็รู้
อยู่กับผู้บังเกิดกายกอดให้อุ่น
ให้เป็นศิษย์มีครูผู้การุณ
ให้มีบุญเป็นคนไทยทั้งใจกาย

โอ้ “ไทย, ไทย” คำว่า “ไทย” ไพเราะนัก
ใจฉันเฝ้าเรียกด้วยรักไม่ขาดสาย
เรียกแต่เกิดเรื่อยไปจนใกล้ตาย
คำสุดท้ายก็คงพร่ำรำเรียก “ไทย”

สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา

กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓

My Last Word

Could anyone tell me where my heart stays ?
if none, to help replying may I say,
That it snuggles in Mother Earth's bosom,
Which She lays down on the vast Thai Kingdom.

Does anybody know where my soul is dwelling ?
It is with Lord Buddha, His doctrines in His disciples' doings.
As Buddhism instructs me to be faithful and honest,
My soul will be free when my heart rests.

Everyone may perceive where's my life's seat.
It is placed under the Glory of a Monarch so great,
A man of magnanimity, who is the King of kings.
To gratify Him with my life I deem a sacred thing.

Everybody has realised whereabouts is my body.
It reposes on one who brought me forth and hugged me warmly,
Educated me by instructors so tender and kind,
Created me a fortunate Thai both body and mind.

Oh ! **"Thai, Thai"** how beautiful this word sounds !
My heart keeps hailing **"Thai"** with my love profound:
Since the first day of my birth to when comes the last day,
My last word will be **"Thai"** before I pass away.

Somroj Swasdikul

February 1989

ท่านผู้อ่านอ่านแล้วขอให้รำลึกถึงพระราชนิพนธ์
แปลในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว-
มหาธีรราชเจ้า

“A Dieu mon âme.....”

“มโนมอบพระผู้ เสดวยสวรรค์.....”

กฎหมายสำหรับประชาชน : ปลอมสัญญาภู

สถิตย์ เล็งโรสง

ตาลดเป็นเกษตรกรรมคาคนหนึ่งก่อนข้างจะยากจนเพราะลูกมากแบ่งที่ดินให้ลูกที่แต่งงานเป็นครอบครัวคนละ ๕ ไร่-๖ ไร่แล้ว ตนเองกับลูก ๆ ที่ยังไม่แต่งงานคงมีที่ดิน นส.๓ อยู่แปลงหนึ่งเนื้อที่ ๑๕ ไร่ จำนองไว้กับสหกรณ์การเกษตร กับกระบือแม่ลูก ๒ ตัวไว้ทำนา

วันหนึ่งทิดมาลูกชายที่ยังไม่แต่งงานของแก่ปรารถอยากจะได้จักรยานยนต์มาไว้รับจ้างเหมือนทิดสอนข้างบ้าน จะได้เทียมหน้าเทียมตาเขา และมีรายได้มาจุนเจือครอบครัว ตาลดเห็นด้วยแต่ไม่มีเงินที่จะไปวางขันต้นประมาณ ๑๐,๐๐๐ บาท เพื่อได้รถออกมาขี่รับจ้างหาเงินผ่อนส่ง ที่ดินหรือที่ดินจำนอง ครั้นจะขายควายก็จะไม่มีควายไว้ทำนา จึงตัดสินใจไปยืมเงินครูประพิช ซึ่งเป็นครูบ้านาญออกเงินให้กู้ที่มีชื่อเสียงที่สุดในตำบลนั้น ใครเดือดร้อนไปหามักจะไม่ผิดหวัง

ครูประพิชต้อนรับตาลดและทิดมาด้วยอหยาศัยอันดี

ถามถึงสารทุกข์สุกดิบกันสมควรแล้วได้ถามตาลดว่า

“ที่มานี้ต้องการกู้เงินผมใช้ไหม”

“ครับ ยากจะได้สักหมื่นหนึ่ง จะเอาไปดาวน์รถเครื่องมาขี่รับจ้าง ปีหนึ่งคงจะคืนต้นให้ได้” ทิดมาจึงตอบขณะที่ตาลดมองปากลูกชายด้วยอาการไม่ค่อยมั่นใจ

อากาศยามเช้าแห่งคิมหันตฤดูกำลังเย็นสบาย เสียงไก่ขันของครูประพิชขันเจื้อยแจ้วทางโน้นตัวทางนี้ตัว ครูประพิชยกถ้วยน้ำมาดื่มขึ้นดื่มแล้วพูดขึ้นว่า

“มีหลักประกันไหม นส.๓ ก็ได้ถ้ามีดอกร้อยละ ๕ ต่อเดือน ถ้าไม่มีก็ดอกร้อยละ ๗ ต่อเดือน คืนต้นเงินภายในหนึ่งปี ถ้าผินัดจะเอา ๕๐,๐๐๐ บาท จะพอลาทันไหมคิดดูให้ดี”

สองพ่อลูกอึ้งคิดอยู่พักหนึ่งแล้วพยักหน้าให้กันแล้วตอบว่า “เอา”

ครูประพิช ยื่นแบบฟอร์มสัญญาเงินกู้ให้ตาลดเซ็นเป็น

ผู้กู้และทิดมาเซ็นเป็นผู้ค้ำประกันโดยไม่กรอกข้อความใดอื่นนอกจาก ๒ ลายเซ็นของพ่อลูกแล้วครูประพิชได้ส่งเงินให้สองพ่อลูก ๕,๐๐๐ บาท อ้างว่าหักค่าปากถุงไว้ ๑,๐๐๐ บาท ซึ่งสองพ่อลูกผู้นำสารจำต้องยอม

ทิดมากับตาลดได้หอบเงินจำนวน ๕,๐๐๐ บาท ซึ่งไม่เคยมีในชีวิตเข้าไปเช่าซื้อรถจักรยานยนต์ยี่ห้อดังมากคันหนึ่งขนาด ๑๒๕ ซีซี โดยครูสุนทรหลานเขยของตาลดเป็นผู้ค้ำประกัน ราคา ๓๓,๐๐๐ บาท ผ่อนถึง ๒๔ เดือน ๆ ละ ๑,๐๐๐ บาท ทิดมาหัวใจพองเต็มอกและขับขี่รถด้วยความระมัดระวัง เพราะต้องส่งดอกเบี้ยยครูประพิชเดือนละ ๗๐๐ บาท ค่ารถเดือนละ ๑,๐๐๐ บาท และต้องเก็บไว้ชำระหนี้เงินต้นด้วยเมื่อครบปี

ทิดมาหาเงินได้ไม่เลว บางเดือนหักค่าใช้จ่ายแล้วยังเหลือราว ๓,๐๐๐ บาท นอกจากจะได้เก็บแล้วยังได้จุนเจือครอบครัวด้วย ตาลดก็ภูมิใจ

ที่ลูกชายของตนเป็นคนดีมีความรับผิดชอบเช่นนั้น

แต่โชคไม่เข้าข้างคนจนวันหนึ่งขณะที่ทิดมาขับรถคันดังกล่าวกับบ้านดอนดึกก็ถูกโจรชิงเอารถไปเสีย กว่าตำรวจจะติดตามเอารถคืนมาได้ก็หลังจากนั้น ๖ เดือน ในสภาพที่ดัดแปลงและเสื่อมโทรมจนขี่ไม่ได้ เงินที่เก็บออมไว้ได้บ้างต้องเอามาซ่อมรถจึงขี่รับจ้างได้อีก ซึ่งไม่คืนสัก สามวันดีสี่วันซ่อม หาเงินได้ไม่เท่าเดิมจนเวลาล่วงพ้นหนึ่งปีแล้ว ทิดมาไม่มีเงินคืนไปคืนครูประพิชและดอกก็ค้างมาหลายเดือนในที่สุดสองพ่อลูกถูกครูประพิชฟ้องเรียกเงินต้น ๕๐,๐๐๐ บาท พร้อมด้วยดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปี นับแต่วันกู้ โดยครูประพิชได้กรอกข้อความในแบบฟอร์มที่สองพ่อลูกเซ็นชื่อไว้ให้นั้นแล้วนำมาใช้เป็นหลักฐานในการฟ้องร้อง

เมื่อได้รับสำเนาฟ้อง สมาชิกในครอบครัวของตาลดทุกคนถึงกัน ไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะเงินก็ไม่เหลือ ทรัพย์สินที่มี

อยู่ทั้งหมดขายแล้วก็ได้ไม่ถึง ๕๐,๐๐๐ บาท ทางออกเบื้องต้นก็คือ กอดคอกันร้องไห้ไม่เป็น อันกินอันนอน เศรษฐีวันหนึ่ง พนักงานอัยการ ๒ ท่านได้ออกไปอบรมกฎหมายแก่ราษฎร พบเข้า พ่อลูกทั้งสองจึงเล่าเรื่องคดีให้ฟังและขอความช่วยเหลือ พนักงานอัยการรับว่าต่างแก้ต่างให้ซึ่งเหลืออยู่เพียง ๑ วัน จะครบกำหนด ๘ วันที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำเลยยื่นคำให้การ

สองพ่อลูกจึงติดตามพนักงานอัยการ ๒ ท่านนั้นไปที่จังหวัดเพื่อให้ข้อเท็จจริงและเซ็นใบแต่งตั้งนายให้อัยการแก้ต่าง

อัยการให้คู่คดีไปตามความจริงว่า จำเลยทั้งสองได้กู้เงินโจทก์เพียง ๕,๐๐๐ บาท ดอกเบี้ยร้อยละ ๗ ต่อเดือน จำเลยไม่ได้กู้เงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ดังโจทก์ฟ้อง โจทก์กรอกข้อความในสัญญาเป็นกู้ ๕๐,๐๐๐ บาท และดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปีนั้น ผิดไปจากข้อตกลงสัญญาที่โจทก์นำมาฟ้องจึงเป็นสัญญาปลอมใช้อ้างอิงเป็นพยานหลักฐานอันจำเลยไม่ได้ขอให้ศาลยกฟ้องและให้โจทก์ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนจำเลยทั้งสองด้วย

ศาลชั้นต้นพิจารณาและฟังพยานของทั้งสองฝ่ายแล้ว

วินิจฉัยดังนี้

“จำเลยเป็นชาวนาผู้ยากจนไม่น่าจะกู้เงินโจทก์เป็นจำนวนถึง ๕๐,๐๐๐ บาท โดยไม่มีหลักประกันและได้รับความจากทางนำสืบของจำเลยที่ว่าจำเลยได้ยืมเงินโจทก์ไปซื้อรถจักรยานยนต์ซึ่งจำเลยก็ได้ผ่อนชำระค่าเช่าซื้อให้แก่ร้านสหมิตรผู้ให้เช่าซื้อเดือนละ ๑,๐๐๐ บาท ตามใบเสร็จรับเงินที่จำเลยอ้างราคาจริงเพียง ๓๓,๐๐๐ บาท เท่านั้น หากให้ ๕๐,๐๐๐ บาทไม่ แต่ไม่ปรากฏว่าจำเลยต้องใช้จ่ายเงินในการอย่างอื่นในระบายนั้น จำเลยชำระเงินเบื้องต้นเพียง ๕,๐๐๐ บาท ปรากฏตามสัญญาเช่าซื้อที่จำเลยอ้างส่งศาล คดีฟังไม่ได้ว่าจำเลยได้กู้เงินโจทก์ ๕๐,๐๐๐ บาท ตามฟ้อง และการที่โจทก์กรอกข้อความในกระดาษซึ่งมีลายมือชื่อของจำเลยอันไม่ตรงต่อความเป็นจริง ย่อมเป็นการปลอมเอกสาร และเมื่อเอกสารที่โจทก์นำมาฟ้องจำเลยเป็นเอกสารปลอมย่อมจะใช้เป็นพยานหลักฐานอันจำเลยไม่ได้ จึงพร้อมกันพิพากษายกฟ้องโจทก์และให้โจทก์ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนจำเลยโดยกำหนดค่าทนายความให้ ๑,๐๐๐ บาท”

โจทก์อุทธรณ์ขอให้จำเลยชำระหนี้แก่โจทก์ตามฟ้อง

ศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้สัญญาจะเป็นสัญญาปลอมใช้เป็นพยานหลักฐานอันจำเลยไม่ได้ก็จริง แต่เมื่อจำเลยรับว่าได้กู้เงินโจทก์ ๕,๐๐๐ บาท ศาลย่อมพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้ที่จำเลยรับได้โดยไม่ต้องอาศัยหลักฐานเป็นหนังสือ ส่วนดอกเบี้ยนั้นเมื่อโจทก์เรียกสูงถึงร้อยละ ๕ ต่อเดือน ย่อมขัดต่อกฎหมายซึ่งอนุญาตให้เรียกได้ไม่เกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี ดอกเบี้ยตามตกลงเป็นโมฆะ โจทก์คงได้ดอกเบี้ยระหว่างผิดนัดเมื่อจำเลยไม่ชำระหนี้ หลังจากครบ ๑ ปี ซึ่งกฎหมายให้เรียกได้เพียงร้อยละ ๗ ต่อปี พิพากษาแก้เป็นว่าให้จำเลยทั้งสองชำระเงินต้น ๕,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยระหว่างผิดนัดร้อยละ ๗ ครั้งต่อปี นับแต่วันครบ ๑ ปี จนกว่าจะชำระเสร็จ ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพันกันไป (จำเลยไม่ต้องใช้แทนโจทก์)

โจทก์ฎีกาขอให้ศาลฎีกาพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้แก่โจทก์เต็มตามฟ้องและจำเลยฎีกาขอให้ยกฟ้องโดยขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาเพราะไม่มีเงินเสียค่าธรรมเนียมศาล

ศาลฎีกาพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์

เป็นอันว่าศาลดและทิดมาต้องชำระหนี้ตามคำพิพากษา

อันถึงที่สุดประมาณ ๑๐,๐๐๐ บาท แต่บุคคลทั้งสองไม่มีเงินติดตัวสักบาทเดียว ขายพริกขายพลูได้ ๒๐-๓๐ บาทก็ใช้เป็นค่ารถไปศาลในการสู้คดีหมด ในที่สุด ครูประพิชขอให้ศาลบังคับคดียึดกระบือแม่ลูกสองตัวนั้น และที่นาด้วย ทำให้ครอบครัวตาลดเดือดร้อนเป็นทวีคูณ

ตาลดเข้าตาจนไม่รู้จะทำฉันใดจึงไปถามครูประเทียบซึ่งเป็นครูหนุ่มกำลังศึกษาวิชานิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชอยู่ ครูประเทียบ พูกว่า

“ลองเอาเกลือจิ้มเกลือใหม่ล่ะ ลุงลด”

“จิ้มยังไ้” ตาลดถาม

“ก็ครูประพิชปลอมสัญญากู้ยืม เขามีความผิดฐานปลอมเอกสาร ลุงลดก็ฟ้องเขาให้ติดคุกได้เนี่ย และที่ครูประพิชเบิกความว่าลุงกู้เงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ก็เป็นเท็จ”

ตาลดดีใจรับมาหาครูประพิช จัดแจงต่อรองทันที

“คุณครูครับ อยากติดคุกใหม่ ถ้าไม่ยอมติดคุกก็ขอให้เลิกยึดทรัพย์ผมเสียตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป”

ครูประพิชยืนงออยู่พักหนึ่ง แล้วถามว่า

“ติดคุกเรื่องอะไรกันหา ตาลด จะมาหาเรื่องอะไรอีก

ไทยควรจะเป็น “นิคส์” หรือไม่

วีระชัย แก้วพันธุ์

จีแพรววันนี้แบบนี้”

ตาลดชี้หน้าครูประพิช พलगลำทับว่า จะเอาเรื่องที่ครูประพิชปลอมเอกสารและเบิกความเท็จต่อศาลว่าตนกู้เงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ซึ่งไม่จริง ซึ่งถ้าตาลดเอาเรื่องครูประพิชต้องติดคุกจริง ๆ ก่อนกลับตาลดยื่นคำขาดว่า

“เฮ้! ผมให้เวลาคิด ๑ วัน ถ้าไม่ให้คำตอบผมพรุ่งนี้เห็นดีกัน”

ครูประพิชไปหาหรือครูประเทียบ ก็ได้รับคำตอบอย่าง ที่ตาลดขู่ จึงกลับมานอนคิดด้วยความวุ่นวายใจไม่หลับนอนตลอดคืน รุ่งเช้าครูเผ่าได้รับไปหาตาลดด้วยอาการโพลเพลขอต่อรองเป็น ๕ พัน ตาลดคิดว่าแดงเดียวก็จะไม่จ่าย

ในที่สุดครูประพิชต้องไปศาลขอถอนการยึดทรัพย์ตาลด ใจก็นึกคำตัวเองว่าสูญเงินหมื่นเพราะความโลภ ตั้งแต่นั้นมาครูประพิชไม่ทำกับใครอีกเลย ส่วนตาลดก็พ้นจากการที่จะต้องชำระหนี้ แต่ก็สำนึกถึงบุญคุณของครูประพิชเมื่อท่านได้ข้าวก็แบ่งไปให้ครูประพิชรับทานเป็นประจำทุกปี สองครอบครัวเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกันและมีชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความผาสุก เป็นที่ยกย่องของบุคคลทั่วไป

ในปัจจุบันนี้ คำว่า “นิคส์” ได้รับการกล่าวขวัญกันอย่างกว้างขวางในบรรดานักเศรษฐ-กิจ การค้า และวงวิชาการต่าง ๆ เพราะ “นิคส์” ย่อมาจากภาษาฝรั่งเศสว่า *Newly Industrialized Countries* ถ้าแปลเป็นภาษาไทยก็คือ ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เสียวิพากษ์วิจารณ์กล่าวว่า ประเทศไทยควรจะเป็น “นิคส์” ได้แล้วหรือยัง เพราะในบ้านเราเมื่อเราเวลานี้ อุตสาหกรรมต่าง ๆ ก็เจริญก้าวหน้าส่งเป็นสินค้าไปขายต่างประเทศได้เป็นจำนวนมาก ทำให้หลายท่านต่างก็มั่นใจออกมั่นใจว่า ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยเราควรจะเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่หรือนิคส์ ตามที่บรรดาฝรั่งเศส่าพยายามที่จะหยิบยื่นคำนี้ให้

ในท่ามกลางคำว่า “นิคส์” ที่ประเทศไทยควรจะเป็นหรือไม่นี้ ก็มีข้อคิดความเห็นจากผู้สังเกตการณ์ทางเศรษฐกิจหลายท่านกล่าวให้ข้อคิดไว้อย่างน่าฟังว่า

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของเมืองไทยในปัจจุบันนี้มีพื้นฐานทางด้านเกษตรกรรม

คนไทยส่วนใหญ่ประมาณ ๘๐% ยังหาเลี้ยงชีพด้านการเกษตรอยู่ สภาพภูมิประเทศก็เหมาะกับการผลิตพืชผลเกษตรกรรม แต่พลเมืองในประเทศอุตสาหกรรมใหม่หรือนิคส์ส่วนใหญ่กว่า ๖๐% ทำงานอยู่ในภาคอุตสาหกรรม และโครงสร้างเศรษฐกิจก็ขึ้นอยู่กับฐานของอุตสาหกรรม รายได้จากภาคอุตสาหกรรมยังมีเหลือไปคำนวณภาคเกษตรกรรมได้ด้วย อีกประการหนึ่ง ระดับรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีของคนไทยมีแค่ ๒๐,๐๐๐ บาท ระดับรายได้ต่อหัวต่อปีของประเทศนิคส์อย่างเช่น เกาหลีใต้ ซึ่งเป็นประเทศนิคส์อันดับสุดท้าย มีรายได้สูงถึง ๘๕,๐๐๐ บาท ต่อหัวต่อปี

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้สังเกตการณ์ทางเศรษฐกิจได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มอีกว่า การเร่งรัดก้าวขึ้นสู่ความเป็นนิคส์นั้นจะทำให้ประเทศไทยเสียประโยชน์สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรหรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า จี.เอส.พี. ที่ประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา และประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ซึ่งให้กับประเทศที่กำลัง

พัฒนา หากประเทศเป็นนิคส์เมื่อใดกฎเกณฑ์ระเบียบและมาตรการกีดกันทางการค้าย่อมจะมีมากขึ้นจากประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจดังกล่าว

จากข้อคิดเห็นของผู้สังเกตการณ์เกี่ยวกับประเทศไทยควรจะเป็นนิคส์หรือไม่นั้น ก็แล้วแต่จะคิดกัน ผู้จัดทำบทความขอนำมาเผยแพร่เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพราะประเทศไทยของเราเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศที่กำลังดีขึ้น แต่เศรษฐกิจของประเทศยังต้องพึ่งพาการส่งสินค้าออกเป็นสำคัญ ถ้าต่างประเทศใช้นโยบายกีดกันทางการค้าอย่างรุนแรง ย่อมจะเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกไม่น้อย โดยเฉพาะสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร จี.เอส.พี. ประเทศยังได้รับประโยชน์อย่างมาก แต่ถ้าเราเป็นนิคส์เมื่อไรสิทธิพิเศษต่าง ๆ อาจจะถูกลดสิทธิไป เพราะฉะนั้น การที่จะก้าวเป็นนิคส์ ก็จำเป็นต้องคิดให้รอบคอบ ทั้งนี้ก็เพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ

แตงโม ก็ทำเงินล้านได้ไม่ยาก

...ชาคริต จุลกะเสวี

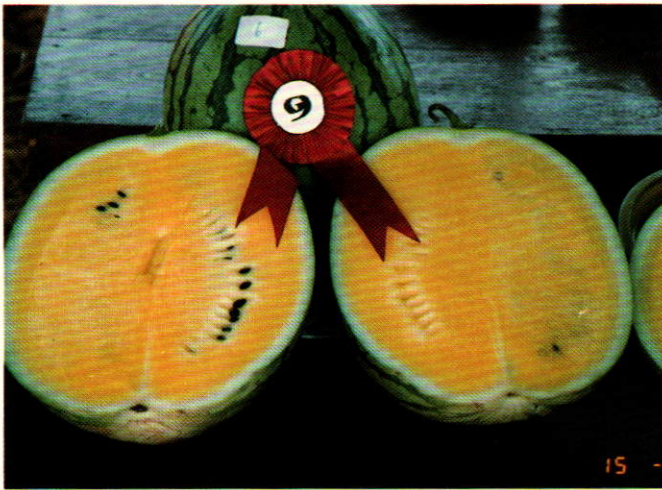

ทำเงินได้เป็นล้านบาทโดยไม่
ยากอะไรนักเลย อย่างเช่น
ผลการดำเนินงานของเกษตรกร
กลุ่มที่ใช้บริการน้ำเพื่อการเกษตร
จากเครื่องสูบน้ำด้วยพลังไฟฟ้า
บ้านท่าลาด อำเภวารินชำราบ
จังหวัดอุบลราชธานี นั่นก็พอ
เป็นตัวอย่างได้ดี

ซึ่งเกษตรกรกลุ่มสูบน้ำ
ด้วยพลังงานไฟฟ้า บ้านท่าลาด
ที่นั่น นอกจากประกอบอาชีพ
การทำนาเป็นพืชหลักอย่าง
ที่อื่นทั่ว ๆ ไปแล้ว พอเก็บ
เกี่ยวข้าวนาปีเสร็จสิ้นลง พี่น้อง

ในงานเกษตรแฟร์ ที่
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ได้จัดเสร็จสิ้นไปเมื่อวันที่ ๒๘
มกราคม-๓ กุมภาพันธ์ปีนี้
ก็ได้พบว่ามีแตงโมพันธุ์ต่าง ๆ
นำมาจำหน่ายกันมากมาย เป็น
พันธุ์ดี ๆ ที่มีรสหวานน้ำฉ่ำวน
ติดใจน่ารักประหลาดจริง ๆ
เมื่อฤดูร้อนปีก่อนที่ผ่าน
มานี้ พี่น้องเกษตรกรหลายพื้นที่
เชี่ยวชาญที่สามารถผลิตแตงโม

“แดงโมเป็นพืชที่คอบสนองค่อปุ๋ยคึกมาก
ทั้งปุ๋ยที่มีอยู่แล้วในดิน
และปุ๋ยที่ใส่ลงไปเพิ่มใหม่
ทั้งทางดินและทางใบ”

เกษตรกรที่นั่นก็พากันปลูก
แดงโมพันธุ์การเบปี ซึ่งตลาด
นิยมรับซื้อกันไป พอปลูก
ได้ครบกำหนดคือ ในราวปลาย
เดือนมีนาคมถึงต้นเดือนเมษายน
ผลแดงโมนั้นก็จะแก่จัดส่งขาย
ตลาดได้พอดี อากาศกำลังร้อน
จึงช่วยให้แดงโมเย็น ๆ หวานฉ่ำ
ขายได้ราคาดีเป็นพิเศษ

การลงทุนปลูกแดงโม
ของกลุ่มเกษตรกรบ้านลาดนั้น
เกษตรกรได้ลงทุนกันไปเฉลี่ย
ไร่ละประมาณ ๑,๓๐๐ บาท
แต่ก็มีรายได้จากการขายกลับ

คืนมาได้ถึงประมาณ ๓,๐๐๐ บาทต่อไร่ เกษตรกรรายหนึ่ง ๆ จะปลูกกันประมาณ ๕-๑๐ ไร่ จึงสามารถทำรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูก ได้กำไรรายละประมาณ ๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท โดยไม่ยากเย็นอะไรนัก ด้วยมีพ่อค้าจากต่างจังหวัดเดินทางมารับซื้อถึงไร่กันเลยทีเดียว ไม่ต้องขนส่งเองให้ยุ่งยากอีกด้วย จึงนับว่าเป็นเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจมาก เมื่อทั้งตำบลบ้านท่าลาดที่ผสมยกมาเป็นตัวอย่างนี้ มีเกษตรกรผู้ปลูกแตงโมรายใหญ่ ๆ มีอยู่ราว ๔๕ ราย จึงสามารถนำเงินจำนวนนับล้านบาทมาสู่ตำบลบ้านลาดนั้นได้อย่างน่าชื่นใจยิ่ง

ดังนั้นปัจจุบันจึงพอจะมองเห็นกันได้เด่นชัดขึ้นแล้วว่าแตงโมก็เป็นพืชหนึ่งที่ควรปลูกเสริมหารายได้หลังการทำข้าวนาปีได้เป็นอย่างดี และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตอำเภอปะทิว และท่าแซะ จังหวัดชุมพรซึ่งถูกพายุไต้ฝุ่นเกย์ทำความเสียหายให้หนักหนาสาหัสครั้งที่แล้วมาในช่วงปลายปี ๒๕๓๒ นี้ ในบริเวณพื้นที่ซึ่งพอจะมีน้ำจากคลองใช้ในการได้อยู่บ้าง และในช่วงที่พอจะมีฝนลงมาให้อีกนิดหน่อยได้นั้น เมื่อจัดการเคลียร์พื้นที่เอาต้นไม้อายุ ๆ ที่หักกระเน

ระนาคอยู่ในพื้นที่ออกให้หมด และทำการขุดพลิกดินเตรียมหลุมปลูกให้ดี แล้วก็ใช้แฉ่งไถนี้แหละ เป็นพืชหนึ่งที่ปลูกหารายได้ในช่วงแรกของการกู้ภัยเข้าไว้ด้วย ระหว่างที่รอทำการปลูกสวนยางลงใหม่เป็นการทดแทนสวนยางที่เสียหายไปเพราะไต้ฝุ่นเกย์นั้น พืชระยะสั้นอย่างพวกแตงโมนี้นี้ก็สามารถทำรายได้ไม่เลวดีเหมือนกัน

เมื่อเอ่ยถึงแตงโมแล้ว ในปัจจุบันมีอยู่หลายพันธุ์ด้วยกันที่เกษตรกรไทยเรานิยมปลูกกันมาก และปลูกได้ผลดีเป็นที่ต้องการของตลาดดีเสียด้วย อย่างเช่น แตงโมพันธุ์บางช้างหรือพันธุ์ได้หัววัน พันธุ์ชูการ์เบบี้เหล่านี้เป็นต้น

โดยทั่วไปแล้วการปลูกแตงโมนี้ เกษตรกรไทยเรามักจะนิยมปลูกกันในช่วงปลายฤดูฝนซึ่งจะได้ผลผลิตดีมาก แต่ในยุคปัจจุบันได้มีการปลูกแตงโมที่ไม่ตรงกับฤดูกาลผลิตปกติกัน คือ ได้มีการผลิตออกขายนอกฤดูกันมากขึ้นแล้ว จึงทำให้เกษตรกรมีทางขายแตงโมได้ในราคาที่ดีขึ้น แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ต้นทุนการผลิตหรือในการปลูกแตงโมนี้นั้นก็มีเพิ่มขึ้นไปด้วยเช่นกัน แต่ขึ้นไปไม่มากนัก

ตามปกตินั้นเมื่อเกษตรกร

เสร็จจากการเก็บเกี่ยวข้าวนาปีแล้ว ก็มักจะหันมาปลูกแตงโมเพื่อเป็นรายได้ไว้จนเจ็ครอบครัวไว้บ้างไม่มากนักน้อย จึงได้มีส่วนช่วยให้เกษตรกรมีการมีงานทำอยู่ตลอดเวลา ทำรายได้เพิ่มให้ครอบครัวได้ดีเสียด้วยสิ ครบก่อนทำการปลูกแตงโมจำเป็นจะต้องมีการเตรียมดินก่อนดินร่วนจะเป็นดินที่ดีมากเหมาะสำหรับการปลูกแตงโมเป็นอย่างยิ่ง เพราะดินร่วนสามารถระบายน้ำได้ดี มีอินทรีย์วัตถุอยู่มากทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ดี เกษตรกรทำการไถตะไคร่แล้วไถแปรก่อนเพื่อจะทำให้ดินร่วนซุย และช่วยรักษาความชื้นในดินระดับล่างไว้ได้ดีขึ้นอีกด้วย

บางรายนิยมทำการหว่านปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก ใส่ลงในดินนั้นก่อนทำการไถด้วยประมาณ ๔-๗ วัน ซึ่งจะช่วยให้ได้ผลผลิตดีขึ้นมาก ถ้าหากในพื้นที่ที่เกษตรกรปลูกแตงโมนั้นเป็นดินเหนียว การระบายน้ำจะทำได้ยาก เกษตรกรก็ควรจะแก้ไขโดยใช้วิธีทำการยกร่อง ขุดดินพูนขึ้นมาตากแดด แล้วย่นหน้าดินให้ร่วนซุย ควรเติมปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกลงไปดินด้วยก็จะดี จะทำให้ดินโปร่ง ระบายน้ำได้ดีขึ้น

การปลูกแตงโมนี้ หากมีพื้นที่ปลูกมากเกษตรกรก็ควร

จะใช้ระยะในการปลูก ๖๐ ซม. คูณ ๑๕๐ ซม. ในพื้นที่ ๑ ไร่จะสามารถปลูกได้ ๑,๔๔๑ ต้น หากจะทำการปลูกแตงโมบนหลังร่อง ในพื้นที่ซึ่งได้ยกร่องขึ้นแล้วนั้น ก็ควรปลูกบนกลางร่อง โดยใช้ระยะห่างประมาณ ๖๐ เซนติเมตรต่อหนึ่งต้น เมื่อแตงโมเติบโตขึ้นมากแล้ว ก็ควรจะทำการจัดเถาแตงให้กระจายออกจากตรงกลาง และไว้ผลเพียงเถาละ ๑ ผลเท่านั้นนะครับ

วิธีการปลูกแตงอีกวิธีหนึ่งก็คือ การปลูกริมร่องด้านใดด้านหนึ่ง เกษตรกรอาจใช้ระยะห่างระหว่างแต่ละหลุมประมาณ ๔๐ เซนติเมตร แล้วค่อยทำการจัดเถาแตงนั้นให้พาดข้ามไปอีกด้านหนึ่งของร่อง โดยให้มีเถาใหญ่เพียงเถาเดียวต่อหลุมแล้วให้มันแตกแขนงจากเถาใหญ่นั้นออกไปอีกตามสมควรก็ได้้นะครับ

แตงโมเป็นพืชที่ตอบสนองต่อปุ๋ยดีมาก ทั้งปุ๋ยที่มีอยู่แล้วในดิน และปุ๋ยที่ใส่ลงไปเพิ่มใหม่ทั้งทางดินและทางใบ สำหรับการใส่ปุ๋ยทางดินนั้น ถ้าใส่แล้วอยู่ใกล้รากก็ให้รากลำไปใช้ได้สะดวกก็ย่อมเป็นการดี ปกติรากของแตงโมมักจะเจริญตามแนวอน และดินขนานไปกับเถาที่ออกไปตามธรรมชาติ ปุ๋ยที่ค่อย ๆ ละลายจะ

เป็นประโยชน์แก่ต้นแตงโมนั้นได้ดี เพราะตั้งแต่เริ่มปลูกไปจนถึงการเก็บผลขาย ก็กินเวลานานเพียง ๘๐ วันเท่านั้นเอง ปกติการใส่ปุ๋ยแตงโมหลังจากทำการปลูกแล้ว จะใส่ปุ๋ยแบ่งออกเป็น ๓ ครั้งด้วยกันคือ

การใส่ปุ๋ยครั้งแรก ควรจะใส่เมื่อแตงโมมีใบจริงประมาณ ๕-๖ ใบแล้ว เกษตรกรควรใช้ปุ๋ยที่ช่วยเร่งการเจริญเติบโตก่อนนั้น คือ ควรเป็นพวกปุ๋ยที่มีไนโตรเจนเดี่ยว ๆ อยู่เล็กน้อย อย่างเช่น แคลเซียมไนเตรท หรือปุ๋ยยูเรีย การให้ปุ๋ยพวกนี้ก็ควรใช้วิธีโรยปุ๋ยใส่ลงบาง ๆ รอบโคนต้น ห่างจากต้นประมาณ ๑ คืบ ก็พอ แล้วพรวนดินกลบปุ๋ยนั้นเล็กน้อย ต้องรดน้ำให้ปุ๋ยละลายได้ดีขึ้นด้วย

สำหรับการให้ปุ๋ยแตงโมครั้งที่ ๒ ควรใส่ให้เมื่อต้นแตงโมมีอายุ ๒๐ วัน หรือมีเถาแตงทอดยาวประมาณ ๑ ฟุตแล้ว ในระยะนี้จะเป็นการเตรียมต้นแตงโมให้ออกดอกติดผลได้ดีขึ้น สำหรับปุ๋ยที่ใช้ในช่วงที่ ๒ นี้ เกษตรกรควรใช้ปุ๋ยเคมีสูตร ๒๐-๒๐-๐ หรืออาจใช้ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖ ก็ได้ อัตราที่ใช้ก็ประมาณ ๒ ช้อนแกงต่อหลุม การใส่ปุ๋ยควรใช้

วิธีโรยปุ๋ยนี้ลงเป็นแถวสองข้างหลุมปลูก โดยระยะให้ห่างจากโคนต้นประมาณ ๑ คืบ จะกำลังพอดี

ส่วนการใส่ปุ๋ยแตงโมครั้งสุดท้ายหรือครั้งที่ ๓ ควรใช้ปุ๋ยเคมีซึ่งมีสูตรตัวท้ายสูงหน่อย อาจจะเป็นปุ๋ยเคมีสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ หรือ ๑๔-๑๔-๒๑ หรือ ๐-๑๐-๓๐ ก็ได้ ใช้ใส่ในอัตรา ๑ กำมือหรือ ๓-๔ ช้อนแกงต่อหลุม ควรใส่ปุ๋ยครั้งสุดท้ายนี้ในช่วงที่แตงโมเริ่มติดผลเล็ก ๆ แล้ว โดยใส่ปุ๋ยให้ห่างจากโคนต้นประมาณ ๒-๓ ฟุต ทั้งนี้เพราะรากของต้นแตงโมในระยะนี้ จะเจริญห่างจากโคนต้นไม่ไปตามแนวของเถาที่งอกยาวออกไปนั้น

สำหรับเรื่องการให้น้ำแตงโมนั้นก็เป็นเรื่องสำคัญมาก ในดินที่ปลูกแตงโมแต่ละแห่ง มักจะมีสภาพของการอุ้มน้ำ และการระบายน้ำได้แตกต่างกันไป ดินที่มีอินทรีย์วัตถุมาก ๆ จะอุ้มน้ำและระบายน้ำได้ดี ถ้าในพื้นที่ปลูกแตงโมของท่านเป็นดินทรายจัด จะทำให้แตงโมนั้นเกิดขาดน้ำได้ง่าย แต่ถ้าเป็นดินเหนียวก็จัดก็อาจจะทำให้มีน้ำขังในดินมากเกินไปได้ง่ายเช่นกัน จึงต้องรู้จักปรับปรุงแก้ไขในเรื่องนี้ให้พอเหมาะด้วยถึงจะดี

ปกติแตงโมจัดได้ว่าเป็น

พืชที่ทนต่อความแห้งแล้งได้ดี แต่ถ้าในพื้นที่ปลูกแตงโมนั้นแห้งแล้งเกินไป ในช่วงที่ผลแตงกำลังเล็ก ๆ อยู่ ก็อาจจะมีการกระทบทำให้ชะงักการเจริญเติบโตได้ ในระยะที่แตงโมเล็กลงแล้วมีความต้องการน้ำมากเป็นพิเศษ คือ ถ้าน้ำไม่พอ ก็จะทำให้ผลแตงโมมีน้ำหนักเบา เนื้อไม่แน่น หรือข้างในจะกลวงเพราะไส้ล้น เปลือกจะหนา แต่เนื้อจะน้อยและในทางตรงกันข้าม ถ้าหากน้ำมีมากจนเกินไปก็กลับจะมีผลทำให้ผลแตงโมเล็ก เนื้อไม่แน่นเกินไปไม่ฉ่ำ และมีอาการไส้ล้นได้ง่ายด้วยเช่นกัน เป็นอาการที่เราไม่พึงประสงค์แน่ ๆ เพราะแตงโมคุณภาพดีอย่างนี้จะไปขายราคาดีได้อย่างไรกัน

จากการเก็บเกี่ยวเมื่อเกษตรกรปลูกแตงโมได้ ๘๐ วัน ผลแตงโมก็จะแก่ให้เก็บผลได้แล้ว คือ ถ้านับอายุจากวันออกดอกตัวเมีย ก็จะเป็นไปตามพันธุ์ของมัน แต่โดยทั่วไปแล้วแตงโมในแต่ละเถานั้น ผลแตงโมผลแรกของต้นมันจะแก่เมื่อมีอายุได้ครบประมาณ ๓๕-๔๐ วัน แล้วผลที่สองก็จะแก่ตามมาเมื่อมีอายุจะประมาณ ๓๐-๓๕ วัน และผลที่สามเมื่ออายุประมาณ ๒๕-๓๐ วัน แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศร้อน หนาว ซึ่งก็จะมีผล

ต่อการเจริญเติบโตของผลแตงโมมากเช่นกัน

แตงโมเป็นพืชอีกชนิดหนึ่งที่ปลูกได้ง่ายมาก การดูแลรักษาก็ไม่มีขั้นตอนยุ่งยากอะไรนัก หลังจากทำการเก็บเกี่ยวข้าวในนาเสร็จ จึงอยากเชิญชวนให้พี่น้องเกษตรกรลองหันมาปลูกแตงโมกันลองดู มันอาจจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกก็ได้ ส่วนรายละเอียดขั้นตอนการปลูกตอนใดยังไม่เข้าใจ ก็อาจจะไปขอคำปรึกษาหรือจากเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลหรือเกษตรอำเภอ และเกษตรจังหวัดของท่านได้เสมอทุกวันในเวลาราชการ

ในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ของทุกปี หากท่านเดินทางผ่านทางอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา คงจะพบว่าสองข้างทางได้มีแตงแตงโมวางขายกันอยู่มากมาย เป็นระยะ ๆ ไปเลย ลองแวะชิมกันดูก็พบว่ามีรสชาติไม่เลวเลยทีเดียวละ ในงานเกษตรแฟร์ที่มหาวิทยาลัยเกษตรครั้งที่แล้วมานี้ ก็มีแตงโมจากจังหวัดต่าง ๆ ส่งมาขายกันมากมาย ซึ่งก็ขายได้ดีน่าพอใจด้วยเยวละครับ ได้เห็นว่ามีขายกันอยู่หลายพันธุ์

แตงโมที่เนื้อสีเหลืองนั้น เคี้ยวแล้วก็เห็นมีขายอยู่บ้างเหมือนกัน แต่จะสีบสายหรือมีบรรพ-

บุรุษมาจากสายเดียวกันกับ
แดงโมเป็นเมืองตราดหรือไม่นั้น
ก็ไม่ทราบชัด เมล็ดพันธุ์แดงโม
ที่ปลูกกันทั่ว ๆ ไปมักจะติดต่อ
ซื้อจากร้านปุ๋ย-ยาในตลาดท้องถิ่น
ส่วนคำแนะนำในการปลูก
นั้นก็เหมือนกับแดงโมทั่วไป
นั่นเอง ท่านที่สนใจก็ขอเชิญ
ติดต่อขอเอกสารคำแนะนำแจก
ฟรี จากหน่วยงานของกรม
ส่งเสริมการเกษตร เช่นที่สำนัก
งานเกษตรอำเภอ หรือสำนักงาน
เกษตรจังหวัดของท่าน เหล่านี้
เป็นต้น ก็จะได้รับความสะดวก
เสมอในเรื่องนี้

ความสำเร็จของการปลูก
แดงโมพันธุ์ดี ๆ นี้ หลักใหญ่
ก็คือต้องเตรียมดินให้ร่วนซุย
และคงจะหาทางใส่พวกปุ๋ย
ฟอสเฟต และปุ๋ยอินทรีย์เข้าไว้
ด้วย เพราะจะช่วยทำให้ดินร่วน
โปร่ง ระบายน้ำได้ดีขึ้น เพราะ
ต้นกล้าที่งอกขึ้นมาแล้ว ตอนต้น
ยังเล็ก ๆ อยู่จะต้องคอยฉีดพ่น
ยาช่วยป้องกันแมลงกินใบ และ
โรคที่อาจจะมีทำลายผลแดง
นั้นด้วย พอผลแดงนั้นโตขึ้น
มาอีกหน่อย ก็มักจะมีเพลี้ยไฟ
มากอกรอบกวน ทำให้ยอดหัก
งอ หยดชะงักการเติบโต เป็น
โรคโด้งหรือโรคยอดดั่ง ถ้า
ยอดไม่เลื้อยยาวออกไป จำนวน
ใบในตาแดงนั้นมันก็จะน้อย
เกินไป การสร้างอาหารบำรุง
ต้นแดงโมนั้นก็ทำได้น้อย ผล

ก็จะไม่ได้

และถ้าให้เถาแดงนั้นติด
ผลตั้งแต่ดอกตัวเมียออกเป็น
ดอกแรก เถาแดงโมนั้นจะไม่
ค่อยเลื้อยเหมือนกัน จึงต้อง
แนะนำให้เกิดทิ้งไป เพื่อช่วย
ให้เถายืดเลื้อยไปจนออกดอก
ที่สอง แล้วจึงค่อยปล่อยให้
ติดผลได้ละทีนี้ ผลจึงจะได้
สมบูรณ์ดีขึ้น

บางแห่งทำการฉีดพ่น
สารกำจัดแมลงอย่างไม่ระมัด
ระวัง หรือมีป่าเหลื่ออยู่บ่อย
แล้ว ก็อาจจะทำให้ขาดผึ้งและ
แมลงช่วยผสมเกสรแดงโมนั้น
ให้ คนปลูกแดงโมก็ต้อง
ช่วยผสมให้เองด้วยวิธีการ
ต่อดอกให้

แต่ถ้าปล่อยให้แดงเถา

หนึ่ง ๆ มีผลติดมากเกินไป
๑ ผล ก็ออกจะเกินกำลังของ
ปุ๋ย น้ำ แสงแดด และใบของ
ต้นแดงโมต้นนั้น ก็จะได้ผล
เล็กคุณภาพต่ำ ขายไม่ได้ราคา
ดีและถ้าหากดินที่ปลูกนั้นขาด
โปรแตสเซียมก็อาจจะทำให้
ผลแดงนั้นจืดชืด เนื้อในผล
แดงจะลึ่มง่าย ควรจะป้องกัน
ปัญหานี้ได้โดยการใส่ปุ๋ยเคมี
สูตร ๑-๑๐-๓๐ ให้ครั้งละน้อย
แต่บ่อยครั้ง ควรใส่ปุ๋ยนี้ให้ได้
ตั้งแต่เริ่มติดผล และในเวลา
เดียวกันก็ใส่ปุ๋ยยูเรีย ๔๖-๐-๐
หรือปุ๋ยเคมีสูตร ๒๑-๐-๐ ให้
เพื่อช่วยเร่งการเติบโตด้วยก็จะ
ดีมาก ดินที่ขาดแร่ธาตุปล่อย
ย่อยจะทำให้แดงโมนั้นมี
ใบชืด เนื้อสีไม่สวย ป้องกัน

โดยฉีดพ่นจุลธาตุ เช่นพวก
ยูนิเลท เป็นต้น ลองหาซื้อ
หนังสือตำราเรื่องแดงโมไป
อ่านเพิ่มเติม ก็จะได้รายละเอียด
ไปประยุกต์ใช้ปลูกพืชนี้ได้ดี
ขึ้นแน่ ๆ น่าจะลองดูบ้างนะ
ครับท่านผู้สนใจทั้งหลาย

ตามปกติแดงโมนั้นเป็น
พืชฤดูเดียว คือ ปลูกและออก
ผลแล้วต้นมันก็ต้องตายไป
ต้องเอาเมล็ดมาปลูกกันต่อไป
ใหม่เป็นรุ่น ๆ ไป แดงโมทั่วไป
นั้นจะมีใบสีเขียวอ่อน เถามี
ขนสีขาว ๆ ขึ้นปกคลุมทั่วไป
มีดอกตัวผู้และตัวเมียแยกกัน
อยู่คนละดอกแต่อยู่ในต้นเดียว
กัน ดอกแดงโมจะมีสีเหลือง
สด และดอกตัวผู้จะบานเพียง
วันเดียวเท่านั้นก็จะโรยไป การ

ผสมเกสรในธรรมชาติจึงต้องอาศัยพวกแมลงและผึ้งทั้งหลายเข้าช่วยด้วยจึงจะดี

แตงโมเป็นพืชที่ชอบแสงแดดจัด จึงสามารถจะทนร้อนได้ดีพอใช้ แต่ไม่ชอบที่ชื้นและไม่ทนต่อการเลื่อยอยู่บนผิวดินที่แห้งมาก ซึ่งอาจจะทำให้เถาสุกหรือต้นแคระแกรนได้ง่าย เพราะรากขาดความชื้นและจะมีเชื้อไฟเกิดได้มาก

การปลูกแตงโมอาจจะปลูกโดยไม่ต้องรดน้ำเลยตลอดช่วงการปลูกก็ได้ ถ้าเราเลือกปลูกในช่วงปลายฤดูฝน คือประมาณต้นเดือนตุลาคม ซึ่งพื้นดินส่วนใหญ่่มักจะยังมีความชุ่มชื้นอยู่มาก และจะต้องมีการเตรียมดินปลูกที่ดี

ช่วยให้ดินเก็บรักษาความชุ่มชื้นได้ดีขึ้นด้วย

แต่ถ้าจะปลูกแบบรดน้ำบำรุงกันโดยตรงแล้วละก็ แม้ในระยะฤดูแล้งก็ยังสามารถจะทำการปลูกแตงโมได้ดีเหมือนกัน การผลิตแตงโมให้ได้ผลออกมาขายนอกฤดูปกติ ก็ยังเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูก ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน่าพอใจยิ่งขึ้นจริงๆ ครับ

โดยทั่วไปแตงโมมีอยู่มากมายหลายพันธุ์ แต่ที่เด่นๆ ก็มีเช่นพันธุ์บางช้าง พันธุ์ซูการ์เบบี้ พันธุ์ชาร์ลสตันเกรย์ และพันธุ์ดิกชีควินส์ ในจำนวนทั้งหมดนี้พันธุ์บางช้างพื้นเมืองเก่าแก่ของเรา ก็ได้รับความ

นิยมปลูกกันมากกว่าพันธุ์อื่น ๆ เพราะเนื้อแตงโมพันธุ์นี้จะสีแดงจัดน่ารับประทาน มีรสหวานจัดแถมยังทนต่ออากาศร้อน และทนต่อโรคเมืองร้อนได้ดีทีเดียว

การปลูกแตงโมให้ดี ควรจะต้องมีการเตรียมดินอย่างดียิ่งดังกล่าวแล้ว เรารู้อยู่แล้วนี่ว่าแตงโมชอบดินร่วนปนทราย เพราะฉะนั้นถ้าจะปลูกแตงโมในที่ที่เป็นดินเหนียว ก็ควรจะเตรียมดินให้ลึกและปรับปรุงดินให้ร่วนซุยเสียก่อนด้วย จึงจะช่วยป้องกันการขาดน้ำในระยะที่แตงโมกำลังเติบโต และจะช่วยยึดน้ำอุ้มความชื้นไว้ได้มากในยามแล้ง เป็นการเปิดทางให้รากหาอาหาร และดูดน้ำเก็บไว้บำรุงต้นได้ดี และ

ให้มีผลที่สมบูรณ์ ทำอย่างไรให้เจ้าของได้มาก ๆ อยากรู้เล่าครับ

ในภาคกลางโดยทั่วไปนั้น นิยมใช้วิธีปลูกแตงโมด้วยการหยอดเมล็ดลงปลูกเลย เมื่อกะเตรียมหลุมได้ระยะ ๑ ถึง ๑ เมตรครึ่งต่อหลุม และระหว่างแถวประมาณ ๔ ถึง ๕ เมตรแล้ว ทั้งนี้ก็เพราะทางภาคกลางนิยมปลูกแตงโมบนร่อง ซึ่งกว้างประมาณไม่เกิน ๔-๕ เมตรก็ใช้ได้แล้ว การปลูกก็มักจะนิยมจัดเป็น ๒ แถวริมทางเดิน ๒ ข้างนั้นแหละ ให้มีระยะหว่างหลุม ๑-๑.๕๐ เมตร จะเป็นระยะที่เหมาะสมมากสำหรับในภาคกลาง ส่วนการปลูกในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้น มักปลูกกันเป็นแบบไร่ ให้มีระยะห่างกันหลุมละ ๒ เมตร หรือ ๑ วา ใน ๑ ไร่นั้นก็เลยปลูกแตงโมได้ ๔๐๐ หลุมพอดี

การปลูกแตงโมโดยทั่วไปมักจะยังคงยึดหลักที่ว่า “ดินเลวปลูกถี ดินดีปลูกห่าง” นั้นได้ แต่ถ้าจะเลือกปลูกแบบไหนก็สุดแต่จะสะดวกใจเถอะครับ สำหรับเมล็ดพันธุ์แตงโมที่ซื้อมาจะใช้ปลูกนั้น ก่อนอื่นได้มาแล้ว ก็ขอเสนอแนะให้ทำการทดสอบหาความงอกดูให้ดีเสียก่อน เพื่อจะได้กะจำนวนเมล็ดที่จะใช้หยอดลง

ปลูกในหลุมได้ดีขึ้น ซึ่งปกติ
อาจใช้หยอดหลุมละ ๓-๔ เมล็ด
ก็พอ แต่ถ้าความงอกของเมล็ด
ไม่ค่อยดี ก็อาจหยอดลง ๕-๖
เมล็ดก็ได้นะ ถ้าจำเป็น

และควรหากระทง หรือ
ถุงพลาสติกเล็ก ๆ เอามาใส่
ดินร่วน ๆ เข้า เอาเมล็ดแดงโม
นั้นลงเพาะสำรองไว้สักกระทง
ละเมล็ด เพราะถ้าเพาะสำรอง
ไว้สักประมาณไร่ละ ๕๐-๑๐๐
กระทงก็จะดี เตรียมเพื่อไว้
สำหรับที่หยอดลงปลูกไว้นั้น
หากหลุมใดมันเกิดไม่งอก หรือ
งอกแล้วไม่สมบูรณ์ หรือตาย
ไปอะไรก็ตามเถอะ เราก็พอจะ
มีดินที่เพาะในกระทงเล็ก ๆ
สำรองไว้นั้นด้วย สำหรับเอา
ไปปลูกแซมเสริมให้ได้ทันที
ทำให้ได้แดงโมที่เติบโตรุ่นเดียว
กันได้ดีขึ้น

หลุมแดงโมที่ขุดเตรียม
ได้ระยะดีแล้วนั้น ควรหยอด
สารเคมี “คาร์โบฟูแรน” ลงให้
สักหลุมละ ๑.๕ กรัม หรือ
ประมาณ ๓ นิ้วมือหยิบขึ้นมา
ได้นั้นแหละ เอาขานี้ใส่รองกัน
หลุมไป เอาดินปุ๋ยคอกเก่า ๆ
ใส่ลงไปด้วย เอาดินธรรมชาติที่
ปากหลุมกลบทับปุ๋ยให้สักหน่อย
แล้วจึงหยอดเมล็ดแดงโมลง
ปลูก ใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ
หลุมละ ๓-๔ เมล็ด หรือถึง
๕-๖ เมล็ด ก็ได้แต่เปอร์เซ็นต์
ความงอกของมันเป็นหลักสำคัญ

และก่อนจะหยอดเมล็ดถ้าได้
เอาเมล็ดคลุกกับน้ำยาเร่งการ
เติบโตด้วย ก็จะช่วยให้การ
งอกเติบโตได้ดีขึ้น มีรากอ่อน
สมบูรณ์ดีขึ้นด้วยนั่นเอง

และถ้ามีสารเคมีป้องกัน
เชื้อรา ก็เอามาคลุกเมล็ดให้
ก่อนหยอดลงหลุมด้วยก็จะยิ่งดี
ด้วยจะช่วยป้องกันเชื้อราใน
บริเวณหลุมปลูกนั้นได้ดีขึ้น
ต้นไม่เน่าง่ายนะครับ เมื่อหยอด
เมล็ดแล้วก็กลบดินให้เรียบร้อย
กลบบาง ๆ ก็พอ แล้วควรหา
เศษฟางมาปิดคลุมปากหลุมไว้
ให้ด้วย เพื่อช่วยรักษาความ
ชื้นในดินได้ดี การงอกจะมีได้
ขึ้น เมื่องอกดีแล้วก็ควรดูถอน
ต้นที่อ่อนแอออกทิ้ง เหลือไว้
เพียงหลุมละ ๒-๓ ต้นก็พอแล้ว
ละครับ

พอดันแดงโมงอกแตก
ใบอ่อนแล้ว ก็ต้องเริ่มหาทาง
ป้องกันตัวเต่าแดงกันให้ดีเถอะ
ตัวเต่าแดงนี้ มีปีกสีแดง ๆ ตัว
เล็ก ๆ ปีกสีแดงหรือสีส้ม และ
ไม่มีจุดดำนะครับ มันมันจะ
เป็นคนละชนิดกัน ตัวเต่าแดงนี้ถ้า
ปล่อยให้กินใบอ่อนได้ ต้น
แดงโมก็จะชะงักการเจริญเติบโต
ต้นแคระแกรนได้ง่าย จึงควร
หาสารฆ่าแมลงชนิดดูดซึม
ใช้สารดูดซึมนีโนอตรา ๓ ซ่อน
แกมผสมน้ำ ๑ ปี๊บ ฉีดพ่นให้
ในระยะ ๕-๗ วันต่อครั้ง ถ้า
มีแมลงน้อยก็อาจขยายการฉีด

เป็นไป ๗-๑๐ วันต่อครั้งก็ยัง
ได้ ตามแต่จะเหมาะสมเถอะ

แล้วก็อย่าลืมนะครับว่า
การรดน้ำหลังการใส่ปุ๋ยนั้นควร
รดน้ำช่วยให้ปุ๋ยค่อย ๆ ละลาย
เอง อย่าใส่น้ำชนิดพรวดพราด
เพราะปุ๋ยอาจจะกระเด็นถูกต้น
ถูกใบจิง ๆ เข้า ก็อาจทำให้เน่า
เสียหายได้ง่าย จึงต้องระวัง
ให้ดีด้วย

และก็อย่าลืมละครับ ที่ว่า
พอดันแดงโมมีอายุได้ ๒๕ วัน
มันก็จะเริ่มมีดอกแรก ซึ่ง
มักจะเรียกกันว่า ดอกถวาย
พระ จะยังไม่ติดผลหรือกรับ
ดอกแรกนี้ เราจึงควรที่จะ
เด็ดดอกนี้ออกทิ้งเสียได้ทันที
ด้วยดอกโคนเถาอย่างนี้ถึงจะ
ติดผลก็จะได้ผลเล็ก เพราะ
ไม่สมบูรณ์หรือกรับ ระยะนี้
ถ้าได้ปุ๋ยเร่งทางใบให้ด้วย เช่น
ให้ปุ๋ยไนโตรฟอสฟา สูตร ๑๕-
๓๐-๑๕ ผสมน้ำ แอมยาฆ่า
แมลงใส่ลงไปด้วย อีกครั้ง
ได้ก็จะดี

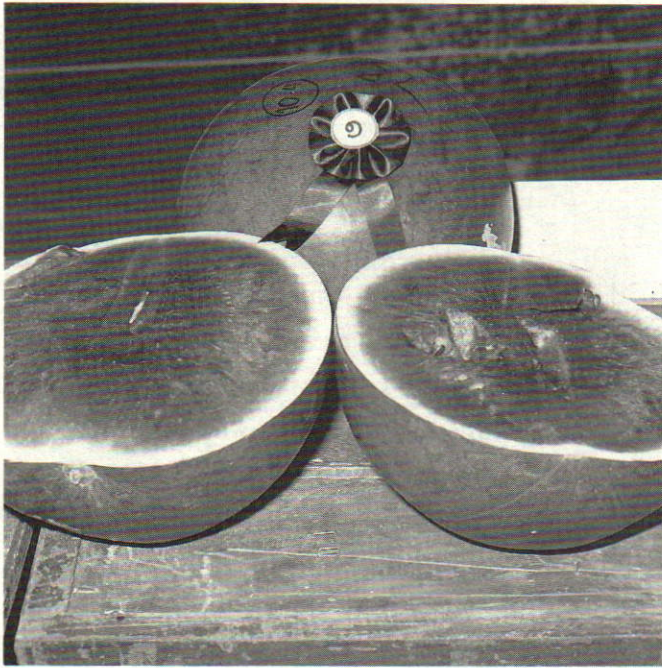
ศัตรูที่สำคัญของแดงโม
นี้นะ พวกแมลงที่สำคัญได้แก่
พวก “เพลี้ยไฟ” กับ “เพลี้ย
อ่อน” ซึ่งตัวมันเล็กจิ๋วชนิดเดียว
เล็กกว่าตัวไรไก่เสียด้วยซ้ำไป
จึงมองแทบจะไม่เห็นตัวมัน
เพลี้ยไฟและเพลี้ยอ่อนนี้ มัก
จะเกาะกินน้ำเลี้ยงที่ปลายเถา
แดงโม ทำให้อยอดชะงักงัน
เพราะถูกดูดน้ำเลี้ยงไปจนปลาย

ยอดแห้งซีฟ้ ที่ภาษาชาวบ้าน
เรียกกันว่ายอดอ้ายโด้งนั้น
การปราบเพลี้ยพวกนี้ ก็มีสาร
เคมีฆ่าเพลี้ยพวกดูดซึมหลาย
ชนิดใช้การได้ดี เช่น พวกสาร
“คาร์โบครอน” เหล่านี้ก็ใช้
ได้ทั้งนั้น

นอกจากนี้ ก็มีพวกแมลง
มุมแดง กับไรขาว ซึ่งอาจใช้สาร
“เอ็ม เบอร์ ๗๗” ฉีดสลับ
กับสาร “คาร์โบครอน” จะ
ป้องกันและปราบเจ้าแมลงมุม
แดงและไรขาวได้ดีขึ้น นอกจาก
แมลงพวกปากดูดที่ว่าแล้วนี้
ก็ยังมีพวก “หนอนกินใบ”
ซึ่งมักจะทำให้ยอดเถาแดงถูก
กับพวก “หนอนใบเปลือก”
ซึ่งอาจจะทำให้เปลือกแดงโม
เสียหายจนขายไม่ได้ราคานั้น
ก็อาจใช้สาร “บูเรล” ปราบได้
ไม่ยากเลย

นี่ผมเกือบลืม “เสียนดิน”
ซึ่งศัตรูสำคัญอีกอย่างหนึ่งของ
แดงโมไปเสียแล้ว เสียนดิน
ที่วุ่นวายแรงมาก มันอาจจะ
กินผลแดงโมเสียหายได้ ต้องรีบ
หาสารเคมีพวก “ลอร์สเบน”
มาปราบเสียโดยด่วน ใช้สาร
ลอร์สเบน ๒๐ ซี.ซี ผสมน้ำ
๑ ปี๊บ ราดลงดินบริเวณลูกแดง
ตั้งอยู่นั้นลูกละหน่อย ก็จะช่วย
ป้องกันได้ดีมาก

ส่วนพวกโรคราที่พบมาก
สำหรับแดงโม ก็มีพวก “รา
น้ำค้าง” “ราจุด” และ “โรค

ใหม่” โรคเหล่านี้มักเกิดกับ
แดงโมที่ปลูกซ้ำที่ พวก “โรค
เทาเหี่ยวตาย” ก็ร้ายทั้งนั้น
ควรป้องกันและแก้ไขโดยใช้
สารพวก “ออร์โธไซด์” สัก
๒ ช้อนกองผสมน้ำ ๑ ปีบ
ผสมสารฆ่าแมลงลงไปด้วย
ฉีดพ่นให้พร้อม ๆ กันไปเลย
ก็จะประหยัดดี

อย่าลืมครับว่าโดยทั่วไป
นั้น แดงโมจะมีดอกตัวผู้กับ
ดอกตัวเมียแยกกัน แต่อยู่ใน
ต้นเดียวกัน จึงต้องอาศัยพวก

แมลงภู่หรือผึ้งช่วยผสมเกสร
ให้ มิฉะนั้นอาจจะไม่ติดลูกเลย
ก็ได้นะครับ

สำหรับการผสมเกสร
ของดอกแดงโมนั้น ปัจจุบัน
ออกจะมีปัญหาในบางพื้นที่
ซึ่งไม่ค่อยจะมีแมลงมาช่วย
การผสมเกสรให้ เจ้าของไร่
ก็อาจจะต้องช่วยทำหน้าที่นี้
แทน ช่วยนำเกสรตัวผู้ไปใส่
ปลายยอดเกสรดอกตัวเมียให้
ด้วย ก็จะช่วยให้การติดผล
แดงโมนั้นมีได้สมบูรณ์ขึ้นนะ ๆ

อุดมการณ์กีฬา

(ต่อจากหน้า ๒๖)

การพลาดพลั้งบ้างเรามักไม่
ค่อยให้อภัยกัน บางทีกีฬาแพ้
แต่ผู้ชมกลับโกรธนักกีฬาฝ่าย
ชนะกระโดดลงจากอัฒจันทร์
เข้าไล่ทุบตีนักกีฬาฝ่ายชนะใน
สนาม นี่คืออะไรกัน ! การกีฬา
หรือการทะเลาะวิวาทเรากีฬา

เพื่อพัฒนาหรือดูกีฬาเพื่อความ
เสื่อมทราม กีฬามีได้เป็นสื่อ
ของการพัฒนาร่างกายและจิตใจ
ของคนเสียแล้ว แล้วอย่างนี้
กีฬา จะทำคนให้เป็นคนได้
อย่างไร ? ก็เป็นคนดี เป็น
สุภาพบุรุษนักกีฬาไม่ใช่เป็น
“นักกีฬาขูดเย็บ แต่มีความ
เหี้ยมเถียงโจร”

บางประเทศแข่งขันกีฬา

อย่างไม่มีอุดมการณ์ เช่น การ
ชมมวยระหว่างประเทศ ก็มี
การโกงทุกรูปแบบ บางครั้ง
ก็โกงอย่างซึ่งหน้า ขัดสายตา
คนทั้งโลก แต่ก็ยังมีความดีใจ
ในชัยชนะที่โกงเขามาได้มีการ
เลี้ยงฉลองชัยชนะที่โกงมา
แล้วอย่างนี้จะเอาศักดิ์ศรีความ
ภาคภูมิใจประโยชน์จากการ
กีฬามาจากไหน

ประเทศที่มีการแข่งขัน
กีฬาอย่างไม่มีคุณธรรม ไม่มี
อุดมการณ์เช่นนี้ไม่ควรร่วม
การแข่งขันด้วยเพราะเป็นการ
แข่งขันกีฬาที่ไม่เกิดประโยชน์
การกีฬาจะไม่มีประโยชน์อะไร
เหลืออยู่เลยถ้าไม่ได้ยึดหลัก
ของการกีฬา ไม่ยึดหลักอุดม
การณ์ คุณธรรมของการแข่งขัน
กีฬา

ท่านผู้ใหญ่ในวงการกีฬา
ของไทยสมัยก่อนท่านเป็นผู้ที่มี
สายตายกว้างไกลที่จะใช้กีฬา
เพื่อพัฒนาสุขภาพคุณภาพของ
ประชากรใช้กีฬาเพื่อพัฒนา
คุณภาพชีวิตจิตใจ ใช้กีฬาเพื่อ
พัฒนาบุคลิกภาพ พัฒนาคุณ
ธรรมต่าง ๆ ด้านความรู้ความ
สามารถ พัฒนาคนให้มีความ
สมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน อย่าง
ที่ท่านบอกไว้ในเพลงกราวกีฬา
ว่า “ทำคนให้เป็นคน”

เพลงกราวกีฬาได้บรรจุ
นโยบาย อุดมการณ์ เป้าหมาย
แนวทางของการกีฬาไว้อย่าง
ครบถ้วน ชัดเจน ถูกต้อง
สมบูรณ์ที่สุดหากนักกีฬาผู้รับ
ผิดชอบการกีฬาได้ร้องเพลงนี้
อย่างซาบซึ้งแล้วเราจะได้รับ
ประโยชน์จากการเล่นกีฬาอย่าง
ถูกต้องและได้ผลอย่างเต็มที่

เราลองอ่านดูอีกสักตอนหนึ่ง
ไม่ชอบเอาเปรียบแข่งขัน
สู้กันซึ่งหน้าอย่าลืมหักหลัง
มัวส่วนตัวเบียดเบียนกำลัง
เกลียดชังการเล่นเห็นแก่ตัว

ท่านสอนไม่ให้เอาเปรียบ
คู่ต่อสู้ ซึ่งเป็นสิ่งไม่ยุติธรรม
ท่านสอนให้เป็น “ลูกผู้ชาย”
หรือ “สุภาพบุรุษ” ให้สู้กัน
ซึ่งหน้า ไม่ใช่ลอบทำร้ายกัน
ท่านให้สู้กันในเกมส์กีฬาไม่ให้
ดุเดือด กลั่นแกล้ง เป็นการเห็น
แก่ตัว เป็นสิ่งไม่ดี

จะเห็นได้ว่าอุดมการณ์
ของการกีฬาคั้งเดิมที่ได้เริ่มกัน
ไว้นั้น มีเป้าหมาย วัตถุประสงค์
อย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวให้
คนรุ่นหลังประพฤติ ปฏิบัติตาม
รวมทั้งให้ผู้รับผิดชอบทุกระดับ
ได้กำกับดูแลให้เป็นไปตามแนว
ทางที่ได้วางไว้ เราจึงมีความ
จำเป็นต้องช่วยกันดูแลกำกับการ
กีฬาของเราให้เกิดประโยชน์
แก่การพัฒนา ไม่ปล่อยให้การ
กีฬาทำให้คนเราต้องทำร้ายกัน
ฆ่าฟันกัน มีการเอารัดเอาเปรียบ
มีการพนัน มีธุรกิจเข้ามาเกี่ยว
ข้องจนทำให้กีฬาไม่เป็นกีฬา
เลย

“พอหรือไม่ว

“นิรนาม”

“ท่านทั้งหลายมาพร้อมกัน
ก็ดีแล้ว ขออนุโมทนาที่มีน้ำใจ
ดี มาช่วยกันลอกकुวัดและบาง
ท่านก็ยังนำอาหารมาเลี้ยงทั้ง
พระ และเลี้ยงกันเอง”

“ทางวัดเราเพิ่งเปิดให้มี
การรักษาอุโบสถในวันพระ แต่
ก็น่าพอใจมากที่ท่านทั้งหลาย
ชักชวนกันมารักษาศีลฟังธรรม
นับจำนวนร้อย ในวันนี้ยังมา
ช่วยบำเพ็ญประโยชน์แก่วัดอีก”

“ขอให้ฉันในใจถึงภาพที่
เศรษฐกิจคนหนึ่งในครั้งพุทธกาล
พร้อมด้วยญาติมิตร กำลัง

ประนมมือฟังพระพุทธเจ้าทรง
สั่งสอน ภายหลังที่เขานำอาหาร
มาถวายพระแล้ว”

“ขอให้ฉันถึงภาพของ
พระพุทธเจ้าผู้กำลังประทับ
นั่งในท่ามกลางภิกษุทั้งหลาย
มีพระพักตร์อ้อมเฝ้าด้วยความ
สงบภายใน กำลังประทาน
พระพุทธโอวาทแก่เศรษฐีผู้นั้น
ในลักษณะที่แปลกกว่าทุกคราว”

“หวังว่าทุกคนคงหาย
เหนื่อย และอ้อมหน้ากันดีแล้ว
ขอให้ตั้งใจฟังเรื่องที่จะกล่าว
ต่อไปนี้ให้ดี”

“ที่ว่าแปลกก็คือคราวอื่น ๆ ที่ทรงแสดงธรรมให้ชาวบ้านเพียงตั้งอยู่ในหลักธรรมของชาวบ้าน เช่น ขันหมั่นเพียรรู้จักเก็บออม รู้จักคบเพื่อนที่ดีงาม และรู้จักใช้จ่ายพอเหมาะสมควร บางครั้ง ทรงสอนให้ตั้งอยู่ในศีลไม่ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์เป็นต้น ก็ดูเหมือนจะพอแล้ว พอจะอยู่เป็นสุข ตามประสาผู้ครองเรือน แต่คราวนี้แปลกมาก ทรงสอนเศรษฐีผู้นั้นว่า อย่าคิดว่า เราถวายผ้าบังสุกุลอาหารเป็นต้นแก่พระสงฆ์ก็เป็น การเพียงพอแล้ว เพราะเพียงเท่านั้น ยังชื่อว่า มิได้ลัทธิแห่งศาสนาที่แท้จริงเลย ทั้งนี้ เพราะเหตุว่า ตนเองยังมิได้ ทดลองปฏิบัติให้จิตใจสงบให้ได้รู้สึกรสความสงบ ทางกาย ทางจิตเลยแม้แต่น้อย ฉะนั้น ขอให้ท่านลองปฏิบัติด้วยตนเอง ดูบ้าง ลัทธิรสความสงบด้วย ตนเองบ้าง นั่นแหละจึงจะชื่อว่า ได้ใกล้ชิดพระพุทธศาสนา เข้ามาอีกขั้นหนึ่ง”

“ขอให้ท่านทั้งหลายนึก วาดภาพให้เห็นว่า ขณะที่พระ พุทธเจ้าประทานโอวาทแก่ เศรษฐีนั้นจบลง ก็มีภิกษุรูปหนึ่ง ผู้ที่พระพุทธเจ้าทรงยกย่องว่า เป็นอัครสาวกสามารถแสดง ธรรมได้ดีและเคยทรงใช้ให้ แสดงธรรมแทนพระองค์ เมื่อ ทรงต้องการพักผ่อน พระเถระ รูปนั้น ลุกขึ้นจากอากรนั่ง พับเพียบ เป็นนั่งกระหย่งกราบ นมัสการพระบรมศาสดาด้วย เศียรเกล้าแสดงความเคารพ อย่างสูงแล้วกล่าวว่า”

“น้าอัสจรรยฺเหลือเกิน

พระเจ้าข้า ! ที่สมเด็จพระบรม ศาสดาทรงสั่งสอนท่านอนาถ ปิณฑิกฤหบดี มิให้ปฏิบัติ ติดตันอยู่เพียงแค่ศีลแค่ทาน หากให้ปฏิบัติสูงขึ้นไปได้ ลิ้มรสแห่งความสงบสงัดด้วย ตนเองบ้าง แล้วพระเถระก็ กราบทูลข้อความอย่างอื่นอีก อันเป็นผลของการปฏิบัติตาม พระพุทธโอวาทข้อนั้น”

“ท่านทั้งหลายคงนึกเห็น ภาพแล้ว ใช่หรือไม่ว่าทั้งพระ พุทธเจ้าและพระอัครสาวกเบื้อง ขวา คือ พระสารีบุตรเถระเจ้า ได้ประทานข้อคิดแก่ฤหบดี อย่างน่าสนใจเพียงไร”

“คนที่ปฏิบัติได้เพียงรักษาศีล ให้ทานหรือฟังเทศน์ก็เป็น การดีแล้วที่ได้ทำเช่นนั้น แต่จะ ไม่คิดก้าวหน้าออกไปให้ไกล กว่านั้นบ้างที่เดียวหรือ เพราะ เพียงเท่านั้นยังไม่ชื่อว่า ได้ลิ้มรส ที่แท้จริงแห่งพระพุทธศาสนา เลย”

“เป็นอันไม่ต้องพูดถึง ฝ่ายภิกษุ เพราะแม้ฤหบดี พระพุทธเจ้ายังส่งเสริมให้ก้าว ไปไกลกว่าศีลทาน เหตุใด จะไม่ทรงสนับสนุนให้ภิกษุ บำเพ็ญสมาธิ และปัญญา”

“ฉะนั้น เมื่อท่านทั้งหลาย นึกวาดภาพเห็น และจำได้แล้ว ว่าพระพุทธเจ้าก็ทรงแนะนำ ฤหบดีให้ก้าวหน้าในภาคปฏิบัติ ทางศาสนา ท่านทั้งหลายก็คง จะสนับสนุนในข้อนี้ซึ่งจะขอแจ้ง ให้ทราบ”

“วัดนี้จะเปิดการทำสมาธิ และอบรมปัญญาเพิ่มขึ้นเป็น พิเศษในวันพระ เพื่อท่านทั้งหลายจะได้ก้าวหน้าออกไปอีก”

“ส่วนภาคปฏิบัติสำหรับ ภิกษุสามเณรวัดนี้นั้น ได้เพิ่ม ไว้เวลาหลังจากสวดมนต์ตอน ค่ำทุก ๆ คืนมานานแล้วด้วย ความประสงค์จะให้พวกเรา ไม่ย่อท้ออยู่เพียงแค่ศีล ทั้ง ๆ ที่พระพุทธศาสนาล่วงมาถึง ๒๕๐๐ ปีเศษแล้ว”

“การอบรมขัดเกลาก่อนอื่น นั้น ทำได้ง่ายก็จริง แต่ถ้าจะ ให้ดีแล้วควรลองอบรมขัดเกลา ตัวเราเองดูบ้าง พระพุทธเจ้า ท่านว่า ทำได้ยากกว่าอบรม คนอื่น ฝึกหัดคนอื่น แต่ถ้าเรา ทำสิ่งที่ยากนี้ได้ พอไปถึงขั้น ที่ง่ายกว่าเราก็สบายมาก”

ท่านเจ้าอาวาสพูดแล้ว ก็กล่าวอวยพรแก่ทุกคนที่มา ช่วยงานของวัดแล้วกลับเข้าสู่ กุฏิที่พักของท่าน

“ทางวัดจะเปิดการฝึกทำ สมาธิและอบรมปัญญา” นี่เป็น ข่าวใหญ่ ของชาวบ้านหนองบัว ซึ่งขาดผู้นำทางจิตใจมานาน แล้ว

ทางคณะสงฆ์ส่งเจ้าอาวาส รูปนี้มา ชาวบ้านพากันเลื่อมใส เหลือเกิน

ใครว่าชาวบ้านเพิกเฉย ต่อศาสนา เขาขาดผู้นำทาง ต่างหาก...!

มีโอกาสสัมผัสมาแล้วเด่นชัด
ยิ่งขึ้นเป็นลำดับว่า หาใช่เป็น
สิ่งมีตัวตนแท้จริงให้หวังยึดถือ
ได้แต่อย่างใดไม่ หากกลับพบ
ว่า สิ่งที่เคยสัมผัส ไม่ว่าขณะ
นั้นจะเกิดความรู้สึกดีใจ เสียใจ
มันก็ไม่มีโอกาสหวนกลับมา

แล้วทั้งหมดเป็นหลักความจริง
และการรู้ได้ถึง เป็นสิ่งเกิดจาก
การเรียนรู้ที่ถือเอาปรากฏการณ์
เปลี่ยนแปลงภายในกระแส
สิ่งแวดล้อมที่เป็นจริงของวิถี
ชีวิตแต่ละบุคคลแม้ว่าจะไม่ซ้ำ
แบบกัน ดังหลักการที่ว่า “ชีวิต
ไม่อาจลอกเลียนแบบกันได้”
ซึ่งเป็นภาพที่มองสู่ด้านนอก
กับ “ต้องให้โอกาสแก่แต่ละ
ชีวิต เพื่อการมีอิสรภาพ
ภายในพื้นฐาน” ซึ่งเป็นภาพ
ที่มองสู่ด้านใน

ความจริงกับวิถีชีวิตในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

ระพี สาคริก

แม้ชีวิต จะปรากฏขึ้น
ท่ามกลางสังคมไทย ทำให้ถือ
รากฐานยังตั้งอยู่ในพื้นดิน
ถิ่นเกิดแห่งนี้เป็นสัจธรรม แต่
เมื่อกาลเวลาผ่านมานานหลายปี
จนกระทั่งชีวิตล่วงเข้าสู่วัย
ปลายคน โลกก็ได้ให้โอกาส
สัมผัสภาวะที่ปรากฏเปลี่ยนแปลง
หลากหลายอยู่ภายนอก
ตัวและใจตนเอง โดยที่สิ่ง
เหล่านี้ กระเจาอยู่อย่างอิสระ
ทั่วโลกอย่างปราศจากข้อจำกัด
ประสบการณ์ชีวิต มีส่วน
ร่วมอย่างสำคัญในการเสริม
รากฐานตนเอง ให้สามารถเห็น
ภาพจริงของทุกสิ่งทุกชีวิตที่ได้

ให้เราสัมผัสได้อีก จึงเข้าใจว่า
“สิ่งซึ่งตนเองเชื่อว่าผิดหรือถูก
นั้น” จริง ๆ แล้ว ต่างก็น่าจะมี
ไว้ในกระแสธรรมชาติ เพื่อ
“ใช้เป็นครูอันล้ำค่า” หาใช่นำ
มาใส่ไว้ในรากฐาน ให้เป็นศัตรู
แก่นาคตตนเองไม่

แม้รูปลักษณะกับภาวะ
ร่างกายและจิตใจ เท่าที่ผ่าน
พ้นมาแล้วเป็นช่วง ๆ จนถึง
ปัจจุบัน มันก็ถูกกระแสต่าง ๆ
กำหนดให้ต้องแปรเปลี่ยนไป
คงต้องจำนนด้วยความเข้าใจ
และยอมรับความจริงถึงข้อ
จำกัดซึ่งเป็นพื้นฐานการดำเนิน
วิถีชีวิตว่า “ไม่มีอำนาจใด ๆ
ในโลก ที่ตัวฉันเองหรือแม้แต่
เพื่อนชีวิตฉันแต่ละคนจะวอน
ให้สิ่งต่าง ๆ มันกลับมาได้อีก
ครั้งหนึ่ง”

ฉันเชื่อว่า สิ่งที่กำลังมา

หากจะมีใครสักคนหนึ่ง
ถามว่า “ครูที่แท้จริงของฉันอยู่
ไหน” คำตอบคงไม่น่าหาได้
ยากนัก นั่นคือ “ธรรมชาติ
ที่ปรากฏอยู่ในตนเองนั่นแหละ”
จากประเด็นดังกล่าว จึงขอ
สานการชี้แนะต่อไปว่า การที่
ใครผู้ใดจะสามารถเห็นครูผู้สอน
ได้ เพียงทวนทิศทางการมอง
ซึ่งหลายต่อหลายคนมักเอาแต่
มุ่งเน้นไปข้างหน้า กลับมา
ทบทวนที่ตนเอง แม้การพิจารณา
ชีวิตอย่างมีทิศทางที่สืบสาว
กลับไปสู่อดีตอย่างผู้ยอมรับ
ความจริง ย่อมเป็นสิ่งเสริม
สร้างรากฐานตนเองให้อยู่ใน
ภาวะที่มั่นคง “รู้ได้เท่าทันต่อ
สิ่งซึ่งปรากฏให้สัมผัสได้ใน
ปัจจุบัน”

ดังนั้น หากมองหาหลักของ
ความเป็นครู ก็น่าจะตระหนัก

“ไม่มีอำนาจใด ๆ ในโลก
ที่ตัวฉันเอง
หรือแม้แต่เพื่อนชีวิตฉันแต่ละคน
จะวอนให้สิ่งต่าง ๆ มันกลับมาได้อีกครั้งหนึ่ง”

กันได้ชัดเจนว่า ครูผู้ให้ส่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่แท้จริง ควรเป็นครูผู้ให้โอกาสในการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของชีวิต เพื่อส่งผลให้เกิดภาวะและทิศทางที่ทบทวนตนเอง หรืออีกนัยหนึ่ง ครูที่แท้จริงคือ ครูผู้ยืนอยู่เบื้องหลังศิษย์เสมอ ส่วนครูผู้เน้นการยืนอยู่ข้างหน้า ไม่ว่าหน้าชั้นเรียนหรือหน้าวิถีชีวิต ศิษย์ น่าจะเป็นเพียงครูในภาพวาด ซึ่งเกิดจากการคาดคะเนทั้งสิ้น หากขาดจุดยืนซึ่งอยู่เบื้องหลังเป็นรากฐาน ทำให้ไม่อาจหาทิศทางและเป้าหมายที่แท้จริงซึ่งอยู่ ณ เบื้องหน้าได้ถูกต้อง

บนพื้นฐานของหลักธรรม หากแต่ละชีวิตมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ ย่อมสามารถค้นหาและเข้าถึงการรู้หลักที่กล่าวแล้วได้ทั้งสิ้น ไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในเพศใดวัยใดและมีฐานะอย่างไร ในเมื่อธรรมชาติของแต่ละคนต่างก็มี “วิญญานความสนใจ” แม้ไว้ในรากฐานชีวิตบุคคลจะแฝงไว้ด้วยเงื่อนไขแตกต่างกันไป ทำให้สามารถเรียนรู้ได้เร็วหรือช้า รวมทั้ง

มีจุดสนใจที่มุ่งสู่สิ่งภายนอกแตกต่างกันไปก็ตาม เพื่อนมนุษย์ผู้ถือโอกาสเหนือกว่า หากมีความรับผิดชอบข้อมไม่นำเอาความแตกต่างดังกล่าวมาเป็นข้ออ้าง เพื่อใช้อำนาจปิดโอกาสของอีกฝ่ายหนึ่ง

ในอีกด้านหนึ่งของหลักความจริงที่ว่า “มนุษย์แต่ละชีวิตที่เกิดมา จำเป็นต้องมีการดำเนินวิถีชีวิตร่วมกันกับเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลาย” ภายใตรฐานชีวิตซึ่งถือว่าแต่ละบุคคลควรมียุทธศาสตร์คือ “จิตสำนึกรับผิดชอบ” โดยถือเป็นหน้าที่ที่แท้จริง ที่พึงต้องให้โอกาสซึ่งกันและกัน การละเมิดสิทธิเสรีภาพ โดยที่ฝ่ายหนึ่งซึ่งอยู่ในด้านที่ถือโอกาสการมีน้ำหนักอำนาจเหนือกว่า ไม่ว่าอำนาจนั้นจะเป็นรูปลักษณะใดก็ตามใช้อำนาจให้เป็นไป จึงควรได้รับการประณามจากสังคมว่าเป็นการใช้ชีวิตและวิธีการ อย่างบุคคลผู้ไร้ความรับผิดชอบต่อร้ายแรงและลึกซึ้ง

มนุษย์เป็นชีวิตที่มีทั้งร่างกายและจิตใจ โดยที่ทั้งสองด้านมีผลสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

อย่างเป็นระบบและเป็นวัฏจักรที่อิสระ โดยที่มีหลักความจริงเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาวะที่อยู่ภายในและที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมภายนอก

เมื่อร่างกายมนุษย์มีโอกาสสัมผัสกับสิ่งใดก็ตามที่ปรากฏบทบาทเปลี่ยนแปลงอยู่ในกระแสการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลจากพฤติกรรมของมนุษย์ด้วยกันเองก็ตาม จะมีการถ่ายทอดกระแสอิทธิพลผ่านความรู้สึกเข้าสู่จิตใจ หากสภาพภายในรากฐานชีวิตเหมาะสม ก็จะรับเข้าไปแฝงเป็นเงื่อนไข สะสมไว้และลึกซึ้งมากขึ้น

ขณะที่ชีวิตมีโอกาสสัมผัสกับปรากฏการณ์ภายนอกที่มาในรูปลักษณะใดก็ตาม อิทธิพลจากเงื่อนไขที่มีอยู่ภายในแล้ว จะมีปฏิกิริยาสะท้อนกลับออกมาปรากฏ เป็นพฤติกรรมลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เราจึงได้พบกับการแสดงออกที่เป็นผลเช่น โลก โกรธ หลง

ดีใจ เสียใจ ซึ่งหากสรุปเป็นหลักการรวม ๆ ก็คือ ภาวะที่ปราศจากความสงบภายในรากฐานชีวิตตนเอง” ของแต่ละบุคคล

พื้นฐาน อันแท้จริงของชีวิตมนุษย์จึงมีโครงสร้างที่มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงเป็นวัฏจักร โดยที่ประกอบขึ้นด้วยร่างกาย จิตใจ และสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งมนุษย์มีหน้าที่เรียนรู้ และได้รับประโยชน์ในลักษณะที่เป็น “ปัจจัยสี่” ในมุมมองที่สนองตอบแก่ธรรมชาติ ด้วย “ความรักและมีจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์ธรรมชาติ” ซึ่งธรรมชาติในที่นี่ หมายถึงสิ่งที่อยู่ในรากฐานจิตใจจากมุมตรง ซึ่งได้แก่ “ภาพภูมิทัศน์” และทรัพยากรที่สนองประโยชน์แก่ร่างกายและชีวิตโดยที่ผ่านเข้าไปอยู่ในจิตสำนึก ทำให้ระลึกถึงความสำคัญแก่ชีวิตในระยะยาว

เมื่อมนุษย์เริ่มต้นนำการศึกษาจัดการในลักษณะ “แยกส่วนออกจากธรรมชาติ” และมุ่งเน้นค้นหาหาข้อมูลในด้านวัตถุจากธรรมชาติด้วยรูปแบบ

“ระบบชีวิตกับสิ่งประดิษฐ์
เป็นสิ่งปราศจากกระแสเรียนรู้หลักธรรมที่แท้จริง
เช่นระบบชีวิตกับธรรมชาติ
จึงไม่ใช่วิถีทางที่จะเสริมสร้าง
ให้มนุษย์ร่วมกันรักษาหลักธรรมที่ดำรงอยู่ในสังคมได้”

ที่แยกส่วน โดยถือเอาความต้องการของมนุษย์เองเป็นพื้นฐาน ลึกซึ้งมากขึ้น ก็เริ่มปรากฏกระแสที่มีแนวโน้ม เอาเปรียบและทำลายระบบนิเวศน์ลึกซึ้งมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

อนึ่ง มนุษย์มีจิตใจเป็นรากฐานชีวิต เมื่อแสดงออกให้วินิจฉัยได้ชัดเจนว่า เอาเปรียบธรรมชาติ ย่อมพิสูจน์ได้ว่ามีจิตใจเอาเปรียบมนุษย์ด้วยกันเองด้วยอย่างปฏิเสธมิได้ ในเมื่อมนุษย์มีการดำเนินวิถีชีวิตร่วมกันและเป็นสิ่งแวดล้อมให้แก่กันและกัน จึงเกิดระบบเอารัดเอาเปรียบที่สืบเนื่องกันเป็นกระแส ใครที่สามารถเข้าสู่ระบบ และใช้ประโยชน์ให้ตนเองอยู่เหนือผู้อื่นได้จะได้รับการยกย่องว่า “เป็นบุคคลดีเด่นหรือเป็นคนเก่ง”

หากมองภาพรวมของชีวิตและสังคมได้สมบูรณ์พอสมควร จะพบว่า มนุษย์ได้สร้างวัฏจักรขึ้นมาใหม่ เปลี่ยนจากวิถีชีวิตและจิตใจที่เคยผ่านธรรมชาติมาเน้นผ่านสิ่งประดิษฐ์ หรือที่เรียกว่า “เทคโนโลยี” ซึ่งมนุษย์ด้วยกันเองเป็นฝ่ายถือ

อิทธิพลกำหนดการเปลี่ยนแปลงซึ่งจริง ๆ แล้ว รากฐานการเปลี่ยนแปลงได้ถูกเปลี่ยนจากมือธรรมชาติมาอยู่ในมือมนุษย์ ยิ่งไปกว่านั้น ในเมื่อสิ่งประดิษฐ์เกิดขึ้นบนรากฐานความต้องการของมนุษย์ ไม่ว่าจะเพื่อนำมาใช้ประโยชน์เองหรือผลิตเพื่อให้นักคนอื่นนำไปใช้ก็ตาม อิทธิพลที่ส่งผลให้ผู้ใช้ต้องตกเป็นเหยื่อในด้านจิตใจ ย่อมแฝงอยู่ภายใน และถ้าเหยื่อได้อย่างไม่เลือกบุคคลและไม่เลือกชาติภาษา

ในมุมมอง ความใกล้ชิดทางกายก็ดี ทางจิตใจที่ร่วมอยู่ภายในระบบนิเวศน์ธรรมชาติ ท้องถิ่นเดียวกันก็ดี ได้ส่งผลให้มนุษย์มีการจัดระบบความสัมพันธ์และความเป็นปรกภพพวกเขาไว้ตามกระแสการรวมและความแตกต่างของท้องถิ่นและชนชาติ ทำให้เกิดการใช้เทคโนโลยีที่ฝ่ายตนได้เปรียบ เป็นอาวุธทำร้ายจิตใจ หากไม่ประสบผลก็มีการก้าวไปถึงการทำร้ายร่างกาย

ระบบชีวิตกับสิ่งประดิษฐ์เป็นสิ่งปราศจากกระแสการ

เรียนรู้หลักธรรมที่แท้จริงเช่นระบบชีวิตกับธรรมชาติ จึงมิใช่วิถีทางที่จะเสริมสร้างให้มนุษย์ร่วมกันรักษาหลักธรรม ที่ดำรงอยู่ในสังคมได้ เมื่อเริ่มต้นสูญเสียความชอบธรรม ระบบสิ่งประดิษฐ์ก็ตกเป็นเครื่องมือให้มนุษย์ในกลุ่มที่เหนือกว่าด้วยโอกาสใช้เอารัดเอาเปรียบกันลึกซึ้งมากขึ้นไปเรื่อย ๆ

ในมุมมอง ก็ส่งผลทำลายความรัก ตลอดจนจิตสำนึกรับผิดชอบที่มีต่อธรรมชาติและทรัพยากรท้องถิ่นตนเอง หรืออีกนัยหนึ่ง แปรภาวะจิตใจตนเองไปเป็นผู้ทรยศต่อมาตุภูมิตกเป็นเครื่องมือกอบโกยทรัพยากรท้องถิ่น ส่งไปป้อนบำรุงบำเรอให้อีกฝ่ายหนึ่งซึ่งมีรากฐานชีวิตอยู่ภายนอก ทำให้พื้นฐานเศรษฐกิจฝ่ายตนทรุดต่ำลงไปเรื่อย ๆ จนพื้นตัวได้ยาก แม้ปัจจัยสี่ของชีวิตทั้งในด้านรูปวัตถุและในด้านจิตใจก็ถูกอิทธิพลกระแสดังกล่าวแล้ว กระจายเข้าไปแฝงอยู่หมด

การจัดการศึกษาที่รับเอากระแสเข้าไปในรากฐาน จะส่งผลให้เกิดภาวะยึดติดรูปแบบ

เทคโนโลยีและรับเอาอิทธิพลจากเหยื่อซึ่งเป็นเครื่องมือต่อให้ติดรส ในขณะที่อีกด้านหนึ่งถืออิทธิพลกุมอำนาจรากฐานไว้อย่างชาญฉลาด ทั้งในระบบโรงเรียนและมหาวิทยาลัย มองไม่เห็นว่าการศึกษาที่ผสมกลมกลืนอยู่กับธรรมชาติและชีวิตประจำวันคือการศึกษาค้นคว้าพื้นฐาน แม้ในด้านศีลธรรมและวัฒนธรรมก็มีการยึดติดอยู่กับรูปแบบ ทำให้ไม่สามารถหวนกลับไปทบทวนวิเคราะห์สู่ศีลธรรมและวัฒนธรรมที่อยู่ในระดับรากฐานของจิตใจตนเอง

ในด้านสุขภาพอนามัยก็ขาดการมองอย่างเชื่อมโยงถึงซึ่งกันและกันระหว่าง “กายกับจิต” โดยเหตุที่มองเห็นการออกกำลังกายแค่เพียงด้านที่แยกตัวออกมาเป็นรูปแบบซึ่งเป็นเรื่องที่ออกแบบและประดิษฐ์ทำทางและกฎเกณฑ์โดยคนความจริงแล้ว การออกกำลังกายในระดับพื้นฐาน เป็นสิ่งผสมกลมกลืนอยู่กับชีวิตและงานที่ใจรัก ส่งผลเสริมให้ภาวะจิตใจมีความละเอียดลึกซึ้งปรับตัวในด้านบริโภคนิยม ช่วย

ให้รู้จักความพอเหมาะพอดีในการปรับกายกับสิ่งแวดล้อม เช่นการบริโภคอาหาร การพักผ่อน การปราศจากทุกข์ที่เกิดจากกระทำผิดเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แปรสภาวะมาเป็นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเสริมรากฐานให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ทุก ๆ เรื่อง

ภาวะแยกส่วนออกมาเป็นเอกเทศ ทำให้สิ่งซึ่งควรทำหน้าที่เป็นพื้นฐานจริงของชีวิต ถูกแปรเปลี่ยนไปเป็นเครื่องมือสำหรับใช้แอบอ้างเพื่อประโยชน์อย่างอื่น การออกกำลังกายถูกใช้เป็นเครื่องมือการสร้างพรรคพวกและการพนัน ตลอดจนการสร้างความโด่งดังให้ตนเอง ในด้านสุขภาพก็ถูกแปรสภาพไปเป็นเครื่องมือการค้าผลประโยชน์ในด้านวัตถุโดยมีชีวิตเพื่อนมนุษย์เป็นเดิมพัน

ดังจะพบได้ว่า โดยหลักการแล้ว ในระดับมูลฐาน อาหารและยาเป็นสิ่งแยกกันไม่ออก ผลกระทบจากการจัดการสังคมและทรัพยากร ที่ทำให้เกิดภาวะแยกส่วนต่าง ๆ ออกเป็นเอกเทศ

โดยเชื่อว่าเป็น วิทยาศาสตร์ แต่ละด้านจะพบว่า มีกลุ่มบุคคลจ้องใช้เป็นเครื่องมือแสวงผลประโยชน์แก่ตนเอง ด้านหนึ่งจะพยายามป้องกันแบบ “ใช้อำนาจบังคับ” จึงเกิดภาวะข้อแย้งกันคิดว่า นี่คือน้ำอาหาร กับอีกด้านหนึ่งก็พยายามชี้ว่า นี่คือน้ำยา ซึ่งเป็นภาวะที่หารากฐานจริงอะไรไม่ได้

สิ่งดังกล่าว สะท้อนให้เห็นภาพปัญหา ที่นำเอารูปแบบมาดัดแปลงกันอย่างขาดการมองลึกถึงผู้ซึ่งเป็นแก่น เราอาจสรุปได้ว่าเป็นภาวะ “การแยกตนเองออกจากความจริง”

ความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ก็คือ ความรู้สึกที่มีรากฐานความต้องการของมนุษย์เป็นสิ่งบ่งชี้ และมนุษย์ก็มุ่งความต้องการที่จำเพาะเจาะจงมายังพื้นที่ซึ่งเรียกว่า “เขตร้อน” ซึ่งเป็นแถบเส้นศูนย์สูตรของโลกโดยปราศจากการเลือกว่าตนเองมีพื้นฐานการเกิดอยู่ในท้องถิ่นไหน แดมนำเอาเทคโนโลยีซึ่งฝ่ายตนได้สร้างไว้ โดยที่ตนเองเป็นฝ่ายอยู่ในจุดยืนที่ได้เปรียบ

มาแพร่อิทธิพลครอบงำจิตใจและความคิดค้นในท้องถิ่น และกุมอำนาจการเปลี่ยนแปลงซึ่งอยู่ในรากฐานตนเองไว้ เพื่อรักษาสถานภาพที่ได้เปรียบไว้ให้ได้ชีวิตคนในท้องถิ่นเขตร้อนซึ่งรวมทั้งไทยด้วย จึงจำต้องตกเป็นทาสรับใช้เรื่อยมา ถือเป็นการบุกรุกทำลายสิทธิเสรีภาพชีวิตคนในชุมชนท้องถิ่นอย่างลึกซึ้งและแยบยลอย่างยิ่ง

แม้ว่าไทยจะเป็นประเทศเขตร้อน ซึ่งปัจจุบันได้สะท้อนภาพเด่นชัดด้วยความเจริญในด้านวัตถุรวดเร็วมาก เป็นที่ชื่นชมยินดีของกลุ่มบุคคลประเภท “วัตถุนิยม” ภายในประเทศเองร่วมกับชนต่างชาติที่มีวัตถุประสงค์ต้องการขยายอาณานิคมทางเศรษฐกิจที่ชื่นชมยินดีกับความสำเร็จที่ชัดเจน แต่บุคคลผู้รู้เท่าทันและมองได้ลึกกลับพบกับภาพที่น่าสลดใจเนื่องจากรู้ว่า เป็นผลสืบเนื่องมาจากการคิดการกระทำของกลุ่มบุคคลที่ตกเป็นทาสกระแสนผลประโยชน์กลุ่มชนต่างชาติต่างท้องถิ่น ขอมตัวให้เป็นทางผ่านและเสริมพลังสนับสนุน

ทำให้รากฐานชีวิตไทยต้องสูญเสียหนักขึ้น

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่นับวันยิ่งสั่นคลอนรากฐานตัวเองรุนแรงยิ่งขึ้นไปเรื่อย ๆ หากถอยออกมาแล้วหันกลับไปมองสู่ภาพรวม จะสะท้อนให้เห็นสภาพภายในที่มีช่องว่างระหว่างกลุ่มบุคคลระดับบนซึ่งเป็นชนกลุ่มเล็กกับกลุ่มบุคคลซึ่งอยู่ในระดับล่างและเป็นคนส่วนใหญ่ ที่ไม่เพียงช่องว่างจะห่างมากขึ้นเท่านั้น แต่อัตราส่วนของคนในกลุ่มล่างจะขยายตัวมากขึ้นด้วย โดยที่ชีวิตคนในระดับกลางส่วนใหญ่จะร่วงหล่นลงไปสะสม เพิ่มขอบข่ายกว้างขึ้นเป็นลำดับ กับอีกส่วนหนึ่งซึ่งน่าจะเป็นส่วนน้อย ถูกดึงขึ้นไปใช้เป็นเครื่องมือเสริมฐานอำนาจให้แก่ระดับบน

การเอารัดเอาเปรียบ ทำลายกันบนฐานการถือพรรคพวกโดยใช้ชาติภาษาเป็นเครื่องมือได้ขยายขอบเขตกว้างขวางจากที่เคยข้ามชาติ ได้เปลี่ยนแปลงมาถึง ข้ามพรรคพวกข้าม

(ต่อหน้า ๕๕)

โขนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ปัญญา นิคยสุวรรณ

โขนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์แบ่งได้เป็น ๓ ยุค คือ ยุคที่ ๑ เป็นโขนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ยุคที่ ๒ เป็นโขนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ยุคที่ ๓ เป็นโขนในสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง

โขนยุคที่ ๑

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงสร้างกรุงรัตนโกสินทร์เป็น

ราชธานี และเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้ว ทรงฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมทุกด้าน สำหรับการแสดงโขนนั้น พระราชนานพระบรมราชานุญาตให้เจ้านายและขุนนางผู้ใหญ่ หัดโขนได้โดยไม่ทรงห้ามปราม เพราะฉะนั้นเจ้านายและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่จึงได้ฝึกหัดโขนไว้เพื่อประดับเกียรติของตน การแสดงโขนจึงแพร่หลายกว้างขวางขึ้น นอกจากนี้ยังโปรดให้นักปราชญ์ราชบัณฑิตช่วยกันแต่งบทละครเรื่องรามเกียรติ์สำหรับใช้เป็นบทแสดงโขน

ละคร โดยพระองค์ทรงตรวจตราแก้ไข ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ ๒ ก็ทรงพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องรามเกียรติ์ขึ้นอีกสำนวนหนึ่ง ซึ่งมีเรื่องราวและคำกลอนกระชับขึ้น เหมาะในการใช้เป็นบทสำหรับแสดงโขนละคร

โขนในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์เจริญรุ่งเรือง เพราะเจ้านายหลายองค์ และขุนนางหลายท่านให้การสนับสนุน โดยให้มีการหัดโขนอยู่ในสำนักของตน เช่น โขนของกรมพระพิทักษ์เทเวศร์ (ต้นสกุล

กฤษ) โขนของกรมหมื่น เจษฎาภินทร์ (พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว) โขนของเจ้าพระยาบดินทร์เดชา และโขนของเจ้าพระยาบดินทร (น้อย) เป็นต้น เมื่อเกิดมีโขนขึ้นหลายโรงหลายคณะ แต่ละโรงแต่ละคณะก็มักจะประกวดประชันกัน เป็นเหตุให้ศิลปะการแสดงโขนในสมัยนั้นเจริญแพร่หลาย เป็นที่นิยมของผู้ชมทั่วไป โขนของเจ้านายและขุนนางดังกล่าวนี้ เรียกว่า “โขนบรรดาศักดิ์”

ในตอนปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงดำรงพระราชอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ได้ทรงเอาพระทัยใส่และทรงสนับสนุนการแสดงโขน โดยโปรดให้ฝึกหัดพวกมหาดเล็กแสดงโขน เรียกว่า “โขนสมัครเล่น” ผู้ที่ฝึกหัดโขนขณะนั้นล้วนเป็นโอรสเจ้านาย และถูกขุนนางมหาดเล็ก ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชทั้งสิ้น ต่างเข้ามาฝึกหัดโขนโดยสมัครใจ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปรับปรุงบทโขนและทรงควบคุมฝึกซ้อม บางครั้งก็ทรงแสดงด้วยพระองค์เอง โขนสมัครเล่นโรงนี้มีชื่อเสียงว่าแสดงได้ดี และเคยแสดงในงานสำคัญ ๆ

สมัยปลายรัชกาลที่ ๕ หลายครั้ง

โขนยุคที่ ๒

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชสมบัติแล้วจึงโปรดให้ตั้งกรมมหรสพขึ้น และปรับปรุงกรมกองตลอดจนบริหารงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการมหรสพให้ดีขึ้น ทรงทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปะและฐานะของศิลปินให้เจริญก้าวหน้าถึงขีดสุด ทรงพระราชทานบรรดาศักดิ์แก่ศิลปินโขนผู้มีฝีมือ แม้แต่เจ้านายที่ผู้รักษาเครื่องโขนก็โปรดให้มีบรรดาศักดิ์ด้วย นอกจากนี้ยังโปรดให้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดศิลปะการแสดงโขนละคร ดนตรี ปี่พาทย์ ขึ้นในกรมมหรสพ เรียกว่า โรงเรียนพรานหลวง โขนยุคที่ ๒ ของกรุงรัตนโกสินทร์ นับเป็นยุคที่เจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุด ทั้งศิลปะและฐานะของศิลปิน

โขนยุคที่ ๓

โขนยุคที่ ๓ นับเป็นยุคที่เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาสู่ระบอบประชาธิปไตย เริ่มตั้งแต่เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จสวรรคตแล้ว โขนก็ตกต่ำลงทันที รัชกาลที่ ๗ โปรดให้ยุบกรมมหรสพ เพราะทรงเห็นว่าเป็นการสิ้นเปลืองพระราช

ทรัพย์จำนวนมาก มีการดูแลข้าราชการออกจากราชการรวมทั้งข้าราชการกรมมหรสพด้วย แต่ในเวลาต่อมาพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็โปรดให้ข้าราชการกรมมหรสพที่มีความสามารถรวมกันขึ้น แล้วตั้งเป็นกองเรียกว่า กองมหรสพ สังกัดกระทรวงวัง มีการฝึกหัดโขนขึ้นอีกครั้งหนึ่ง โขนหลวงกระทรวงวังสามารถออกโรงแสดงต้อนรับแขกเมืองในงานสำคัญ ๆ หลายงาน

ครั้นต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ รัฐบาลให้ออนกองมหรสพไปขึ้นกับกรมศิลปากร ศิลปินโขน ละคร และดนตรี ปี่พาทย์จึงได้ย้ายสังกัดไปขึ้นอยู่กับกรมศิลปากรตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ส่วนทางกรมศิลปากรนั้นได้จัดตั้ง “โรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์” ขึ้น และเปิดทำการสอนมาตั้งแต่วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๔๗๗ เมื่อรับโอนศิลปินโขน ละคร และดนตรี ปี่พาทย์มาจากกรมมหรสพ กระทรวงวัง จึงจัดตั้งกองดุริยางคศิลป์ และกองโรงเรียนศิลปากรเพิ่มขึ้น กองดุริยางคศิลป์มีหน้าที่เกี่ยวกับงานศิลปะของแผนกดุริยางค์ไทยและแผนกดุริยางค์สากล ส่วนกองโรงเรียนศิลปากรมีหน้าที่ทางด้านโรงเรียนโดยแยกเป็นแผนกต่าง

และแผนกนาฏดุริยางค์ โรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ของกรมศิลปากรจึงเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนศิลปากรแผนกนาฏดุริยางค์” และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ก็เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนสังกัดศิลป์” การศึกษาของโรงเรียนนี้ได้หยุดชะงักไปชั่วระยะหนึ่ง ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒

การที่โรงเรียนสังกัดศิลป์ต้องหยุดการเรียนการสอนไปในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ก็เพราะว่าตัวโรงเรียนถูกภัยจากระเบิดเสียหาย แล้วต่อมาก็ถูกยึดไปใช้ราชการอย่างอื่น จึงจำเป็นต้องหยุดการเรียนการสอนไปชั่วคราว ศิลปะการแสดงโขนที่ทรุดโทรมอยู่แล้ว ก็ยิ่งทรุดโทรมหนักขึ้นไปอีก กรมศิลปากรไม่ได้ฝึกหัดศิลปินโขนเพิ่มขึ้นมาอีกเลย เมื่อมีความจำเป็นจะต้องแสดงโขนก็ใช้ศิลปินที่รับโอนมาจากกระทรวงวังเป็นผู้แสดง ภายหลังศิลปินเหล่านั้นก็ถึงแก่กรรมไปบ้าง ลาออกไปประกอบอาชีพอื่นบ้าง ศิลปินส่วนหนึ่งที่ยังเหลืออยู่ก็มีอายุมาก ไม่อาจออกแสดงโขนได้ เวลาที่มีการแสดงโขนจึงมีผู้ที่สามารถแสดงได้ไม่ถึง ๑๐ คน ไม่สามารถแสดงโขนชุดใหญ่ ๆ ที่มีเสนาไพร่พลพร้อมได้ ต้องแสดงชุดสั้น ๆ เช่น ทศกัณฐ์

รบกับพระราม ถวายลิง ลง
อุโมงค์ ฯลฯ เป็นต้น

ครั้นใกล้จะสิ้นสุดสงคราม
โลกครั้งที่ ๒ รัฐบาลได้สั่งให้
กรมศิลปากรแก้ไขปรับปรุง
การศึกษาของโรงเรียนสังกัด
ศิลป เปิดทำการเรียนการสอน
อีกครั้งหนึ่ง ใน พ.ศ. ๒๔๘๘
กรมศิลปากรจึงเปลี่ยนชื่อโรง-
เรียนเสียใหม่ว่า “โรงเรียน
นาฏศิลป์” ต่อมาถึงปัจจุบัน
ก็คือ วิทยาลัยนาฏศิลป์ นั่นเอง

เมื่อโรงเรียนนาฏศิลป์เปิด
สอนใหม่ ๆ นั้น มีนักเรียนเก่า
ที่เคยเรียนอยู่เดิมกลับมาเรียน
เพียงไม่กี่สิบคน และเป็นนัก-
เรียนหญิงทั้งสิ้น เมื่อมีหลัก
สูตรการเรียนวิชานาฏศิลป์โขม
กรมศิลปากรจึงต้องเปิดรับเด็ก
ผู้ชายเข้ามาเรียนโขม แต่ก็หา
เด็กที่สมัครใจมาเรียนยาก จึง
รับไว้ไม่กี่คน ไม่เพียงพอที่จะ
ฝึกหัดแล้วออกแสดงโขมได้
ทั้งโรง เดือดร้อนถึงนายชนิด
อยู่โพธิ์ อธิบดีอธิบดีกรมศิลปากร
ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่ง
หัวหน้ากองการสังคีต มีหน้าที่
บังคับบัญชารับผิดชอบโรงเรียน
นาฏศิลป์โดยตรง ต้องหาทาง
ที่จะรับเด็กผู้ชายเข้ามาหัดโขม
ให้มาก ๆ โดยการส่งครูโขม
ละครออกไปชักชวนลูกหลาน
ของผู้ที่ตนรู้จักให้สมัครเข้ามา
เรียนโขม นอกจากนี้ยังชักชวน
เด็กผู้ชายที่มีผู้ปกครองซึ่งมี

นิวาสสถานอยู่แถว ๆ ทำช้าง
วังหน้า หรือข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา
ไปฝั่งตรงข้าม ซึ่งผู้ปกครอง
ของเด็กผู้ชายหลายคนมีอาชีพ
แจวเรือรับส่งผู้โดยสารข้ามฟาก
ให้ส่งบุตรหลานของตนเข้ามา
เรียนโขมในโรงเรียนนาฏศิลป์
ซึ่งก็ได้ผลดีตามสมควรเพราะ
ปรากฏว่า มีเด็กผู้ชายสมัครเข้า
เรียนโขมกันเกือบร้อยคน

โดยเหตุที่โรงเรียนนาฏศิลป์
ต้องการเด็กผู้ชายเป็นจำนวน
มากมาหัดโขมเพื่อเป็นการฟื้นฟู
โขมให้กลับมีชีวิตขึ้นมาใหม่
ดังนั้นโรงเรียนนาฏศิลป์จึง
มิได้กำหนดวิทยฐานะในการ
รับนักเรียนชายเข้าฝึกหัดโขม

นักเรียนเหล่านี้จึงมีพื้นความรู้
ผิดแผกแตกต่างกันไป นับตั้งแต่
ไม่มีความรู้ทางด้านหนังสือเลย
ไปจนถึงมีความรู้ระดับมัธยม
ตอนต้นลงมา โรงเรียนนาฏศิลป์
จึงต้องกำหนดหลักสูตรวิชา
สามัญให้นักเรียนที่หัดโขมได้
เรียนควบคู่กันไปด้วย นักเรียน
ที่ไม่สนใจการเล่าเรียนหนังสือ
ต้องออกไปเสียกลางคันก็มี
มิใช่น้อย ที่อดทนเรียนโขมไป
ด้วยเรียนหนังสือไปด้วย จน
สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียน
นาฏศิลป์ ปัจจุบันบรรดาการ
อยู่ในกรมศิลปากรก็มีหลายคน
กล่าวได้ว่าโขมกลับฟื้นคืนชีพ
มาได้อีกครั้งหนึ่ง ก็เพราะได้

มีการฝึกหัดกันอย่างจริงจังใน
โรงเรียนนาฏศิลป์ กรมศิลปากร
นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๘ มาจน
ถึงปัจจุบันซึ่งโรงเรียนนาฏศิลป์
เลื่อนวิทยฐานะเป็น วิทยาลัย
นาฏศิลป์ ก็ยังมีการฝึกหัดโขม
กันอย่างต่อเนื่อง

ขอย้อนกลับไปเล่าถึงเมื่อ
ตอนที่โรงเรียนนาฏศิลป์ เปิด
รับเด็กผู้ชายฝึกหัดโขมเป็นครั้ง
แรก มีนักเรียนมาสมัครเรียน
กันไม่มาก แต่ต่อมาเมื่อทาง
โรงเรียนพิจารณาคัดเลือกนัก-
เรียนที่เรียนดี และให้ได้รับ
เบี้ยเลี้ยงประจำเดือน ๆ ละ ๖
บาทต่อคน เบาะบรรจุเข้าเป็น
ศิลปินสำรองเพื่อจะได้รับราช-
การในกรมศิลปากรต่อไป เมื่อ
สำเร็จการศึกษาแล้ว ทำให้มี
เด็กผู้ชายสมัครเข้ามาเรียนโขม
กันมากขึ้น และต่อมาเบี้ยเลี้ยง
ของศิลปินสำรองก็เพิ่มเป็น ๑๕
บาท เบี้ยเลี้ยงศิลปินสำรองนี้
เพิ่งยกเลิกเมื่อประมาณ พ.ศ.
๒๔๙๓ เนื่องจาก นายชนิด
อยู่โพธิ์ อธิบดีอธิบดีกรมศิลปากร
สามารถขอให้ทางราชการบรรจุ
นักเรียนนาฏศิลป์ที่สำเร็จการ
ศึกษาตามระดับชั้นเข้าเป็น
ข้าราชการในกรมศิลปากร
และเรียนหนังสือไปด้วยพร้อม ๆ
กัน เช่น นักเรียนที่เรียนสำเร็จ
ชั้นต้นปีที่ ๖ สามารถรับราช-
การเป็นศิลปินจัตวาอันดับ ๑
นักเรียนที่เรียนสำเร็จชั้นกลาง

ปีที่ ๓ สามารถรับราชการเป็นศิลปินจัดว่าอันดับ ๒ และนักเรียนที่เรียนสำเร็จชั้นสูงปีที่ ๒ สามารถรับราชการเป็นศิลปินตรี

เมื่อนักเรียนชายโรงเรียนนาฏศิลป์ ฝึกหัดโขนในสมัยเปิดโรงเรียนนาฏศิลป์ใหม่ ๆ จนมีความรู้ความสามารถออกโรงแสดงโขนได้ กรมศิลปากรจึงจัดโขนของโรงเรียนนาฏศิลป์แสดงในงานต่าง ๆ เช่น งานรับรองพระราชอาคันตุกะ งานต้อนรับแขกผู้มีเกียรติของรัฐบาล ตลอดจนงานของทางราชการ และงานของเอกชนทั่วไป

ต่อมากรมศิลปากรได้จัดโขนเป็นชุด ๆ นำออกแสดง ณ โรงละครศิลปากร (ไฟไหม้แล้ว) เป็นประจำในฤดูแล้งระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนพฤษภาคม เมื่อกรมศิลปากรนำโขนออกแสดงในตอนแรก ๆ ก็ได้รับอุปสรรคจากเยาวชนในสมัยนั้นที่กำลังลุ่มหลงศิลปะวัฒนธรรมทางตะวันตก จนดูเหมือนการแสดงโขนของไทยหาว่าเป็นเรื่องเหลวไหลล้าสมัย ไม่สมควรจะนำมาแสดงกันอีก เรื่องนี้นายธนิต อยู่โพธิ์ อดีตอธิบดีกรมศิลปากร ซึ่งในสมัยที่ท่านฟื้นฟูการแสดงโขนนั้น ท่านดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองการสังคีต กรมศิลปากรท่านเขียนเล่าไว้ในเรื่อง “เมื่อโขน

กินชีพ ศิลปินมลายู” ตีพิมพ์ในหนังสือบทโขน ซึ่งกรมศิลปากรจัดพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ จมื่นสมุหพิमान หรือ หลวงวิลาศวงงาม (หว่า อินทรนัญ) ความตอนหนึ่งมีว่า

“ในฤดูกาลจัดแสดงนั้น เมื่อจัดแสดงโขนชุดใด เจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากรก็ให้ช่างทำป้ายโฆษณาแล้วยกขึ้นติดตั้ง ณ ริมรั้วพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ตรงหน้าโรงละครศิลปากรเป็นการประกาศโฆษณาให้ประชาชนได้ทราบ แต่มีอยู่วันหนึ่งในราว ๑๐.๐๐ น. ขณะที่ข้าพเจ้ายืนดูช่างและคนงานกำลังช่วยกันยกป้ายแผ่นใหญ่โฆษณาโขน ชุดนาคบาด ขึ้นติดตั้ง ก็มีเยาวชนในสมัยนั้นกลุ่มหนึ่งเดินผ่านมา แล้วส่งเสียงอันดังเข้าหูข้าพเจ้าว่า “เฮ้, ยังจะมาเล่นโขน บ้าบออะไรกันอยู่อีกก็ไมรู้ ถอยหลังเข้าคลองแท้ ๆ ควรจะเอาไปฝังหรือทิ้งน้ำกันเสียที” แล้วเขาก็หัวเราะกัน ทั้งนี้เป็นการแสดงถึงฐานะทางจิตใจของเยาวชนไทยบางจำพวกในสมัยนั้นที่มีต่อศิลปะประเภทนี้”

ถึงแม้ว่าจะได้รับการดูถูกเหยียดหยาม และไม่ให้การสนับสนุนการแสดงโขนของกรมศิลปากร จากเยาวชนบางจำพวก หรือจากคนไทยที่หลงผิดหันไปสนใจใฝ่นิยมศิลปะของชนชาติอื่นในสมัยนั้น แต่คนไทยที่ยังรักศิลปะไทย รักโขนก็ยังมิได้อยู่อีกมิใช่น้อย โขนของไทยจึงฝ่าฟันอุปสรรคทั้งปวงได้ด้วยดี แสดงเมื่อใดก็มีผู้สนใจเข้าชมกันอย่างเนืองแน่น ปัจจุบันนี้โขนเป็นนาฏศิลป์คู่ชาติไทย ที่ได้รับความสนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ นอกจากเราจะแสดงโขนให้คนไทยและชาวต่างชาติชมในเมืองไทยแล้ว เรายังนำโขนไปแสดงในประเทศต่าง ๆ เพื่อให้ชาวโลกได้ชมโขนของไทยกันอีกด้วย

การแสดงโขนของเราในทุกวันนี้ ก็วิวัฒนาการให้เหมาะสมกับสมัยที่ผู้ชมต้องการชมเรื่องอย่างรวดเร็วทันใจ ดังนั้นจึงมีการปรับปรุงบทสำหรับแสดงโขนให้รัดกุมตัดทอนเรื่องให้ดำเนินไปอย่างรวดเร็วไม่อืดอาดล่าช้าอย่างสมัยก่อน แต่การ

ปรับปรุงก็มิได้ทำให้เสียศิลปะแต่อย่างใด นอกจากนี้ผู้ชมโขนยังจะได้ความรู้เกี่ยวกับตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์เป็นต่าง ๆ ไปอีกด้วย โดยการนำเอาเรื่องราวของตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในเรื่องรามเกียรติ์ มาจัดทำเป็นบทโขนว่าด้วยเรื่องของตัวนั้น ๆ โดยเฉพาะ เช่น แสดงประวัติชีวิตของพาลีในชุดพาลีสอนน้อง แสดงประวัติชีวิตของหนุมานในชุดหนุมานชาญสมร แสดงประวัติชีวิตของพิเภกในชุดมารซื้อซื้อพิเภก ฯลฯ เป็นต้น จากการแสดงโขนชุดดังกล่าว มีผู้สนใจเข้าชมกันมากมาย เพราะผู้ชมได้รับทั้งความบันเทิงและความรู้ควบคู่กันไปด้วย

ทุกวันนี้นอกจากจะมีโขนของกรมศิลปากรแล้ว ยังมีโขนของคณะเอกชนอีกหลายคณะที่รับจัดแสดงตามงานทั่วไป และโขนของสถาบันการศึกษาอีกมากมายหลายสถาบัน ซึ่งมีผู้แสดงนับตั้งแต่เด็กเรียนระดับชั้นประถม ไปจนถึงนักศึกษาระดับปริญญา จึงควรจะมีใจได้ว่าโขนจะเจริญก้าวหน้าต่อไป และเป็นที่นิยมชมชอบของชาวไทย ตลอดจนชาวต่างชาติที่ได้ชมการแสดงโขนโดยทั่วหน้ากัน

ของฝากจากเมืองจีน

สถิตย์ เล็งไธสง

จากกรุงเทพฯ สู่มณฑลฉงชิ่ง

ผมดีใจที่ได้มีโอกาสไป
เยือนประเทศจีนใหญ่ ซึ่งเป็น
บ้านพี่เมืองน้องกับไทยมาแต่

โบราณ ในนามขององค์การ
ศาสนาสัมพันธ์และสันติภาพ
แห่งเอเชีย และตามคำเชิญของ
พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย

เจ้าภาพ มีบุคคลร่วมคณะรวม ๖ คน คือ คุณนิวัฒน์ แก้วเกิด เคน ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ คุณศรีใจ อีสุรัตน์ ประธานมูลนิธิศิริวัฒนาเซสเซอร์ที่เชียงใหม่ คุณสมสุข เจือศรีกุล เลขานุการมูลนิธิดังกล่าว คุณกาญจนา สุนสวัสดิ์ กรรมการบริหารองค์การศาสนาเอเชียและสันติภาพ กับคุณสมบูรณ์สามีของเธอซึ่งไปทางกุศล และผมเองในฐานะผู้ประสานงานระหว่างประเทศ เป็นหัวหน้าคณะ

เราเดินทางจากกรุงเทพฯ โดยสายการบินจีน เที่ยวบินที่ CA 392 เครื่องกำหนดออกจากสนามบินดอนเมืองเวลา ๘.๕๐ น. เช้าวันนั้นอากาศเย็นสบาย จิตใจเบิกบานทั่วทุกคน เสมือนหนึ่งจะได้ไปเห็นหน้าญาติมิตรซึ่งไม่ได้พบกันมานาน นับทศวรรษ ทำอาภาษยานดอนเมืองวันนั้นปลอดโปร่งมาก คนน้อย สะดวกไปหมด ไม่ว่าจะเป็นการเช็คอิน หรือพิธีศุลกากร เราพบแต่ผู้มีน้ำใจ เอื้ออารีย์ทั้งสิ้น โดยเฉพาะตัวผมเองได้รับความเมตตาตลอดทาง ผมมีจดหมายติดมา ๒ ฉบับที่จะต้องส่งให้พรรคพวกในกรุงเทพฯ แต่ลืมส่งจนเข้าไปในห้องพักผู้โดยสารด้านใน ผมได้เดินไปตามหาไปรษณีย์

ส่วนหนึ่งของผู้ไปรับ
สวมเครื่องแบบสีน้ำเงิน คือ
เจ้าแสนเมือง ผู้แทนไทย จาก
สิบสองปันนาในสภาแห่งชาติจีน

ถ่ายรูปพร้อมกับนักศึกษาเผ่าต่าง ๆ ที่สถาบันชนเผ่า นครคุนหมิง
มณฑลยูนนาน

พนักงานขายของปลอดภาษีในนั้นคนหนึ่งบอกว่า “ไปรษณีย์อยู่ข้างนอกไกลมากนะพี่ ถ้าพี่ออกไปส่งเองอาจจะกลับเข้ามาไม่ทันเครื่องบินออก หนูจะส่งให้เอาไหม”

เลยไปอีกนิดเป็นร้านขายเน็กไท ผมซื้อไปเป็นของขวัญหนึ่งเส้น ราคา ๒๐๔ บาท ผมมีเงินอยู่ ๒๐๐ บาท เธอผู้ขายก็อุตส่าห์ออกให้ผม ๔ บาท ผมให้สแตมป์เธอ ๒ ดวง ๗ ละ ๒ บาทเธอก็ไม่รับ สิ่งเหล่านี้

แม้จะเล็กน้อยก็ตามแต่เรื่องของน้ำใจเป็นคุณค่าที่สังคมต้องการ ความอึดแอ้มและอภัยสยของเธอต้งสองจะฝังแน่นอยู่ในความทรงจำของผมนานเท่านาน

เครื่องบินออกช้าเสียเวลา เพราะมันคอยพวกเรากือ คุณศรีใจกับคุณสมสุข ที่มัวไปนั่งรับประทานอาหารอยู่อย่าง

ใจเย็น ผมก็ไม่กล้าขึ้นเครื่อง
ได้แต่ยืนรอ ๒ ท่านนั้นที่หน้า
ประตูทางออกด้วยความวุ่นวาย
ใจ พนักงานต้อนรับพื้นดิน
ทุกคนมีสีหน้าบ่งบอกถึงความ
ห่วงใย เลยเวลาเครื่องบินออก
ไปแล้ว ๕ นาทีผมเหลือบไป
เห็นคุณหญิงใจกับคุณสบสุขพา
กันวิ่งตุ๊กต้อย ๆ หัวเราะกันมา
เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น หัวใจ
ผมพองเต็มอก

พอทั้งสองมาถึง พนักงาน
ทั้งชายหญิงก็รีบคว้าแขนแล้ว
ถลาไปเปิดประตูพาพวกเราไป
ขึ้นรถเดี่ยว ๆ พ่วง ๒ ตอนซึ่ง
จอดรออยู่ รุบริบวิ่งออกสู่ลาน
สนามบิน เคียวใจเราก็มายัง
เครื่องบินโบอิง ๗๓๗ ของ
สายการบินจีนลำหนึ่งไม่ใหญ่
นักจอดรอเราอยู่ ภายใต้ท้องฟ้า
สีครามที่แจ่มใส อากาศในยาม
รุ่งทิวากำลังอุ่นพอสบาย ขณะ
มีเมฆก้อนหนึ่งมาบดบังแสง
อาทิตย์พวยพุ่งไปทั่วทิศ มีวง
สีน้ำเงินแดงทรงกลม เป็นนิมิต
แห่งความสำเร็จและความร่มเย็น
จนผมขนพองไปทั่วกาย

พวกเรารีบสืบเท้าขึ้นเครื่อง
ราวกับเหาะด้วยความดีใจที่เขา
อุตสาหะให้ความสำคัญแก่พวก
เราเพียงสามคนจนผู้โดยสาร
อื่นพลอยเสียเวลาไปด้วยโดย
ไม่รู้สาเหตุ พอเดินเข้าไปใน
เครื่องผมก็ตกใจ เพราะมีผู้โดยสาร

สารโหรเหรงไม่เกิน ๕๐ คน
พวกเราจึงแยกกันนั่งตามสบาย
พอพวกเรารัดเข็มขัด เครื่อง
ก็เริ่มเคลื่อนและทะยานขึ้นสู่
เวหา เวลา ๘ นาฬิกาเศษ ๆ
พนักงานต้อนรับหน้าคาดีแต่
ไม่ค่อยมีชีวิตชีวา ทั้งไม่ได้ให้
บริการอะไรแก่พวกเรามากนัก
เมื่อว่างผมก็ทอดสายตาออก
ชมเมฆ ซึ่งคารคายด้วยปุยขาว
สุดสายตา อยากที่จะทะยาน
ออกไปวิ่งเล่นบนนั้นให้เพลิดเพลิน

ประมาณ ๑ ชั่วโมงผ่านไป
พนักงานจึงได้นำผ้าอุ่นมา
แจกผู้โดยสารคนละผืน บอกว่า
เดี๋ยวจะให้อาหารกลางวัน หลังจากนั้น
ไม่นานเราก็กินเครื่องดื่ม
และในที่สุดได้อาหารคนละถาด
ซึ่งมีปลากับเนื้อสุกแต่ใคร
จะชอบอะไร กับมีกล้วยหอม
ใส่ถุงมาเปิดให้พวกเราหยิบ
ใครจะหยิบเอาที่ถูกก็ได้ พวก
เราหยิบกันคนละลูก พวกเรา
รับประทานอาหารกันไม่หมด
ไม่ใช่ว่าอาหารไม่อร่อย แต่
เพราะเราเพิ่งรับประทานไป
หยก ๆ จากข้างล่างยังไม่ถึง
๓ ชั่วโมงดี กลัวที่พวกเรา
หยิบเอาไว้จึงใส่ไม่เข้า กลายเป็น
ของแอบเก็บลงจากเครื่องบิน
เมื่อถึงคุนหมิง ไว้แก้หิว
ตอนกลางคืน

เครื่องบินเล็กมีอาคาร

โคลงเหมือนว่าด่านลมเป็น
ระยะ เบื้องล่างเป็นปุยเมฆ
กระจายเหมือนกับเทพเจ้าเอา
สำลิมหิมาไปโปรยไว้ทั่วท้อง
นภาอันสุดไกล เมื่อมองลอด
ช่องเมฆมาสู่พื้นดินโน้นก็เห็น
ขุนเขาสลับซับซ้อนอยู่ราย
รายนั้นหมายความว่าเครื่องได้บิน
ผ่านเขตแดนไทยเข้าสู่เขตแดน
ลาวหรือจีนไปแล้ว ทำไมนะ
เจ้าหน้าที่การบินจึงไม่พูดอธิบาย
อะไรให้พวกเราฟังเลย ผิดกับ
เครื่องของสายการบินอื่น ๆ
ที่แล้ว ๆ มา ผมคิดในใจ หลังจาก
รับประทานอาหารได้ราว
๑ ชั่วโมง เครื่องค่อย ๆ ลด
เพดานบินลงต่ำ แล้วก็เข้าสู่
กลุ่มเมฆ พวกเรารู้สึกเหมือน
กับเครื่องจะโดนพายุ โคลง
และมองไม่เห็นอะไรนอกจาก
เมฆ นั้นหมายความว่าเครื่อง
ไม่สูงจากพื้นดินไม่ทันไรพวก
เราก็มองเห็นพื้นดินหมุนขึ้น ๆ
ลง ๆ ตามจังหวะการเอียงซ้าย
ซ้ายขวาเพื่อหามุมเหมาะที่จะ
ลงสู่ทางวิ่ง พอพ้นจากป่าเมฆ
เราก็มองเห็นพื้นดิน
ซึ่งเต็มไปด้วยขุนเขาโล้นและ
ดินแดง ความอุดมสมบูรณ์
น้อยเพราะขาดต้นไม้ ถนน
ทอดไปตามไหล่เขาแดงไปด้วย
ฝุ่น พอล้อกางไม่นานพวกเรา
ก็รู้สึกว่ามันตะเด้งพื้นดิน และ
เบรค

สนามบินคุนหมิง เป็น
สนามบินเล็ก ๆ และเก่า อากาศ
เย็นพอสบายราว ๒๐°ซ. เห็น
จะได้ ผมแปลกใจว่าทำไมไม่มี
คนมารับจึงรีบแหวกผู้โดยสาร
อื่นออกไปที่ลานสนามบินจึงเห็น
พระมหายาน ๒ รูปกับพระภราดร
๗ คน รวมทั้งเจ้าแสนเมือง
ขึ้นเรียงแถวคอยพวกเราอยู่
พอเห็นผมทุกคนก็ยกมือไหว้
รวมทั้งพระก็ไหว้ เป็นชายมา
จากปักกิ่ง ๔ คน นอกนั้นจาก
คุนหมิงเอง เขาให้เกียรติพวก
เรามากกว่าที่พวกเราให้เขา เมื่อ
คราวเขามาเมืองไทย เจ้าแสน
เมืองนายกพุทธสมาคมยูนนาน
เป็นหัวหน้าเจ้าภาพ ท่านผู้นี้
เดิมเป็นเจ้าเมืองฮายในแคว้น
สิบสองปันนาเมื่อ ๕๐ ปีก่อน
โน้น ท่านเป็นคนใดพูดภาษา
ไทยเหนือ เคยถูกจับไปขังอยู่
๓ ปี และถูกปลดจากตำแหน่ง
เจ้าเมืองเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๒
ปัจจุบันท่านเป็นผู้แทนราษฎร
จากยูนนาน เป็นผู้ที่ฉลาด มี
อัธยาศัยอันดี งดงามสมเป็น
เจ้านาย และมีรถประจำตำแหน่ง
ฐานะเทียบเท่ารัฐมนตรี ทั้ง
เป็นอุปนายกพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย
จีนอีกด้วย พวกเราอึ้ง
ให้กันเมื่อเห็นพระมหายาน ๒
รูปนั้นยกมือไหว้พวกเราเหมือน
กับพระภราดรผู้อำนวยความสะดวก
ศาสนาและวัฒนธรรมมณฑล

ยูนนานไปให้การต้อนรับพวกเราด้วยเป็นชาวพุทธทั้งหมด การทักทายคารวะต่อกันจึงกระทำด้วยการไหว้ แต่ชาวจีนทำมือสั้น ๆ พวกเรารู้สึกอบอุ่น มีคนไทยคนหนึ่งชื่อ สุทัศน์ ชื่อจีนว่า ฮวง จากจังหวัดราชบุรี ไปตั้งหลักฐานอยู่ในประเทศจีนตั้งแต่ยังเล็ก ขณะนี้ทำงานให้กับสมาคมเพื่อความเข้าใจระหว่างประเทศของจีน ทำหน้าที่เป็นล่ามประจำคณะของพวกเรา และบอกว่าจะไปกับพวกเราตลอดทาง ความรู้ดีมาก โดยเฉพาะภาษาไทยดีกว่าคนไทยผู้มีการศึกษาหลายร้อยคน ยิ่งทำให้พวกเรามีความมั่นใจและอบอุ่นขึ้น

การต้อนรับ ทำในนามของพุทธสมาคมแห่งประเทศไทยก็จริง แต่ได้งบประมาณรัฐบาลกลางเขาจึงทำได้ดีกว่าเรามาก อีกอย่างหนึ่ง พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยของเรานำหน้าที่ประสานงานระหว่างวัดกับรัฐ จึงได้รับเงินอุดหนุนจากวัดต่าง ๆ ทั่วแผ่นดินจีน เขาจึงมีเงินพอได้ต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง ต่างจากพุทธสมาคมแห่งประเทศไทยของเราที่มีรายได้จากค่าบำรุงจากสมาชิกปีละไม่กี่บาท ทำให้ผมหวลคิดถึงวัดบ้านเรา ซึ่งมีรายได้เข้าวัดจากการทำบุญของ

ประชาชนปีละไม่น้อย บางวัดได้เป็นล้าน ถ้าเราปรับปรุงวัดเสียใหม่ ให้พระสงฆ์ประพฤติตามพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด ไม่รับเงินรับทองเหมือนอย่างพระวัดป่าทั่ว ๆ ไป เงินที่ประชาชนก็ให้เป็นของวัดแล้ว นำเงินที่ได้ไปช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น อาหารกลางวันของเด็กนักเรียน พิมพ์หนังสือธรรมะ และให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ยากจน เหมือนดังศาสนาอื่นหลาย ๆ ศาสนาขณะนี้แล้ว วัดก็จะมีประโยชน์ และได้ชื่อว่าพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งของสังคมตามพุทธประสงค์ที่แท้จริง แต่ก็ได้แต่คิด

คณะผู้ต้อนรับได้เชิญพวกเราไปขึ้นรถตู้สีแดงใหม่เอี่ยมคันหนึ่งซึ่งจอดรอพวกเราอยู่ใกล้ ๆ ดิฉันเครื่องทำเย็น จากนั้นเจ้าภาพได้พาพวกเราเข้าไปในเมืองคุนหมิง ซึ่งห่างจากสนามบินเพียง ๘ กิโลเมตร

สภาพของบ้านเมือง ยังไม่พัฒนานัก ความสะอาดออกจะแพ้เรา ถนนลาดยาง แต่มีดินข้าง ๆ ถนนซึ่งไม่มีหญ้ารถแล่นได้ไม่เร็วนัก เพราะประชาชนแทบทั้งหมดไปมาด้วยจักรยานนับพัน ๆ คัน ขวักไขว่เต็มถนนไปหมด รถประจำทางของเขามีเหมือนกัน บางคันมีสองคอน ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้า

ข้างในดูเป็นรถคันเดียวกัน

ฉันไม่มีเฉพาะสองข้างทาง มีคันยูกาใหญ่ ๆ เท่าตัวคนเรียงกันอย่างเป็นระเบียบ ไม้แทบทุกคันจะถูกตัดปลายมืออย่างเข้าฤดูหนาว เหมือนกับในเกาหลีและญี่ปุ่น ดันมันจึงโคแต่กิ่งไม้ยาว ไม่มีใครบอกได้ว่าเพราะเหตุใด ผมก็เลยเดาเอาว่า เพื่อไม่ให้มันสูงดันลมหนาวซึ่งพัดแรงกว่าบ้านเรา

เมื่อเห็นความสะอาดเป็นรองเรา ทำไมผมรู้สึก...ภูมิใจนิด ๆ ที่เราแพ้เขามากก็คือมลพิษ อากาศเขาสะอาดกว่าเรามาก เพราะรถยนต์มีน้อยและรถประจำทางก็ใช้ไฟฟ้าเป็นส่วนใหญ่ ฝุ่นไม่คลุ้ง ผู้คนหน้าตาแจ่มใส อิมเอิบ ไม่มีลักษณะซัด ผอม ๆ เกร็ง ๆ แสดงว่าอาหารของเขาเพียงพอ

ประมาณ ๓๐ นาทีรถพาพวกเราถึงโรงแรมคุนหมิงไฮเต็ล ซึ่งเป็นโรงแรมใหญ่ที่สุดในนครคุนหมิง ห้องหับอยู่ในระดับดี หลังจากเข้าห้องเรียบร้อยแล้ว เจ้าภาพพาพวกเราไปรับประทานอาหารกลางวัน ซึ่งเป็นมื้อที่สองของพวกเรา พอเราเข้าไปนั่งที่โต๊ะอาหาร พวกเจ้าภาพก็พากันหายไป ไม่มีผู้ใดร่วมรับประทานอาหารกับพวกเราเลย ได้ทราบภายหลังว่าเขารับประทานอาหารกลางวัน

สำหรับอาหารชนิดเดียวกัน แม้แต่เงินหยวนก็ใช้ต่างระบบกับพวกเรา ทั้งนี้เพื่อเหตุผลทางเศรษฐกิจตามอุดมการณ์สังคมนิยม ค่าที่พัก ๘๐ หยวนต่อวัน ซึ่งคร่าว ๆ เกือบ ๗๐๐ บาท (หยวนละราว ๗ บาท) อาหารดี แคร่สก่อนข้างเค็มและเผ็ดนิด ๆ มากจนรับประทานกันไม่หมด

อันนี้เป็นค่านิยมของชาวจีน ที่ต้อนรับแขกด้วยอาหารที่เหลือเฟือ ซึ่งผิดกับฝรั่งที่ให้อาหารแขกแต่พอดี แต่เน้นทางพิธีการ พวกเราไม่มีผู้ใดดื่มเบียร์ที่เปิดมาแล้ว ๒ ขวด นึกไปอดภูมิใจไม่ได้ที่เราสามารถรักษาสีลข้อที่ ๕ ไว้ได้ ซึ่งเป็นข้อสำคัญ จิตของผมนึกแวบไปถึงครูสังวรที่บ้านผม และครูอื่นอีกหลาย ๆ คนที่ยังดื่มสุราและเล่นการพนันกันอยู่ ผมเคยเขียนจดหมายไปด่าว่าเป็นครูผู้ทำลายเด็ก และสังคมเป็นแม่พิมพ์ที่วิปลาส แต่ยังไม่มื่ออะไรขึ้น

ตอนบ่าย ๒ โมงวันนั้นเราไปเยี่ยมชมสถาบันการศึกษาของชนส่วนน้อย ซึ่งเป็นสถานศึกษาถึงขั้นปริญญา อาจารย์ฮวง สุขคุน รองอธิการบดีมาต้อนรับพวกเราที่หน้าตึกบริหาร และพาพวกเราเข้าไปนั่งในห้องรับแขกใหญ่ของท่าน

ท่านพูดภาษาใต้ได้บ้าง อธิบายก็น่ารักเป็นพิเศษ ฉลาด และเป็นกันเอง ท่านเป็นผู้ค้นคว้าความเป็นมาของชนชาติไทย และเคยไปพูดนอกประเทศหลายแห่ง รวมทั้งที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยของเรา สมเด็จพระที่นั่งทรงโปรดท่าน และท่านก็เคยเป็นแขกส่วนพระองค์ด้วย ท่านกล่าวว่า อีกไม่นานนักนี้ก็จะมีการประชุมเรื่องนี้ที่คุนหมิง และสมเด็จพระที่นั่งก็จะเสด็จไปร่วมประชุมด้วย นับว่าท่านอาจารย์ผู้นี้เป็นคนจีนที่สนึกความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องไทย-จีน ที่สำคัญมากคนหนึ่ง หลังจากกล่าวต้อนรับกันเรียบร้อยแล้ว เราได้นั่งสนทนากัน

เรื่องของสถาบัน อาจารย์ฮวงบรรยายให้พวกเราฟังว่า สถาบันของท่านมี ๕ คณะ มีนักศึกษาซึ่งเป็นชนเผ่าต่าง ๆ จำนวน ๓,๐๐๐ คนเศษ มีอาจารย์ ๔๑๐ คน ปริญญาตรีหลักสูตร ๔ ปี หากคณะมีถึงปริญญาโท ยังไม่มีปริญญาเอก นักศึกษาเรียนฟรี รัฐบาลรับผิดชอบหมดทุกอย่าง จบแล้วทางการหางานให้ เงินเดือนราว ๗๐ หยวนสำหรับปริญญาตรี ๘๐ หยวนสำหรับปริญญาโท นอกจากนั้นยังได้โบนัส ของฟรีและพิเศษอื่น ๆ อีก ที่พัก

ของข้าราชการทางการก็จัดให้เก็บค่าเช่าพอเป็นพิธี ๒ หยวนต่อเดือน ค่าน้ำค่าไฟต่างหาก

มณฑลยูนนาน เป็นดินแดนของชนส่วนน้อย ประกอบด้วยชนเผ่าต่าง ๆ กว่า ๑๐ เผ่า มีเนื้อที่ ๓๐๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร เต็มไปด้วยขุนเขานับร้อยพื้นที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลราว ๒,๒๐๐ ฟุต พลเมือง ๓๖ ล้าน มีผู้แทนราษฎร ๗๐ คน ระบบกษัตริย์ในจีนเลิกมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๕๔ สมัยพระเจ้าเซียนกงองค์สุดท้าย เว้นแต่ชนส่วนน้อยในยูนนาน มีเจ้าครองนครอยู่บ้างตามหัวเมืองต่าง ๆ อย่างเจ้าแสนเมืองซึ่งเป็นเจ้าเมืองชายที่สิบสองปันนา เป็นอาทิ ซึ่งถูกจับไปขังอยู่ ๓ ปี และถูกปลด หมดสิ้นไปเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒

ชนส่วนน้อยนี้ ได้รับสิทธิพิเศษ เช่น การศึกษาเล่าเรียนของบุตรก็ฟรี สามารถมีบุตรได้ ๒ คน ซึ่งคนจีนทั่ว ๆ ไปมีได้เพียงคนเดียว ถ้ายังเผ่าใดมีจำนวนน้อย รัฐบาลยังต้องอนุรักษ์และให้มีบุตรได้ถึง ๓ คน รัฐบาลให้ความเอาใจใส่ชนส่วนน้อยมาก เพราะเป็นผู้นำไปสู่ปัญหา

พออาจารย์ฮวงพูดถึงตรงนี้ ผมสะดุ้งนึกถึงบ้านเราขณะนี้ เรายังไม่ตระหนักในเรื่องนี้

เท่าที่ควร เกิดผลกระทบในด้านความเชื่อ เป็นปัญหาให้กับสังคมอยู่ ผมเองเคยไปเห็นรัฐบาลออสเตรเลียซึ่งมีกระทรวงวัฒนธรรมของชนส่วนน้อย และเขาอนุรักษ์พวกชนเผ่าพื้นเมืองกว่าบรรพบุรุษของเขาเสียอีก

มณฑลยูนนานนั้น จะเรียกว่ารัฐของชนเผ่าก็ว่าได้ เขาให้ความเคารพสิทธิเสรีภาพของพวกนี้มากที่ใจกลางเมืองคุนหมิง มีก้อนหินมหิมา เส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๐ เมตรเห็นจะได้ แกะเป็นรูปชนเผ่าต่าง ๆ จับมือกันในการทำร่วมกันรื่นเริง อันเป็นสัญลักษณ์แห่งเอกภาพ ภราดรภาพ และสามัคคีธรรม

พระสงฆ์ ในยูนนานมี ๓ นิิกาย คือ มหายาน ซึ่งนั่งกางเกงเหมือนดังพระจีนที่เราเห็นทั่ว ๆ ไป นิิกายลามาของธิเบต กับนิิกายเถรวาทอย่างของไทยเรา มีอยู่ทางตอนใต้แถว ๆ สิบสองปันนามีวัดทั้งหมด ๒,๐๐๐ กว่าวัด แต่งกายเหมือนพระไทย สวดก็เหมือนกัน โคนสีระแต่ไม่โคนคิ้ว พระมหายานใช้ภาษาอื่น (จีน) ส่วนพระเถรวาทใช้ภาษาบาลีในการสวด

พระเถรวาทนั้นพูดภาษาไทยเหนือ มาเรียนที่วัดศรีโสดา เชียงใหม่ โดยผมกับคณะเป็น

ผู้ประสานงานมีจำนวนถึง ๑๐ องค์แล้ว นับว่าเป็นธรรมทูตที่เชื่อมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างพี่น้องไทย-จีนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ก่อนจบการบรรยาย พวกเราได้ถามอาจารย์ฮวงถึงประชาชนจีนทั่ว ๆ ไป รวมทั้งสวัสดิการและความเป็นอยู่ของเขา ก็ได้ความว่า ขณะนี้จีนมีพลเมือง ๑,๑๐๐ ล้าน มิได้เป็นคอมมิวนิสต์กันทุกคน สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์มีเพียง ๔๘ ล้านเท่านั้น ผู้ที่ลำบากที่สุดคือชาวนา ซึ่งมีจำนวนถึง ๘๐% ต้องเสียค่ารักษาพยาบาลเอง เว้นแต่บางท้องถิ่นซึ่งยากจน รัฐบาลจะออกบัตรสวัสดิการให้เป็นพิเศษ แต่ค่ารักษาพยาบาลก็ถูกมาก แม้แต่พวกเนปาลก็ข้ามพรมแดนเข้ามารักษาในประเทศจีน คนงานได้รับสวัสดิการตามกฎหมายแรงงาน ข้าราชการได้รับสิทธิพิเศษเช่นกัน ทางการกำลังพิจารณาหาทางช่วยเหลือชาวนาอยู่ขณะนี้ ดูท่าทางท่านพูดด้วยความขวยเขิน ผมรีบตัดบทว่า รัฐบาลไทยเองก็คิดเช่นเดียวกัน เพื่อไม่ให้ท่านเขิน

ก่อนพวกเราจะลาทำาท่านได้พาพวกเราขึ้นไปชมชั้นบนซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ชนเผ่า

คณะเรากำลังสนทนารวมกับรองนายกพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย

มีรูปปั้นคนเผ่าต่าง ๆ เท่าตัวจริงก็มี ย่อส่วนก็มี แต่ที่น่ารักก็คือ อยู่ในท่าที่กระดึบกระเจง และเคลื่อนไหว ส่วนใหญ่เป็นคู่ชายหญิงในทาร์กสัมพันธ์ นำทัศนียภาพ ถัดจากห้องหุ่นก็มีห้องของใช้ ห้องดนตรี ห้องแสดงถึงประเพณีอักษรศาสตร์ และ การทำมาหากิน

พวกเราเดินยังไม่พ้นรั้วมหาวิทยาลัยก็ได้พบนักศึกษาเผ่าต่าง ๆ แต่งตัวตามแบบของตน หน้าตาน่าเอ็นดู พวกเราได้ขอถ่ายรูปพร้อมกับหลายเผ่าถามเขาว่าทำไมจึงได้แต่งตัวเป็นพิเศษเช่นนั้น ก็ได้ความว่าเขาไปส่งทหารเพิ่งกลับมา

จากนั้นเจ้าภาพได้พาพวกเราไปเที่ยวสวนสาธารณะชื่อด้ากวนไหว ในนครคุนหมิง

นั่นเอง มีต้นไม้ขนาดใหญ่ ดอกไม้หลากสี ที่สวยงามยิ่งรายรอบพื้นน้ำอันกว้างใหญ่เหมือนทะเลสาบ มีปลาตัวใหญ่ผุดขึ้นมาหายใจอยู่ห่าง ๆ พวกเราหลายตัว พื้นน้ำเป็นระลอกระยิบระยับตาเมื่อต้องสายลมเบา ๆ ในยามอาทิตย์จะอัสดงได้ความว่าเป็นอุทยานของเจ้านายในสมัยโบราณ เราได้พบเก้งจีนและพลับพลาในอุทยานนั้นด้วยซึ่งหาที่อื่นไม่เจายนัก

ระหว่างเดินทางกลับ คุณสุทัศน์ได้เตือนพวกเราให้ระวังในการแลกเงินตลาดมืดด้วย เพราะตำรวจคอยจับอยู่ และอีกอย่างหนึ่ง ธนบัตรปลอมมีมาก เราดูไม่ออก นอกจากพวกทำงานธนาคารหรือห้าง

ใหญ่ ๆ และอย่าออกไปเดินเที่ยวยามค่ำคนเดียว เพราะอาจเกิดอันตรายได้ คืนนั้นเรารับประทานอาหารเย็นที่โรงแรมแยกกับเจ้าภาพ อาหารดีและล้นเหลือตามเคย และต่างลงใจกันว่า ท่านจะเลี้ยงเราให้โตหรือว่าเลี้ยงให้ตายกันแน่

ป่าหิน เป็นสิ่งมหัศจรรย์ของโลกสิ่งหนึ่งที่ว่าได้ ตั้งอยู่ในอำเภอถู่หนาน จังหวัดฉีเจียงเหนือ ๑๒๐ กิโลเมตร ซึ่งเจ้าภาพได้พาพวกเราไปดูในวันรุ่งขึ้น

เราออกเดินทางหลังจากรับประทานอาหารเช้าที่โรงแรมแต่เช้ามืด ถนนที่ไปราดยางแต่ไม่ราบเรียบนัก คล้าย ๆ กับ

ถนนในอินเดีย บางช่วงก็เป็นลูกรัง สองฟากถนนเป็นท้องนาอันกว้างใหญ่ระหว่างเขาขนาบปลูกถั่ว และพืชผักต่าง ๆ ไม่มีว่างเลยแม้แต่ระเบียบนิ้วเดียว เขียวขจีเป็นพื้นที่กว้างสูงต่ำ มีคันค้ำเพื่อเก็บกักน้ำเป็นตอน ๆ แสดงถึงความวิริยะของชาวนาจีนอย่างสูงส่ง ใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอกเป็นหลักดินจึงโอชะดี ปุ๋ยนั้นเขาใช้หญ้าและฟางรวมทั้งคันข้าวโพดมาหั่น แล้ววางไว้ในคอกสัตว์ให้มันขย้ำและถ่ายรด ไม่ช้าก็กลายเป็นปุ๋ยที่ใช้ได้ ชาวจีนยังใช้ปุ๋ยคนผสมอยู่

สรุปได้ว่า ไม่มีสิ่งใดที่เสียเปล่าเลยในประเทศจีน แม้แต่เศษของใบไม้เขาจะไม่ทิ้งเปล่า ชาวจีนจะไม่เผาหญ้าเผาป่าเป็นอันขาด แต่จะนำทุกสิ่งมาใช้ให้เป็นประโยชน์ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ดูหน้าตาอึมเิบอ้วนพีกันทุกคน ดึกว่าสมัยก่อนมาก ชาวนายังใช้รถลากอยู่ บางคนก็ใช้น้ำเกวียนลากรถ สองข้างถนนเป็นคันไม้ที่ปลูกได้ไม่นานปัก บางคันก็โตเท่าตัวคน บ้างก็ยังเล็กอยู่ ส่วนในท้องถนนนั้นหาดินไม่ยากมาก บนเขาก็มีแต่หญ้าปกคลุมจะมีไม้สนบ้างก็ยังเล็กอยู่

ได้ความว่า สมัยโบราณขุนเขาเหล่านั้นเป็นดงดิบที่อุดม

ไปด้วยสัตว์ป่าและพฤษชาติ แต่ชาวจีนทำลายป่าจนหมดสิ้น รัฐบาลได้ใช้เครื่องบินขึ้นไปโปรยเมล็ดพันธุ์ไม้ลงบนเขา แต่ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร รู้สึกว่าต้นไม้ขึ้นได้ดีพอสมควร แต่การปลูกยังไม่ทั่วถึง ต้นไม้ทุกต้นจะเห็นมีสีขาว ๆ อยู่รอบต้น ตั้งแต่โคนจรดพื้นดินสูงขึ้นไปประมาณ ๑ เมตร ได้ความว่าเป็นขากันแมลงไม่ให้ไต่ขึ้นไปเจาะต้นไม้และกัดตัวในหน้าหนาว นับว่าเขาพยายามที่จะรักษาต้นไม้กันมากหลังจากตัดมันจนเตียน เหมือนกับในเกาหลีและญี่ปุ่น ที่นั่นเขาใช้ฟางมัดรอบต้นไม้ให้แมลงศัตรูพืชเข้าไปกัดไขแล้วนำมันไปเผาทำลายเมื่อสิ้นฤดูหนาว

ริมถนนบางแห่งราษฎรใช้เป็นที่พักผลผลิตของเขา เช่น ถั่วและฟางข้าว เพราะฉะนั้นคนขับรถจึงขับด้วยความระมัดระวัง และใช้เวลานานกว่าจะถึงป่าหินกินเวลาเกือบ ๓ ชั่วโมง

บนถนนปากทางเข้าป่าหิน สิ่งแรกที่ประทับใจพวกเรา ก็คือ มนุษย์ตัวเล็ก ๆ แต่งกายเหมือนชาวคองบ้านเรา ชายสินค้าพื้นเมืองที่ทำจากน้ำมือของเขาเองอยู่เป็นทิวแถว บางคนก็มีลูกเล็ก ๆ สะพายอยู่ข้างหลัง มีจำนวนนับร้อย พอพวก

ป่าหินในมณฑลยูนนาน

เราลงจากรถก็รุกกันเข้ามาเสนอขายสินค้าที่สะพายมาในถุง มีโยว่าเราจะเดิน หรือ เราจะดูพูดภาษาอังกฤษได้ ๒-๓ คำ เดินตามด้วย ๆ ไปตลอดทาง ได้ความว่าเป็นชนเผ่าต่าง ๆ จากยูนนานนั่นเอง พวกนี้เป็นเขาเก่งกว่าพวกเรามาก แม้แต่ลูกของเขาตัวเล็ก ๆ อายุ ๒ ขวบก็เดินตามแม่มันไปกับพวกเราได้นับกิโล ไปตามทางเดินซึ่งจะไปตามซอกหินใหญ่น้อย บ้างขึ้นสูงจนสุดยอดเขา และบ้างก็ลงต่ำจนถึงแอ่งน้ำในหุบเหวเบื้องล่าง และบ้างก็เป็นช่องแคบ ๆ มีสะพานเปลี่ยว และเล็กได้ไต่ที่ตะกอน

ป่าหินนั้นประกอบด้วยหินเป็นชั้นขุสลับ เรียงราย มีจำนวนนับหมื่นนับแสนต้น เป็นอาณาบริเวณหลายร้อยหลายพันไร่ เล่ากันว่า เดิมบริเวณดังกล่าวเป็นทะเล ภายหลังดินเงินกลายเป็นดินหิน มีอายุนับล้านปี แต่ก็น่าจะเป็นเรื่องสันนิษฐานมากกว่าเรื่องจริง บางก้อนถูกแดดลมนาน ๆ

เข้าก็แตก หัก และล้มหล่นลงมาเกลย้างอยู่หว่างหิน คงอีกหลายล้านปีกว่าจะตกลงถึงพื้น มีต้นไม้ขึ้นแซมหิน แต่ไม่มาก บรรยากาศสงบเงียบ และเย็นสบาย อากาศวันนั้นแจ่มใส จะมีเมฆบ้างก็เพียงส่วนน้อย นาน ๆ จะไหลมาบดบังบริเวณนั้น เราจึงพอมีโอกาสดูถ่ายรูปในร่มเมฆ ในทำที่ทานแสงตะวันเมื่อโชคดีเมฆเคลื่อนมาบดบังตรงที่เรากำลังเดินชมอยู่ หลังจากเดินอยู่ราว ๒ ชั่วโมง เราก็กลับออกมาที่เดิม ตอนนี้พวกชนเผ่าที่มาจะขึ้นจะขายสินค้า ก็จัดแจงจัดของออกมาให้พวกเราดูด้วยสนนราคาที่ต้องกันได้ พวกเราหลายคนซื้อมาฝากทางบ้านเดิมกำมือส่วนผมไม่ซื้อ แต่ได้ซื้อรูปถ่ายรูปมาให้ลูกดู เพราะถูกผมชอบสัตว์มาก โดยเฉพาะอูฐที่หาตัวจริงยาก นอกจากรูปถ่ายหรือในทีวี ผมจึงถือว่าโชคดีเป็นพิเศษที่ได้ซื้อสัตว์ที่ผมรัก และชอบมันก่อนที่จะผมจะตาย ขากลับผมหลับมาตลอด

ทาง แม้ว่ารถกระแทกกระแทกไปบนถนนที่ค่อนข้างขรุขระก็ตาม จึงได้เปรียบคนอื่นอยู่มากในเรื่องนี้

ภูเขาซีซาน

เช้าวันรุ่งขึ้น เขาจัดให้พวกเราไปเที่ยวภูเขาซีซาน ซึ่งแปลว่าภูเขาคะวันตก (ซี แปลว่า คะวันตก ซาน แปลว่าภูเขา) เพราะตั้งอยู่ที่ทิศตะวันตกของนครคุนหมิง ประมาณ ๒๐ กิโลเมตร เป็นอุทยานแห่งชาติของจีนแห่งหนึ่งในมณฑลยูนนาน ที่สวยงามและน่าเที่ยวที่สุด กล่าวกันว่า ใครที่ไปยูนนานแล้วไม่ได้ไปเที่ยวที่ภูเขาลูกนี้ถือว่าไปไม่ถึงยูนนาน

ระหว่างทางเรามองเห็นเทือกเขาคอนซางโล้น ที่มีภูเขาริมปกคลุม ทอดเป็นวงรอบนครคุนหมิง แต่พอไปถึงเขา ลูกนี้กลับเป็นว่า รถแล่นเข้าไปตามถนนราดยางที่ทอดเข้าไปในอุทยานซึ่งเป็นป่าไม้หนาแน่น ร่มรื่น ขึ้นบานใจที่สุด ถนนวกวนไปตามไหล่เขาคอนซางแคบ ต้องแล่นรถด้วยความระมัดระวัง แต่ก็ไม่น่ากลัวเท่าใดนัก เพราะสองข้างถนนมีต้นไม้ที่ข้างเขา ถึงจะพลัดตกเขาลงไปก็มีต้นไม้ปะทะไว้ ไม่ให้หล่นลงเร็วจนเกินไป เราขึ้นไปถึงจุด ๆ หนึ่งก็พ้นป่าหนา ทำให้เรามองเห็นทะเลสาบอัน

ความสวยงามเหมือนทะเลสาบแห่งนี้ แล้วทรงให้ชื่อทะเลสาบแห่งนี้ว่า ทะเลสาบคุนหมิงหู เป็นเหตุให้ทะเลสาบคุนหมิงหูเดิมแห่งนี้ต้องเปลี่ยนชื่อเป็นเตียนสือ ที่เรียกกันอยู่เท่าทุกวันนี้ ทำให้ผมนึกถึงความงามอีกแห่งหนึ่งซึ่งเป็นรอง ได้แก่ ทะเลสาบเจนีวาในสวิตเซอร์แลนด์ แต่แห่งนั้นโชคดีกว่าที่คุนหมิง เพราะได้รับน้ำจากหิมะบนเทือกเขาที่รายรอบตลอดทั้งดปี โดยหิมะบนเขาละลายไหลลงมาอยู่เรื่อย ทำให้เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำไรน์

วัดหัวอิง

ขากลับเราแวะวัดหัวอิง ซึ่งตั้งอยู่บนเขาระหว่างทางลง พระเจ้าอวาสักขณะมาคอยต้อนรับพวกเราที่ประตูทางเข้า ยกมือไหว้พวกเราก่อน ทำมือสั่นขึ้นลงตามแบบจีนเป็นการปฏิสันฐานก่อนที่พวกเราจะได้ความว่า สร้างในปี ค.ศ. ๑๓๒๐ แห่งราชวงศ์หยวน ส่วนโบสถ์ซึ่งอยู่ชั้นในสุดสร้างในปี ค.ศ. ๑๕๑๘ สมัยก๊กมินตั๋ง มีพระ ๑๐ รูป สามเณร ๒๐ รูป และมีภิกษุณีด้วย โทนสีระยิบระยับไม่โกนหัว ฉ้นอาหารเจวันละ ๓ มื้อ บวชแล้วไม่สึก

ท่านสมภารดูท่าทางสงบ ยิ้มอย่างมีเมตตาให้กับพวกเรา

ตลอดควา สวมเสื้อเครื่องแบบแขนยาว กางเกงขีดยาว เข้าไปในรองเท้า อายุของท่านเพียง ๒๖ ปี บวชมา ๑๐ ปีแล้ว เหตุที่หนุ่มก็เพราะในประเทศจีนระหว่างการปกครองของเหมาเจ๋อตงนั้น ไม่มีศาสนา พระสงฆ์ถูกจับสึกหมด วัดวาอารามถูกยึดไปใช้ทำเป็นโกดัง หรือ เพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่น เมื่อเหมาสิ้นอำนาจ ศาสนากลับมา ประชาชนจึงได้พากันบวช และวัดวาอารามต่าง ๆ ไม่ว่าวัดคริสต์ สุเหร่าอิสลาม หรือวัดพุทธ ได้รับการสถาปนาขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

ในวิหารด้านในมีพระพุทธรูปแบบจีน ๔ องค์ใหญ่ เรียก อมิตะพะ คือ พระศากยมุนี โคดมของชาวพุทธทั้งหลายนี้เอง กับรูปเจ้าแม่กวนอิมหรือพระแม่อวโลกิตเศศวร ผู้ล้นด้วยพระเมตตา อยู่กำแพงด้านหลัง รอบ ๆ กำแพง ทั้งข้าง ๆ และหลังพระประธาน เป็นรูปพระอรหันต์ ๕๐๐ องค์ ที่พระพุทธรูปเจ้าทรงบวชให้ หลังจากเดินดูจนรอบแล้ว ท่านสมภารได้นำพวกเราเข้าห้องรับแขกซึ่งมี กล้วย แอปเปิ้ล และลูกพลับ ใส่ถาดไว้ต้อนรับพวกเรา พระทีไปจากวัดหยวนทงกุ๊จจุอรินนำพาให้พวกเรา

ผู้ที่ทำงานหนักคือ คุณสุทัศน์ ซึ่งทำหน้าที่แปลตลอดเวลาที่มีการสนทนาขึ้น หลังจากสนทนากันพอสมควรและมอบของขวัญกันแล้ว พวกเราได้ลาท่านและนิมนต์ท่านมาร่วมถ่ายรูปที่บริเวณหน้าพระวิหาร ท่านสมภารครองผ้ากัณฑ์สงฆ์มาปักด้วยดินสวยงามยิ่งมาร่วมถ่ายรูปกับพวกเรา แล้วยกมือไหว้พวกเราขณะที่เรลาท่านไปขึ้นรถ

สิ่งที่ผมจำได้คิดว่าที่วัดแห่งนั้นก็คือ ไม้ต้นหนึ่ง ใบมันเขียว ๆ เหมือนกลีบดอกไม้ โคนกลีบเล็กปลายใบโตใช้ไค้งเหมือนพัด บางใบคล้ายรองเท้าตุ๊กตา ขณะนั้นกำลังเหลือองอร่ามเต็มต้น เหมือนดอกกุหลาบหรือราชพฤกษ์ แลคล้ายต้นไม้ทองที่เทพเจ้านำมาตั้งประดับไว้บนพื้นพิภพให้มนุษย์ได้ชมความงาม ใบของมันจำนวนหนึ่งหล่นเกลื่อนกลาดอยู่บนพื้นหินสีเทาเก่า ๆ ข้างล่าง สวยเด่นสะดุดตาได้ความภายหลังว่า คือ ต้นเบะก๊วยที่ให้เมล็ดอันเอร็ดอร่อยและแพงที่สุด มีเฉพาะกัศดาการใหญ่

ระหว่างเดินทางกลับ คุณนิวัฒน์ได้ปรารภถึงเรื่องคุณาสาล และเรื่องพรรคการเมือง คุณสุทัศน์อธิบายว่า จะจัดให้

ดูที่ปักกิ่ง เพราะศาลไม่ได้มีทุกวัน วันใดมีคดีศาลจึงจะเปิดทำการ ส่วนพรรคการเมืองนั้น ขณะนี้มี ๘ พรรค พรรคที่ใหญ่ที่สุดคือพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีสมาชิกทั่วประเทศราว ๔๘ ล้านคน แต่ทั้ง ๘ พรรคนั้นก็ร่วมกันเป็นรัฐบาล ไม่มีฝ่ายค้าน

วัดหยวนทงเป็นที่ตั้งของพุทธสมาคมแห่งมณฑลยูนนาน ซึ่งเจ้าแสนเมืองเป็นนายกอยู่ และเป็นที่ทำงานของท่าน ติดต่อกับสำนักงานใหญ่ที่ปักกิ่งโดยโทรศัพท์ทางไกล ซึ่งไม่ต้องเสียเงิน เพราะท่านเป็นผู้แทนราษฎร และเป็นรองประธานที่ปรึกษาฝ่ายการเมืองของรัฐบาลจีนใหญ่

วัดนี้อยู่ที่เนินเขาในเมืองคุนหมิงเอง เป็นเขาที่ได้รับการพัฒนา ปลูกต้นไม้ขึ้นหนา ทึบเขียวบ้าง เหลืองบ้าง และใบร่วงบ้าง ในต้นเหมันตฤดูด้านหลังวัดเป็นสวนสัตว์ของรัฐบาล จึงเป็นวัดที่มีป่าเป็นสิ่งแวดล้อมเหมาะสมยิ่ง สร้างขึ้นในราชวงศ์หมิง เมื่อประมาณ ๕๐๐ ปีมาแล้ว และได้รับการบูรณะอีกครั้งหนึ่งเมื่อสมัยราชวงศ์จิ้น

มีสระกลางวัด น้ำใสสะอาด และมีลิ้ม (โบสถ์กลางน้ำ) หลังเล็ก ๆ อยู่ริมสระนั้น วิหาร

ดอกไม้เพลิงแบบโบราณ

ลัทธา สลักคำ

ในสมัยก่อน ๆ เป็นที่ทราบว่าการศึกษาหาความรู้ย่อมจะมุ่งอยู่ที่ “วัด” เพราะวัดเป็นบ่อเกิดหรือแหล่งรวมศิลปวิทยาการทุกแขนง ไม่ว่าจะเป็นด้านศิลปวัฒนธรรม อารยธรรม การปกครอง กฎหมาย การแพทย์ การทหาร (พิชัยสงคราม) รวมตลอดถึง วิชาการแขนงอื่น ๆ เมื่อบริหารผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอด คิดไปคงมิใช่ใครที่ไหน หนีไม่พ้นพระสงฆ์องค์เจ้า ซึ่งผู้ที่จะไปขอรับการถ่ายทอด ควรใช้วิธีพินอบพิเทา กราบกรานฝากเนื้อฝากตัวเป็นศิษย์ อาจเข้าไปกินนอนอยู่ในวัดคอยปรนนิบัติรับใช้พระท่าน เพื่อก่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมผูกพันซึ่งกันและกัน ผู้เป็นอาจารย์นั้นเล่าคงคอยเฝ้าสังเกตสั่งกา และหากลวีธี เพื่อทดสอบไหวพริบ ปฏิภาณจากศิษย์เป็นผู้เอาดีอย่างไร แค่นั้น เมื่อพิจารณาดูเห็นว่ามิแหว เข้าทำเข้าทางไปวัดไปวาไปกับเขาได้ การถ่ายทอดคงเป็นไปตามคาด พฤติกรรมเช่นนี้ เรียกว่า “วิทยาทาน” จึงอยู่ภูมิปัญญาของผู้คนที่รับเอาไว้ ไหวไม่ไหว ได้แค่ไหนก็ว่ากันไป นี่เป็นหนทางหนึ่งที่เข้าสู่วิธีการได้มาซึ่งวิทยาการ และในวิทยาการเหล่านั้น มีวิทยาการบางแขนงหนึ่งที่ไม่ค่อยจะมีการเปิดเผยให้แพร่หลายเหมือนอย่างเช่นวิทยาการแขนงอื่น ๆ หรือหากมีก็เป็นเพียงส่วนน้อย วิทยาการดังกล่าวนี้ คือ การทำและวิธีการเล่นดอกไม้

เพลิงหรือดอกไม้ไฟ โดยจะเห็นว่า ถูกปกปิดมาเป็นเวลานาน จึงก่อเกิดปัญหาไม้ไผ่เน่าและมีไฟจะมีแค่นี้ปัจจุบันนี้เท่านั้น ในครั้งเก่าก่อนก็คงต้องประสบเช่นเดียวกัน จึงใคร่ขอนำกล่าวไว้เป็นแนวทางในเบื้องต้นอย่างกว้าง ๆ ดังนี้

ประการแรก จากคำว่า “เล่นไฟ” หรือ “เล่นกับไฟ” เพียงข้อความนี้ ท่านผู้อ่านย่อมทราบได้ว่า ไฟนั้นมีพิษสงเช่นไร ขนาดไหน ให้ทั้งคุณและโทษอย่างไร ใครเล่นกับมันหากเกิดพลาดพลั้งขึ้นเป็นได้เรื่องทุกราย จนถึงกับมีบางท่านพูดว่า “เล่นอะไรไม่เล่น ดันเล่นกับไฟ” ท่านเสฐียรโกเศศ ได้เขียนบทความเรื่อง อักนีกริยา โดยได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “สนุกแทบตาย” เพราะความสนุกที่มีการเสี่ยงภัยหรือมีอันตรายอยู่ข้าง แม้แต่คนจุด คนดูและทำ ก็สนุกแทบตายด้วยกันเปรียบได้ว่ากินแกงเผ็ดแต่ไม่เผ็ดก็ไม่เป็นแกงเผ็ดนั่นเอง ดังปรากฏตามหนังสือพระราชพงสาวดาร รัชกาลที่ ๒ มีเรื่องเกี่ยวกับการจุดดอกไม้ไฟแล้วเกิดไหม้ขึ้นถึงสองครั้ง ครั้งแรกไหม้ที่หอมณเฑียรธรรมในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ครั้งที่สองเกิดไหม้ที่วัดพระศรีสรรเพชญ์ คือ วัดมหาธาตุเวลานี้ ได้ถูกไหม้หลังคามณฑป ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระมหาธาตุ จนต้องสร้าง

ใหม่ ปรากฏข้อความว่า “ครั้น ณ วันศุกร์ เดือนสี่ แรมสิบห้าค่ำ ปีระกาตรีศก จุลศักราช ๑๑๖๓ เวลาบ่ายเย็นเศษเกิดเพลิงไหม้ มณฑปวัดพระศรีสรรเพชญ์ ด้วยพระสงฆ์ สามเณร ศิษย์วัด จุดดอกไม้เพลิงเล่นจะเป็นกรวดหรือนกบินเข้าไปติดรั้วนกพิราบ เป็นเชื้อขึ้น ไหม้พระมณฑปจนสิ้นเหลือแต่ผนัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระอนุชาธิราช กรมพระราชวังบวรสถานมงคลได้เสด็จไปช่วยดับเพลิง แต่สมเด็จพระอนุชาธิราช ทรงพระพิโรธมาก ให้ชำระเอาตัวผู้จุดดอกไม้ ได้สามเณรองค์หนึ่งชื่อวัด เป็นเจ้าของดอกไม้และจุดด้วย รับสั่งให้สึกออกจากสามเณร จะให้เอาไปประหารชีวิตเสีย แต่ในเวลาค่านั้น สมเด็จพระสังฆราช ถวายพระพรวิงวอนขอชีวิตไว้ ก็โปรดยกโทษ พระราชทานให้ ภายหลังเติบโตขึ้นอุปสมบทแล้วได้เป็นพระครูอยู่ที่เมืองสมุทรปราการ และดอกไม้ไฟนั้นท่านพระครูก็ไม่ทิ้งท่านพระครู ทำกรวด ตะไล อ้ายตื้อดึกๆ ส่วนพระมณฑปนั้นก็โปรดให้ทำเป็นหลังคาจตุรมุข มิได้ทำเครื่องยอดตามเดิม” เห็นไหมครับว่า ผลของการเล่นกับไฟมิได้มีเสีย มิใช่จะเจ็บแต่กายเท่านั้น จ็บพลัดจ็บผล อาจถึงแก่ความตายได้เช่นกัน

ประการที่สอง โดยเป็นที่เห็นแล้วว่า วิทยาการแขนงนี้มักจะอยู่ใน “วัด” และในแต่ละวัดนั้นมีดีต่างกัน วัดไหนเก่งชำนาญในด้านไหน ครั้นถึงกาลที่ต้องมีการนำออกแสดง ส่วนมากเป็นในทางการเล่นประกวดประชันแข่งขันซึ่งกันและกัน จึงเกิดการหวงแหนวิชาความรู้ ความสามารถ ไว้เป็นการเฉพาะถือเป็นความลับอย่างหนึ่งที่จะให้ใครรู้ให้ใครเห็นเป็นไม่ได้ หากมีผู้ล่วงรู้ความลับลงเมื่อใด เมื่อนั้นก็ต้องเสียท่าพลอยอดชื่อเสียและรางวัลไปเท่านั้นเอง

ประการที่สาม การเล่นหรือการจุดดอกไม้เพลิงของไทยเรานั้น มี “ดินดำ” เป็นเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟซึ่งดินเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟชนิดนี้ นอกจากจะใช้เป็นเชื้อไฟส่งพลังขับเคลื่อนดอกไม้เพลิงให้แสงสว่างสดใสแล้ว อาจมีการนำไปประดิษฐ์หรือสร้างทำให้เกิดการระเบิดได้อีกทางด้านหนึ่ง โดยนำเอาดินดำที่นำไปใช้กับปืนไฟ หรือเครื่องกระสุนปืน ดินชนิดนี้เรียกว่า “ดินปืน” ฉะนั้นเมื่อเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟชนิดนี้เข้าไปเกี่ยวข้องกับอาวุธ ความสำคัญจึงต้องตามมา นั่นคือ ความมั่นคงของชาติ และความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมือง มีบางท่านมองความสำคัญในด้านนี้ผ่านๆ ไป หรือไม่ได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร ลองคิดทบทวนดูนะครับว่าหากเป็นช่วงระยะเวลาในสมัยก่อนวิทยาการแขนงนี้ตกอยู่แก่บุคคลใดหรือคนกลุ่มใด ถ้าบุคคลนั้นหรือคนกลุ่มนั้น เป็นคู่กรณีศัตรู ฝ่ายตรงข้าม หรืออันธพาล ผลจะเป็นเช่นไร

เหตุที่กล่าวนี้ หากใครคิดได้หรือมีไว้ซึ่งความรู้ความสามารถเกี่ยวกับสูตรหรือสัดส่วนดินเชื้อเพลิง วิธีการสร้างทำ และกลวิธีอื่น ๆ ย่อมจะเป็นที่หวงแหน คอยปกปิดซุกซ่อน สงวนไว้เป็นความลับ ปัญหาได้ตามาจนถึงปัจจุบันและจนบัดนี้ก่อเกิดความไม่เข้าใจและไขว่เขวจึงมีการกล่าววิพากษ์วิจารณ์พาดพิงไปถึงปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านทรัพยากรเศรษฐกิจและสังคม และด้วยเหตุนี้ทำให้วิทยาการแขนงนี้บางอย่าง หรือบางชนิดมีอันต้องติดตามครูบาอาจารย์ไปมากต่อมาก ถ้าจะกล่าวไปกว่านี้เกรงเรื่องจะยาวสาวไม่ติด จึงคิดตัดตอนนำพาท่านผู้อ่านไปทำความเข้าใจกิจกรรมบางสิ่งบางอย่างของการเล่นไฟ หรือของการจุดดอกไม้เพลิง ในสมัยโบราณว่ามีชื่อเรียกอย่างไร รูปลักษณะเป็นเช่นไร รวมถึงตลอดถึงการเล่นหรือการแสดงเช่นไร แต่ก่อนที่จะผ่านไป ผู้เขียนขอถือโอกาสนี้แนะนำท่านผู้อ่านที่มีความ

ประสงค์อยากทราบประวัติบางสิ่งบางอย่างเกี่ยวกับเรื่องไฟโบราณในสมัยสุโขทัย ออยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้น ควรหาอ่านบทความเรื่อง **อัคนีกรีธา** โดยท่านเสฐียร-โกเศศ พิมพ์แจกในงานฉาปนกิจ ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๓

เมื่อพูดถึงการเล่นไฟหรือจุดดอกไม้เพลิง ในเบื้องต้นก็อดที่จะกล่าวไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นสมัยสุโขทัย ออยุธยา และรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้มีการทำและเล่น หรือจุดดอกไม้เพลิงแล้ว แต่เขาทำและเล่น หรือจุดดอกไม้เพลิงกันอย่างไร ปัญหาที่จึงอยู่ที่ว่า เขานำเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟ อะไรมาทำการเล่นหรือจุด โดยมีการเรียกขานว่า “เล่นไฟ” หรือ “จุดดอกไม้เพลิง”

ขึ้นชื่อว่า “ไฟ” มีความสำคัญมิใช่น้อยต่อสิ่งที่มีชีวิตและสรรพสิ่งทั้งหลายไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม จะมีสิ่งส่วนสำคัญหลายประการที่เกี่ยวข้องอยู่กับไฟซึ่งในสิ่งส่วนสำคัญเหล่านั้นไม่พ้นความสามารถของมนุษย์ได้ค้นพบด้วยภูมิปัญญาอันชาญฉลาด นั่นคือ “เชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟ” มนุษย์ได้มีการนำเอาไปใช้เป็นประโยชน์เกี่ยวกับกิจการหลายอย่าง เช่น การหุงต้ม เครื่องจักรกล อาวุธ เครื่องเล่น และเครื่องใช้ ฯลฯ ทั้งยังได้มีการนำเอาไปใช้เป็นเครื่องแสดงถึงการเคารพกราบไหว้ เช่น ลุยเพลิง หรือลุยไฟ จุดธูป จุดเทียน ฯลฯ โดยเหตุนี้จึงทำให้มีการเรียกชื่อไปตามลักษณะ อาการของการกระทำ สภาพสภาวะการณ์ และความมุ่งหมายคือ หากมีการนำไปใช้เป็นคำนำหน้าคำอื่น จะใช้คำว่า “จุด” “ตาม” และ “เผา” โดยกล่าวว่าจุดธูป จุดเทียน ตามประทีป ตามตะเกียง เผาถ่าน เผาศพ ส่วนเรื่องเกี่ยวกับการ “ลุยเพลิงหรือลุยไฟ” ก็เป็นการกระทำอีกอย่างหนึ่งที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับ การเดินที่จะฝ่าไปในที่ยากลำบากโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ในการ พิสูจน์หรือประโยชน์ของการบูชา ฉะนั้น คำว่า การ “เล่นไฟ” ย่อมนับว่าเป็นการกระทำอีกอย่างหนึ่ง ต้องมีความมุ่งไปทางใดทางหนึ่ง เช่นเดียวกับคำพูดคำอื่น ๆ และคำพูดคำนี้ กลับเป็นคำพูดที่มีการเรียกขานมาแต่โบราณกาล ปรากฏอยู่ในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ว่า “...เมืองสุโขทัยนี้ มีสี่ปากประตูหลวง เทียรย่อมคนเสียดกัน เข้าดู ท่านเผาเทียน ท่านเล่นไฟ เมืองสุโขทัยนี้มีดังจักแจก”

(เทียร = ล้วนแล้วไปด้วย)...

“มอง สุโขทัยนี้” มีสี่ ปาก (ป.) ด หลวง

ทียน ญอม คน สยด กอนน เจ้า มา ุด ท่าน เสา ทย (น)
 ท่าน เหลน ฟู" มอง ุ สโโขไท "นี้ "ม ฎ่ง จกก แดก
 นอกจากนี้ ผู้เขียนขอแนะนำการเล่นดอกไม้ไฟจากประเทศข้าง
 เคียงมาเปรียบเทียบเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาค้นคว้า คือในประเทศ
 เทศกัมพูชายังได้จัดให้มีการเล่นดอกไม้ไฟเช่นกัน จะเห็นได้จากคำ
 แปลจากภาษาจีนและเทียบเคียงการแปลจากภาษาอังกฤษ โดยท่าน
 เฉลิม ขงบุญเกิด มีชื่อว่า "บันทึกว่าด้วยขนบธรรมเนียมประเพณี
 ของจีนละ" กล่าวคือ เมื่อปี พ.ศ. ๑๙๓๘ พระเจ้าเจิวจง แห่ง
 ราชวงศ์หงวน ได้ส่งราชทูตไปประเทศกัมพูชา เพื่อเกลี้ยกล่อมให้
 ขอมสวามิภักดิ์ต่อราชวงศ์หงวนมีบุคคลผู้หนึ่งชื่อ "โจวคำกวน"
 ได้ร่วมเดินทางไปกับราชทูตด้วย เมื่อได้เดินทางกลับถึงประเทศจีน
 แล้ว โจวคำกวนได้เขียนหนังสือขึ้นเล่มหนึ่งให้ชื่อว่า บันทึกว่า
 ด้วยขนบธรรมเนียมประเพณีของจีนละ บันทึกดังกล่าวนี้ได้มีการ
 กล่าวพาดพิงถึงชาวเสียนซึ่งเข้าใจว่าเป็นชาวสุโขทัยอยู่หลายตอน
 โดยเฉพาะตอนที่ ๑๓ มีการกล่าวพาดพิงถึงมีการจุดดอกไม้ไฟ ดัง
 ข้อความต่อไปนี้ "วันขึ้นปีใหม่กับฤดูกลาง คนเหล่านั้นถือเอาเดือนที่
 ๑๐ ของจีนเป็นเดือนแรกของปีใหม่เดือนนั้นชื่อว่าเสียนเต๋อ เบื้องหน้า
 พระราชวังเขาปลูกร้านใหญ่ไว้ ๑ ร้านบรรจุกินได้พันกว่าคน
 ตามประทีปโคมไฟและประดับประดาด้วยดอกไม้ ข้างหน้าร้านนั้น
 ห้างออกไป ๒๐ จ้างใช้ไม้ตอกกันเป็นร้านสูงรูปลักษณะคล้ายกับ
 นั้งร้านที่ใช้ในการสร้างสลุบ มีความสูง ๒๐ กว่าจ้างเห็นจะได้
 แต่ละคืนเขาจะปลูกร้านสามสี่ร้านหรือห้าหกร้านบนร้านเหล่านั้น
 เขาเอาดอกไม้ไฟและประทัดไปวางไว้ ซึ่งในการนี้ทางจังหวัด
 ต่าง ๆ ในความปกครองและตามบ้านเรือนของขุนนางเป็นผู้รับ
 ภาระค่าใช้จ่าย พอตกคำก็กราบทูลเชิญพระเจ้าแผ่นดินเสด็จ
 พระราชดำเนินทอดพระเนตรเขาก็จุดดอกไม้ไฟและประทัดขึ้น
 ดอกไม้ไฟนั้นแม้จะอยู่ห่างกระยะ ๑๐๐ ลี้ก็มองเห็นได้ทั่วทุกคน
 ส่วนประทัดใหญ่เท่ากับปืนใหญ่อิงศิลา เสียงดังสะท้อนไปทั่วทั้ง
 พระนคร... ฯลฯ..." (๑ ลี้ = ๕๕๕.๕๕ เมตร) จะอย่างไรก็ตาม
 จะขอแนะนำคำที่กล่าวในหลักศิลาของสุโขทัยมาวิเคราะห์เท่านั้น

คำพูดที่กล่าวในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงคงมีแต่เพียง
 ว่า "เล่นไฟ" อ่านไปอ่านไปไม่ปรากฏข้อความอื่นใดอีกที่ทำให้เห็น
 ถึงว่าในสมัยนั้นมีการเล่นไฟอะไร และเล่นกันอย่างไรจึงขอวิจารณ์
 ปัญหานี้ หากทิ้งไว้เพื่อให้ท่านผู้อ่านลองคิดดูบ้างคงจะดี แต่ทว่า

คิดอีกทีไม่ดีแน่เพราะผู้เขียนคิดเล่นกับไฟ จึงจำเป็นต้องตามหา
 อะไรสักอย่างหนึ่งนั่นคือ "เชื้อ" จึงใคร่ฝากความเห็นบางประการ
 ไว้ ณ ที่นี้แต่ต้องขอร้องท่านผู้อ่านห้ามตามผู้เขียนว่า "เกิดทันหรือ"
 ท่านนี้ผู้เขียนก็พอใจแล้ว เมื่อมีข้อผิดพลาดลงไปประการใดโปรด
 จงให้อภัยบ้างก็แล้วกัน ถึงอย่างไรเสียปัญหาต่าง ๆ อยู่ที่เหตุและผล

คำว่า "เล่น" หมายถึง การทำให้เกิดสนุกสนานเพลิดเพลิน
 ส่วนคำว่า "ไฟ" นั้น โบราณกล่าวว่า เป็นธาตุหนึ่งในจำนวน
 ๔ ธาตุ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ การที่จะเกิดการลุกไหม้เป็น "ไฟ"
 นั้น ย่อมต้องอาศัย "เชื้อ" เป็นฐานที่ตั้ง เรียกว่า "เชื้อเพลิง"
 หรือเชื้อไฟ" ซึ่งเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟนี้ย่อมมีผลมาจากมหาธาตุ
 ทั้งสาม คือ ดิน น้ำ ลม มหาธาตุทั้งสามที่ว่ามีวิถีทางก่อเกิด
 สองทาง ทางหนึ่ง ก่อเกิดขึ้นโดยผลของธรรมชาติ อันได้แก่
 น้ำมัน ไข ชีผึ้ง ชัน ถ่านหิน ก๊าซหรือแก๊ส เศษไม้หรือสิ่งของ
 บางสิ่งบางอย่าง เป็นต้น อีกทางหนึ่ง ก่อเกิดขึ้นโดยผลของมนุษย์
 อันได้แก่ เทียน รูป ไม้ ถ่านไม้ ดินสำลี หรือดินดำ เป็นต้น
 เมื่อเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟ มีมากมายหลายประเภทและหลายชนิด
 หากมีการแบ่งแยกประเภทและชนิดของเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟออก
 คงพบว่า เชื้อแต่ละประเภท และแต่ละชนิดนั้นในสมัยสุโขทัยมี
 และใช้เกี่ยวกับชีวิตประจำวันอย่างไหนบ้าง หรือมีการนำไปใช้ใน
 กิจกรรมอื่น ๆ อย่างไหนบ้าง เช่นนี้ พอจะทราบเป็นเลา ๆ ว่า
 ในสมัยสุโขทัยต้องมีการนำเอาเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟบางประเภท
 และบางชนิดมาใช้ได้แล้ว ดังจะเห็นได้จากพฤติกรรมและกิจกรรม
 ต่าง ๆ อันเป็นไปตามลักษณะ สภาพ สภาวะการณ์ และจุดมุ่งหมาย
 ที่ได้ตกทอดสืบเนื่องมาสู่ปัจจุบัน เช่น การหุงต้ม การทำเครื่องปั้น
 ดินเผาและหล่อหลอมพระพุทธรูป ฯลฯ เป็นต้น

ด้วยการนี้การเล่นหรือการจุด "ไฟ" จึงอยู่ที่ว่า สิ่งก่อเกิด
 ไฟนั้น ได้มีการนำเอาเชื้อเพลิง หรือเชื้อไฟประเภทและชนิดอะไร
 มาทำการเล่น ก่อนอื่นพอจะสรุปเพื่อให้ท่านผู้อ่านได้เข้าใจเกี่ยว
 กับการเล่นไฟว่า "เล่น" กับ "ไฟ" นั้น เบื้องแรกต้องพิจารณา
 การเล่นคือ การกระทำที่มีการแสดงออกนั้นมีเจตจำนงเช่นไร
 ดังปรากฏตามลักษณะสภาพสภาวะการณ์และจุดมุ่งหมาย ต่อไป
 ควรได้พิจารณาลักษณะของเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟ ที่นำเอามา
 ประดิษฐ์สร้างทำตัวไฟให้เล่น คือ เมื่อนำมาเล่นจะทำให้เกิดความ
 สนุกสนานเพลิดเพลิน เจริญตา เจริญใจ ที่ได้ชมแสงไฟเป็นดอก

เป็นดวง ทั้งคงต้องสวยสดงดงามตระการตา วิธีเล่นก็คงต้องระทึกใจและแปลกพิสดาร ทั้งหาชมได้ยากยิ่ง เหตุนี้จึงทำให้ฝูงชนที่วสารถิศต่างเบียดเสียดเบียดอัดพากันเข้าไปในเขตพระราชฐานเพื่อชมการเล่นไฟอย่างเนืองแน่น จึงทำให้เห็นว่าเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟที่นำมาใช้ในการเล่น น่าจะเป็นเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟชนิด "ดินดำ" มากกว่าเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟชนิดอื่น ๆ เพราะเป็นเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟประเภทและชนิดที่เข้าหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวข้างต้น ถ้าเป็นเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟประเภทและชนิดอย่างอื่นยังมองไม่ออกว่าจะมีการนำเอาไปเล่นได้อย่างไร เพราะไม่เข้าหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวแน่นอน และอีกประการหนึ่งในสมัยสุโขทัยนั้นมีและใช้เชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟอยู่ในวขอบเขตจำกัด (มิใช่เหมือนอย่างเช่นในปัจจุบัน) ฉะนั้น ด้วยเหตุผลที่ได้หยิบยกพิจารณา มาพอสังเขปนี้ ทำให้เกิดมีพฤติกรรมและกิจกรรมบางสิ่งบางอย่างสืบทอดให้เป็นศิลปวัฒนธรรม จนทุกวันนี้ที่เรียกว่าพล ตะไล ไฟพะเนียง ไข่เถาะครับ

ต่อไปนี้ ผู้เขียนขอค้นรายการสักเล็กน้อย แม้ว่าข้อเขียนจะไม่ตรงกับประเด็นก็ตามที ขอให้นักเสียดว่า นี่เป็นเพียงเหตุหนึ่ง เพื่อสนับสนุนการดังกล่าวข้างต้น คือ

ตามประวัติศาสตร์ สมัยสุโขทัย เป็นราชธานีมีพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์พระร่วง พระองค์หนึ่ง ที่ทรงพระปรีชาสามารถมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับด้านการทหาร (พิชัยสงคราม) จนถึงกับได้มีการถวายสมัญญานามพระองค์ว่า พ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระองค์ทรงเป็นผู้นำกองทัพขับไล่ล้าอริราชศัตรู ทำให้อาณาเขตของพระองค์แผ่กว้างใหญ่ไพศาล หัวเมืองน้อยใหญ่ต่างพากันทูลน้อมพระบรมเดชานุภาพ จึงพอจะเห็นได้ว่าพระองค์ย่อมต้องทรงมีกองทัพอันเกรียงไกรยิ่งใหญ่มาก โดยเฉพาะทรงมีขุนแก้วทหารหาญที่แกร่งกล้าจากจกรรจ์ เข้าประจำในกองทัพ และทรงมีสิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่งอันจะขาดเสียมิได้ที่อยู่ข้างกายขุนทหารนั่นคือ "อาวุธ" และอาวุธที่กล่าวนี้ต้องเป็นอาวุธที่ทรงพลังมีประสิทธิภาพสามารถทำลายล้างอริราชศัตรูได้อย่างยอดเยี่ยม มิใช่จะมีเพียงมีด หอก ทวน ธนู หรืออาวุธอื่นซึ่งใคร ๆ หรือหัวเมืองข้างเคียง ต่างมีและใช้อยู่เหมือน ๆ กัน คิดไปคิดมาไม่พ้นอาวุธที่เกิดจาก "ดินดำ" เข้ามามีส่วนประกอบเป็นแน่แท้ นอกจากในสมัยนี้ได้นำดินดำเป็นเชื้อเพลิงไปใช้กับตัวไฟเล่นสนุก

สนามจะต้องมีการคิดค้นนำเอาไปใช้เป็นเชื้อเพลิง เพื่อประกอบการทำอาวุธอีกทางหนึ่ง หากมีผู้ถามว่า ตามประวัติศาสตร์ในสมัยสุโขทัย ยังไม่มีปืนไฟใช้ เหตุใด จึงมีการนำเอาดินเชื้อเพลิงดังกล่าวมาใช้เป็นอาวุธได้อย่างไร ? ขอตอบว่า จริงอยู่ แม้ในสมัยสุโขทัยยังไม่มีปืนไฟใช้ก็ตาม ท่านผู้อ่านทราบหรือไม่ ดินดำที่ใช้ในการเล่นไฟนี้แหละครับ หากมีการนำเอาไปบรรจุใส่ลงในกระบอกไม้ไผ่ ซึ่งมีความยาวและใหญ่ตามที่ต้องการดัดดัดให้แน่น แล้วปิดปากกระบอก และเจาะรูด้านใดด้านหนึ่งเพื่อทำการจุดไฟก็ได้ หรือนำเอา แหวน หลาว หรือ ลูกศร ที่มีขนาดและน้ำหนักพอที่กระบอกดินไฟจะพาเล่นไปได้มาผูกกับกระบอกก็ได้ เมื่อนำไฟจุดที่รูเจาะดินเชื้อเพลิงแล้วข้างกระบอกไม้ไผ่ก็ออกไปทำให้เกิดการลุกไหม้หรือระเบิดขึ้นก็ได้ หรือกระบอกไม้ไผ่นั้นจะพาเอา แหวน หลาว หรือลูกศร พุ่งทะลุทะลวงเล่นผ่านไปได้ไกล ครั้นกระแทกกระแทกกับสิ่งใดก็ทำให้เกิดการลุกไหม้หรือระเบิดอีกชั้นหนึ่งก็ได้ ว่าเป็นแล้วท่านผู้อ่านคงเคยเห็นกูบ้าน กูเมือง ที่คนสมัยก่อนได้บรรจุสร้างไว้ เพื่อป้องกันบ้าน ป้องกันเมือง นั้นมีความกว้างยาวและสูงใหญ่ปานใด ไม่ว่า เป็นลูกกลอง ร่องน้ำหรือกำแพงเมือง แต่อย่างใดก็มีไว้ได้สร้างทำไว้แต่เพียงชั้นเดียวก็หาไม่ เมื่อมีการกรีธาทัพเข้าตีเพื่อยึดบ้านยึดเมืองของผู้อื่น โดยใช้วิธี นำไฟรพรบ ช้างศึก และม้าศึก ข้ามลูกกลอง ร่องน้ำ แล้วป็นปายค่ายป้อม หอรบและกำแพงเมืองจะเป็นการยากหลายประการและเป็นการเสี่ยงต่อการสูญเสียไฟรพรบ ช้างศึก และม้าศึก เนื่องจากฝ่ายที่ถูกรุกรานย่อมต้องหาวิธีทางป้องกันบ้านป้องกันเมืองไว้เช่นกัน ฉะนั้น ความได้เปรียบเสียเปรียบของกองทัพแต่ละฝ่ายประการหนึ่ง ขึ้นอยู่กับ "อาวุธ" หากมิใช่ที่กล่าวนี้แล้วจะเป็นอาวุธอะไร

อนึ่ง ที่จังหวัดสุโขทัยมีภูเขาสูงอยู่ลูกหนึ่ง เรียกชื่อว่า "เขาหลวง" อยู่ห่างจากตัวเมืองโบราณ (เมืองเก่า) ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ ๖ กิโลเมตร ปัจจุบันได้มีการทำทางขึ้น เรียกว่า ประตูปะเลื้อย เมื่อขึ้นไปข้างบนได้สักครู่หนึ่งจะพบบริเวณกว้างพอประมาณแห่งหนึ่ง ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า "พญาพุ่มเรือ" เป็นชื่อเรียกที่แปลกและเป็นสิ่งที่น่าคิดอีกแห่งหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการเรียกชื่อมาตรงกับชื่อไฟโบราณของไทยชนิดหนึ่ง จึงใคร่ขอลำเกี่ยวกับการนี้ กล่าวคือ คำว่า "เรือ" ตามพจนานุกรม ฉบับราช-

บัณฑิตยสถาน ให้ความหมายไว้หลายประการ แต่มีความหมายหนึ่ง มีประโยชน์บ่งบอรายละเอียดบางประการตรงตามลักษณะสภาพ สภาวการณ์ และจุดมุ่งหมาย เช่นเดียวกับชื่อไฟโบราณของไทย ชนิดหนึ่งที่ว่า “เป็นเครื่องเล่นอย่างหนึ่ง เอาไม้ไผ่มาเหลาแบน ๆ ดัดให้หัวงอนใช้พุ่งแข่งกัน” เช่นนี้ทำให้เห็นว่าบริเวณที่แห่งนั้น เป็นสถานที่ซึ่งพระเจ้าแผ่นดินหรือเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ในสมัยนั้นได้ เสด็จ หรือเดินทางออกจากเขตพระราชฐานมาทำการพุ่งเรือเป็น แน่ แต่เพราะเหตุใดจึงต้องกระทำถึงเพียงนั้น เนื่องจากในเขต พระราชฐานแม้จะอยู่ในชั้นในย่อมจะต้องมีสถานที่อีกมากมาย ที่พอจะทำให้มีการพุ่งเรือได้ คิดไปคงมิใช่เป็นการเสด็จหรือออก เดินทางเป็นระยะทางไกลและขึ้นสู่บนภูเขาเพื่อเล่นแข่งเรือให้ สนุกสนานแต่เพียงอย่างเดียวหรอกครับ เพราะพิเคราะห์ดูแล้ว บ้านเมืองในสมัยนั้นตกอยู่ในภาวะและสถานการณ์เช่นไร หากจะ พึ่งว่าการที่พระเจ้าแผ่นดินและเจ้านายชั้นผู้ใหญ่กระทำเช่นนั้น คง เกี่ยวข้องกับการประลองอาวุธอย่างหนึ่ง และอาวุธดังกล่าวต้อง เป็นอาวุธที่สำคัญไม่ต้องการเปิดเผย เพราะเกรงข้าศึกหรืออีก ฝ่ายหนึ่งล่วงรู้ความลับ อาวุธที่กล่าวนี้ก็คือ นำเรือผูกมัดติดกระบอก ดินเชื้อเพลิงแทน แหวน หลาว หรือลูกศร ก็เป็นเรื่องทำนองเดียว กัน

เขียนมาถึงตอนนี้ ท่านผู้อ่านคงทราบเหตุผลบางประการ เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติและความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมือง เป็นมูลเหตุหนึ่งอันทำให้วิทยาการแขนงนี้มีอันต้องถูกปกปิดไม่มีการเปิดเผยให้แพร่หลายเหมือนอย่างเช่นวิทยาการแขนงอื่น และ ดันเหตุนี้มีบางท่านมักกล่าวว่าคนโบราณเป็นคนหวงวิชา พอคิด ไปคิดมาจึงรู้สึกตัวว่าผู้เขียนไม่ใช่ นักประวัติศาสตร์ ไคร่กราบ ขอโทษท่านผู้รู้ทั้งหลาย การกล่าวเช่นนี้เป็นเพียงความเห็นในแง่ มุมหนึ่งที่มุ่งเกี่ยวข้องกับการเล่นไฟในสมัยสุโขทัยและมุ่งเกี่ยว ข้องกับดินดำ เท่านั้น

เดินเรื่องมายืดยาวและออกจะอืดอาดนิดหน่อย จึงนึกเกรง ไปว่า ท่านผู้อ่านจะเบื่อเสียก่อน ถึงอย่างไรหากไม่แสดงข้อคิด เห็นวิพากษ์วิจารณ์ให้เป็น “เชื้อ” ไว้บ้างหรือก็กระไรอยู่ เปรียบ เสมือนขาดอะไรไปสักอย่างหนึ่ง เพราะไม่มีเชื้อ ไฟก็จะไม่เกิด (ถ้ามีเชื้อละ !! ทำอย่างไร ไปหาหมอไฟซึ่ครับ) และเหตุที่เป็น เช่นนี้ เนื่องในสมัยสุโขทัยมีแต่เพียงคำพูด ที่กล่าวเป็นคำกลาง ๆ

ว่า “เล่นไฟ” โดยไม่ได้ความชัดไปมากกว่านี้ว่าไฟที่นำมาเล่นกัน นั้นมีชื่อเรียกว่าอะไร และเล่นกันอย่างไร ดังนั้น จึงจำต้องอาศัย สิ่งส่วนสำคัญต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับไฟในเบื้องต้นก็คือ “เชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟ” และต่อ ๆ ไปก็เกี่ยวกับการประดิษฐ์และ การเล่นตลอดทั้งการดู แต่พอเข้าสู่ในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ ตอนต้น คำพูดที่กล่าวเป็นคำกลาง ๆ ที่ว่า “เล่นไฟ” ก็หายไปกลับ กลายมีคำพูดที่กล่าวเป็นคำกลาง ๆ มาแทนว่า “จุดดอกไม้เพลิง” ทำให้เห็นว่า ในสมัยทั้งสองนี้มีชื่อเรียกตัวไฟต่าง ๆ แบ่งออกเป็น จำนวนมากมาย ทั้งทำให้ทราบถึงการจุดดอกไม้ไฟนั้นเข้าไปเกี่ยวข้อง กับงานจารีตประเพณี ศาสนา งานพระเมรุ หรืองานศพ ไม่ว่า จะเป็นพิธีหลวงหรือราษฎร เชื้อตัวไฟที่ทำการจุดแต่ละอย่างแต่ละ ชนิดนั้น บางชนิดยังคงตกทอดมาให้ได้ชมเป็นบุญตาพอมืออยู่บ้าง จนบัดนี้ บางชนิดก็มิได้มีการกล่าวไว้ และบางชนิดได้ติดตาม ครอบบาอาจารย์ไปแล้ว จากหลักฐานต่าง ๆ ที่พออ้างอิงได้บ้าง เป็นต้นว่า หนังสือพระราชพงศาวดารบางตอน หนังสือเก่า ๆ บาง เล่ม ภาพจิตรกรรมฝาผนังบางวัด และภาพถ่ายบางภาพที่ได้มี การแสดงจุดแจ้งชื่อไฟโบราณ ผู้เขียนจะขอนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ เป็นเพียงบางส่วนเท่าที่เกี่ยวกับการเรียกชื่อ “ตัวไฟ” และ “งานพิธี” เท่านั้น

หนังสือเก่าที่ได้มีการกล่าวพาดพิงถึงชื่อดอกไม้เพลิงคือ หนังสือบุญโผนวาทคำฉันท์ ซึ่งเป็นหนังสือที่สมเด็จพระยา- ดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายไว้ว่าหนังสือบุญโผนวาทคำฉันท์ พระมหานาค บวชอยู่ที่วัดท่าทราย ในพระนครศรีอยุธยาแต่ง เมื่อในรัชกาลพระเจ้าบรมโกศ หนังสือเรื่องนี้แต่งขึ้นพรรณนาว่า ด้วย การสมโภชพระพุทธรูปตามราชประเพณี ณ กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี (ในปัจจุบัน คือวัดพระพุทธรูป จังหวัด สระบุรี) หนังสือบุญโผนวาทคำฉันท์ ได้กล่าวอธิบายตอนหนึ่งว่า ครั้นถึงเดือนสี่ในปีหนึ่ง พระมหากษัตริย์ (บรมโกศ) กรุงศรีอยุธยา ได้เสด็จพยุหยาตราชลมารค จากท่าवासูกกรี (ในกรุงศรีอยุธยา) ถึงท่าเจ้าสนุก (ที่ท่าเรือ) ประทับแรม ณ พระตำหนักท่าเจ้าสนุก รุ่งขึ้นทรงประทับช้างเสด็จพยุหยาตราชลมารค แต่ท่าเจ้าสนุก ถึงพระราชานิเวศน์จัดการสมโภชพระพุทธรูป พระมหากษัตริย์ เสด็จไปนมัสการ ทรงบูชาด้วยประทีปมาลาสรรพากรณี และ เบญจรากุชกัณฑ์ประทับสดับพระธรรมเทศนาแล้วทรงบริจาทาน

ต่อไปก็กล่าวถึงมหรสพต่าง ๆ ที่โปรดให้มีสมโภชพระพุทธ-
บาท คือ โขน ละคอน (ละคร) นอก ละคอนใน... ฯลฯ... กลาง
คืนก็โปรดให้จุดดอกไม้เพลิงต่าง ๆ สมโภชครบเจ็ดวัน

เสด็จจุดดอกไม้เพลิงเป็นพุทธบูชา

ปางนั้นสมเด็จพระมหา
เสด็จด้วยบริวาร
ลีลาสเลียบเหลี่ยมผา
ถวายพุทธบาทา
พระบัตรทาพุ่มเพลิง
ดุจดุจดุจร้องเรึง
แลเสียมฤคกวางฟาน
นกบินบินบาน
สกุณร่อนรักรัง
พพิตรชนพัง
พินาสโลหิตสลาย
ซ่อม่วงร่วงราย
ฝอยทองระเทือกหนารทา
แจ่มดวงในอา
กาศเรืองชช่วงดั่งดาว
แล่นลุมชนฉาว
ปัดปะทะคนอัน
พเนียงสนั่นครัน
อุโฆษชชิตช่วงงาม
มีนายติดตาม
กรกุมประภูกัทแท่ง
หลากหลายเปลี่ยนแปลง
ปราสาทสุดโคมคน
แล่นไล่เวียนวน
วิจิตรล้ำราพรรณ
นวลก็อนวลจัน
ทรมั่นหน้าขนานวล
ครบเจ็ดวันควร
สนุกและสุขสรวรรพ

มหิบาล = พระเจ้าแผ่นดิน

พเีย = พวงดอกไม้

ผกา = ดอกไม้
ระทา = เรือนดอกไม้ไฟที่มีรูปร่างสี่เหลี่ยมสูงประดับ
ด้วยดอกไม้ไฟสำหรับจุดในงานเมรุ เป็นต้น
ศัพท์ = เสียง, คำ
มฤค = สัตว์ป่ามีกวาง อีเก้ง เป็นต้น
ลีลาส = เชื้อกาย, เงินขนาด
มาศ = ทอง, กำมะถัน
ตระบัด = ประเดี้ยว, ขัดใจ, ทนใจ, พลันไป
เถลิง = ขึ้น
ฟาน = คือสัตว์เลื้อยอึ่ง เช่น เก้ง
ตรวจ, กรวด = ชื่อดอกไม้ไฟชนิดหนึ่งพุ่งขึ้นสูง
มีหาง
กัลกานต์, กัลกานต์ = ฟ้า
นกบินบินบาน = ชื่อดอกไม้ไฟชนิดหนึ่ง เรียกว่าไฟ
นกบินร่อนเวียนแผ่กว้างเป็น
วงใหญ่
สกุณร่อนรักรัง = ชื่อดอกไม้ไฟชนิดหนึ่ง เรียกว่าไฟ
นกบินร่อนวนเวียนขึ้นสู่รัง
อ้ายต้อ, อี้ต้อ = ชื่อดอกไม้ไฟชนิดหนึ่งมีกระบอก
บรรจุเชื้อเพลิงใหญ่กว่ากรวดหรือ
ตรวจพุ่งขึ้นสูงมีหางสั้น
กัณฑ์ = ชื่อดอกไม้ไฟชนิดหนึ่ง (ไม่ไช่
กัณฑ์ลม) มีกระบอกบรรจุเชื้อ
เพลิงติดที่ปีก
ซ่อม่วง = ชื่อดอกไม้ไฟชนิดหนึ่ง
ฝอยทอง = ชื่อดอกไม้ไฟชนิดหนึ่งคล้ายไฟ
พะเนียง
พลูจีน = ชื่อดอกไม้ไฟชนิดหนึ่งจุดมีเสียง
ระเบิดดัง
เพลิงพัยคัม, เพลิงสินธพ,
เพลิงโคควาย = ชื่อเรียกวิธีการเล่นดอกไม้ไฟชนิด
หนึ่งมีชื่อเรียกไฟเสือ ไฟม้า และ
ไฟวัวควาย
ฉาว = อ้ออึง, เอ็กเกริก, เกรียวกราว

ปลัด, ปลัด	=	ชื่อดอกไม้ไฟชนิดหนึ่งมีเสียงดังปัง
ยัน	=	คำเพื่อด้านทาน, ประจัน, จนถึง, กระทั่งถึง
พเนียง, พะเนียง	=	ชื่อดอกไม้เพลิงชนิดหนึ่ง ทำด้วย กระบอกไม้ไผ่หรือวัสดุอย่างอื่น บรรจุดินเชื้อเพลิงเมื่อจุดไฟเชื้อเพลิงจะพุ่งขึ้น
บร	=	ฝ่ายอื่น, ข้าง
เห็จ	=	เหาะ, ไปในอากาศ
หัน	=	ผัน, หมุน, กลับจากที่ตั้งหรือที่ยืนอยู่เดิม
ประจักษ์, ปฏัก, ประดัก	=	ไม้ที่ฝังเหล็กแหลมข้างปลายใช้แทงสัตว์พาหนะ เช่น วัว
เพลิงพ้อม	=	ชื่อดอกไม้เพลิงชนิดหนึ่งใช้ไม้ไผ่สานเป็นรูปกระพ้อ เมื่อจุดไฟจะตกลงมาเป็นชั้น ๆ แต่ละชั้นมีไฟแสดงให้เห็นเป็นภาพหลายอย่าง เช่น วัด หรือ ชกมวย
มังกรล่อแก้ว	=	ชื่อดอกไม้เพลิงชนิดหนึ่ง เมื่อจุดจะมีรูปร่างคล้ายสัตว์ในนิยายจีน รูปร่างคล้ายงู แต่มีตีนมีเขา

หนังสือพระราชพงสาวดาร กรุงรัตนโกสินทร์กล่าวว่า ใน "งานพระบรมศพ" รัชกาลที่ ๑ ต้นปีมะแม ตรีศก จ.ศ. ๑๑๒๗ (พ.ศ. ๒๑๕๔) ได้กล่าวถึง พระเมรุ สร้างตามแบบพระเมรุบรมศพ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครั้งกรุงเก่า...แล้วมีระทาดอกไม้สูง ๑๒ วา ๑๖ ระยะเวลา เครื่องมหรสพสมโภช มีโรงรำหว่างระทา ๑๕ โรง... ถึง ณ วันเสาร์ เดือน ๖ ขึ้น ๕ ค่ำ เชิญพระบรมสารีริกธาตุ แต่ในพระบรมมหาราชวังตั้งกระบวนแห่ออกไปยังพระเมรุมาศ ประดิษฐานบนพระเบญจาทอง พระสงฆ์ราชาคณะฐานานุกรม-เปรียญ ฝ่ายคามวาสี อรัญวาสี ๘๐ รูป เจริญพระพุทธมนต์ มี หนังสือ จุดดอกไม้เพลิง เป็นการสมโภชพระบรมสารีริกธาตุ วันหนึ่ง คืนหนึ่ง...ครั้นเวลาค่ำมีหนังรอบพระเมรุสิบสองโรง จุดดอกไม้ พุ่ม ระทาใหญ่ กับดอกไม้เพลิงต่าง ๆ เมื่อจุดเสร็จแล้วระทาใหญ่

จึงได้จุด...ฯลฯ...และ

พระราชกำหนดพิธี "วิสาขบูชา" สมุหบดี ๑๑๑๕ สก... พระพุทธเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการมานพระบัณฑูรสุรสิงหนาท ดำรัสเหนือเกล้าสั่งว่า วันเดือน ๖ ขึ้น ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ แรม ๑ ค่ำ เป็นวันพิธี วิสาขบูชา นักขัตฤกษ์ใหญ่...ถวายประทีป ตั้งโคมแขวนเครื่องสักการบูชา ดอกไม้เพลิง ๓ วัน...ครั้นเพลาค่ำให้บูชาพระรัตนตรัยด้วยเครื่องบูชา ประทีป โคมตั้ง โคมแขวน...มีดอกไม้เพลิงของหลวง ตั้งจุดเป็นพุทธบูชาที่หน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม...ฯลฯ...

นอกจากนี้ หนังสือบทละครอิเหนา พระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ ๒ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายไว้ ตอนหนึ่งว่า "หนังสือบทละครอิเหนา พระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ ๒ นอกจากเป็นหนังสือดีในทางวรรณคดี ดังกล่าวมา ยังเป็นหนังสือดีในทางที่จะศึกษาประเพณีไทย แต่โบราณด้วยอีกสถานหนึ่ง ...ฯลฯ..." โดยการนี้ จะพบว่าได้มีการจัดกิจกรรมการจุดดอกไม้เพลิงเข้าไปเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสมรส หรือแต่งงานอีกทางด้านหนึ่ง ดังจะเห็นได้ตอน "อภิเษก" อิเหนาและราชบุตรราชธิดาสี่พระนคร ว่า

ครั้นสนธยาราตรีก็มีหนัง	พิณพาทย์ฆ้องกลองดังทั้งเกราะไกร
บนร้านใส่ได้จุดไฟโพล่ง	เบิกโรงลิงจับหัวค้ำมา
ดอกไม้พุ่มพ้อมใหญ่แขวนจุด	คนแน่นอุดหนุนกันหนักหนา
นกบินจุดบนช่องระทา	ดอกไม้มีมากันวิ่งหญิงชายเกี้ยว
พะเนียงใหญ่ให้เสียงส่องแสง	ไม้กระถางดอกแดงใบเขียว
โคมมังกรเดินย่อนลดเลี้ยว	โคมญวนเดินเกี่ยวเป็นคู่กัน
พวกไทยยกเหยกกันเหล้าเมามา	เดินพุดจางอ้อถือไม้สั้น
เข้าโรงหมี่ตีเจ็กพัลวัน	นครบาลมาทันจับตัวไป ๆ

หมายเหตุ ข้อความที่ขีดเส้นใต้ คือ ชื่อเรียกดอกไม้เพลิง

ข้อความในหนังสือเก่า พระราชพงสาวดาร และบทละครเรื่อง อิเหนา ทำให้ทราบถึงว่า บ้านเมืองของเราในสมัยก่อนนั้น ได้จัดให้มีพิธีการจัดงานแสดงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสมโภชบูชา งานมหรสพ และงานพระเมรุ โดยมีกิจกรรมสำคัญอีกสิ่งหนึ่งอันจะขาดเสียมิได้ นั่นคือ การจุดดอกไม้เพลิง แต่แล้วก็เป็นที่น่าสังเกตว่า การจุดดอกไม้เพลิงแม้จะได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการงานพิธีกรรมต่าง ๆ ต้องกลายเป็นสิ่งที่ล้าสมัยหรือพ้นสมัยไปอาจเป็นเพราะว่า

กิจกรรมดังกล่าวนี้สื่อในทางเสี่ยงอันตรายหรือหวาดเสียวต่อร่างกายและทรัพย์สิน ส่งเสียงดัง ก่อความเดือดร้อนรำคาญ หรือทำให้มีความเข้าใจกันโดยทั่วไปว่ากิจกรรมดังกล่าวนี้ที่แท้คือการ “เล่น” สนุกสนานแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้นเอง ทำให้มองเป็นเรื่องไร้สาระและทำให้สิ้นเปลืองเงินทอง ผลที่สุดกิจกรรมดังกล่าวนี้ ก็เป็นสิ่งที่ไกลตัวออกไป แต่โดยแท้จริงแล้ว หากเป็นเช่นนั้นทั้งหมดไม่ เพราะ ประการแรก เป็นที่ทราบแล้วว่า **จารีตประเพณีของเรา** ส่วนมากจะต้องผูกพันอยู่กับพระพุทธศาสนา ดังปรากฏข้อความชัดในหนังสือเก่า และพระราชพงสาวดาร เกี่ยวกับการจุดดอกไม้เพลิง ประการที่สอง เปรียบเทียบเรื่องของการเชื่อเพลิงหรือเชื้อไฟระหว่าง ดอกไม้เพลิง หรือดอกไม้เทียน กับรูป หรือ เทียน จะเห็นว่าต่างก็เป็นเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟด้วยกัน เหตุนี้หากบางท่านคิดว่าใช้รูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยทำไมจะต้องจุด “ไฟ” จุดไฟทำไม เพราะนอกจากทำให้สิ้นเปลืองเงินทองที่จะต้องไปซื้อมาใช้สอยเป็นประจำ ครั้นก็เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ดีไม่ดีพลอยเข้าคุกเข้าตะรางไปเลยก็มี (*สาธุพุทธังพิคิติ ธรรมมังพิคิติ สังฆังพิคิติ*) อนึ่งการที่กล่าวว่า “จุดเป็นพุทธานุชา” คงเป็นการกล่าวทางด้านความคิดความเห็นของ ฝ่ายเจ้าภาพงาน และหนีไม่พ้นที่จะต้องเกี่ยวข้องกับฐานานุกรมที่กว้างไกล ส่วนทางด้านฝ่ายผู้ดู (*ออกจะมีมากด้วย*) ก็จะกล่าวเป็นคำพูดออกมาว่าไปดูเขา “เล่นไฟ” เรื่องเลยไปกันใหญ่ เมื่อมีการเรียกชื่อว่าไปดูเขา “เล่นไฟ” จึงทำให้ถึงกับมีผู้กล่าวว่า จุดไฟทำไมเสียเงินเสียทองโดยใช่เหตุและเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติด้วย ถ้ากล่าวเช่นนี้แม้จะมีส่วนถูกอยู่บ้างก็ตามที่ ผู้เขียนจะไม่ขอล่าวแก่ะไรมาก เนื่องจากท่านผู้อ่านคงพอจะทราบเหตุผลดังกล่าวข้างต้นมาบ้างแล้ว ไม่มากก็น้อย และจึงขอยกตัวอย่างลองคิดกันบ้างว่า การสูบบุหรี่ ขับขี่รถยนต์ นั่งเครื่องบิน หรือรถไฟ เปิดเครื่องทำความเย็น ฯลฯ เหล่านี้ ที่ทำให้ต้องจ่ายเงิน เพราะเล่นกับไฟฟรีเปล่า ฉะนั้น ปัญหาจึงไม่ใช่อยู่ที่การเล่นไฟหรือการจุดดอกไม้เพลิง แต่อยู่ที่ว่า เราได้คุณค่าหรือได้รับประโยชน์จากสิ่งดังกล่าวนี้แค่ไหนเพียงใด แต่สิ่งหนึ่งที่ลืมไม่ได้และเราก็ยอมไม่ได้คือ “**ความเป็นไทย**” เพราะแม้กระทั่งชีวิตเราเคยเสียสละกันมามากต่อมาก สำนะหาอะไรกับการสิ้นเปลืองเงิน ๑ ทอง ๑ ของนอกกายแต่เพียงเท่านั้น ท่านผู้อ่านเห็นด้วย ไหมครับ !!

อุปสรรค

ในปัจจุบันนี้เป็นที่เห็นได้ว่าไฟโบราณของเรานั้นนับวันจะหาชมได้ยากเย็นเต็มที และที่มีให้ชมก็เป็นเพียงส่วนเล็ก ๆ น้อย ๆ ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากปัญหาต่าง ๆ หลายประการด้วยกัน พอจะหยิบยกมาเป็นปัญหาข้อสังเกตได้ ดังนี้

๑. **ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ** เนื่องจากไฟโบราณของไทยส่วนมากมักต้องอาศัยวัสดุต่าง ๆ ที่เกิดจากธรรมชาติ และมีอยู่ในป่าในอันที่จะนำมาประกอบทำดอกไม้เพลิง หรือตัวไฟ แต่ปามาถูกทำลายไปเป็นอันมาก ของที่เคยหาง่ายกลายเป็นของหายาก หรือของดี ๆ กลายเป็นของปลอมปน

๒. **ปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจของผู้ทำและผู้เล่น** เป็นที่เห็นว่าการประกอบหรือการสร้างทำดอกไม้เพลิงหรือตัวไฟเพื่อนำไปจุดแสดงเพียงตัวหรือสองตัว ก็ต้องมีการจับจ่ายใช้สอยเกิดขึ้นทุกครั้ง ทั้งวิชาการแขนงนี้ได้กระจายกระจายไปอยู่ในที่ต่าง ๆ เช่น วัดบางวัด หรือกับบุคคลบางคน เมื่อเป็นเช่นนี้ถึงคราวที่จะต้องนำออกแสดง วิชาการอยู่กับวัดยังคงพอทำเนาหน่อย ค่าวัสดุหรือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ พระท่านอาจบิณฑบาตจากญาติโยมบางคนได้ หรือญาติโยมบางคนที่มีจิตศรัทธานำมาถวายแก่พระท่าน จึงทำให้หมดปัญหาไปอย่างหนึ่ง แต่ก็มีปัญหาอีกอย่างหนึ่งคือ เมื่อทำดอกไม้เพลิงหรือตัวไฟขึ้นมาแล้วก็ต้องมีผู้เล่นหรือผู้จุด ปัญหานี้พระท่านก็คงไม่ค่อยจะหนักใจอะไรเพราะลูกศิษย์มีมากที่จะทำการคัดเลือกและคอยสั่งสอนให้กระทำตาม แต่ภาระเช่นนี้กลับต้องตกอยู่กับเจ้าบ้านบางคนซิคะ เป็นภาระที่ยิ่งที่จะได้รับการปฏิบัติหรือประโยชน์เช่นนี้นั้น เพราะมีหน้าที่รับผิดชอบหลายประการต่อครอบครัวและสังคม หากนำเอาบุคคลอื่นมาซุบเสียงเพื่อฝึกซ้อมให้เป็นผู้เล่นหรือผู้จุด การก็ไปกันใหญ่ต้องเพิ่มภาระรับผิดชอบ นั้นเอง

๓. **ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมาย** เพราะการเล่นหรือการจุดดอกไม้เพลิง ต้องอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๔๕๐ ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๐ เป็นต้นมา นับเป็นเวลาหลายสิบปี จึงเป็นผลให้วิชาการแขนงนี้ขาดความจำเป็นที่ผู้รู้เรียนรับการถ่ายทอดไว้ ไม่ว่าจะเป็น พระอาจารย์ คุณทวด คุณปู่ คุณย่า คุณตา และคุณยาย ฯลฯ ต่างก็

ต้องการกฎหมาย ครั้นจะให้ลูกหลาน ก็เกรงว่าลูกหลานได้รับความเดือดร้อนในภายภาคหน้า จึงนำเครื่องมือเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ไปโยนทิ้งลงน้ำ (คำพูดเก่าก่อน เรียกว่า “นำไปลอยน้ำ”) เสีย นี่จึงครึบที่เป็นเหตุ ๆ หนึ่งที่ผู้เขียนกล่าวว่า วิชา การบางอย่างได้ติดตามครูบาอาจารย์ไปมากต่อมากแล้ว

๔. ปัญหาเกี่ยวกับวิชาชีพ เนื่องจากวิชาการแขนงนี้ มิใช่ วิชาการเกี่ยวกับวิชาชีพ การศึกษาเล่าเรียนจึงถูกมองไปในทาง งานอดิเรก ขาดการเอาใจใส่อย่างจริงจังผู้ที่เข้ารับการศึกษาย่ำ ทอดไม่เข้าใจอย่างลึกซึ้งในวิชาแขนงนี้ดีพอ ทั้ง ๆ ที่อยู่กับของ สูงอย่างหนึ่งนั่นคือ คำว่า “ครูไฟ” จึงมองกันว่าเป็น “การเล่น” ไป และแล้วก็ถอยห่างลงไปโดยปริยายดังปรากฏให้เห็นใน ปัจจุบันนี้ และ

๕. ปัญหาเกี่ยวกับ ผู้ทำ และผู้เล่นนั้น เมื่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงออกไปเป็นอันมาก ความที่คิดว่าไม่จำเป็นก็ตาม มา ดังนั้นในปัจจุบันนี้ใจนึกอยากจะชม อยากจะดูดอกไม้เพลิง หรือตัวไฟแบบโบราณของไทย จะไปหาใครทำ และจะไปหา ใครมาเล่น เพราะผู้ที่ทำหน้าที่ทั้งสอง แม้จะมีวิชาการอยู่ก็ต้อง ใช้เวลาฝึกฝน ฝึกซ้อม และทดลองกลวิธีการต่าง ๆ แบบต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญ

ผู้เขียนเคยได้ยินได้ฟังมาว่า อุปสรรค คือ การต่อสู้ ศัตรู คือ ยาทำลาย นั่นเป็นเพียงอุดมการณ์หนึ่งที่ทำให้เกิดจิตสำนึก โดย หวังผลก่อเกิดกำลังใจ เมื่อไม่ได้ผล สิ่งทดแทนจะตามแทรกซ้อน คือการเบื่อหน่าย และท้อแท้ใจเพราะสู้ไม่ไหวจริง ๆ จึงต้องพับ ฐานเท่านั้นเอง

อุปกรณ์เกี่ยวกับการประดิษฐ์

และ

เกร็ดความรู้บางอย่าง

ก่อนที่จะได้มีการประดิษฐ์ หรือทำตัวดอกไม้เพลิงหรือตัวไฟ ผู้ประดิษฐ์หรือผู้ทำควรที่จะได้มีการจัดเตรียมหาเครื่องมือเครื่อง ใช่ว่าให้พร้อม เพื่อใช้เป็นสิ่งประกอบตัวดอกไม้เพลิงหรือตัวไฟ และนอกจากนี้ ควรที่จะได้มีการจัดเตรียมหาอุปกรณ์บางสิ่งบาง อย่างเพื่อนำมาเป็นชิ้นส่วนประกอบเกี่ยวกับการสร้างตัวดอกไม้ เพลิงหรือตัวไฟ อีกทางหนึ่งด้วย คือ

ก. เครื่องมือเครื่องใช้ในการโดยเฉพาะ และแรงงาน เช่น เหล็กตีหรือตำดินดำ เหล็กไขดินอั่ว ครก สาก เตาไฟ กะทะ ตะแกรง ตลอดจนทั้งคนงาน หรือลูกมือ

ข. ไม้ ไม้้อ และไม้ระกำ

ค. ลังส่วนหนึ่งของไม้หรือพืช เช่น ปุยนุ่น หรือปุยสำลี ลูกตำโรง ข้าวเปลือกเหนียว ใบลาน มะกรูด กาบหมาก ดั่นกล้วย ปอ และด้ายดิบ

ง. ไม้ไผ่บางชนิด เช่น ไผ่สีสุก ไผ่ดำ (ข้อโง) และไผ่รวก และ

จ. วัตถุและวัสดุบางอย่าง เช่น ผานไถนา (ถ้ามี) ลูกเหล็ก หล่อ ตะปู ลวด ดินประสิ่ว กำมะถัน (มาศ) ชัน จี้สด หรือ ชันโรง เหล็ก น้ำตาลอ้อย ดินท่า ดินสอพอง กาว กระจาดสา และกระจาดอื่น ๆ เป็นต้น

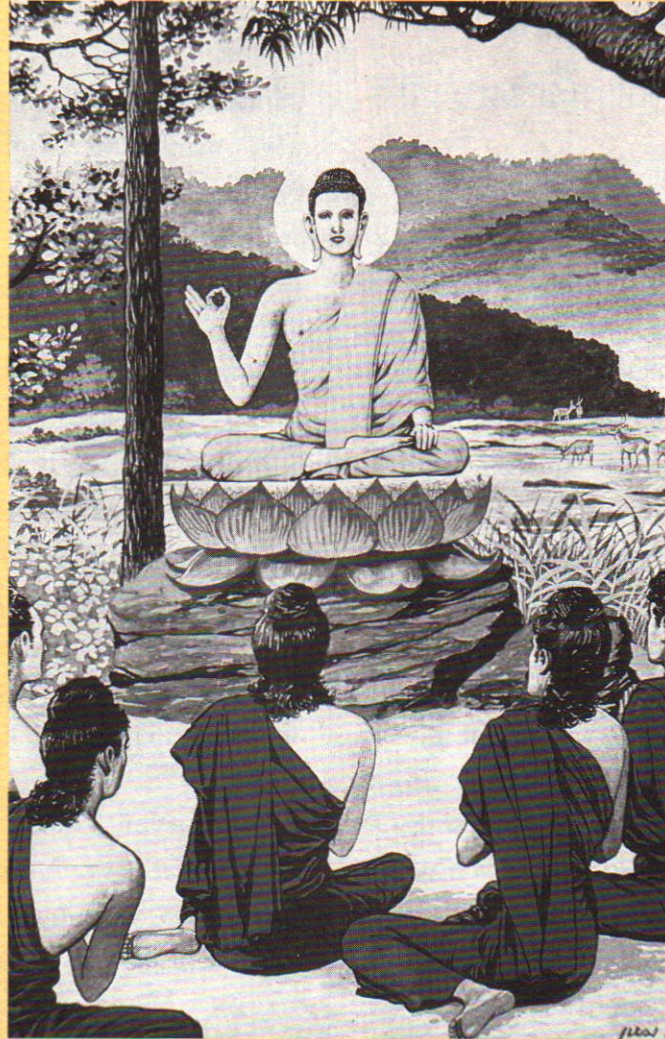
ข้อควรสังเกต

ในสมัยก่อนดอกไม้เพลิงบางชนิดจะต้องมีการขจัดดูแลแต่ง เพื่อให้ดูเรียบร้อยและสวยงาม เมื่อไม่มีเหล็กตะไบ บั้ง และ กระจาดทราย ท่านใช้หางปลากระเบนแทน ส่วนเรื่องดอกไม้ เเทียนั่น จำเป็นต้องมีการเจาะรูที่ปลายดอกไม้เทียนเพื่อร้อยสาย ชนวน ของแหลมอื่น ๆ แม้จะใช้ได้แต่ไม่ดีพอเพราะทำให้ดิน เชื้อเพลิงเกาะติดออกตามเมื่อชักของแหลมที่แทงออกท่านจึงให้ ใช้ชนมนั้นเป็นดีที่สุด

นอกจากนี้ผู้เขียนอยากจะขอแนะนำท่านผู้อ่านได้รู้จักกับสิ่ง สำคัญสิ่งหนึ่ง ซึ่งนับว่าเป็นยอดหัวใจของการเล่นหรือจุดดอกไม้ เพลิงทีเดียว สิ่งนั้นคือ เชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟ ถ้าจะว่าไปความรู้ความ สามารถในการประกอบหรือในการสร้างทำตัวดอกไม้เพลิงหรือ ตัวไฟ เป็นเพียงกิจกรรมภายนอกซึ่งอาจจะมีการลอกเลียนความรู้ ความคิดกันได้โดยง่าย (ครูพักลักจำ) แต่ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับ เชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟแล้ว ย่อมเป็นการยากที่จะได้มาโดยวิธีการ เช่นว่านั้น จึงขอนำตัวอย่าง เรื่อง ดินดำ ซึ่งเป็นเชื้อเพลิงหรือ เชื้อไฟชนิดหนึ่ง มาเล่าสู่กันฟังพอเป็นสังเขปว่า ดินเชื้อเพลิง ชนิดนี้ ฟัง ฟัง คุณก็ไม่เห็นจะมีปัญหาสำคัญอะไร กลับมีบางท่าน เสียอีกที่รู้ดีว่า เป็นสิ่งส่วนผสมของท่านไม้ ดินประสิ่ว และ กำมะถัน แต่นั่นมิได้หมายความว่าดินเชื้อเพลิงชนิดนี้ จะไม่มี

(ต่อหน้า ๘๑)

พุทธศาสนามุ่งชี้อะไรเป็นอะไร

พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ)

คำว่า “ศาสนา” มีความหมายกว้างขวางกว่า “ศีลธรรม” ศีลธรรม หมายถึง ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับประโยชน์สุขในขั้นพื้นฐานทั่วไป และมีอยู่ตรงกันแทบทุกศาสนา ศาสนา หมายถึง ระเบียบปฏิบัติในขั้นสูง ผิดแปลกแตกต่างกันไปเฉพาะศาสนาหนึ่ง ๆ ที่เดียว ศีลธรรมทำให้เป็นคนดี มีการปฏิบัติไม่เบียดเบียนตนหรือคนอื่นตามหลักสังคมทั่ว ๆ ไป แต่เมื่อได้ปฏิบัติครบถ้วนตามนั้นแล้ว คนก็ยังไม่พ้นทุกข์ที่มาจากการเกิดแก่เจ็บตาย ยังไม่พ้นทุกข์จากการเบียดเบียนของกิเลสอำนาจของศีลธรรมได้สิ้นสุดลงเสียก่อนที่จะกำจัดโลภะ โทสะ โมหะ ให้สิ้นสุดไปได้ และไม่สามารถกำจัดความทุกข์อันเกิดจากการเกิด แก่ เจ็บตายได้

ส่วนขอบเขตของศาสนา นั้นยังไปไกลต่อไปอีก โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ย่อมมุ่งหมายโดยตรงที่จะกำจัดกิเลส

โดยสิ้นเชิง หรือดับทุกข์ทั้งหลายที่เกิดขึ้นจากการเกิดแก่เจ็บตายให้สิ้นไป นี่ชี้ให้เห็นว่า ศาสนากับศีลธรรมนั้นต่างกันอย่างไร พุทธศาสนาไปได้ไกลกว่าศีลธรรมสากลของโลกทั่ว ๆ ไปอย่างไร เมื่อเข้าใจดังนี้

แล้ว เราจะได้สนใจพุทธศาสนาโดยเฉพาะ

พุทธศาสนา คือ วิชาการทั้งระเบียบปฏิบัติ สำหรับจะให้เราเห็นว่าอะไรเป็นอะไร ขอให้เข้าใจในคำจำกัดความนี้ให้มากเป็นพิเศษ เพื่อประโยชน์ที่จะเข้าใจ

พุทธศาสนาได้โดยเร็วและโดยง่าย

ท่านทั้งหลายลองพิจารณา ดูว่า ท่านรู้จักอะไรเป็นอะไรกันหรือเปล่า แม้จะรู้ว่าตัวเองเป็นอะไร ชีวิตการทำงานหน้าที่อาชีพ เงินทองข้าวของ เกียรติยศชื่อเสียงคืออะไรก็ตาม ใครกล่าวยืนยันว่ารู้ถึงที่สุดบ้าง ถ้าเรารู้ว่าอะไรเป็นอะไรจริง ๆ แล้ว เราย่อมไม่ปฏิบัติผิดต่อสิ่งทั้งปวง เมื่อปฏิบัติถูกแล้ว ก็เป็นอันแน่นอนว่าความทุกข์จะเกิดขึ้นไม่ได้ เดียวนี้เรายังไม่รู้ว่ามีอันเป็นอะไร เราจึงปฏิบัติผิดไม่มากนักน้อย ความทุกข์ก็เกิดขึ้นตามส่วน การปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนาก็คือ ปฏิบัติเพื่อให้รู้ว่าสิ่งทั้งปวงคืออะไร เมื่อรู้แจ้งแท้จริงก็ย่อมหมายถึงการบรรลุผลขั้นใดขั้นหนึ่งหรือถึงขีดสูงสุดเพราะความรู้ นั่นเองเป็นคำทำลายกิเลสไปในตัว

เมื่อรู้ว่าสิ่งทั้งปวงเป็นอะไรจริง ๆ แล้ว ความเบื่อ

“เมื่อมองเห็นชัดว่า
 สิ่งทั้งปวงไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่ใช่ตัวตน
 ไม่มีอะไรน่าผูกมัดตัวเราเข้าไปกับสิ่งนั้นจริง ๆ
 แล้วจิตก็จะเกิดความหลุดพ้น
 จากอำนาจครอบงำของสิ่งเหล่านั้นขึ้นมาทันที”

หน่วยคลายความอยาก และความหลุดพ้นจากทุกข์ ย่อมจะเกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ เราทำความเพียรปฏิบัติก็แต่ขั้นที่ยังไม่รู้อะไรเป็นอะไรกันเท่านั้น โดยเฉพาะก็ในขั้นที่ยังไม่รู้ว่สิ่งทั้งหลายนี้ไม่เที่ยงไม่ใช่ตัวตน ขณะนี้เราไม่รู้ว่ชีวิตหรือสิ่งทั้งปวงที่เรากำลังหลงรักใคร่ยินดี เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา จึงหลงรักยินดีติดพันยึดถือในสิ่งเหล่านั้น ครั้นรู้จริงตามวิธีของพระพุทธศาสนา คือมองเห็นชัดว่า สิ่งทั้งปวงไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่ใช่ตัวตน ไม่มีอะไรน่าผูกมัดตัวเราเข้าไปกับสิ่งนั้นจริง ๆ แล้วจิตก็จะเกิดความหลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของสิ่งเหล่านั้นขึ้นมาทันที

ขอยืนยันในคำจำกัดความข้อนี้ว่า เป็นคำจำกัดความที่เพียงพอ และเหมาะสมแก่ท่านทั้งหลายจะเอาไปใช้สำหรับดำเนินการปฏิบัติของตน เพราะเหตุว่าหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งพระไตรปิฎก ก็ล้วนแต่เป็นการบ่งประนุให้รู้ว่ อะไรเป็นอะไร? เท่านั้นเอง เช่น

หลักเรื่องอริยสัจ ๔ ประการ ซึ่งจะนำมาเปรียบเทียบกับคำจำกัดความดังกล่าว เพื่อดูว่าจะลงรอยกันได้เพียงใด

อริยสัจข้อที่ ๑ แสดงว่า สิ่งปรุงแต่งทั้งปวงเป็นทุกข์ นี่คือบอกตรง ๆ ว่สิ่งทั้งปวงเป็นอะไรนั่นเอง สิ่งปรุงแต่งทั้งปวงเป็นที่ตั้งแห่งความทุกข์ใจ แต่คนทั้งหลายไม่รู้ไม่เห็นว่สิ่งทั้งปวงเป็นความทุกข์ จึงได้มีความอยากในสิ่งเหล่านั้น ถ้ารู้ว่มันเป็นทุกข์ ไม่น่าอยากและไม่น่ายึดถือ ไม่น่าผูกพันตัวเอง เข้ากับสิ่งใดแล้วเขาก็คงจะไม่อยาก

อริยสัจข้อที่ ๒ แสดงว่า ความอยากด้วยอวิชชา นั้นเป็นต้นเหตุของความทุกข์ คนทั้งหลายก็ยังไม่รู้ไม่เห็นไม่เข้าใจว่ความอยากนี้แหละ เป็นต้นเหตุของความทุกข์ใจ จึงได้พากันอยากนั้นอยากนี้รื้อยเปิดพันประการเพราะไม่รู้ว่ความอยากด้วยอวิชชา นั้นคืออะไร

อริยสัจข้อที่ ๓ แสดงว่า นิโรธ หรือนิพพาน คือ การดับความอยากเสียให้สิ้น เป็นคนไม่มีทุกข์ คนทั้งหลายจึงไม่รู้จักกันใหญ่ทั้ง ๆ ที่เป็นสิ่งที้อาจลูถึงได้ในทีทั่ว ๆ ไป คือพบได้ตรงทีความอยากมันดับลงไปในันเอง นี่คือนิโรธว่อะไร

เป็นอะไร จึงไม่มีใครปรารถนาทีจะดับความอยากไม่ปรารถนานิพพาน เพราะไม่รู้ว่อะไรคือนิพพาน

ทีนี้ก็มาถึง อริยสัจข้อที่ ๔ ทีเรียกว่า มรรค อันได้แก่วิธีดับความอยากนั้น ๆ เสียไม่มีผู้ใดเข้าใจว่การทำอย่างนี้เป็นวิธีดับความอยาก ไม่มีใครสนใจเรื่องอริยมรรค อันมีองค์ ๘ ประการซึ่งดับความอยากเสียได้ ไม่รู้จักว่อะไรเป็นทีพึงแก่ตนเอง อะไรควรชวนชวนอย่างย้ง จึงไม่สนใจกับเรื่องอริยมรรคของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็สิ่งทีเลิศประเสริฐทีสุดในบรรดาวิชาความรู้ของมนุษย์เราในโลกนี้ นี่แหละ คือการไม่รู้ว่อะไรเป็นอะไรอย่างน่าหวาดเสียว

ทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่เรื่องอริยสัจ ๔ ประการ นั้นคือความรู้ทีบอกให้เห็นชัดว่ อะไรเป็นอะไรอย่างครบถ้วน นั้นเอง เรื่องความอยากนั้นบอกให้รู้ว่เมื่อไปเล่นกับมันจึงเป็นความทุกข์ใจขึ้นมา เราก็ยังขึ้นไปเล่นกับความอยากจนเต็มไปด้วความทุกข์ นี่แหละเป็นความโง่เงาไม่รู้ว่อะไรเป็นอะไรตามทีเป็นจริง จึงปฏิบัติผิดทุกอย่าง จะมีถูกบ้างก็เล็กน้อยเกินไป และมักจะถูกตามความ

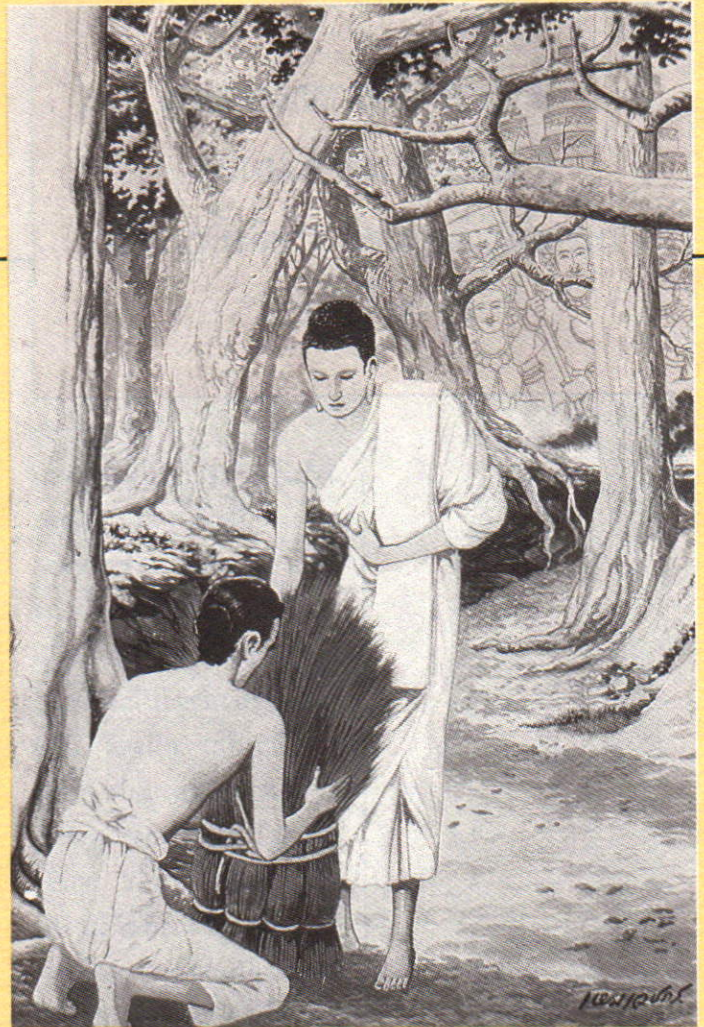
หมายของคนที่มีกิเลสตัณหา ซึ่งถือกันว่าถ้าได้อะไรมาตรงตามความต้องการของคนแล้ว ก็จัดว่าเป็นการปฏิบัติถูก อย่างนี้ทางธรรมไม่ถือว่าถูกเลย

ที่นี้ลองเอาหลักทางบาลี ที่เรียกว่าหัวใจของพระพุทธศาสนา หรือคาถาของพระอัสสชิ มาพิจารณากัน เมื่อพระอัสสชิ ได้มาพบกับพระสารีบุตรก่อนได้บวช พระสารีบุตรได้ถามถึงใจความพระพุทธศาสนาว่ามีอยู่อย่างไรโดยย่อที่สุด พระอัสสชิได้ตอบว่า “สิ่งเหล่าใดเกิดมาเพราะมีเหตุทำให้เกิด พระตถาคตเจ้าแสดงเหตุของสิ่งเหล่านั้น พร้อมทั้งแสดง ความดับสิ้นเชิงของสิ่งเหล่านั้น เพราะหมดเหตุ : พระมหาสมณเจ้าครัสอย่างนี้” นี่คือการบอกว่า สิ่งทั้งปวงมีเหตุปรุงแต่งขึ้นมา มันดับไม่ได้จนกว่าจะดับเหตุเสียก่อน นี่เป็นการชี้ให้รู้ว่าอย่าไปเห็นอะไรเป็นตัวตนที่ถาวร เพราะมีแต่สิ่งที่เกิดจากเหตุและงอกงามต่อไปตามอำนาจของเหตุ และจะดับไปเพราะสิ้นเหตุ เพราะฉะนั้นปรากฏการณ์ทั้งหลายในโลกนี้ ล้วนแต่เป็นผลผลิตของสิ่งที่ เป็นเหตุ เป็นความเคลื่อนไหวไป ไม่มีหยุด เพราะอำนาจของธรรมชาติที่มีลักษณะไม่หยุด

ปรุง สิ่งต่าง ๆ จึงปรุงแต่งกัน ไม่หยุด และเปลี่ยนแปลงไม่หยุด

พระพุทธศาสนาบอกให้เรารู้ว่าสิ่งทั้งหลายไม่มีตัวตน มีแต่การปรุงแต่งกันไปและมีความทุกข์รวมอยู่ในนั้นด้วย เพราะความไม่มีอิสระ จึงต้องเป็นไปตามอำนาจของเหตุจะไม่มีทุกข์ก็ต่อเมื่อหยุด จะหยุดได้ก็เมื่อดับเหตุเพื่อไม่ให้มีการปรุง ข้อนี้เป็นการบอกให้รู้ว่าอะไรเป็นอะไรอย่างลึกซึ้งที่สุดเท่าที่ผู้มีสติปัญญาจะบอกได้ นับว่าเป็นหัวใจพุทธศาสนาจริง ๆ การบอกนี้คือบอกให้รู้ว่าสิ่งทั้งปวงเป็นแต่เรื่องของมายา อย่าไปหลงยึดถือจนชอบหรือชังมันเข้า เมื่อทำจิตใจให้เป็นอิสระได้จริง ๆ แล้วนั้นแหละคือการออกมามีเสียได้จากอำนาจของเหตุเป็นการดับเหตุเสียได้ เราจะไม่ต้องเป็นทุกข์เพราะความชอบหรือความชังอีกต่อไป

อีกทางหนึ่งนั้น อยากจะชี้ให้สังเกตดูถึงวัตถุประสงค์แห่งการออกผนวชของพระพุทธเจ้า ว่าท่านออกผนวชด้วยความประสงค์อย่างใด พระพุทธภาษิตที่ตรัสถึงข้อนี้มีอยู่อย่างชัดเจนว่าพระองค์ออกผนวชเพื่อแสวงหาว่า “อะไร

เป็นกุศล” คำ “กุศล ๆ” ของพระองค์ ในที่นี้ หมายถึง ความฉลาด หมายถึงความรู้ที่ถูกต้องที่สุด โดยเฉพาะก็คือรู้ว่า อะไรเป็นความทุกข์ อะไรเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ อะไรเป็นความไม่มีทุกข์ อะไรเป็นวิธีให้ถึงความไม่มีทุกข์ เพราะถ้ารู้อย่างถูกต้องสิ้นเชิงจริง ๆ แล้ว ก็คือความฉลาดหรือความรู้ถึงที่สุด ฉะนั้น ความรู้ว่าอะไรเป็นอะไรอย่างบริสุทธิ์บริบูรณ์นั้นแหละคือ ตัวพุทธศาสนา

เรื่อง ไตรลักษณ์ ก็เป็นหลักสำคัญอีกแนวหนึ่ง มีหัวข้อสั้น ๆ ว่า อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อันเป็นหลักที่เราต้องรู้

“คนเราคงเป็นทาสของอารมณ์
ไม่เป็นอิสระแก่ตัวเองเลย
เพราะไม่รู้ว่าจะอารมณ์ หรือสิ่งทั้งปวงนั้น
คือ อะไรนั่นเอง”

ถ้าไม่รู้ก็เรียกว่าไม่รู้จักพุทธ-
ศาสนา อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา
นี่คือ การประกาศความจริง
ออกไปว่า “สิ่งปรุงแต่งทั้งปวง
ไม่เที่ยง สิ่งปรุงแต่งทั้งปวงเป็น
ทุกข์ สิ่งทั้งปวงไม่ใช่ตัวตน”

ที่ว่าเป็น อนิจจัง ก็คือ
สิ่งทั้งปวงเปลี่ยนแปลงเรื่อย
ไม่มีอะไรเป็นตัวเองที่หยุดอยู่
แม้ชั่วขณะ ที่ว่าเป็น ทุกขัง
นั้น หมายถึงว่าสิ่งทั้งปวงมี
ลักษณะเป็นความทนทุกข์ทร-
มานอยู่ในตัวของตัวเอง มี
ลักษณะดูแล้วน่าขงน่าเบื่อหน่าย
น่าระอาอยู่ในตัวของมันเอง
ทั้งนั้น และที่ว่าเป็น อนัตตา
นั้น ก็คือการบอกให้รู้ว่า บรรดา
สิ่งทั้งปวงไม่มีอะไรที่เราควร
จะเข้าไปยึดมั่นด้วยจิตใจว่าเป็น
ตัวเราหรือเป็นของเรา ถ้าไป
ยึดถือก็ต้องเป็นทุกข์ และบอก
ให้รู้ว่าสิ่งทั้งปวงนั้นยิ่งกว่าไฟ
เพราะว่าไฟลุกโผลง ๆ อยู่ เรา
เห็นเราก็ไม่เข้าใกล้ แต่สิ่งทั้ง
ปวงนั้นมันเป็นไฟที่มองไม่เห็น
เราจึงเข้าไปกอดกองไฟกันด้วย
ความสมัครงใจ แล้วก็ทุกข์
อยู่ตลอดเวลา นี่คือการบอกให้
รู้ว่าสิ่งทั้งปวงคืออะไรโดยนัย
แห่งไตรลักษณ์ เป็นการชี้ให้
เห็นชัดว่า พุทธศาสนา คือ วิชา

หรือระเบียบปฏิบัติ ที่ทำให้เรา
รู้ได้ว่าอะไรเป็นอะไรเท่านั้นเอง

เมื่อได้กล่าวถึงหลักที่ว่า
เราต้องรู้ว่าสิ่งทั้งปวงเป็นอะไร
และต้องปฏิบัติอย่างไร จึงจะ
ตรงต่อกฎธรรมชาติของสิ่งทั้ง
ปวงดังนี้แล้ว หลักในพระบาลี
ก็มีอีกพวกหนึ่ง เรียกว่า โอ-
วาทปาฏิโมกข์ แปลว่า คำสอน
ที่เป็นประธานของคำสอนทั้ง
หมด มีอยู่ ๓ ข้อสั้น ๆ คือ ไม่
ทำความชั่วทั้งปวง ทำความดี
ให้เต็มที่ และทำจิตใจให้สะอาด
ปราศจากความเศร้าหมอง นี่
เป็นหลักสำหรับปฏิบัติ

เมื่อรู้ว่าสิ่งทั้งปวงไม่เที่ยง
เป็นทุกข์ไม่ใช่ตัวตน ยึดถือไม่
ได้ และไปหลงไหลด้วยไม่ได้
เราก็ต้องปฏิบัติต่อสิ่งทั้งปวง
ให้ถูกต้อง ด้วยความระมัด
ระวัง คือ เว้นจากการทำชั่ว
หมายถึงการละโมภโลภมาก
ด้วยกิเลส ไม่ลงทุนด้วยการ
ฝืนศีลธรรม ขนบธรรมเนียม
ต่าง ๆ เพื่อไปทำความชั่ว อีก
ทางหนึ่งนั้นให้ทำแต่ความดี
ตามที่บัณฑิต สมมติตกลงกัน
ว่าเป็นความดี แต่ทั้งสองขั้นนี้
เป็นเพียง ขั้นศีลธรรม ข้อที่
สามที่ว่าทำจิตใจให้บริสุทธิ์หมด
จดจากเรื่องเศร้าหมองโดยประ-
การทั้งปวงนั้น นั่นแหละ เป็น
ตัวพุทธศาสนาโดยตรง หมายถึง

ความว่าทำจิตใจให้เป็นอิสระ
ถ้ายังไม่เป็นอิสระจากอำนาจ
ครอบงำของสิ่งทั้งปวงแล้วจะ
เป็นจิตใจที่สะอาดบริสุทธิ์ไป
ไม่ได้ จิตจะเป็นอิสระก็ต้อง
มาจากความรู้ว่าอะไรเป็นอะไร
ถึงที่สุด ถ้ายังไม่รู้ก็จะไปหลง
รักหรือหลงงมงายอย่างใดอย่าง
หนึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ แล้วจะ
เรียกว่าเป็นอิสระแท้จริงได้
อย่างไร คนเรามีความรู้สึกอยู่
สองอย่างเท่านั้น คือ ความ
พอใจกับไม่พอใจ (อภิขมา
และโทมนัส)

คนเราคงเป็นทาสของ
อารมณ์ ไม่เป็นอิสระแก่ตัวเอง
เลย เพราะไม่รู้ว่าจะอารมณ์หรือ
สิ่งทั้งปวงนั้นคืออะไรนั่นเอง
ความพอใจมีลักษณะที่จะรวบ
รัดอะไร ๆ เข้ามาหาตัว ความ
ไม่พอใจมีลักษณะที่จะผลักไส
อะไร ๆ ออกไปเสียจากตัว ถ้า
ยังมีความรู้สึกสองอย่างนี้อยู่
ก็หมายความว่าจิตใจยังไม่เป็น
อิสระ เพราะยังหลงรักหลงงมงาย
อย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ จึงไม่มี
ทางที่จะบริสุทธิ์ ปราศจากการ
ครอบงำของสิ่งทั้งปวงได้ โดย
เหตุนี้เอง หลักพระพุทธศาสนา
ในขั้นสูงสุดนี้ จึงปฏิเสธการ
ยึดถือสิ่งที่น่ารักน่าขง ปฏิเสธ
เลยขึ้นไปถึงกับไม่หลงติดทั้ง
ในความดีและความชั่ว จิตจึง

“ความพอใจ
มีลักษณะที่จะรวบรวมอะไร ๆ เข้ามาหาตัว
ความไม่พอใจ
มีลักษณะที่จะผลักไสอะไร ๆ ออกไปเสียจากตัว”

จะเป็นอิสระจากสิ่งทั้งปวงและ
บริสุทธิ์อยู่เหนืออารมณ์ต่าง ๆ

ศาสนาอื่นนิยมกันเพียง
ให้เว้นจากความชั่ว และให้
ยึดถือในความดี ให้หลงยึดถือ
ผูกพันความดี จนถึงยอดของความดี คือพระผู้เป็นเจ้า พุทธ-
ศาสนายังไปไกลกว่านั้นมาก
คือไม่ยอมผูกพันตัวเองกับสิ่งใด
เลย การผูกพันในความดีนั้น
ก็จัดว่าเป็นการปฏิบัติถูกใน
ระยะต้นหรือระยะกลาง เมื่อ
เรายังทำอะไรให้สูงไปกว่านั้น
ไม่ได้เท่านั้นเอง ในระยะแรก
เราเว้นจากความชั่ว ในระยะ
ถัดมาเราก็ทำความดีให้เต็มที่
ส่วนในระยะสูงนั้น เราทำจิตใจ
ให้ลอยสูงเหนือการครอบงำ
ของทั้งความดี และความชั่ว

การที่ผูกพันตัวอยู่ภายใต้
ผลของความดี ยังไม่ใช่การพ้น
จากความทุกข์โดยสิ้นเชิง เพราะ
คนชั่วก็จะมี ความทุกข์ไปตาม
ประสาของคนชั่ว คนดีก็จะต้อง
มีความทุกข์ไปตามประสา
ของคนดี ถึงเป็นมนุษย์ที่ดีก็มี
ความทุกข์อย่างมนุษย์ที่ดี จะดี
อย่างเทวดาก็มีความทุกข์อย่าง
เทวดา แม้จะเป็นพรหมก็มี
ความทุกข์อย่างพรหม จะไม่มี
ความทุกข์เลยก็ต่อเมื่อขึ้นไป
ให้พ้นสูงเหนือจากสิ่งที่เรียกว่า
ความดี กลายเป็นโลกุตตระ

(โลกของพระอรหันต์) คือเป็น
พระอรหันต์เสียเอง ถ้าขึ้นสูงถึง
ที่สุดก็เรียกว่าเป็นพระอรหันต์

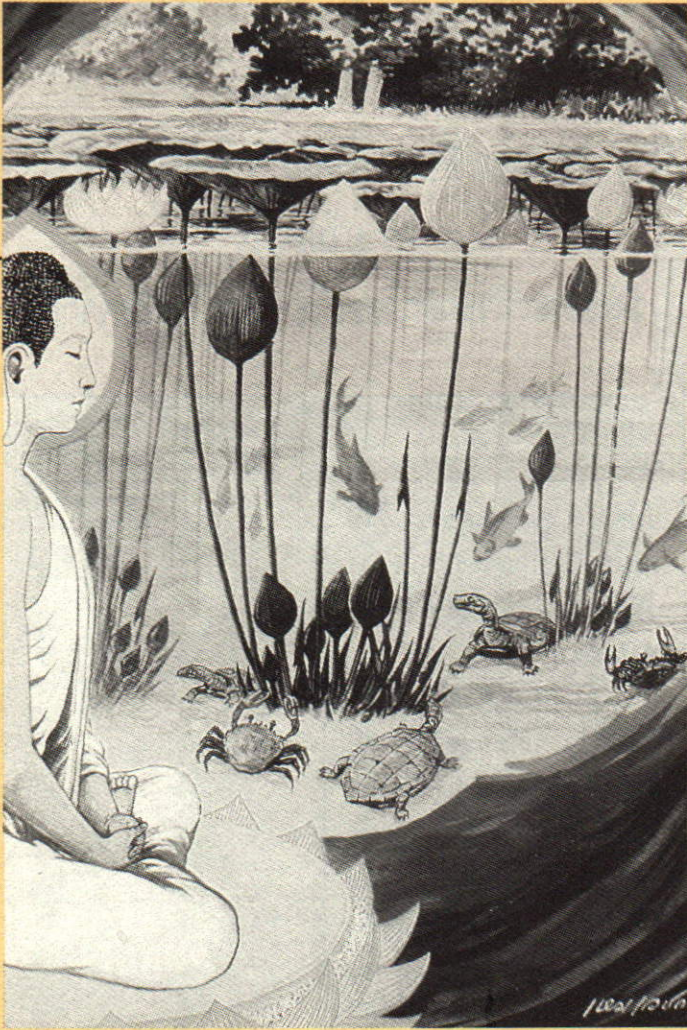
ที่นี่ คำว่าพระพุทธศาสนา
นั้น แปลว่าอะไร? พุทธ แปล
ว่า พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้า
แปลว่า ผู้รู้ พุทธศาสนาก็แปล
ว่า ศาสนาของผู้รู้ พุทธศาสนิก
ก็แปลว่าผู้ปฏิบัติตามศาสนาของ
ผู้รู้ ที่ว่ารู้นั้นหมายถึงรู้อะไร?
ก็คือรู้อะไรทั้งปวงตามที่เป็นอย่าง
นั้นเอง จึงกล่าวได้ว่า พุทธ-
ศาสนาก็คือ ศาสนาที่ทำให้รู้ว่า
อะไรเป็นอะไร เป็นศาสนาเกี่ยวกับ
ความรู้จริง เราจึงต้องปฏิบัติ
จนเรารู้ได้เอง เมื่อรู้ถึงที่สุด
แล้วไม่ต้องกลัว ก็เสด็จมหา
ต่าง ๆ จะถูกความรู้ที่นั่นทำลาย
สิ้นไป ความไม่รู้ (อวิชชา)
ก็จะดับไปทันทีในเมื่อความรู้
ได้เกิดขึ้นมา ฉะนั้นข้อปฏิบัติ
ต่าง ๆ จึงมีไว้เพื่อให้วิชชาเกิด

ท่านทั้งหลายจงปักใจมั่น
ในทางที่จะเข้าถึงพระพุทธ-
ศาสนาด้วยการปฏิบัติให้รู้อะไร
เป็นอะไรเท่านั้น ขอแต่
ให้เป็นความรู้ที่ถูกต้อง รู้ด้วย
ความเห็นแจ้งจริง ๆ อย่างรู้
อย่างโลก ๆ รู้ครึ่ง ๆ กลาง ๆ ซึ่งไป
หลงสิ่งที่ไม่ดีว่าดี หลงสิ่งซึ่ง
เป็นที่เกิดของความทุกข์ว่าเป็น
ความสุข ดังนี้เป็นต้น ขอให้
พยายามดูกันในแง่ความทุกข์นี้

ให้มากที่สุดก็จะค่อย ๆ รู้ไป
ตามลำดับ นั้นแหละจะเป็นการ
รู้จักพุทธศาสนาที่ถูกตัวพุทธ-
ศาสนาแท้ ๆ

ถ้าศึกษาพุทธศาสนาโดย
วิธีนี้แล้ว แม้คนดัดพินขายที่
ไม่รู้หนังสือก็จะเข้าถึงตัวพุทธ-
ศาสนาได้ ในขณะที่มหาเปรียญ
หลายประโยคที่กำลังง่วนอยู่
กับพระไตรปิฎก แต่ถ้าไม่ดูกัน
ในแง่นี้ก็ไม้อาจเข้าถึงพุทธ-
ศาสนาได้เลย พวกเราที่มีสติ
ปัญญายู่บ้างน่าจะสามาร
พินิจพิจารณาสิ่งทั้งปวงให้รู้
ตามที่เป็นจริงได้ ฉะนั้นเมื่อถูก
ความทุกข์อะไรเข้าแก่ตัวเอง
แล้ว ก็จะต้องศึกษาสิ่งนั้นให้
เข้าใจแจ่มแจ้งว่ามันเป็นอย่างไร
กันแน่ ความทุกข์ที่เกิดขึ้นและ
กำลังเผาเราให้เราร้อนอยู่นั้น
มันคืออะไร เป็นอย่างไร มา
จากไหน

ถ้าทุกคนตั้งสติคอยเฝ้า
กำหนดพิจารณาความทุกข์ที่
เกิดขึ้นแก่ตน ในลักษณะดัง
กล่าวนี้อย่างนี้แล้ว ก็จะเป็นทางให้เข้า
ถึงพุทธศาสนาได้ดีที่สุด ดีกว่า
การที่จะเรียนเอาจากพระไตร-
ปิฎกอย่างเปรียบเทียบกันไม่
ที่เดียว การที่ใครจะมัวแต่ศึกษา

พุทธศาสนาจากพระไตรปิฎก
ในแง่ของภาษาหรือวรรณคดี
นั้นจะไม่มีทางรู้ว่าอะไรเป็น
อะไร ทั้ง ๆ พระไตรปิฎกก็เต็ม
ไปด้วยคำบรรยายว่า สิ่งนั้น
เป็นอย่างนั้น สิ่งนี้เป็นอย่างนี้
เขาฟังอย่างนกแก้วนกขุนทอง
พูดตามที่จำไว้ได้ แต่ไม่สามารถ
ที่จะเข้าถึงความจริงของสิ่งทั้ง
หลาย เว้นไว้แต่เขาจะได้ทำการ
พิจารณาให้เห็นเป็นเรื่องจริง
ของชีวิตจิตใจ เข้าถึงตัวจริง
ของกิเลสของความทุกข์ของ
ธรรมชาติหรือของสิ่งทั้งปวง
ซึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวเขา
นั้นแหละจึงจะเข้าถึงตัวพระ-

พุทธศาสนาที่แท้ได้

คนที่ไม่เคยเห็นเคยฟังพระ
ไตรปิฎกเลย แต่เคยพิจารณา
อย่างละเอียดลออทุกครั้งที่
ความทุกข์เกิดขึ้นแผดเผาจิตใจ
ของตน นี่แหละเรียกว่าเขา
กำลังเรียนพระไตรปิฎกโดยตรง
และอย่างถูกต้อง ดียิ่งกว่ากำลัง
เปิดเล่มพระไตรปิฎกออกอ่าน
เพราะว่าพวกที่กำลังดูคล่า
เล่มพระไตรปิฎกอยู่ทุก ๆ วัน
แต่แล้วไม่รู้จักกมฤตธรรมคำ
สอนที่มีอยู่ในพระไตรปิฎก เขา
ก็คล้ายกับการที่เรามีตัวเอง ใช้
ตัวเอง ปฏิบัติตัวเอง ทำอะไร
เกี่ยวกับตัวเองอยู่ทุกวัน แต่
แล้วก็ไม่รู้จักตัวเอง ไม่สามารถ
แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัว
เองให้ลุล่วงไปได้ ยังคงมีความ
ทุกข์ ยังคงมีต้นเหตุที่เป็นเหตุ
ให้เกิดทุกข์เพิ่มมากขึ้นทุก ๆ
วันตามอายุที่เพิ่มขึ้น นี่เพราะ
ไม่รู้จักตัวเราอย่างเดียวเท่านั้น

ชีวิตจิตใจที่สวมอยู่กับเรา
เรายังไม่รู้จักรู้ การที่จะไปรู้
สิ่งลึกลับ ที่ซ่อนอยู่ในพระไตร-
ปิฎกนั้นมันยุ่งยากไปกว่าเป็น
ไหน ๆ เพราะฉะนั้นจึงหันมา
ศึกษาพุทธศาสนาหรือรู้จักตัว
พุทธศาสนา ด้วยการศึกษจาก
ตัวจริงคือ จากสิ่งทั้งปวง ซึ่ง
รวมทั้งร่างกายและจิตใจนี้เอง
จากชีวิตซึ่งกำลังหมุนอยู่ใน

วงกลมของความอยาก กระทำ
ตามความอยาก-แล้วก็เกิดผล
อย่างนั้นอย่างนี้ขึ้นมาหล่อเลี้ยง
เจตนาที่อยาก-จึงทำสืบต่อไป
ไม่มีที่สิ้นสุด ต้องเวียนว่ายอยู่
ในวัฏฏสงสารหรือทะเลแห่ง
ความทุกข์ เพราะความที่ไม่รู้
ว่าอะไรเป็นอะไรข้อเดียวเท่านั้น
เอง

สรุปความว่า พุทธศาสนา
คือ วิชาและระเบียบปฏิบัติเพื่อ
ให้รู้ว่า อะไรเป็นอะไร เมื่อเรา
รู้ว่า อะไรเป็นอะไรถูกต้อง
จริง ๆ แล้ว ไม่ต้องมีใครมา
สอนเราหรือมานะนำเรา เราก็
ปฏิบัติต่อสิ่งนั้น ๆ ถูกต้องได้
ด้วยตนเอง แล้วกิเลสก็จะหมด
ไปเอง เราเป็นอริยบุคคลขั้นใด
ขั้นหนึ่งขึ้นมาทันที เราจะปฏิบัติ
อะไรไม่ผิดขึ้นมาทันที เราจะดู
ถึงสิ่งที่ดีที่สุดในมนุษย์ควรจะ
ได้ หรือที่ชอบเรียกกันว่า มรรค
ผลนิพพาน นี่ได้ด้วยตนเอง
เพราะการที่เรามีความรู้ว่าอะไร
เป็นอะไร โดยถูกต้องถึงที่สุด
อย่างแท้จริงเท่านั้น

ครอบครัวไทยสมัยใหม่

ต้อนรับการเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคดิจิทัล

บำรุง สุขพรรณ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนไปจากสภาพเดิม จากจำนวนสมาชิกในครอบครัวมีจำนวนมาก ในช่วงปัจจุบันเหลือเพียง ๓-๔ คน ทั้งนี้เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญที่มีการยอมรับวิทยาการแผนใหม่ นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตมากขึ้น

จากรายงานการศึกษาเครื่องชี้ภาวะสังคมไทยของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ชี้ว่า อัตราการเกิดของประชากรในช่วงปี ๒๕๒๑-๒๕๓๐ ลดลงอย่างมากเป็นลำดับมา โดยลดลงจาก ๒๔.๖ ต่อประชากรพันคนในปี ๒๕๒๑ เหลือเพียง ๑๖.๑ ต่อประชากรพันคนในปี ๒๕๓๐ ในขณะที่อัตราการตายได้ลดลงจาก ๕.๒ ต่อประชากรพันคนในปี ๒๕๒๑ เหลือเท่ากับ ๔.๒ ต่อประชากรพันคนในปี ๒๕๓๐ จึงส่งผลให้อัตราการ

เพิ่มของประชากรตามธรรมชาติ ลดลงจากประมาณร้อยละ ๑.๘ ในปี ๒๕๒๑ เหลือเพียงประมาณร้อยละ ๑.๒ ในปี ๒๕๓๐ ซึ่งถือว่าเป็นอัตราที่อยู่ในระดับต่ำมากอย่างน่าพอใจ

ในรายละเอียดของรายงานได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การที่อัตราการเกิดของประชากรลดลงนี้ ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอายุของประชากรไทย ซึ่งนับเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญประการหนึ่งที่เป็นผลสืบเนื่องจากการดำเนินนโยบายวางแผนครอบครัว โดยในช่วงปี ๒๕๒๖-๒๕๓๐ กลุ่มประชากรในวัยเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี มีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ ๓๗.๘ ของประชากรทั้งหมด ในปี ๒๕๒๖ เหลือร้อยละ ๓๔.๗ ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในปี ๒๕๓๐ ในขณะที่กลุ่มประชากรในวัยแรงงานอายุ ๑๕-๕๕ ปี ได้มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ

๕๖.๗ ของจำนวนประชากร ในปี ๒๕๒๖ เป็นร้อยละ ๕๘.๐ ในปี ๒๕๓๐ ส่วนกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ ตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไปมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ ๕.๕ ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในปี ๒๕๒๖ เป็นร้อยละ ๕.๘ ในปี ๒๕๓๐

การเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความสำเร็จในการดำเนินงานวางแผนครอบครัวที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การเปลี่ยนแปลงในขนาดของครอบครัวไทยซึ่งมีแนวโน้มลดลงมาโดยตลอด โดยในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ขนาดของครอบครัวไทยได้ลดลงจาก ๖.๔ คน ในปี ๒๕๒๑ เหลือเพียงประมาณ ๕.๔ คนในปี ๒๕๓๐

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างช่วงอายุและกลุ่มต่าง ๆ จะเห็นว่า ครอบครัวไทยมีจำนวนสมาชิกน้อยและมีการเปลี่ยนแปลงบางจุดแสดงให้เห็นถึงการลดลง อย่างไรก็ตามใน

ระบบส่วนรวม จำนวนประชากรทั้งประเทศเท่าที่ทราบอย่างไม่เป็นทางการ มีจำนวนถึง ๕๘-๕๙ ล้านคน ซึ่งมีจำนวนที่มากแม้จะมีการควบคุมหรือวางแผนครอบครัวแล้วก็ตาม ทั้งนี้เพราะจำนวนที่นอกเหนือจากสำมะโนครัวนั้นมีจำนวนมาก การสำรวจจึงเป็นการคาดการณหรือพยากรณ์ในทิศทางที่ควรจะเป็นเท่านั้น

คราวนี้เรามองถึงในครอบครัวของคนไทยบ้าง ครอบครัวของไทยเรามีจำนวนสมาชิกน้อยลง และส่วนใหญ่นักสมัยใหม่ หรือเด็กสมัยใหม่เมื่อแต่งงานหรือมีครอบครัวแล้วมักจะแยกครอบครัวไปอยู่ต่างหากจะมีสมาชิกเพียงพ่อ แม่ และลูกเท่านั้นเป็นครอบครัวเล็ก ๆ ตามสังคมสมัยใหม่ การเปลี่ยนแปลงด้านครอบครัวของคนไทยถ้ามองอย่างลึกซึ้งแล้วจะเห็นว่าระบบเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดสมาชิกในครอบครัวด้วยประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งความเจริญก้าวหน้าในด้านความรู้ การรับข่าวสารการวางแผนครอบครัว และการสื่อสารมวลชนที่ก้าวหน้าทำให้ครอบครัวสมัยใหม่มีความรู้มากขึ้น จึงได้กำหนดบุตรที่จะเกิดตามจำนวนที่ต้องการ เช่น จำนวนไม่เกิน ๒ คน หรือ ๓ คน เป็นต้น จากการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินี้เป็นผลดีต่อส่วนรวมคือทำให้ประชากร

ลดลงตามเป้าหมายที่วางไว้

ในประเด็นที่น่าคิดสำหรับนักประชากรศาสตร์ทั่วไปก็คือ ขณะที่ประชาชนคนไทยทั่วไปเน้นการวางแผนครอบครัวไม่ให้มีบุตรมาก แต่ประชาชนกลุ่มอื่น เช่น ชาวจีน อิสลาม หรือชาวต่างประเทศที่มาอาศัยในประเทศไทยไม่มีการวางแผนครอบครัว ต่อ ๆ ไปประเทศไทยจะถูกกลืนชาติไปหรือไม่ ความคิดเช่นนี้หรือทัศนคตินี้ นักประชากรศาสตร์คงจะต้องสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างประชาชนคนไทยด้วยกันด้วยว่า อัตราเพิ่มหรือลดเท่าใดจึงจะสมดุล สำหรับคนไทยอันจะเป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนในกลุ่มคนไทยด้วย

จากคำขวัญที่ว่า "ครอบครัวเป็นสุข มีลูกไม่เกินสอง" เป็นคำขวัญที่เข้าใจง่าย ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศจะรู้จักแพร่หลาย เพราะสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย และ สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน ตลอดจนกระทรวงสาธารณสุขได้ระดมกำลังและทรัพยากรอย่างเต็มที่จนเป็นที่รู้จักแพร่หลายและสัมฤทธิ์ผลในด้านการวางแผนครอบครัว คนเกิดน้อยลง เด็กมีจำนวนน้อย โรงเรียนในต่างจังหวัดต้องยุบโรงเรียนจังหวัดละหลายโรงเรียน เพราะไม่มีเด็กเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจาก

การวางแผนครอบครัวทั้งสิ้น ซึ่งนับว่าเป็นผลดีต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม

การเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทยสมัยใหม่ คาดว่า ตั้งแต่ปี ๒๕๓๔-๒๕๓๘ อยู่ในช่วงพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ ๗ การเปลี่ยนแปลงมีแนวโน้มจะมีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง อาทิ หญิง หรือชาย นิยมไม่แต่งงานหรือมีครอบครัว หญิงชอบการทำงานอิสระและทำงานเท่าเทียมกับชายในบางตำแหน่ง ขณะนี้สถานะภาพสตรีกำลังเรียกร้องจะขอดำรงตำแหน่งบางตำแหน่งได้ คือ ตำแหน่งนายอำเภอ และตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งขอให้ท่านผู้อ่านทุกท่านได้ติดตามต่อไป เพราะขณะนี้มีการเรียกร้องตำแหน่งดังกล่าวขึ้นแล้ว

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทยสมัยใหม่ที่จะนำประเทศไทยไปสู่ยุคนั้น คงจะเป็นครอบครัว ที่มีสมาชิกน้อย มีความอิสระ หรือมีคอนสไตน์ไม่แต่งงานมากขึ้น ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า เตรียมตัวที่จะต่อสู้กับสังคมที่เปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุอย่างรวดเร็ว ทำให้ตนเองลำบาก จึงจำเป็นต้องแก้ปัญหาก่อนที่จะเกิดปัญหา ซึ่งเป็นสัญญาณเตือนว่า สังคมสมัยใหม่ก้าวมาแล้ว ครอบครัวไทยสมัยเก่าต้องเปลี่ยนไป เพื่อต้อนรับยุคนี้นั่นเอง...

ดอกไม้เพลิงแบบโบราณ

(ต่อจากหน้า ๗๒)

ปัญหาอะไร เพราะ ก่อนอื่นต้องรู้ว่า เรากำลังเล่นอยู่กับอะไร สิ่งใดเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหาย เมื่อเข้าใจ เช่นนั้นก็ก่อเกิดความระมัดระวัง และพิถีพิถันกันเป็นพิเศษ เริ่มแต่การหาเนื้อไม้ที่จะนำเอามาเผาเป็นถ่านและวิธีการเผา ตลอดถึง การผสมวัสดุต่าง ๆ ในเบื้องต้นจะบอกกล่าวเป็นหลักกว้าง ๆ ก่อน ว่าการทำดินดำมี ๒ ชนิด เรียกว่า “ดินดิบ” และ “ดินสุก” ซึ่ง ดินดำทั้งสองชนิดนี้ต่างกันตรงที่ว่า ดินสุกนั้นมีการต้มดินประสิว กับน้ำก่อนนำไปผสมกับถ่านและกำมะถัน (เรียกว่าสะตุดิน ประสิว) นอกจากนี้ผู้เขียนใคร่ขอนำปัญหาให้ผู้อ่านเข้าใจถึงสภาพ และประสิทธิภาพของดินดำคือดินดำบางชนิด เมื่อนำไปประกอบ เป็นดอกไม้เพลิงหรือตัวไฟ เมื่อทำการจุดจะให้เปลวไฟหางยาว และมีข้อห้ามค้างคืนไม่ได้ ดินดำบางชนิดเมื่อนำไปประกอบเป็น ดอกไม้เพลิงหรือตัวไฟอาจมีการเก็บได้หลายวัน เป็นดินว่า ๗ วัน ๑ เดือน ๓ เดือนหรือ ๖ เดือน แต่มีข้อควรระวังตัวมอดที่จะมา เจาะกระบอกดินเชื้อเพลิงด้วยเหตุดังกล่าวจึงต้องมีการเตรียม หาไม้เพื่อจะนำมาเผาเป็นถ่านไม้ ซึ่งมีหลักคำนึงว่า ถ่านไม้ที่ได้มานั้นเพื่อนำไปใช้เกี่ยวกับการเล่นหรือการจุดดอกไม้เพลิง มิใช่ เพื่อนำไปใช้เกี่ยวกับการหุงต้ม หรือธุรกิจอย่างอื่น ในส่วนนี้จำเป็นต้องเลือกหาส่วนหนึ่งส่วนใดของไม้ ถ้ามีผู้ถามว่า ทำไมต้องเลือกไม้ด้วย เลือกไปทำไม เมื่อเผาเป็นถ่านแล้วก็แค่นั้น ขึ้นชื่อว่าถ่านก็ยังคงเป็นถ่านอยู่นั่นเองคำถามนี้อาจไม่ถูกต้องนัก เพราะ เหตุว่า ไม้ที่นั้นเมื่ถูกเผาไหม้จนแปรสภาพกลายเป็นถ่านที่ตาม แต่ยังคงมีคุณสมบัติอยู่ในตัวเกี่ยวกับการเป็นเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟ ดังจะเห็นได้จาก ถ่านไม้บางชนิดมีน้ำหนักหนักหรือเบา ถ่านไม้บางชนิดเมื่อทำการจุดไฟมีลูกไฟแตก หรือถ่านไม้บางอย่างเมื่อทำการจุดไฟจะให้พลังความร้อนสูงหรือต่ำ หรือถ่านไม้บางอย่างเมื่อทำการจุดไฟ จะลุกไหม้ช้าหรือเร็วต่างกัน จึงมีการนำเอา ถ่านไม้บางชนิดไปใช้ในกิจการหุงต้ม หรือในธุรกิจอย่างอื่น หรือ มีการนำเอาถ่านไม้บางชนิดไปใช้ในการเล่นไฟหรือจุดดอกไม้เพลิง เป็นต้น จากการที่ดอกไม้เพลิงหรือตัวไฟแบบโบราณของไทย มีหลายหลากชนิดซึ่งแต่ละชนิดมีวิธีการเล่นแตกต่างกันออกไป เช่น นำดอกไม้เพลิงไปเล่นกับน้ำ ต้องใช้ถ่านไม้อะไรที่จะนำไป ประกอบลูกกลุ่กล่าเป็นเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟ เพื่อให้มีพลังเปลวเพลิงขับเคลื่อนมิให้ไฟดับ หรือจะใช้ถ่านไม้อะไร ที่นำไปประกอบ ลูกกลุ่กล่าให้เป็นเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟในการเล่นไฟพะเนียงไข หรือ ไฟพะเนียงเปลือกไขโดยเหตุนี้ต้องอาศัยความรู้ความสามารถที่ได้ รับการถ่ายทอดมาจากครูบาอาจารย์ และต้องอาศัยศิลป กลวิธีการเฉพาะเข้ามาประกอบอีกทางหนึ่งด้วย

ถ้าจะว่าไป ถ่านไม้ทุกชนิดที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ย่อมนำเอามาใช้เป็นเชื้อเพลิงในการเล่นไฟหรือจุดดอกไม้เพลิงได้ทั้งสิ้น จะให้ผลดีแค่ไหน เพียงใด ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งแต่สิ่งที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นวิธีการหนึ่งเพื่อให้ได้ถ่านไม้ที่ดีโดยมีการเลือกสรรส่วนของไม้คือเลือกกิ่งแขนงที่มีความใหญ่ประมาณเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑ นิ้วฟุตเศษ ๆ ไม่เกินเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒ นิ้วฟุต เพราะไม้ส่วนดังกล่าวนี้เมื่อทำการเผาซ่อมจะได้ถ่านที่มีลักษณะหนึ่ก นุ่ม ถ่านไม้แข็งกระด้าง นำเอาไปใช้ให้พลังเปลวไฟไม่ร้อนแรงจนเกินไป นอกจากนี้ต้องอยู่ที่วิธีการเผาอีกชั้นคอนหนึ่ง วิธีการเผาถ่านไม้นี้ก็เป็นทีที่รูปกันดีว่ามีวิธีเผาหลายวิธี ทำนองเดียวกับการใช้ถ่านไม้ซึ่งจะใช้ถ่านอะไรก็ได้ในการเล่นไฟหรือจุดดอกไม้เพลิง วิธีการเผาถ่านก็เช่นกัน ว่าเผาถ่านอย่างไรจึงจะได้ถ่านที่จะนำไปใช้ในการเล่นหรือการจุดดอกไม้เพลิงให้เป็นไปตามที่ต้องการได้ เพราะการเล่นหรือการจุดดอกไม้เพลิงนั้น บางครั้งที่ได้มีนำออกแสดงส่วนมากมักมุ่งไปในทางการประกวด แข่งขัน และ ประชันกัน กติกาต่าง ๆ จะกำหนดที่ลักษณะของเปลวไฟสวยงามมีดอกหรือดวงอย่างไร และมีพลังขึ้นสูงเพียงใด ดังนั้นถ่านไม้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องมีการสรรหาเป็นพิเศษ

ฉะนั้น ตามคำพร่ำสอนของครูบาอาจารย์ ได้สั่งสอนไว้ว่า วิธีการเผาถ่านโดยทั่ว ๆ ไป นั้น เมื่อถ่านถูกไฟเผาไหม้ ไม่มีเชื้อ มีโย หรือไม่มีน้ำมีนวลเหลืออยู่ ครั้นนำไปประกอบลูกกลุ่กล่ากับวัสดุอื่น ๆ จึงขาดการยึดเกาะซึ่งกันและกัน ท่านจึงได้ถ่ายทอดวิธีการเผาถ่านบนพื้นดิน โดยใช้ต้นกล้วยหรือกาบกล้วยทำการปกปิดทับไว้บนไม้ที่จะเผาเพื่อให้น้ำเชื้ออย่างจากต้นกล้วยหรือ กาบกล้วยไหลซึมติดกับถ่านหรือให้ถ่านดูดซึมน้ำเชื้อไว้เมื่อนำออกแสดงไม่ว่าจะเป็นงานไหนถึงงานนั้น ได้ผลเป็นที่น่าพอใจแก่ คณะกรรมการที่ตัดสินและผู้ชมดึกแก่

เกร็ดความรู้บางอย่าง

ข้อควรระวังบางสิ่งบางอย่างเกี่ยวกับวัสดุที่จะนำมาประกอบเป็นดอกไม้เพลิงหรือตัวไฟ วัสดุนั้นคือ ไม้ไผ่ ดินประสิว และกำมะถัน

การจัดหาไม้ไผ่ที่จะนำมาบรรจุดินดำนั้น ควรคำนึงถึงสถานที่ให้จงหนัก ว่าไม้ไผ่ก่อนนั้น กอนี้ ขึ้นอยู่ในสถานที่อย่างไร ขึ้นบนภูเขา ใกล้น้ำหรือได้ดินไม้อื่น เพราะ

- ไม้ไผ่ที่ขึ้นบนภูเขา จะทำให้เนื้อไม้ กรอบบาง และเนื้อในแข็งกระด้าง
- ไม้ไผ่ที่ขึ้นใกล้น้ำ จะทำให้เนื้อไม้ฟาม
- ไม้ไผ่ที่ขึ้นได้ดินไม้อื่น จะทำให้ผิวดี แต่เนื้อในเทียม เพราะขาดแสงแดด
- การดูข้อไม้ไผ่ให้ดูที่ตาไม้ไผ่ ถ้ามีตาเล็ก รูกระบอกมัก

จะเป็นในลักษณะท้องปลาจึงให้ดูตาไม้ไผ่เรียบหรือตากลมด้วยเหตุนี้ จึงควรดูกอไม้ไผ่ที่ขึ้นอยู่กลางแจ้ง ไม่ใกล้ไม้ใกล้น้ำนัก และควรจะหากอที่มียอดแดงหรือเหลือง แต่ลำต้นต้องเขียว จึงเข้าลักษณะที่ดีเพื่อนำไปใช้

สำหรับดินประสีว และกำมะถัน นั้น เป็นวัสดุสำคัญอีกทางหนึ่งแม้จะต้องพึ่งพาผู้อื่น ก็ควรสรรหาแต่ชนิดที่เข้ากับสูตรหรือสัดส่วนของดินค่าแต่ละสูตรหรือสัดส่วน เคยใช้ห่ออะไร คุณภาพเป็นเช่นไรก็ควรจะจดจำไว้เพื่อเป็นการดีอีกส่วนหนึ่ง

อีกประการหนึ่ง ผู้เขียนใคร่ขอแนะนำให้ท่านผู้อ่านได้รู้จักกับดินเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟชนิดหนึ่ง ซึ่งน้อยคนนักจะเคยได้ยิน นั่นคือ "ดินสำลี" ในเบื้องต้นนี้ขอกล่าวพอเป็นสังเขปว่าดินชนิดนี้ใช้สำลีหรือปูนุ่นเป็นถ่าน หากนำไปคลุกเคล้ากับวัสดุอื่น ๆ แล้ว จะทำให้แสงสว่างสดสวยงามตระการตายิ่งนัก ซึ่งรายละเอียดได้กล่าวไว้ในเรื่องชื่อ พืชยาสูบ หรือไฟดอกไม้ห่ม

อนึ่ง เมื่อได้สูตรส่วนผสมต่าง ๆ จนเรียกว่าเป็น "ดินดำ" และ "ดินสำลี" แล้ว เชื้อเพลิงทั้งสองชนิดนี้ จะนำไปบรรจุใส่อะไร หรือด้วยวิธีการอย่างไร ย่อมได้ทั้งสิ้นและเมื่อกรอกใส่กระบอกเพื่อตอกตีเป็นหัวไฟ มีแรงเท่าไร ดำไปเกิด รับรองว่าไม่เป็นอะไรคือไม่มีการลุกไหม้หรือระเบิดขึ้นเอง เหมือนอย่างเช่นการเล่นไฟซึ่งใช้สารเคมีภัณฑ์เป็นเชื้อเพลิงที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบัน แต่ดินดำและดินสำลีของเรานั้นขอเพียงอย่างเดียว อย่างจริง ๆ คือ อย่า ! อย่าเอา "ไฟ" ไปใกล้มันเท่านั้นเป็นใช้ได้

มีวิธีการอีกอย่างหนึ่งที่นักเล่นไฟโบราณจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับมาตราเงินหรือชั่งตามวิธีประเพณีสำหรับกำหนดน้ำหนัก มาตรฐาน นั้น คือ ชั่ง คำลึง บาท สลึง เฟื้อง ไพ และ มีวิธีการเขียนหลายวิธี ซึ่งมีปรากฏให้เห็นในหนังสือเก่า ๆ ไม่ว่าจะเป็นกระดาด ข่อย ใบลาน หรือวัสดุอื่น ๆ เช่น

๑	อ่านว่า ๑ ชั่ง
๒	๒ คำลึง
๓	๓ บาท
๔	๔ สลึง
๕	๕ เฟื้อง
๖	๖ ไพ

หรือ

	ชั่ง	
คำลึง		บาท
สลึง		เฟื้อง
	ไพ	

(ต่อฉบับหน้า)

บัวขาว

บัวเอ๋ย บัวขาว

กลีบสกาสดคล้างกลางสระศรี

ดั่งดงามบริสุทธิ์ผุดผ่อง

ไร้ราศีขุ่นข้องมาพ้องพาน

เปรียบดวงใจใสสะอาดปราศกิเลส

มีแต่เมตตาธิภรณ์มรรคสมาน

ใครคบหาไร้เรื่องเคืองรำคาญ

จิตเบิกบานเยือกเย็นเป็นนิจเอย

รฐะปะนิย์ นาคกรรพ

พิษภัยของบุหรี่

และ

วิธีการเลิกสูบบุหรี่

โครงการควบคุมโรคไม่ติดต่อ
สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร

พิษภัยของบุหรี่

บุหรี่ ประกอบด้วยสารพิษดังนี้

๑. นิโคติน

- ทำให้เพิ่มไขมันในเส้นเลือด
- ทำให้เส้นเลือดตีบ และเกิดโรคหัวใจขาดเลือดไปเลี้ยง
- ทำให้ความดันโลหิตสูง และหัวใจเต้นเร็ว
- ทำลายเนื้อปอดและถุงลมปอด

๒. ทาร์

- ทำให้เกิดมะเร็งปอด
- ทำลายถุงลมปอด ทำให้เป็นโรคถุงลมโป่งพอง หอบเหนื่อย
- ทำให้ไอเรื้อรัง

๓. คาร์บอนมอนนอกไซด์

- ทำให้เม็ดเลือดแดงรับออกซิเจนได้น้อย
- ทำให้อ่อนเพลีย มึนงง

๔. ไฮโดรเจนไซยาไนด์

- ทำให้หลอดลมอักเสบเรื้อรัง
- ทำให้ระคายเคือง ไอเรื้อรัง

๕. ไนโตรเจนไดออกไซด์

- ทำให้เกิดโรคถุงลมโป่งพอง

๖. แอมโมเนีย

- ทำให้เกิดหลอดลมอักเสบ

๗. สารกัมมันตรังสี

- ทำให้เกิดมะเร็งของระบบทางเดินหายใจ

๘. แร่ธาตุต่างๆ

- ซึ่งเป็นสารตกค้างในใบยาสูบ เช่นยาฆ่าแมลง ทำให้เกิดพิษต่อร่างกาย เป็นสารพิษที่ก่อให้เกิดมะเร็งได้

ผลของบุหรี่กับช่องปาก

- ทำให้เกิดคราบสกปรกที่ตัวฟัน ฟันดำ
- ทำให้มีกลิ่นปาก เหงือกอักเสบ
- ทำให้เกิดคราบหินปูนได้เร็วและมากกว่าปกติ
- ในคนสูบบุหรี่จัดเป็นเวลานาน อาจทำให้เกิดมะเร็งในช่องปากได้

วิธีเลิกสูบบุหรี่

วิธีที่ ๑

ก่อนอื่นจะต้องเตรียมตัวเตรียมใจก่อน คือ จะต้องมีความตั้งใจจริง และมีการตัดสินใจ มีกำลังใจที่เข้มแข็ง มีความพยายาม และความอดทน และปฏิบัติดังนี้

๑. ตัดสินใจว่าจะสูบบุหรี่ชั่วโมงละ ๑ ครั้ง หรือจะงดสูบบุหรี่ตลอด ๑ ชั่วโมง และต่อไปให้ยึดเวลางดการสูบบุหรี่ให้ยาวขึ้นอีกครั้งชั่วโมง

๒. พยายามหาวิธีหิบบุหรี่ออกมาสูบให้ลำบาก เช่น ห่อซองบุหรี่ด้วยกระดาษ แล้วใช้เชือกมัดตรงกลางห่อและหัวท้ายของซองบุหรี่

๓. เปลี่ยนสูบบุหรี่ตราอื่นแทนตราที่เคยสูบประจำ

๔. ถ้าท่านดื่มกาแฟแล้วท่านจะต้องสูบบุหรี่ ก็เปลี่ยนเป็นดื่มน้ำผลไม้แทน

๕. พยายามรักษาสุขภาพให้แข็งแรง พักผ่อนและออกกำลังกายพอสมควร

๖. บอกเพื่อน ๆ ของท่านตลอดจนเพื่อนร่วมงานและผู้ที่ท่านรักใคร่นับถือว่าท่านกำลังอดบุหรี่

๗. ถ้าท่านอดบุหรี่ได้ในวันนี้ พรุ่งนี้ท่านก็ต้องอดได้

๘. เก็บเงินที่ท่านจะซื้อบุหรี่ไว้ และเอาเงินนั้นไปซื้อของอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อท่าน

๙. ถ้าท่านเกิดไปสูบบุหรี่อีก ท่านก็ไม่ควรเป็นกังวล เพราะบางคนได้พยายามหลายครั้ง ก่อนที่เขาจะเลิกสูบบุหรี่ได้

วิธีที่ ๒

๑. สมมุติว่าท่านสูบบุหรี่วันละ ๑ ซอง ให้ท่านตัดหรือลดการสูบบุหรี่ลงวันละ ๑ มวน และลดลงทุกวัน

๒. วันแรกให้ท่านเลือกเวลาที่อยากสูบน้อยที่สุด แล้วท่านก็งดสูบบุหรี่เสีย ท่านตัดสินใจเองตามความอยากสูบบุหรี่ของท่าน มากหรือน้อย

๓. ท่านไม่จำเป็นต้องอดบุหรี่ทันที ท่านอาจจะนำเอาบุหรี่ติดตัวไปเพียงมวนเดียว เพื่อไว้เมื่อท่านทนอดสูบบุหรี่ต่อไปไม่ได้ ท่านจึงค่อยสูบ

๔. ไม่จำเป็นต้องอดทันทีและตลอดไป เมื่อท่านอดบุหรี่ได้วันนี้ พรุ่งนี้ท่านพยายามอีกวันหนึ่ง แล้วก็พรุ่งนี้...พรุ่งนี้...พรุ่งนี้... ฯลฯ

๕. เมื่อท่านได้อดได้ติดต่อกันหลาย ๆ วัน ท่านก็จะให้คนในครอบครัว มิตรสหาย ผู้ที่ท่านรู้จักคุ้นเคยและญาติมิตรว่า ท่านอดบุหรี่ได้แล้ว เป็นการเสริมกำลังใจให้เชื่อมั่น และเกิดความกระตือรือร้นที่จะกลับไปสูบอีก

๖. ท่านเลือกเอาวันใดวันหนึ่งเป็นวัน “เลิกสูบบุหรี่” และตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นไป ท่านจะไม่หิบบุหรี่สูบอีก

๗. เพื่อไม่ให้ท่านนึกถึงบุหรี่อีก ท่านไม่ควรพกอุปกรณ์ในการสูบบุหรี่ติดตัว

๘. ควรมียาอมหรือลูกกวาดที่ท่านชอบติดตัว เก็บไว้ที่บ้าน และที่ทำงาน เวลาท่านนึกอยากสูบบุหรี่ก็อมยาอมหรือลูกกวาดแทน

วิธีที่ ๓

๑. ตัดกระดาษเปล่า ทากาว ปิดซองบุหรี่ไว้

๒. บันทึกเวลาที่ท่านสูบบุหรี่ และบันทึกไว้ด้วยว่าในขณะนั้นทำอะไรอยู่ เช่น หลังอาหารเช้า หรือเย็น ท่านกำลังนั่งคิดอะไรอยู่ อยู่เฉย ๆ ฯลฯ

๓. เมื่อเวลาผ่านไป ๔-๕ วัน ท่านเอาบันทึกที่ท่านจดไว้ที่ซองบุหรีมาพิจารณาและวิเคราะห์

๔. ตัดสินใจว่าเวลาใดที่ท่านสูบบุหรี่ โดยไม่มีความจำเป็น และท่านไม่สูบในเวลานั้นต่อไปอีก

๕. ครั้งแรกท่านอาจหยุดสูบบุหรี่ เมื่อเลิกงานแล้วเป็นต้น

๖. ต่อจากนั้นท่านพยายามอดบุหรี่ในเวลาที่ท่านอยากสูบมากที่สุด เช่น หลังอาหารเย็น ฯลฯ

๗. ถ้าท่านบันทึกการสูบบุหรี่ทุกครั้งที่ท่านเอานูหรีออกจากซองมาสูบท่านจะเกิดสะกิดใจที่ท่านสูบบุหรี่ทุกมวน

๘. ท่านจะสำนึกได้ว่า เมื่อไรและทำไมท่านจึงต้องสูบบุหรี่ บางทีท่านอาจจะหาคำตอบได้

ถ้าท่านพยายามเลิกสูบบุหรี่ด้วยตนเองแล้วยังเลิกไม่ได้ ขอเชิญท่านไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

วชิรพยาบาล

โรงพยาบาลกลาง

โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์

หรือที่ คลินิกอดบุหรี่ โรงพยาบาลตากสิน ซึ่งเปิดบริการทุกวันอังคารและวันศุกร์ ด้วยหมากฝรั่งและน้ำยาอมบ้วนปากเพื่ออดบุหรี่

ข่าวเพื่อสื่อมวลชน

อย.ไขข้อข้องใจ “น้ำส้มสายชูเทียม”

ผลการวิเคราะห์น้ำหอมปรับอากาศ

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ชี้แจง “น้ำส้มสายชูเทียม” ไม่ปลอมปนบริโภคได้ แต่ให้ระวัง “น้ำส้มสายชูปลอม” จากกรดที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมมาเจือจางหากบริโภคไปอาจมีอันตรายต่อร่างกายได้

ตามที่ผู้บริโภคบางกลุ่มเข้าใจว่า “น้ำส้มสายชูเทียม” เป็นของปลอม ไม่สามารถบริโภคได้นั้น แหล่งข่าวจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้ชี้แจงต่อผู้สื่อข่าวว่า ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๔๘ (พ.ศ. ๒๕๓๓) เรื่องน้ำส้มสายชู ได้กำหนดให้น้ำส้มสายชูมี ๓ ชนิด คือ น้ำส้มสายชูหมัก (ได้จากการนำธัญพืช ผลไม้ หรือน้ำตาลมาหมักกับสำเหล้า แล้วหมักกับเชื้อน้ำส้มสายชู ตามกรรมวิธีธรรมชาติ), น้ำส้มสายชูกลั่น (ได้จากการนำแอลกอฮอล์กลั่นเจือจางมาหมักกับเชื้อน้ำส้มสายชู แล้วนำไปกลั่น หรือนำน้ำส้มสายชูหมักมากลั่น) และน้ำส้มสายชูเทียม (ได้จากการนำกรดอะซิติกหรือที่เรียกว่า กรดน้ำส้มมาเจือจาง) น้ำส้มสายชูทั้ง ๓ ชนิดนี้ หากบรรจุในภาชนะที่เหมาะสม ฉลากมีรายละเอียดครบถ้วน และมีเครื่องหมายแสดงเลขทะเบียนตำรับอาหาร หรือเลขที่อนุญาตฉลากอาหาร จากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ก็สามารถบริโภคได้อย่างปลอดภัย

สำหรับน้ำส้มสายชูที่ไม่สามารถบริโภคได้ หรือที่เรียกกันว่า “น้ำส้มสายชูปลอม” นั้น เกิดจากการที่พ่อค้าแม่ค้า หรือผู้บริโภคบางราย รู้เท่าไม่ถึงการณ์ นำเอากรดเข้มข้นที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมมาเจือจาง กรดดังกล่าวมีความเข้มข้นสูง มีสิ่งปนเปื้อนต่าง ๆ ได้แก่ ปรอท ตะกั่ว สารหนู หากรับประทานเข้าไปย่อมเป็นอันตรายต่อกระเพาะอาหาร และลำไส้ กรดที่มักนำไปใช้กันผิด ๆ คือ กรดน้ำส้ม หรือกรดกลูเซอิก อะซิติก ซึ่งจัดเป็นวัตถุมีพิษในความควบคุมของกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ฉลากจะระบุว่า ใช้ในอุตสาหกรรม ผู้บริโภคจึงควรสังเกตฉลากให้ถี่ถ้วนก่อนซื้อไปบริโภคด้วย

ผู้สนใจต้องการข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่อง “น้ำส้มสายชู” เพิ่มเติม สามารถขอได้ที่กองเผยแพร่และควบคุมการโฆษณา ชั้น ๖ ตึกสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข ในวันและเวลาราชการ

ตามที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข ได้ดำเนินการเก็บตัวอย่างอาหารและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในความรับผิดชอบ เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ นั้น ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้ทำการเก็บตัวอย่างน้ำหอมปรับอากาศที่ใช้ในรถยนต์ จากสถานที่ผลิต ๒ ราย สถานที่นำส่งฯ ๒ ราย และสถานที่ขาย ๑ ราย รวม ๑๑ ตัวอย่าง ส่งตรวจวิเคราะห์ทางวิชาการที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพื่อหาเมทิลแอลกอฮอล์ และตัวทำละลายอื่น ๆ ที่เป็นอันตราย หรืออาจเป็นอันตรายต่อมนุษย์อีก ๑๐ ชนิด ได้แก่ isopropyl alcohol, chloroform, carbontetrachloride, dichloromethane, dichloroethane, 1,1,1-trichloroethane, trichloroethylene, tetrachloroethylene, toluene, xylene ผลการตรวจวิเคราะห์ ไม่พบสารดังกล่าวข้างต้นในน้ำหอมปรับอากาศทั้ง ๑๑ ตัวอย่าง สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จึงขอแจ้งรายละเอียดของการเก็บตัวอย่าง ดังนี้

๑. บริษัท เอส.ซี.จอห์นสัน แอนด์ ซัน จำกัด ได้ทำการเก็บตัวอย่าง

- grade Alfa Crystal
- grade Boutique Flo-Thru
- grade Boutique Dry Spray

๒. บริษัท พี แอนด์ เจ (ประเทศไทย) จำกัด เก็บตัวอย่าง

- Apple Liquid Air Freshener กลิ่นบรู๊ต

๓. บริษัท ไอ.ซี.ซี. จำกัด เก็บตัวอย่าง

- Carenne I Floral
- Shaldan

๔. บริษัท โอโคโนประเทศไทย จำกัด เก็บตัวอย่าง

- Popi colo Air Freshener กลิ่น Lemon
- Popy Air Freshener กลิ่น Jasmin
- Mr. Popy Liquid Air Freshener, Fruity

๕. บริษัท ไบเออร์ไทย จำกัด เก็บตัวอย่าง

- Bay Fresh Air Freshener กลิ่น Jasmin
- Bay Fresh Stick Air Freshener กลิ่น Autumn

เตือนประชาชนอย่ากลัวอาหารฉายรังสี

อย.เกรงประชาชนกลัวอาหารฉายรังสีจนเกินเหตุ รับผิดชอบอย่าสับสนกับอาหารปนเปื้อนกับมันดภาพรังสี องค์การอนามัยโลก ยันอาหารฉายรังสีไม่เกิน ๑๐ กิโลเกรย์ ไม่มีอันตราย ก่อนซื้อดูฉลากให้ครบถ้วนด้วย

จากความเข้าใจสับสนของประชาชนว่า อาหารฉายรังสี คือ อาหารที่ปนเปื้อนกับมันดภาพรังสีนั้น แหล่งข่าวจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้กล่าวชี้แจงแก่ผู้สื่อข่าวว่า “อาหารฉายรังสี” คือ การนำอาหารมาผ่านพลังงานที่เรียกว่า ionizing radiation ซึ่งเป็นพลังงานเหมือนกับที่ใช้ฉายเอ็กซเรย์ หรือใช้ทำความสะอาดเครื่องมือแพทย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อทำลายแมลง เชื้อรา หรือแบคทีเรีย รวมทั้งระงับการงอกของเมล็ดพืช ช่วยให้อาหารไม่เน่าเสีย สามารถเก็บรักษาได้นานขึ้น โดยไม่ทำให้รูปร่าง กลิ่น สี และคุณค่าของอาหารเปลี่ยนไป นับเป็นการถนอมอาหารโดยหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีประเภทยาฆ่าแมลง หรือวัตถุกันเสียได้ อาหารที่มักถนอมด้วยการฉายรังสีได้แก่ มันฝรั่ง หัวหอม เครื่องเทศ สตรอเบอร์รี่ และอาหารเนื้อสัตว์ ประเภทกุ้ง ขากบ ปลาเป็นต้น จากการประชุมระหว่างประเทศขององค์การอนามัยโลกได้สรุปว่า อาหารที่ผ่านการฉายรังสีไม่เกิน ๑๐ กิโลเกรย์ จะยังคงคุณค่าทางโภชนาการที่ดีและปลอดภัยต่อการบริโภคของมนุษย์ แต่องค์การอนามัยโลกก็มิได้หมายความว่า การใช้ปริมาณรังสีสูงกว่านี้ จะไม่ปลอดภัย เพียงแต่รอผลการศึกษาอาหารถูกฉายรังสีมากกว่า ๑๐ กิโลเกรย์ต่อไป จะเห็นได้ว่าการฉายรังสีอาหารเป็นกรรมวิธีถนอมอาหารอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับกรณีอาหารปนเปื้อนกับมันดภาพรังสีอย่างสิ้นเชิง

สำหรับในประเทศไทยนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมจะดูแลเกี่ยวกับการตั้งโรงงานอาหารฉายรังสี รวมทั้งเครื่องมือเครื่องมือนระบบความปลอดภัย และการกำจัดของเสีย กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน จะดูแลเกี่ยวกับการใช้ต้นกำเนิดรังสี และควบคุมให้มีการป้องกันอันตรายจากรังสีที่เหมาะสม ส่วนกระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจะมีหน้าที่ดูแลการผลิตและคุณภาพของอาหารฉายรังสีให้ถูกสุขลักษณะและกรรมวิธีที่ดีในการผลิตอาหาร รวมทั้งกำหนดชนิดของอาหารที่สามารถฉายรังสีอาหารได้ และปริมาณรังสีที่ใช้ รวมทั้งการแสดงฉลากและเครื่องหมาย

ก่อนซื้ออาหารฉายรังสีมารับประทาน จึงขอให้ประชาชนสังเกตฉลาก ซึ่งต้องแสดงเครื่องหมายว่าอาหารนั้นได้ผ่านการฉายรังสีแล้ว พร้อมทั้งแสดงชื่อและที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ของ

ผู้ผลิตและผู้ขายรังสีวัตถุประสงค์ในการฉายรังสี และวัน เดือน ปี ที่ทำการฉายรังสี จึงจะมั่นใจได้ว่าเป็นอาหารฉายรังสีที่ผลิตอย่างถูกต้อง และเหมาะต่อการบริโภค

ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่ายอาหารที่มีสารอะลาร์ตกค้างอยู่

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เผยความคืบหน้าการควบคุมอาหารที่มีสารอะลาร์ตกค้างอยู่ว่า ขณะนี้กระทรวงสาธารณสุข ได้ออกประกาศกระทรวงฯ กำหนดห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่ายอาหารที่มีสารอะลาร์ โดยมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๓ เป็นต้นไป

แหล่งข่าวจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้ชี้แจงว่า เกี่ยวกับกรณีมีการตกค้างของสารอะลาร์ในผลไม้จากต่างประเทศ โดยที่สารอะลาร์ (Alar) มีชื่อทางเคมี คือ ดามิโนไซด์ เป็นสารที่เคยนิยมใช้กันมากในหมู่เกษตรกรต่างประเทศ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา โดยใช้ในไม้ดอกบางชนิดและไม้ผลพวกแอปเปิ้ล พืช เชอร์รี่ และแพร์ เนื่องจากมีคุณสมบัติช่วยเร่งการออกดอก และมีผลต่อความกรอบของเนื้อผลไม้ช่วยยืดระยะเวลาการเก็บรักษาให้ยาวนานขึ้น จากการศึกษาวิจัยพบว่า อะลาร์ เป็นสารที่ก่อให้เกิดมะเร็ง และยังสามารถสลายตัวเป็นสารก่อมะเร็งได้อีกด้วย หากบริโภคเป็นจำนวนมาก เช่น บริโภคผลไม้ที่มีสารอะลาร์วันละ ๑๐-๒๐ ลูกติดต่อกันเป็นเวลาหลายปี สำหรับในประเทศไทยไม่มีการนำเข้าสารอะลาร์มาใช้ทางเกษตรกรรมและเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถมั่นใจได้ว่า ผลไม้ที่วางจำหน่ายตามท้องตลาด ทั้งผลไม้ของไทยเอง รวมทั้งผลไม้จากต่างประเทศนั้น ปลอดภัยจากสารอะลาร์ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑๒๖ (พ.ศ. ๒๕๓๒) เรื่อง “กำหนดอาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย” เพื่อกำหนดให้อาหารที่มีสารดามิโนไซด์หรือซัคซินิแอซิด ๒,๒-ไดเมทิล ไฮดราไซด์ หรือมีชื่อทางการค้าว่าอะลาร์ เป็นอาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย ทั้งนี้ ประกาศฯ ดังกล่าวมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๓ เป็นต้นไป

การดำเนินการควบคุมนั้น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จะทำการตรวจสอบตั้งแต่ต้นกัมาถึงด่านศุลกากร โดยเก็บตัวอย่างผลไม้ทุกชนิดที่จะนำเข้ามาจำหน่าย มาตรวจวิเคราะห์หาสารอะลาร์ก่อน หากไม่พบจึงจะอนุญาตให้นำเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยได้ ดังนั้น กระทรวงสาธารณสุขจึงขอให้ผู้บริโภคมั่นใจว่า อาหารที่นำเข้ามาจำหน่ายในประเทศนั้น ปราศจากสารอะลาร์ตกค้างอย่างแน่นอน

กิจกรรมเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

(มกราคม-มีนาคม)

การผลิตสื่อทางวิชาการของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

ผลิตหนังสือภาษาไทย จำนวน ๔ เล่ม รวม ๒๕,๐๐๐ ฉบับ ได้แก่

๑. วารสารไทย ฉบับที่ ๓๔ จำนวน ๘,๐๐๐ เล่ม
๒. วารสารไทย ฉบับที่ ๓๕ จำนวน ๘,๐๐๐ เล่ม
๓. สดุดีบุคคลสำคัญ เล่ม ๕ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม
๔. ก้าวด้วยเพื่อนสนิทของคนไทย จำนวน ๘,๐๐๐ เล่ม

ผลิตรายการโทรทัศน์

๑. ชุด "อยู่อย่างไทย" จำนวน ๓ เรื่อง ได้แก่
 - ๑.๑ เรื่อง เย็นพสกปูลเดือนเด่นฟ้า (๒๒ ม.ก. ๓๓)
 - ๑.๒ เรื่อง ภาคกลางมีหนังตะลุง (๑๕ ก.พ. ๓๓)
 - ๑.๓ เรื่อง มุ่งสู่เวหาจรัส (๒๓ มี.ก. ๓๓)
๒. ชุด "วันสำคัญทางศาสนาพุทธ" จำนวน ๑ เรื่อง ได้แก่
 - ๒.๑ เรื่อง วันมาฆบูชา (๕ ก.พ. ๓๓)

ข่าวเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ

การจัดนิทรรศการ เนื่องในงานวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๓๓

สำนักงานฯ ได้จัดนิทรรศการเกี่ยวกับทำเนียบรัฐบาล บริเวณ ดิگสันดิโมครี ทำเนียบรัฐบาล เนื่องในงานวันเด็กแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๓๓ พร้อมกันนี้ ทางสำนักงานฯ ได้นำหนังสือ และภาพโปสเตอร์พระราชกรณียกิจและพระกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระราชวงศ์ไปแจกจ่ายเด็กและผู้เข้าชมงาน

สำนักงานฯ จัดฉายวิดีโอเทป

ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี (พลเอกเทียนชัย สิริสัมพันธ์) ประธานคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ได้มีบัญชาให้สำนักงาน

เสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ จัดฉายวิดีโอเทป เรื่องเกี่ยวกับเมืองไทย (Thailand today) ให้คณะคนไทยจากสหรัฐอเมริกา ประมาณ ๑๐๐ คน ที่เดินทางกลับมาเยี่ยมบ้านเกิด และเข้าเยี่ยมชมการระเพื่อรับโอวาทจาก ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ ณ ดิگสันดิโมครีหลังนอก ทำเนียบรัฐบาล

การจัดอบรมปฐมนิเทศ

คณะกรรมการจัดปฐมนิเทศผู้ที่เดินทางไปต่างประเทศ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ จัดอบรมปฐมนิเทศผู้ที่เดินทางไปต่างประเทศ และผู้ที่ทำหน้าที่พิเศษสัมพันธ์ รุ่นที่ ๑๕ ระหว่างวันที่ ๑๕-๒๓ มีนาคม ๒๕๓๓ ณ ธนาคารกรุงไทย จำกัด สำนักงานใหญ่

ปฏิทินกิจกรรมของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เวลา/สถานที่
๑ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอพระเชษฐาธิราชวชิราลงกรณ์ นายช่างใหญ่ กรุงเทพมหานคร ตอนที่ ๘	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด พระมหากษัตริย์ เรื่อง ทศพิธราชธรรม ตอน ความไม่โกรธ (อภโกธะ)	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.

๓ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ภาษาไทยของเรา เรื่อง การใช้คำ	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๔ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ศาสนา เรื่อง ทำไมผู้ชายไทยจึงนิยมบวชเรียน รายการวิทยุ “จากฟ้า...สู่ดิน” เรื่อง พระราชดำริในการแก้ ปัญหาสภาพพื้นที่และสิ่งแวดล้อม	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ. เวลา ๑๕.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
๕ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง การใช้มันทำอาหารสัตว์	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๖ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด กฎหมายสำหรับ ประชาชน เรื่อง เลือกกตั้ง ส.ส.ให้อะไรแก่ประเทศ ตอนที่ ๒	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๗ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอพระเชษฐาธิราชวชิราลงกรณ์ นายช่างใหญ่ กรุงสยาม ตอนที่ ๕	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๘ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอพระเชษฐาธิราชวชิราลงกรณ์ นายช่างใหญ่ กรุงสยาม ตอนที่ ๑๐ รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” เรื่อง ๑๐๐ ปี พระสารประเสริฐ	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ. เวลา ๑๕.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
๙ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด พระมหากษัตริย์ เรื่อง ทศพิธราชธรรม ตอน การไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา)	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๐ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ภาษาไทยของเรา เรื่อง การใช้คำ	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๑ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” เรื่อง ก่อเกิดเพชรพลอย	เวลา ๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ศาสนา เรื่อง ทำอย่างไรจึงจะเป็นพุทธศาสนิกชนที่สมบูรณ์	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๒ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง ถั่วเขียว	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๓ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด กฎหมายสำหรับ ประชาชน เรื่อง เลือกกตั้ง ส.ส.ให้อะไรแก่ประเทศ (ตอนที่ ๓)	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๔ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอพระเชษฐาธิราชวชิราลงกรณ์ นายช่างใหญ่ กรุงสยาม ตอนที่ ๑๑	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เวลา สถานที่
๑๕ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ นายช่างใหญ่ กรุงเทพมหานคร ตอนที่ ๑๒	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๖ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด พระมหากษัตริย์ เรื่อง ทศพิธราชธรรม ตอน ความอดทน (ขันติ)	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๗ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด ภาษาไทยของเรา เรื่อง การใช้คำ	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๘ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด ศาสนา เรื่อง การฆ่า เพื่อป้องกันตัวบาปหรือไม่	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๙ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง ไม้ผลที่ควรปลูก	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๐ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด กฎหมายสำหรับ ประชาชน เรื่อง เลือกลง ส.ส.ให้อะไรแก่ประเทศ (ตอนที่ ๔)	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๑ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "สดุดีบุคคลสำคัญ" เรื่อง สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส	เวลา ๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
	รายการวิทยุ "มรดกของชาติ" เรื่อง การจัดการมรดกของชาติ	เวลา ๑๑.๐๐-๑๑.๓๐ น. สถานีวิทยุ ๙๕.๕ กรป.กลาง
	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ นายช่างใหญ่ กรุงเทพมหานคร ตอนที่ ๑๓	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๒ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ นายช่างใหญ่ กรุงเทพมหานคร ตอนที่ ๑๔	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
	รายการโทรทัศน์ "อยู่อย่างไทย" เรื่อง เย็นพสกนิกรเดือนเด่นฟ้า	เวลา ๑๗.๓๐-๑๘.๐๐ น. สถานีโทรทัศน์ ช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.
๒๓ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด พระมหากษัตริย์ เรื่อง ทศพิธราชธรรม ตอน ความเที่ยงธรรม (อวิโรธนะ)	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๔ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด ภาษาไทยของเรา เรื่อง จักรี	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๕ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด ศาสนา เรื่อง บุญและ การทำบุญ	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๖ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง มะม่วง	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๗ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด กฎหมายสำหรับ ประชาชน เรื่อง การยอมความในคดีอาญา ตอนที่ ๑	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เวลา สถานที่
๒๘ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ นายช่างใหญ่ กรุงสยาม ตอนที่ ๑๕	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๙ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ นายช่างใหญ่ กรุงสยาม ตอนที่ ๑๖	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๓๐ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด พระมหากษัตริย์ เรื่อง พระราชฐานะแห่งพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย ตอนที่ ๑	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๓๑ มกราคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ภาษาไทยของเรา เรื่อง คำว่าจักร	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ศาสนา เรื่อง กุศลพิธี	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
	รายการวิทยุ “จากฟ้า...สู่ดิน” เรื่อง โครงการหลวงในรอบปี ที่ ๒๑	เวลา ๑๙.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง ไร่ข้าวของทุเรียน	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด กฎหมายสำหรับ ประชาชน เรื่อง การขอมความในคดีอาญา ตอนที่ ๒	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง ประวัติท่านผู้หญิงพัว อนุรักษราชมณเฑียร ตอนที่ ๑	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง ประวัติท่านผู้หญิงพัว อนุรักษราชมณเฑียร ตอนจบ	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด พระมหากษัตริย์ เรื่อง พระราชฐานะของพระมหากษัตริย์ไทย	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ภาษาไทยของเรา เรื่อง ปลุกตัว	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ศาสนา เรื่อง บุญพิธี	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
	รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” เรื่อง เหตุเกิดจากความเชื่อ	เวลา ๑๙.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “วันสำคัญทางศาสนาพุทธ” เรื่อง วันมาฆบูชา	เวลา ๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง การเลี้ยงปลาสดในนาข้าว	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เวลา สถานที่
	รายการโทรทัศน์ "วันสำคัญทางศาสนาพุทธ" เรื่อง วันมาฆบูชา	หลังข่าวภาคค่ำ สถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย
๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด กฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง การขอมความในคดีอาญา ตอนที่ ๓	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง เจ้าพระยาบรมราช (บัน สุขุม)	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง สมเด็จพระยาตากสินมหาราช	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด พระมหากษัตริย์ เรื่อง พระราชฐานะแห่งพระมหากษัตริย์ไทย	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด ภาษาไทยของเรา เรื่อง การใช้คำราชาศัพท์	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด ประกาศเกียรติคุณบุคคลและหน่วยงานดีเด่นระดับชาติ ประจำปี ๒๕๓๒ ผลงานของ ศ.ดร.ก่อ สวัสดิพานิชย์	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
	รายการวิทยุ "จากฟ้า...สู่ดิน" เรื่อง โครงการปลูกลิ้นทวดแทนฝืนในโครงการพืชน้ำมันอุตสาหกรรมของโครงการหลวง	เวลา ๑๕.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด ประกาศเกียรติคุณบุคคลและหน่วยงานดีเด่นระดับชาติ ประจำปี ๒๕๓๒ ผลงานของ ผู้ใหญ่ผาย สร้อยสระกลาง	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด ประกาศเกียรติคุณบุคคลและหน่วยงานดีเด่นระดับชาติ ประจำปี ๒๕๓๒ ผลงานของ นายแพทย์พันธุ์พิชญ์ สาคกรพันธ์	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "สดุดีบุคคลสำคัญ" เรื่อง พลเอกพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ	เวลา ๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
	รายการวิทยุ "มรดกของชาติ" เรื่อง หลักฐานจดหมายเหตุเกี่ยวกับฐานรากของพระปรางค์ วัดอรุณฯ	เวลา ๑๑.๐๐-๑๑.๓๐ น. สถานีวิทยุ ๙๑.๕ กรป.กลาง
	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด ประกาศเกียรติคุณบุคคลและหน่วยงานดีเด่นระดับชาติ ประจำปี ๒๕๓๒ ผลงานของ ศาสตราจารย์ พันตรีหญิง คุณหญิงผะอม โปษะกฤษณะ	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด ประกาศเกียรติคุณบุคคลและหน่วยงานดีเด่นระดับชาติ ประจำปี ๒๕๓๒ ผลงานของ ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
	รายการโทรทัศน์ "อยู่อย่างไทย" เรื่อง ภาคกลางมีหนังตะลุง	เวลา ๑๗.๐๐-๑๗.๓๐ น. สถานีโทรทัศน์ช่อง ๘ อ.ส.ม.ท.

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เวลา สถานที่
๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ประกาศเกียรติคุณ บุคคลและหน่วยงานดีเด่นระดับชาติ ประจำปี ๒๕๓๒ ผลงานของ นายไตรภพ ลิมปพัทธ์	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ประกาศเกียรติคุณ บุคคลและหน่วยงานดีเด่นระดับชาติ ประจำปี ๒๕๓๒ ผลงานของ นายก่อ่ง อายุยืน	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ประกาศเกียรติคุณ บุคคลและหน่วยงานดีเด่นระดับชาติ ประจำปี ๒๕๓๒ ผลงานของโครงการอบรมวิชาชีพสำหรับประชาชน สำนักส่งเสริมและอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
	รายการวิทยุ “สตูดิโอบุคคลสำคัญ” เรื่อง พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย องค์เอกอัครศิลปิน	เวลา ๑๕.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง เลี้ยงปลาสาวย่อย่างไรเนื้อปลาจึงจะไม่มีกลิ่นสาบ	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด กฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง ทนายทะเลาะแฉ ตอนที่ ๑	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” เรื่อง เมื่อศิลปินยินดี	เวลา ๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด สตูดิโอบุคคลสำคัญ เรื่อง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ตอนที่ ๑	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด สตูดิโอบุคคลสำคัญ เรื่อง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ตอนจบ	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด พระมหากษัตริย์ เรื่อง การสืบราชสมบัติตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ตอนที่ ๑	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ภาษาไทยของเรา เรื่อง การใช้คำ	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ศาสนา เรื่อง ทานพิธี	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง สมุนไพร	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๓ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด กฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง ทนายทะเลาะแฉ ตอนที่ ๒	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๔ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด สตูดิโอบุคคลสำคัญ เรื่อง พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เวลา สถานที่
๕ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๖ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด พระมหากษัตริย์ เรื่อง การสืบราชสมบัติตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ตอนที่ ๒	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๗ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด ภาษาไทยของเรา เรื่อง การใช้คำ	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๘ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด ศาสนา เรื่อง ข้อปฏิบัติในการประกอบศาสนพิธี รายการวิทยุ "อยู่อย่างไทย" เรื่อง นารี เรื่องนาม	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ. เวลา ๑๕.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
๙ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง ปลากระพงขาว	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๐ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด กฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง ทนายนะเนะ ตอนที่ ๓	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๑ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ตอนที่ ๑	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๒ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ตอนจบ	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๓ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด พระมหากษัตริย์ เรื่อง การสืบราชสมบัติตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ตอนจบ	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๔ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด ภาษาไทยของเรา เรื่อง สุนทรภู่	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๕ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด ศาสนา เรื่อง พระราชพิธี พระราชกุศล และรัฐพิธี รายการวิทยุ "จากฟ้า...สู่ดิน" เรื่อง โครงการหลวงบ้านวัดจันทร์ ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ. เวลา ๑๕.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
๑๖ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๗ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "เอกลักษณ์ของชาติ" ชุด กฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง ทนายทะเนะ ตอนที่ ๔	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๘ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ "สดุดีบุคคลสำคัญ" เรื่อง เจ้าจอม ม.ร.ว.สดับ ในรัชกาลที่ ๕ รายการวิทยุ "มรดกของชาติ" เรื่อง วัดกวีศรารามราชวรวิหาร	เวลา ๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย เวลา ๑๑.๐๐-๑๑.๓๐ น. สถานีวิทยุ ๙๑.๕ กรป.กลาง

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เวลา สถานที่
	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ตอนที่ ๑	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๕ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ตอนจบ	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๐ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด พระมหากษัตริย์ เรื่อง พระราชอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน ตอนที่ ๑	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๑ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ภาษาไทยของเรา เรื่อง สุนทรภู่	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๒ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ศาสนา เรื่อง การสวดมนต์ไหว้พระ ตอนที่ ๑	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
	รายการวิทยุ “สดุดีบุคคลสำคัญ” เรื่อง เจ้าพระยาอภัยราชา (มองสิเออร์ กุสตาฟ โรแลงย์คแมร์ส)	เวลา ๑๕.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
๒๓ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง อาหารโปรตีนคุณภาพสูงราคาถูก	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
	รายการโทรทัศน์ “อยู่อย่างไทย” เรื่อง มุ่งสู่เวทาศน์จำรูญ	เวลา ๑๗.๐๐-๑๗.๓๐ น. สถานีโทรทัศน์ช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.
๒๔ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด กฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง ทนายทะเลาะ ตอนที่ ๕	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๕ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” เรื่อง รื่นเริงยามตรุษไทย	เวลา ๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง เจ้าดารารัศมี พระราชชายา ตอนที่ ๑	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๖ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด สดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง เจ้าดารารัศมี พระราชชายา ตอนจบ	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๗ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด พระมหากษัตริย์ เรื่อง พระราชอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน ตอนจบ	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๘ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ภาษาไทยของเรา เรื่อง สุนทรภู่	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๙ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ศาสนา เรื่อง การสวดมนต์ไหว้พระ ตอนจบ	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
	รายการวิทยุ “จากฟ้า...สู่ดิน” เรื่อง โครงการฝึกอาชีพนักเรียนจากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตามพระราชดำริของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	เวลา ๑๕.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เวลา สถานที่
๓๐ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง การทำเค้าเจี้ยว	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๓๑ มีนาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด กฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง ทนายทะเลาะ ตอนที่ ๖	เวลา ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุ ขส.ทบ.

หมายเหตุ เอกสารที่ สอช.ผลิตขึ้นนี้ ท่านจะหาอ่านได้ที่หอสมุดแห่งชาติ หอสมุด ร.ร.มัธยม ร.ร.เทศบาล วิทยาลัยครู มหาวิทยาลัย หอสมุดประชาชน ที่อ่าน น.ส.พ.ประจำหมู่บ้าน วัดพัฒนา ธนาคารบางแห่ง ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์บริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยฯ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ศาลากลางจังหวัด ตลอดจนหน่วยราชการ และรัฐวิสาหกิจทั่วประเทศ ฯลฯ ที่ใกล้บ้านท่าน

ดงละครฯ

(ต่อจากหน้า ๒๔)

พระราชนิพนธ์ พระราชพิธีสิบสองเดือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมืองดงละครเป็นชุมชนพุทธศาสนาแบบทวารวดี เจริญรุ่งเรืองอยู่ในพุทธศตวรรษที่ ๑๕-๑๖ การศึกษาเรื่องเมืองดงละครมิได้เป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนครนายกหรือของ

ชุมชนลุ่มน้ำทางตะวันออกของประเทศเท่านั้น แต่หลักฐานโบราณวัตถุทั้งของที่ทำขึ้นในท้องถิ่น และของต่างถิ่นที่เป็นสินค้าต่างประเทศชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของบ้านเมืองแถบนี้กับบ้านเมืองอื่น ทั้งใกล้และไกลร่วมสมัยเดียวกันที่ทำให้เกิดพัฒนาการของบ้านเมือง กระจัดกระจายอยู่ทั่วผืนแผ่นดินไทยและเจริญเติบโตสืบเนื่องต่อมาจนทุกวันนี้

ความจริงกับวิถีชีวิต ๑

(ต่อจากหน้า ๔๘)

วัฒนธรรมภายในประเทศเดียวกัน รุนแรงมากขึ้น ดังที่พบได้ในประเทศที่ด้อยกว่า และสะท้อนวิถีของกระแสกลับไปสู่ประเทศซึ่งเป็นจุดเริ่มต้น แบบ “หมองตายเพราะงู”

ชีวิตคนที่อยู่บนรากฐานการถือพรคพวกโดยใช้การแบ่งชาติภาษาเป็นเครื่องมือ กำลังได้รับผลสะท้อน คือ ต้องกลายเป็นชีวิตที่ร้อนรุ่ม ไม่จริงจังกับพื้นแผ่นดินที่ตนถือรากฐานมากขึ้นเรื่อย ๆ กลายเป็นกองทัพที่อพยพเข้าไปกอบโกยผลประโยชน์เพียงเพื่อให้ตนเองได้รับอย่างปราศจากความพอดี เมื่อแผ่นดินที่รองรับชีวิตใกล้สิ้นสภาพ ก็จะย้ายที่อยู่ต่อไปใหม่

วิถีชีวิตและแผ่นดินไทย

กำลังเผชิญหน้ากับปัญหานี้ รุนแรงมากขึ้น หากมองได้ลึกถึงหลักความจริง เราคงโทษใครอื่นไม่ได้ นอกจากความไม่เป็นไทในรากฐานจิตใจเราเองที่เปิดโอกาสให้กระแสนอกเข้ามาทำลาย

อย่างไรก็ตาม หากมองถึงหลักการที่ว่า มนุษย์ที่เกิดมามีพื้นฐานธรรมชาติไม่เหมือนกัน รากฐานความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง คงยังปรากฏหลงเหลืออยู่บ้าง หากไม่นำมาคิดใจว่าเหลือในปริมาณมากน้อยเพียงใด แต่เริ่มต้นจุดนี้ โดยให้ออกัสถานความเจริญของตนเองขึ้นมา ย่อมเป็นความหวังให้เชื่อได้ว่าแต่ละชีวิตในสังคมไทย มีวิถีทางที่จะฟื้นตัวขึ้นมาสู่ความเป็นไทแก่ตนเองได้อย่างแท้จริง

๑. พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์, ๒๕๑๖
๒. พระราชหัตถเลขา ร.๕ เสด็จประพาสสมณธาตุปราจีนบุรีและเรื่องจังหวัดปราจีนบุรี. กรมศิลปากรพิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฉานงานปกศพนางแม่นุ ปานนท์, ๒๕๐๓
๓. จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ พุทธมรมพระบรมราชาธิบาย. พระนคร : กรมศิลปากรพิมพ์แจกในการฉานงานปกศพนางบัว วัฒนาวชิร, ๒๕๐๑.
๔. ศึกษาธิการ, กระทรวง. ภูมิศาสตร์ประเทศสยาม. พระนคร : โรงพิมพ์อักษรนิติ, ๒๔๖๘

ชัยชนะอันยิ่งใหญ่ ย่อมตกอยู่แก่ผู้ที่มีความเพียรพยายามอย่างยิ่ง

“นโปเลียน”

พระจุฑาธุชราชฐาน

เกาะสีชัง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดฯ ให้สร้างพระที่นั่งพระตำหนัก ตลอดจนสถานที่ต่าง ๆ ขึ้นบนเกาะสีชัง พร้อมทั้งพระราชทานนามพระราชวังตามพระนามสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลกฯ ที่ประสูติ ณ เกาะนี้ว่า "พระจุฑาธุชราชฐาน"

ในปีพุทธศักราช ๒๔๓๑ เกาะสีชังได้เป็นที่ประทับของสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี และสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ เมื่อทรงประสูติปีพุทธศักราช ๒๔๓๒ ได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างตึกขึ้น ๓ หลัง โดยพระราชทานให้เป็นสถานที่สำหรับผู้ป่วยไข้ที่รักษาตัว คือ ตึกวัดหนา ตึกม่องศรี ตึกอภิรมย์ และพระตำหนัก และสถานที่ต่าง ๆ ในเวลาต่อมา

ในปีพุทธศักราช ๒๔๓๕ ได้โปรดเกล้าฯ ให้ต่อเรือพระที่นั่งมณฑกริ ซึ่งเป็นเรือกลไฟขนาดใหญ่จากอังกฤษขึ้นไว้ใช้ในการเสด็จประพาสทะเล และถึงแม้จะเสด็จพระราชดำเนินประพาสเกาะสีชังอีกหลายครั้ง แต่หาได้ประทับที่เกาะสีชังไม่ เพียงแต่ทรงแวะเสด็จขึ้นประพาสบ้างในคราวเสด็จประพาสมลายู บรรดาพระที่นั่งและตำหนักต่าง ๆ ซึ่งสร้างด้วยเครื่องไม้เป็นพื้น ก็โปรดเกล้าฯ ให้รื้อถอนไปสร้างที่อื่นต่อมา แต่ไม่มีหลักฐานว่านำไปสร้างในที่ใดบ้าง นอกจากพระที่นั่งเครื่องไม้สัก รูปแปดเหลี่ยม ๓ ชั้น ซึ่งได้ถูกนำมาสร้างขึ้นใหม่ข้างอ่างหยก คือ พระที่นั่งวิมานเมฆ ในพระราชวังดุสิต แต่นั่นมา เป็นอันเลิกพระราชวังที่เกาะสีชัง

ปัจจุบันพระจุฑาธุชราชฐาน เกาะสีชัง ซึ่งมีพื้นที่ ๒๒๔ ไร่ อยู่ในความดูแลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้รับมอบสิทธิการใช้ที่ดินจากกรมธนารักษ์ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ โดยใช้พื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นสถานีวิจัยในด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลและศูนย์ฝึกนิสิต ซึ่งมหาวิทยาลัยจะใช้ประโยชน์ในที่ดิน พร้อมทั้งทำการดูแลโบราณสถาน โบราณวัตถุ ในเขตที่ดินดังกล่าว ให้อยู่ในสภาพที่ใช้เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนสืบไป

เรื่องและภาพ : อนุตรา นงษ์สุวรรณ

วิวชายทะเล มุมมองจากบริเวณตึกผ่องศรี

ตึกอภิรมย์

ตึกผ่องศรี

แนวต้นไม้บริเวณหน้าตึกอภิรมย์และตึกผ่องศรี

ภาพพุทธประวัติ

ภาพที่ ๑ : พระพุทธบิดาและพระพุทธมารดาในพิธีอภิเษกสมรส

เจ้าชายสุทโธทนะ และเจ้าหญิงมามายา เข้าสู่พิธีอภิเษกสมรส ณ อโคกอุทยาน

บรรยาย : พิชุร มลิวัลย์

เขียนภาพ : สนั่น รัตนะ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งความรู้ เพราะเกิดจากพระปัญญาครีตรัฐของพระพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นพระบรมศาสดาคองค์สำคัญยิ่งพระองค์หนึ่งของโลก พระพุทธเจ้านั้น เป็นพระโอรสของ**พระเจ้าสุทโธทนะ**และ**พระนางมามายา**มีประวัติความเป็นมาปรากฏตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างชัดเจน พระประวัติของพระพุทธองค์นั้นพึงทราบโดยสังเขปดังต่อไปนี้

ชาติภูมิ ทางภาคเหนือสุดของชมพูทวีป (อินเดียโบราณ) มีรัฐที่อุดมสมบูรณ์รัฐหนึ่ง ชื่อ “สักกะ” หรือ “สักกชนบท” ตั้งอยู่ในลุ่มแม่น้ำโรหิณี ซึ่งปัจจุบันนี้อยู่ในประเทศเนปาล กรุงกบิลพัสดุ์เป็นเมืองหลวงของรัฐนี้ กษัตริย์ศากยวงศ์ทรงปกครองรัฐนี้สืบต่อกันมาโดยลำดับ จนถึงรัชสมัยของพระเจ้าสีหหนุ ซึ่งมีพระนางกัญญาเป็นพระอัครมเหสี ต่อมาพระเจ้าสีหหนุได้ทรงจัดให้พระราชโอรสองค์ใหญ่พระนามว่า **สุทโธทนะ** ได้อภิเษกสมรสกับ **พระนางมามายา** พระราชธิดาของพระเจ้าอัญชนะ และพระนางยโสธราอัครมเหสี แห่งกรุงเทวทหะ โดยทรงประกอบพระราชพิธีขึ้น ณ อโคกอุทยาน กรุงกบิลพัสดุ์ เมื่อพระเจ้าสีหหนุสวรรคตแล้ว พระเจ้าสุทโธทนะก็ได้เสวยราชสมบัติสืบพระวงศ์ต่อมา